

BÁO CÁO NHÂN QUYỀN TẠI VIỆT NAM 2020-2021

MẠNG LƯỚI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM

NỘI DUNG

Dẫn Nhập	4
Bản đồ Việt Nam	6
Tổng Quan Về Việt Nam	7
I. Quyền Sống, Quyền Tự Do và An Ninh Thân Thể	8
1. Án Tử Hình	8
2. Bạo Hành của Công An	10
3. Nạn Buôn Người	13
3.1. Phụ Nữ và Trẻ Em Bị Lừa Gạt Làm Nô Lệ Tình Dục Hoặc Lao Nô	14
3.2. Nạn Môi Giới “Cô Dâu” Cho Đàn Ông Ở Nước Ngoài	17
3.3. Nạn Bóc Lột Người Công Nhân Xuất Khẩu	18
Khuyến Nghị	20
II. Quyền Được Xét Xử Công Bằng Bởi Toà Án Độc Lập và Vô Tư	21
1. Vi Phạm Những Nguyên Tắc Cơ Bản Của Luật Tố Tụng Hình Sự	21
2. Vai Trò Trang Trí của Luật Sư	24
3. Một Chế Độ Nhà Tù Bất Nhân	26
Khuyến Nghị	27
III. Quyền Được Tham Gia Đời Sống Chính Trị Quốc Gia	28
1. Điều Hành Vệc Nước Là Đặc Quyền của ĐCSVN	28
2. Triệt Hại Đối Lập	31
3. Quyền Lập Hội, Biểu Tình, Cư Trú và Đi Lại	32
3.1. Quyền Tự Do Lập Hội	32
3.2. Quyền Tự Do Tập Hợp Ôn Hòa	34
3.3. Quyền Tự Do Cư Trú và Đi Lại	35
Khuyến Nghị	36

IV. Quyền Tự Do Ngôn Luận và Thông Tin	37
1. Ngôn Luận Là Độc Quyền của Nhà Nước CSVN	37
2. Chính Quyền Gia tăng Ngăn Chặn Thông Tin Trái Chiều	38
3. Đàn Áp Những Quan Điểm Chính Kiến Khác Với Đường Lối Của ĐCSVN..	40
4. Một Không Gian Bất An Của Nhà Báo Chuyên Nghiệp	42
5. Vận Động Cho Quyền Tự Do Ngôn Luận và Thông Tin Tại Việt Nam	45
Khuyến Nghị	46
V. Quyền Tự Do Tôn Giáo và Thờ Phụng	47
1. Ngăn Chặn Bằng Pháp Luật	47
2. Kiểm Soát Bằng Tổ Chức	50
2.1. Kiểm Soát Từ Bên Ngoài	50
2.2. Kiểm Soát Từ Bên Trong	52
3. Đàn Áp Bằng Bạo Lực	53
4. Vận Động Cho Tự Do Tôn Giáo	56
Khuyến Nghị	58
VI. Quyền Được Làm Việc và Hưởng Thụ Thành Quả Lao Động	59
1. Những Sửa Đổi Luật Lệ về Lao Động Để Hiệp Định Thương Mại Tự Do với Liên Âu (EVFTA) Được Thông Qua	59
2. Vi Phạm Quyền của Người Lao Động trong Thực Tế Sinh Hoạt	61
2.1. Đảng Cộng Sản VN Vẫn Gia Tăng Kiểm Soát Hoạt Động Công Đoàn	61
2.2. Người Lao Động Vẫn Kéo Lê Cuộc Sống Chật Vật	62
2.3. Cường Bức Lao Động và Lao Động Vị Thành Niên Vẫn Tiếp Tục	64
Khuyến Nghị	66
VII. Quyền Được Đối Xử Bình Đẳng Không Kỳ Thị	67
1. Kỳ Thị Đối Với Những Thành Phần Thuộc Chế Độ Việt Nam Cộng Hòa	67
2. Kỳ Thị Đối Với Người Ngoài Đảng	69
3. Kỳ Thị Đối Với Người Có Tôn Giáo	69
3.1. Tín Đồ Các Tôn Giáo Không Có Quyền và Bình Đẳng Cơ Hội trong Sinh Hoạt Công Quyền	70
3.2. Tín Đồ Các Tôn Giáo Không Có Quyền và Bình Đẳng Cơ Hội trong	

Giáo Dục	70
4. Kỳ Thị Đối Với Các Sắc Tộc Thiểu Số	71
4. 1. Kỳ Thị Đối Với Các Sắc Tộc Thiểu Số: Bất Bình Đẳng Trong Sinh Kinh Tế	71
4. 2. Kỳ Thị Đối Với Các Sắc Tộc Thiểu Số: Bất Bình Đẳng Trong Giáo Dục và Y Tế	72
4. 3. Kỳ Thị Đối Với Các Sắc Tộc Thiểu Số: Bất Bình Đẳng Trong Sinh Hoạt Chính Trị	73
5. Kỳ Thị Đối Với Phụ Nữ	73
Khuyến Nghị	75
VIII. Quyền Được Hưởng Cuộc Sống An Lạc	76
1. An Sinh cho Một Thiểu Số	76
2. An Sinh của Tuổi Thơ.....	79
3. Quyền Được Hưởng Môi Sinh Lành Mạnh	81
4. Dân Oan: Đất Đai Bị Tước Đoạt Bất Công và Quyền Tư Hữu Bị Chà Đạp	84
5. Nạn Tham Nhũng Vi Phạm Quyền An Sinh	85
Khuyến Nghị	87
Phụ lục I: Danh Sách Tù Nhân Lương Tâm Bị Bắt Giam Trong Năm 2020-2021.....	88
Phụ lục II: Danh Sách Tù Nhân Lương Tâm Còn Bị Giam Cầm.....	91
Phụ lục III: Giải Thưởng Nhân Quyền Việt Nam 2020	102

HÌNH BÌA

Ba thành viên của Hội Nhà báo Độc Lập Việt Nam tại phiên xét xử ở Tòa án Nhân dân TP Hồ Chí Minh hôm 5-1-2021. (từ trái qua Ông Nguyễn Tường Thụy, Ông Lê Hữu Minh Tuấn, TS. Phạm Chí Dũng). Nguồn ảnh: Reuters

DẪN NHẬP

Ngày 22 tháng 2 năm 2021, Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Ngoại giao của Việt Nam, ông Phạm Bình Minh chính thức thông báo việc Việt Nam tham gia ứng cử vào Hội Đồng Nhân Quyền Liên Hiệp Quốc (HĐNQLHQ) nhiệm kỳ 2023-2025 với tư cách ứng cử viên của ASEAN.

Đây là lần thứ hai Việt Nam ứng cử vào HĐNQLHQ. Trong lần ứng cử trước vào năm 2013 VN đã cam kết, qua công hàm gửi Chủ tịch Đại hội đồng Liên Hiệp Quốc (ĐHĐLHQ) ngày 27-8-2013, rằng VN tôn trọng Quyết nghị 60/251 của ĐHĐLHQ, nghĩa là các quyền và các tự do cơ bản của người dân Việt Nam được “tôn trọng và bảo đảm ngày càng hiệu quả và đầy đủ.”¹

Tuy nhiên, sau hơn 5 năm kể từ ngày ngồi vào HĐNQLHQ đến lần Kiểm điểm Định kỳ năm 2019, theo đánh giá của Ủy ban Nhân quyền LHQ,² khuôn khổ pháp lý của Việt Nam vẫn chưa tương thích với Công ước quốc tế; và VN vẫn tiếp tục vi phạm những nhân quyền cơ bản, từ phân biệt đối xử, bắt và giam giữ tùy tiện, vi phạm các đảm bảo về xét xử công bằng, đến hạn chế quyền tự do tôn giáo, tự do quan điểm và biểu đạt, tự do lập hội, v.v.

Cũng như lần trước, trong diễn văn thông báo tham gia ứng cử vào HĐNQLHQ lần này, đại diện Việt Nam tuyên bố “tiếp tục ưu tiên thúc đẩy và bảo vệ quyền con người và các quyền tự do cơ bản của người dân, kể cả trong thời điểm khó khăn nhất hiện nay.”³

Xác quyết này không gây ngạc nhiên cho những ai vốn am hiểu chính sách tuyên truyền cố hữu của nhà cầm quyền cộng sản Việt Nam luôn tìm cách vận dụng các diễn đàn quốc tế để khóa lấp thành tích tồi bại về nhân quyền của họ.

Để hiểu rõ hơn sự nghiêm túc và khả tín của lời tuyên bố trên, Báo cáo về Tình hình Nhân quyền tại VN trong năm 2020-2021 này sẽ cho thấy thực tế tình hình nhân quyền tại Việt Nam qua một số tiêu chí của Bản Tuyên ngôn Quốc tế Nhân quyền và những công ước quốc tế về nhân quyền mà Việt Nam đã tham gia và cam kết tuân giữ.

- Quyền sống, quyền tự do và an ninh thân thể
- Quyền được xét xử công bằng bởi toà án độc lập và vô tư

¹ UN General Assembly. *Note verbale dated 27 August 2013 from the Permanent Mission of Viet Nam to the United Nations addressed to the President of the General Assembly.*
https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/68/312

² UN Human Rights Committee. *Concluding observations on the third periodic report of Viet Nam.*
<https://www.ecoi.net/en/file/local/2005661/G1925752.pdf>

³ Viet Nam Government Portal. *Deputy PM, FM Minh's statement at 46th Session of UN Human Rights Council.*
<http://news.chinhphu.vn/Home/Deputy-PM-FM-Minh's-statement-at-46th-Session-of-UN-Human-Rights-Council/20212/43039.vgp>

- Quyền được tham gia đời sống chính trị quốc gia
- Quyền tự do phát biểu và tự do thông tin
- Quyền tự do tôn giáo và thờ phượng
- Quyền được làm việc và hưởng thụ thành quả lao động
- Quyền được đối xử bình đẳng không kỳ thị
- Quyền được hưởng cuộc sống an lạc

Báo cáo do Mạng lưới Nhân quyền Việt Nam thực hiện với sự hợp tác của một số nhà hoạt động nhân quyền ở trong nước. Tất cả những tài liệu được sử dụng trong báo cáo này có thể được kiểm chứng qua các nguồn dữ liệu mở.

Với bản báo cáo này, MLNQVN không những muốn báo động dư luận thế giới về tình hình nhân quyền tồi tệ tại Việt Nam hiện nay, mà còn đưa ra những đề nghị cụ thể và khả thi để nhà cầm quyền CSVN chấm dứt những vi phạm đã tồn tại trong nhiều năm qua đồng thời phải bồi thường xứng đáng những thiệt hại gây ra cho nhân dân và các tập thể quần chúng. MLNQVN cũng ước mong các chính quyền dân chủ và yêu chuộng tự do và các tổ chức nhân quyền quốc tế có thái độ thích đáng đối với Việt Nam vì những thành tích tệ hại về nhân quyền của họ.

TỔNG QUAN VỀ VIỆT NAM

Địa Lý: Nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam là một quốc gia thuộc khu vực Đông Nam Á, phía bắc giáp Trung Quốc, phía tây giáp Lào và Campuchia, phía tây nam giáp vịnh Thái Lan, phía đông và phía nam giáp Biển Đông và có hơn 3.000 hòn đảo lớn, nhỏ và hai quần đảo lớn là Hoàng Sa và Trường Sa; tổng diện tích là 331.688 km². Dân số hiện nay có khoảng 98 triệu người.

Lịch Sử: Theo Hiệp định Genève 1954 chấm dứt chế độ thực dân Pháp, Việt Nam bị chia làm hai: Phía nam vĩ tuyến 17 thuộc Quốc Gia Việt Nam, phía bắc vĩ tuyến 17 thuộc Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa. Ngay sau Hiệp định Genève 1954, Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa dưới sự thống trị của Đảng Cộng Sản Việt Nam (ĐCSVN) đã phát động chiến tranh xâm chiếm Miền Nam. Tháng 4 năm 1975, Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa đã chiến thắng cuộc chiến xâm lược Miền Nam và thiết lập Nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam bao gồm cả Miền Bắc và Miền Nam.

Chính Trị: Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam là một chế độ độc đảng. Theo Hiến pháp được tu chính năm 2013, ĐCSVN là chính đảng duy nhất được phép hoạt động trên đất nước Việt Nam. Tổng bí thư ĐCSVN là ông Nguyễn Phú Trọng. Chủ tịch nước là ông Nguyễn Xuân Phúc. Chính quyền được chia thành ba ngành: Quốc hội, Chính Phủ, và Tòa án Nhân dân; tuy nhiên, trên thực tế cả ba ngành đều chịu sự thống trị của ĐCSVN, với khoảng 5.2 triệu đảng viên. Quốc hội và Hội đồng Nhân dân các cấp đều được bầu qua phổ thông đầu phiếu; tuy nhiên các ứng viên đều được sàng lọc bởi ĐCSVN, Các tổ chức chính trị khác không lệ thuộc ĐCSVN đều bị cấm.

Kinh Tế: Sau Chính sách Đổi Mới vào thập niên 80, Việt Nam đã theo đuổi một sách lược kinh tế thực tế hơn, gọi là “kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa.” Hoạt động kinh tế Việt Nam đã có nhiều thay đổi với số vốn viện trợ và đầu tư từ nước ngoài. Nhiều cơ sở sản xuất và thương mại được thiết lập. Tuy nhiên sự can thiệp của nhà nước vào nền kinh tế vẫn còn ở mức độ rất cao. Tổ chức Thương mại Thế giới công nhận Việt Nam là nền kinh tế đang phát triển ở trình độ thấp và đang chuyển đổi. Trình độ công nghệ của Việt Nam lạc hậu 2-3 thế hệ so với thế giới và mấy chục năm so với khu vực. Theo báo cáo của Tổng cục Thống kê VN, thu nhập bình quân đầu người hàng tháng ước tính đạt 4.190.000 đồng, tương đương 181,55 USD vào năm 2021. Tỷ lệ nợ công trên GDP năm 2020 là 48.5%, và tăng mạnh qua từng năm.

Xã Hội: Việt Nam có 54 sắc dân, trong đó người Kinh chiếm 85.3%. Ngôn ngữ chính là tiếng Việt. Tuyệt đại đa số người dân có niềm tin tôn giáo, nhiều nhất là thờ cúng tổ tiên, đạo Phật, đạo Thiên Chúa, Đạo Hồi, Đạo Bà Hai, và một số tôn giáo mang màu sắc địa phương như Phật Giáo Hòa Hảo và Cao Đài Giáo... Một số nhỏ mà hầu hết là đảng viên Đảng Cộng sản tự cho mình là vô thần. Mặc dù tỷ lệ dân số đô thị tăng trưởng trong thập niên vừa qua, xã hội Việt Nam vẫn mang tính chất nông nghiệp với 63% dân cư ở nông thôn. Dân chúng sống ở thôn quê, đặc biệt là những vùng hẻo lánh chịu thiệt thòi nhiều mặt như thu nhập, giáo dục, và y tế. Trong vòng 30 năm qua, sinh suất tại Việt Nam đã giảm gần một nửa. Dân số đang bị già hóa nhanh và việc mất cân bằng giới tính khi sinh ở mức rất cao.

I QUYỀN SỐNG, QUYỀN TỰ DO VÀ AN NINH THÂN THỂ

1. ÁN TỬ HÌNH

Theo Bộ luật Hình Sự Việt Nam được sửa đổi vào tháng 11 năm 2015 và tháng 6 năm 2017, và có hiệu lực thi hành từ ngày 1-1-2018, có 18 tội danh có thể đưa đến án tử hình: Phản bội Tổ quốc (điều 108), Hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân (điều 109), Gián điệp (điều 110), Bạo loạn (điều 112), Khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân (điều 113), Phá hoại cơ sở vật chất – kỹ thuật của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (điều 114), Giết người (điều 123), Hiếp dâm người dưới 16 tuổi (điều 142), Sản xuất, buôn bán hàng giả là thuốc chữa bệnh, thuốc phòng bệnh (Điều 194), Sản xuất trái phép chất ma túy (điều 248), Vận chuyển trái phép chất ma túy (điều 250), Mua bán trái phép chất ma túy (điều 251), Khủng bố (điều 299), Tham ô tài sản (Điều 353), Nhận hối lộ (điều 354), Phá hoại hòa bình, gây chiến tranh xâm lược (điều 421), Chống loài người (điều 422), và Tội phạm chiến tranh (điều 423).

Hai bản tu chính cũng thêm ba trường hợp được miễn án tử hình gồm: phụ nữ có thai hoặc phụ nữ đang nuôi con dưới 36 tháng tuổi, người từ 75 tuổi trở lên, và người bị kết án tử hình về tội tham ô tài sản, tội nhận hối lộ mà sau khi bị kết án đã chủ động nộp lại ít nhất 3/4 số tài sản có được do tham ô và hối lộ.

Tuy có tiến bộ trong việc bỏ bớt số tội danh có thể đưa đến án tử hình, Bộ Hình luật được tu chính vẫn duy trì án tử hình cho 18 tội danh, trong đó nhiều nhất là những tội liên hệ đến ma túy, và đặc biệt là tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân (Điều 109), một tội danh được nhà nước Việt Nam sử dụng tùy tiện để kết án những người bất đồng chính kiến trong những năm vừa qua. Tính cách mơ hồ của điều luật này cho phép chính quyền giải thích những phát biểu hoặc những hành vi chính trị bất bạo động là những “hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân” và có thể bị tuyên án tử hình.

Tháng 9 năm 2020, Tòa án nhân dân thành phố Hà Nội đã tuyên 2 án tử hình đối với ông Lê Đình Công và Lê Đình Chức, 2 dân oan của xã Đồng Tâm, dựa trên Điều 123 của Luật Hình sự “tội giết người.”¹ Phần lớn các án tử hình trong năm 2020 nhằm vào các tội buôn bán ma túy, giết người, và tham nhũng.

Cũng như những năm trước, chính quyền không chính thức công bố về số lượng người bị tuyên án tử cũng như số án tử được thi hành. Chính quyền xem đó là bí mật quốc gia, và ai vô tình hoặc cố ý vi phạm có thể bị phạt đến 15 năm tù (Điều 337, 338 BHL).

¹ RFA. *Tòa Hà Nội tuyên 2 án tử hình và 1 án chung thân đối với người dân Đồng Tâm.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/dong-tam-trial-announces-2-death-sentences-09142020070519.html>

Hai án tử hình trong phiên tòa xử 29 người dân Đồng Tâm ở Tòa án Nhân dân TP Hà Nội hôm 14-9-2020, photo AFP

Tuy nhiên theo dữ liệu thu thập được từ một số báo cáo riêng rẽ thì tình trạng án tử hình tại Việt Nam rất đáng quan ngại.

Theo báo cáo của Chính phủ gửi Quốc hội về công tác thi hành án năm 2019 thì số người bị kết án tử hình đang quản lý trong các trại tạm giam tính đến ngày 31-7-2019 tăng 25,5% so với cùng kỳ năm 2018. Hiện có đến 229 tử tù đã nhận án tử từ 5 đến 10 năm mà chưa bị hành quyết, số đợi hành quyết trên

10 năm là 20 người. Từ ngày 1-10-2018 đến 31-7-2019 cơ quan thi hành án hình sự công an các tỉnh thành đã tổ chức thi hành án tử hình 68 người.² Như vậy trung bình mỗi tháng có 6 người bị xử tử hình tại Việt Nam.

Báo cáo của Chính phủ về công tác thi hành án năm 2020 cho biết số người bị kết án tử hình tăng mạnh so với cùng kỳ năm 2019.³ Một tài liệu khác của chính phủ cũng cho biết trong năm 2020 số người bị kết án tử hình tăng 440 trường hợp (tăng hơn 34% so với cùng kỳ năm 2019).⁴ Tài liệu này cũng cho thấy các khu giam giữ tử tù đều quá tải. Hiện 57/69 trại tạm giam đã xây dựng khu giam riêng người bị kết án tử hình với tổng số là 700 buồng giam (hơn 1.200 chỗ giam giữ.)⁵

Những số liệu rời rạc và không đầy đủ đó cũng cho thấy việc tuyên án và thi hành án tử hình tại Việt Nam tăng mạnh trong năm 2020-2021.

Một điểm đáng quan ngại khác là những phiên tòa tuyên án tử hình nhiều người vẫn thường xảy ra. Chẳng hạn:

- Ngày 26-11-2020, Tòa án Nhân dân tỉnh Nghệ An tuyên án tử hình 5 người có hành vi mua bán, vận chuyển trái phép chất ma túy.⁶
- Ngày 21-8-2020, Tòa án Nhân dân tỉnh Điện Biên tuyên 7 án tử hình, 3 án chung thân đối với 10 bị can người sắc tộc thiểu số về tội mua bán, vận chuyển trái phép hơn 150 bánh heroin.⁷

² Dân Trí. 229 “tử tù”... đợi thi hành án 5-10 năm, 20 người đã chờ hơn 10 năm. <https://dantri.com.vn/xa-hoi/229-tu-tu-doi-thi-hanh-an-510-nam-20-nguoi-da-cho-hon-10-nam-20190904085608580.htm>

³ Cổng Thông tin Điện tử Quốc hội Việt Nam. Ủy ban Thường vụ Quốc hội nghe báo cáo thẩm tra sơ bộ công tác tư pháp năm 2020. <http://quochoi.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-quoc-hoi.aspx?ItemID=48280>

⁴ VietnamNet. Bộ Công an: Công tác quản lý giam giữ người bị kết án tử hình gặp nhiều khó khăn. <https://vietnamnet.vn/vn/thoi-su/quoc-hoi/bo-cong-an-cong-tac-quan-ly-giam-giu-nguoi-bi-ket-an-tu-hinh-gap-nhieu-kho-khan-681832.html>

⁵ VietnamNet. *ibid*.

⁶ Tuổi Trẻ. Tuyên tử hình 5 người mua bán, vận chuyển ma túy xuyên quốc gia. <https://tuoitre.vn/tuyen-tu-hinh-5-nguoi-mua-ban-van-chuyen-ma-tuy-xuyen-quoc-gia-20201126171811901.htm>

⁷ VOV. 7 án tử hình, 3 án chung thân dành cho các đối tượng mua bán ma túy. <https://vov.vn/vu-an/7-an-tu-hinh-3-an-chung-than-danh-cho-cac-doi-tuong-mua-ban-ma-tuy-1086330.vov>

- Ngày 17-7-2020, Tòa án Nhân dân tỉnh Nghệ An tuyên 7 án tử hình đối với các bị cáo về tội “Mua bán trái phép chất ma túy” và “Tàng trữ trái phép chất ma túy.”⁸
- Ngày 12-6-2020, Tòa án Nhân dân TP Hồ Chí Minh tuyên 5 án tử hình cho 5 bị can, trong đó có 2 phụ nữ, về tội “Mua bán trái phép chất ma túy và “Vận chuyển trái phép chất ma túy.”⁹
- Ngày 18-2-2020, Tòa án Nhân dân cấp cao tại Hà Nội y 10 án tử hình đối với 10 bị cáo, trong đó có 4 phụ nữ, về tội mua bán trái phép chất ma túy.¹⁰

Việt Nam đã thay thế việc thi hành án tử hình từ xử bắn qua chích thuốc độc từ cuối năm 2013 bằng thuốc độc do chính Việt Nam sản xuất. Cho đến nay trên phương diện khoa học, chưa hề có một báo cáo nào cho thấy mức độ hữu hiệu của các thuốc độc do Việt Nam chế tạo để thi hành án tử hình. Việc giảm đau đớn cho người bị xử tử bằng thuốc độc, vì thế, không có gì bảo đảm.

Vấn đề đáng quan ngại không những chỉ ở việc gia tăng số lượng án tử hình và các vụ hành quyết, nhưng còn do những khiếm khuyết của quá trình thủ tục tố tụng hình sự đưa đến việc kết án tử hình một cách oan sai. Các phương tiện truyền thông xã hội trong những năm gần đây đã nêu lên nhiều vụ án oan sai, đặc biệt là các bản án tử hình của Hồ Duy Hải, Nguyễn Văn Chương, Lê Văn Mạnh, Đặng Văn Hiến, và 2 dân oan xã Đồng Tâm Lê Đình Công và Lê Đình Chức mà giới luật sư và ngay cả nhiều quan chức trong bộ máy cầm quyền cũng cho rằng không đủ cơ sở chứng có buộc tội, mà hoàn toàn dựa vào lời tự thú của bị cáo vì bị công an ép cung, và đã phản cung sau đó.

Trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ chu kỳ 3 năm 2019, nhiều quốc gia tham dự đã đưa ra khuyến nghị Việt Nam hoãn thi hành và từ đó bỏ án tử hình, nhưng Việt Nam đã bác bỏ các khuyến nghị này.¹¹

2. BẠO HÀNH CỦA CÔNG AN

Ngày 28 tháng 11 năm 2014, Quốc hội Việt Nam đã phê chuẩn Công ước của Liên hiệp quốc về chống tra tấn và các hình thức đối xử hoặc trừng phạt tàn bạo, vô nhân đạo hoặc hạ nhục con người. Thế nhưng việc lực lượng an ninh nhà nước đã thương người dân nơi công cộng hay dùng nhục hình tra tấn trong khi giam giữ đôi khi đến chết vẫn tiếp tục gia tăng mà không bị luật pháp chế tài thực sự. Điều đáng chú ý là hầu hết các trường hợp tử vong khi bị công an giam giữ thường chỉ liên hệ đến các lỗi phạm không đáng kể, như xích mích giữa hàng xóm, trộm cắp vặt, v.v. Hầu hết các trường hợp tử vong khi bị tạm giữ tại đồn công an đều được cho là do tự tử, trong lúc gia đình các nạn nhân đều ghi nhận nhiều dấu vết bị hành hạ và tra tấn còn lại trên thi thể nạn nhân.

Trong tháng 11 năm 2018 Việt Nam đã tham dự phiên họp lần thứ 65 của Ủy ban chống tra tấn của LHQ và trình bày Báo cáo Quốc gia lần thứ nhất của Việt Nam về thực thi Công ước về chống tra tấn. Đại diện của Việt Nam cam kết ngăn ngừa và trừng trị mọi vi phạm liên quan đến

⁸ Sai Gòn Giải Phóng. *7 bị cáo trong đường dây ma túy xuyên quốc gia lãnh án tử hình.*

<https://www.sggp.org.vn/7-bi-cau-trong-duong-day-ma-tuy-xuyen-quoc-gia-lanh-an-tu-hinh-673609.html>

⁹ Pháp Luật. *5 án tử hình, 7 án chung thân trong đường dây ma túy từ Lào vào Việt Nam.*

<http://cand.com.vn/Phap-luat/Duong-day-mua-ban-ma-tuy-xuyen-quoc-gia-5-an-tu-hinh-7-an-chung-than-598761/>

¹⁰ Báo Công an nhân dân điện tử. *Giữ nguyên 10 án tử hình trong đường dây ma túy xuyên Bắc-Nam.*

<http://cand.com.vn/Ban-tin-113/Giu-nguyen-10-an-tu-hinh-trong-duong-day-ma-tuy-xuyen-Bac-Nam-582234/>

¹¹ Human Rights Council Forty-first session. *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review - Viet Nam.* <https://undocs.org/en/A/HRC/41/7>

tra tấn. Tuy nhiên thực tế cho thấy tình trạng bạo hành của công an không có dấu hiệu giảm bớt. Trong năm 2020 và năm 2021(cho đến 31-5-2021), ít nhất có đến 16 trường hợp chết trong lúc bị công an tạm giữ để điều tra được tiết lộ qua mạng truyền thông như sau:

Bà Triệu Ngọc Bình, mẹ của Dương Quốc Minh, người đã chết trong thời gian bị tạm giam tại trại giam Chí Hòa ngày 6-1-2021, chỉ những vết bầm trên bản ảnh thi thể Minh - Ảnh: Minh Hòa (Tuổi trẻ)

- Ngày 3-1-2020, Ông Phan Quốc Thắng, 47 tuổi, được phát hiện tử vong bằng cách treo cổ bằng áo thun tại trụ sở CA Phường 1 TP Tây Ninh trong khi bị tạm giữ để điều tra về hành vi gây thương tích cho một công an của phường.¹²
- Ngày 6-1-2020, Nguyễn Tấn Tâm, 17 tuổi, học sinh trường Phổ thông cơ sở Tịnh Bắc, xã Tịnh Bắc, huyện Sơn Tịnh, Quảng Ngãi đã uống thuốc độc sau khi để lại thư tuyệt mệnh nói rằng mình bị công an đánh đập khi tra khảo tại trụ sở công an xã vì nghi oan lấy trộm tiền của hàng xóm.¹³
- Ngày 9-3-2020, một thanh niên có tên L.K.N, sinh năm 1987, trú tại xã Vân Sơn, huyện Triệu Sơn, tỉnh Thanh Hóa tử vong bất thường trong tư thế treo cổ khi đang bị tạm giữ tại công an huyện Triệu Sơn liên quan vụ trộm cắp tài sản trước đó 2 ngày.¹⁴
- Ngày 31-3-2020, ông Vũ Hoài P., 34 tuổi chết tại Bệnh viện Đa khoa trung tâm Tiền Giang sau khi được chuyển từ nhà tạm giữ của Công an thị xã Gò Công.¹⁵
- Ngày 17-4-2020, ông Võ Văn Tư, 46 tuổi, ở xã Bình Giang, huyện Thăng Bình, tỉnh Quảng Nam tử vong tại bệnh viện Đà Nẵng sau khi có xung đột với công an và bị đưa vào đồn công an làm việc.¹⁶
- Ngày 7-5-2020, Ông Nguyễn Quang Lập, 36 tuổi, tử vong tại nhà giam của công an huyện Châu Đức, tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu. Công an nói ông Lập bị đánh bởi người giam cùng phòng. Gia đình nạn nhân nghi ngờ vì hình ảnh tử thi cho thấy ông bị đánh với nhiều vết bầm tím khắp cơ thể, đặc biệt ở lưng và mông.¹⁷

¹² RFA. 1 người bị tạm giam chết nơi giam giữ và công an nói tự treo cổ.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/one-detainee-died-in-police-custody-01032020074458.html>

¹³ SBTN. Nam sinh lớp 9 tự sát sau khi bị công an tra tấn.

<https://www.sbtn.tv/nam-sinh-lop-9-tu-sat-sau-khi-bi-cong-an-tra-tan/>

¹⁴ RFA. Chết bất minh trong đồn công an vẫn tiếp diễn, nhưng sự phản kháng gần như không còn.

https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/deathlessness-in-the-police-station-continued-but-the-protest-was-almost-over-03102020125952.html

¹⁵ RFA. Trường hợp mới người dân chết trong trại tạm giam.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/one-more-case-died-in-police-detention-04062020102241.html>

¹⁶ VietnamNet. Đưa thi thể người thân lên trụ sở xã đòi làm rõ nguyên nhân tử vong.

<https://vietnamnet.vn/vn/thoi-su/dua-thi-the-nguoi-than-len-tru-so-xa-doi-lam-ro-nguyen-nhan-tu-vong-634532.html>

¹⁷ SBTN. Dân tiếp tục chết trong đồn công an: Người thứ 6 trong năm 2020 tử vong sau 3 ngày thụ án.

<https://www.sbtn.tv/dan-tiep-tuc-chet-trong-don-cong-an-nguoi-thu-6-trong-nam-2020-tu-vong-sau-3-ngay-thu-an/>

- Ngày 10-6-2020, ông Đặng Mạnh Hà, 50 tuổi, ở Trục Ninh, tỉnh Nam Định, “bất ngờ tử vong khi đang bị giam tại nhà tạm giữ Công An huyện Xuân Trường.” Gia đình nạn nhân ghi nhận “một số vết bầm tím trên thi thể.”¹⁸
- Ngày 1-8-2020, Cán bộ quản giáo báo cáo hai bị cáo Lãng Văn Vân và Lương Văn Bằng đã treo cổ tự tử bên bằng sợi vải chắn và chiếu trong tư thế chân bị cùm.¹⁹
- Ngày 8-8-2020, P.V.T, 28 tuổi, ngụ huyện Châu Thành, tỉnh An Giang, tử vong tại bệnh viện sau khi được đưa vào cấp cứu từ trại tạm giam huyện Vĩnh Thạnh, TP Cần Thơ.²⁰
- Ngày 27-8-2020, ông Đoàn Quang Dũng, 58 tuổi, trú phường Sa Pa, thị xã Sa Pa, Lào Cai, đang bị tạm giam về hành vi tàng trữ trái phép chất ma túy, đã tử vong tại phòng giam. Công an nói nạn nhân chết vì xuất huyết dạ dày.²¹
- Ngày 29-8-2020, ông Nguyễn Trọng Hà, 66 tuổi, trú phường Bắc Sơn, thị xã Phổ Yên, Thái Nguyên, được phát hiện tử vong trong tư thế treo cổ tại trại tạm giam Công an tỉnh Lào Cai.²²
- Ngày 31-10-2020, nghi phạm Nguyễn Minh, 39 tuổi, trú tại phường Thành Công, TP Buôn Ma Thuột bị tạm giữ tại Công an TP Buôn Ma Thuột, được đưa vào Bệnh viện đa khoa vùng Tây Nguyên và qua đời.²³
- Ngày 4-11-2020, ông Hà Văn Khánh, 41 tuổi, trú tại bản Hiềng, xã Kỳ Tân, huyện Bá Thước, chết khi bị công an bắt giữ về tội tàng trữ trái phép chất ma túy. Công an nói ông Khánh chết là do thắt cổ tự tử ở nhà tạm giữ. Theo gia đình nạn nhân, ông ta không tỏ ra dấu hiệu buồn phiền gì cả.²⁴
- Ngày 6-1-2021, Ông Dương Quốc Minh, 23 tuổi, chết khi bị giam tại trại giam Chí Hòa, TP Hồ Chí Minh. Công an nói ông Minh tự sát. Gia đình nhìn thấy nhiều vết bầm tím trên thi thể của ông Minh khi đến nhận xác tại Trung tâm pháp y Sài Gòn.²⁵
- Ngày 13-1-2021, Ông Trâm, 31 tuổi, trú thôn 12, xã Đăk Ruồng, được phát hiện chết trong tư thế treo cổ phía sau nhà. Trước đó ông bị công an mời lên làm việc nhiều lần liên quan đến vụ khai thác gỗ trái phép.²⁶

¹⁸ Người Việt. *Nam Định: Thêm một người ‘hoàn toàn khỏe mạnh’ chết trong đồn công an.*

<https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/nam-dinh-them-mot-nguoi-hoan-toan-khoe-manh-chet-trong-don-cong-an/>

¹⁹ RFA. *Hai tử tù treo cổ chết trong phòng biệt giam ở Bắc Kạn.* <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/two-hanged-death-row-inmates-die-in-solitary-confinement-in-backan-08032020131844.html>

²⁰ Tiền Phong. *Một thanh niên tử vong trong thời gian tạm giam chờ thi hành án.*

<https://www.tienphong.vn/phap-luat/mot-thanh-nien-tu-vong-trong-thoi-gian-tam-giam-cho-thi-hanh-an-1709381.tpo>

²¹ Thanh Niên. *Lào Cai: Hai nghi phạm mua bán, vận chuyển ma túy tử vong tại trại tạm giam.*

<https://thanhnien.vn/thoi-su/lao-cai-hai-nghi-pham-mua-ban-van-chuyen-ma-tuy-tu-vong-tai-trai-tam-giam-1276789.html>

²² Thanh Niên. *Ibid.*

²³ Infonet. *Điều tra vụ việc một nghi phạm tử vong khi đang bị tạm giam.*

<https://infonet.vn/doi-song/nhip-song/dieu-tra-mot-nghi-pham-tu-vong-khi-dang-bi-tam-giam-268846.html>

²⁴ Tuổi Trẻ. *Một nghi phạm tử vong tại nhà tạm giữ công an huyện.*

<https://tuoitre.vn/mot-nghi-pham-tu-vong-tai-nha-tam-giu-cong-an-huyen-20201110154834148.htm>

²⁵ Tuổi trẻ. *Kiểm tra thông tin một bị can đang bị giam tại Chí Hòa tử vong.*

<https://tuoitre.vn/kiem-tra-thong-tin-mot-bi-can-dang-bi-giam-tai-chi-hoa-tu-vong-20210116122819254.htm>

²⁶ Thanh Niên. *Chết trong tư thế treo cổ tại nhà riêng sau khi làm việc với cơ quan công an.*

<https://thanhnien.vn/thoi-su/chet-trong-tu-the-treo-co-tai-nha-rieng-sau-khi-lam-viec-voi-co-quan-cong-an-1329651.html>

- Ngày 18-1-2021, Ông Võ Văn Xếp, 51 tuổi, cư dân thị trấn Thanh Phú, huyện Thanh Phú, tỉnh Bến Tre, được báo cáo tử vong bằng cách nhảy từ lầu 2 khi đang bị công an điều tra về tội trộm.²⁷

Trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ chu kỳ 3 năm 2019, Việt Nam đã phủ nhận bạo hành của công an là nguyên nhân gây tử vong cho những nạn nhân trong thời gian tạm giam tại đồn công an. Đại diện của Việt Nam cho rằng các nạn nhân đã tử vong vì đã mang trọng bệnh trước khi bị bắt, hoặc có thể là do “phạm nhân day dứt, dằn vặt về hành vi phạm tội của mình dẫn đến bi quan mà tự tử.”²⁸

3. NẠN BUÔN NGƯỜI

Biến cố cảnh sát Anh khám phá thi thể của 39 người trong một chiếc xe vận tải đông lạnh không có người lái tại khu công nghiệp Watrglade thuộc thành phố Grays nước Anh vào ngày 23-10-2019 đã gây xúc động lớn cho toàn thế giới về nạn buôn người trên thế giới nói chung và tại Việt Nam nói riêng.

Tuy nhiên thảm cảnh đó chỉ là phần nổi của một tảng băng mà phần chìm bao gồm những hoạt động buôn bán người phức tạp. Chính báo cáo của Cục Cảnh sát hình sự Bộ Công An năm 2019 đã thừa nhận “Việt Nam được xem là điểm nóng của tình trạng mua bán người, di cư bất hợp pháp tại khu vực các nước tiểu vùng sông Mekong với ước tính lợi nhuận từ hoạt động mua bán người lên tới hàng chục tỉ USD mỗi năm”²⁹

Khi nói đến nạn buôn người, các cơ quan chức năng Việt Nam chỉ đề cập đến tình trạng buôn bán người xuyên quốc gia mà không chú trọng đến tình trạng buôn bán người ngay trong nước. Hoàn cảnh các thiếu niên nhà nghèo đi ở đợ để trừ nợ hay các thiếu nữ buộc lòng phải hy sinh trong các nhà chứa để cứu nguy gia đình là một thực tế của nhiều gia đình Việt Nam ngày nay.

Đối với việc buôn bán người xuyên quốc gia, thống kê chính thức cũng rất hiếm hoi và tản mát. Theo những số liệu mới nhất của nhà nước thì trong giai đoạn 2016 - 2020, toàn quốc đã phát hiện ra 1.266 vụ buôn bán người, với 1.690 đối tượng, lừa bán 2.956 nạn nhân.³⁰

Theo thống kê năm 2019 và sáu tháng đầu năm 2020, lực lượng Công an, Biên phòng cả nước đã điều tra, khám phá 236 vụ buôn người, bắt 308 đối tượng phạm tội mua bán người, mua bán người dưới 16 tuổi.³¹

Nạn nhân của tội phạm mua bán người tại Việt Nam không chỉ là phụ nữ, trẻ em mà đã xuất hiện tình trạng mua bán nam giới, trẻ sơ sinh, bào thai, mua bán nội tạng, để thuê... Đáng chú ý trong

²⁷ Người Việt. *Người thứ ba chết ở đồn công an CSVN trong Tháng Giêng*.

<https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/nguoi-thu-ba-chet-boi-cong-an-csvn-trong-thang-gieng-2021/>

²⁸ RFA. *Bác bỏ giải trình của Bộ Công an về vấn nạn ‘tự tử’ nơi giam giữ*. https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/denouncing-ministry-of-public-security-s-explanation-to-the-un-on-death-in-custody-dt-03132019130320.html

²⁹ Tuổi Trẻ Online. *Việt Nam - điểm nóng của hoạt động mua bán người trị giá tỉ đô*.

<https://tuoitre.vn/viet-nam-diem-nong-cua-hoat-dong-mua-ban-nguoi-tri-gia-ti-do-20191129123435165.htm>

³⁰ An sinh Xã hội & Phát triển Cộng đồng. *“Nóng” tình trạng mua bán người qua núp bóng “lao động di cư”*.

<http://asxh.com.vn/lao-dong/-nong-tinh-trang-mua-ban-nguoi-qua-nup-bong-lao-dong-di-cu-.html>

³¹ Nhân Dân điện tử. *Đấu tranh với tội phạm mua, bán người ở khu vực ASEAN*.

<https://nhandan.com.vn/thoi-su-phap-luat/da-tranh-voi-toi-pham-mua-ban-nguoi-o-khu-vuc-asean-629069/>

giai đoạn này là tình trạng mang thai hộ để bán cho người nước ngoài hoặc dụ dỗ phụ nữ mang thai ngoài ý muốn để bán cho người khác.³²

Cần lưu ý rằng những số liệu thống kê trên đây chỉ phản ánh một phần nhỏ những vụ buôn bán người trong thực tế, bởi vì phần lớn nạn nhân buôn người đều xuất phát từ những địa phương miền núi giáp biên giới Trung Cộng, nơi mà việc kiểm tra và phát hiện rất khó khăn. Nhiều trường hợp không được khai báo hoặc cơ quan công lực không khám phá được, và nhất là không được coi là buôn người, mặc dù thực chất là buôn người.

Chẳng hạn ở một huyện nhỏ có tên Mường Lát ở tỉnh Thanh Hóa, với khoảng 30 ngàn dân đã có hơn 70 phụ nữ vắng mặt khỏi địa phương, nghi lấy chồng hoặc bị lừa bán sang Trung Quốc. Cũng chính trong thời gian đó theo thống kê của toàn tỉnh Thanh Hóa lại chỉ có “gần 130 phụ nữ bị lừa bán sang Trung Quốc lấy chồng, ép làm vợ bất hợp pháp.”³³

Với thực trạng buôn người không được cải thiện, Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ, trong Báo cáo tình hình buôn người trên thế giới năm 2020 đã duy trì Việt Nam trong nhóm quốc gia có vấn đề buôn người ở bậc 2 cần theo dõi (Tier 2 Watch List). Việt Nam bị đưa trở lại nhóm Tier 2 Watch List từ năm 2019, sau 10 năm liên tục ở nhóm Bậc 2 không còn bị theo dõi. (Tier 2 No more Watch List).

Trong hoàn cảnh cụ thể của Việt Nam ngày nay, nạn buôn người xuất hiện dưới ba loại đối tượng nạn nhân chính:

- Phụ nữ và trẻ em bị đưa đi làm “nô lệ tình dục” hoặc lao nô ở trong nước cũng như ở nước ngoài.
- Các cô gái “đi làm cô dâu ở nước ngoài”, và
- Công nhân được xuất khẩu làm việc ở nước ngoài.

3.1. Phụ Nữ Và Trẻ Em Bị Lừa Gạt Làm Nô Lệ Tình Dục Hoặc Lao Nô

Buôn bán phụ nữ để sử dụng vào các hoạt động mại dâm là hình thức buôn người phổ biến ở nội địa cũng như xuyên quốc gia.

Cũng như những năm trước, trong năm 2020 hướng phát triển của nạn buôn bán phụ nữ và trẻ em xuyên quốc gia vẫn có chiều hướng tập trung chủ yếu qua các tuyến biên giới giữa Việt Nam với Campuchia, Lào và Trung Quốc, trong đó sang Trung Quốc chiếm 75%.³⁴

Báo cáo của Bộ Công An trong năm 2019 cho biết trong 2 năm 2017-2019 có hơn 1.600 nạn nhân bị lừa bán qua Campuchia để hành nghề mại dâm.³⁵ Trong lúc đó, theo Cơ quan Điều tra Hình sự

³² An Ninh Thế Giới. *Báo cáo TIP 2020 chưa nhìn nhận khách quan công tác phòng, chống mua bán người ở Việt Nam*. <http://cand.com.vn/Chong-dien-bien-hoa-binh/Bao-cao-TIP-2020-chua-nhin-nhan-khach-quan-cong-tac-phong-chong-mua-ban-nguoi-o-Viet-Nam-604222/>

³³ Xã Luận. *Tình trạng buôn người nơi vùng biên xứ Thanh: Cạm bẫy và nước mắt...*
<https://www.xaluan.com/modules.php?name=News&file=article&sid=2572375>

³⁴ Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội. *Mối nguy về nạn mua bán người ở ASEAN trong mùa dịch COVID-19*.
http://pctnxh.molisa.gov.vn/default.aspx?page=news&do=detail&category_id=22&id=3265

³⁵ Laodongthudo.vn. *Nhiều phụ nữ bị bán sang Campuchia làm gái mại dâm*.
<http://laodongthudo.vn/nhieu-phu-nu-bi-ban-sang-campuchia-lam-gai-mai-dam-101164.html>

của Mã Lai những phụ nữ được giải cứu nhiều nhất tại quốc gia này trong năm 2019 là Việt Nam với 384 người, tiếp theo là Nam Dương (234), và Thái Lan (227).³⁶

Trong lúc đó nạn nhân của nạn buôn người qua Trung Quốc phần lớn liên hệ đến các sắc tộc thiểu số sống trong các buôn làng hẻo lánh tại các tỉnh giáp biên giới Việt Nam-Trung Quốc. Vì hoàn cảnh nghèo túng, các nạn nhân bị các kẻ buôn người dụ dỗ qua Trung Quốc kiếm được việc làm; nhưng khi đến nơi các nạn nhân bị bán cho các gia đình nông dân để trở thành lao nô, hoặc ép lấy những đàn ông lớn tuổi, và một số bị ép hành nghề mại dâm.

Các nhân viên cảnh sát bắt giữ một nghi phạm trong cuộc truy quét những kẻ buôn người Việt Nam ở Berlin, Đức, ngày 3 tháng 3 năm 2020, Hình VOA

Những trường hợp buôn bán người từ VN vào Âu Châu, đặc biệt là Anh Quốc, cũng được dư luận tiếp tục quan tâm trong năm 2020-2021 sau thảm cảnh 39 nạn nhân người Việt chết ngạt được phát hiện trong thùng xe tải đông lạnh lại Anh Quốc hồi tháng 10 năm 2019.

Theo báo cáo của Cơ quan Hình sự Quốc gia Vương quốc Anh năm 2020, trong số những nạn nhân buôn người từ nước ngoài vào Anh, số người mang quốc tịch Việt Nam đứng thứ nhì trong bảng xếp hạng, chỉ sau Albania, với tổng số 653 người. Đa số bị sử dụng trong các hoạt động tội phạm, lao nô, và bán dâm.³⁷

Đầu tháng ba 2020 nhà chức trách Đức quốc đã phát động một cuộc bố ráp quy mô nhằm vào các cơ sở và đối tượng thuộc đường dây buôn người từng đưa 155 người Việt nhập cư trái phép vào Tây Âu. Tất cả 13 nghi phạm bị bắt trong đợt bố ráp đều là người Việt Nam.³⁸

Đầu tháng Giêng 2021, nhà chức trách Đức Quốc xác định một mạng lưới khổng lồ buôn người Việt đang hoạt động khắp châu Âu, mà điểm tập kết là Quận Lichtenberg ở Berlin, nơi có Trung tâm thương mại Đồng Xuân của người Việt. Mạng lưới buôn người này đem về lợi nhuận khổng lồ cho nhóm tổ chức.³⁹

Ngày 19-5-2021, lực lượng cứu hộ của Bỉ đã cứu được một thuyền gặp nạn chở người nhập cư lậu tìm cách đến bờ biển nước Anh từ Pháp. Trên thuyền có 49 người, trong đó 44 người là người Việt. Nhà chức trách địa phương đang điều tra đường dây buôn bán người này.⁴⁰

³⁶ The Star. *The pay's great: How human trafficking syndicates lure victims.*

<https://www.thestar.com.my/news/nation/2019/12/25/the-pays-great-how-human-trafficking-syndicates-lure-victims>

³⁷ UK Home Office. *Modern Slavery: National Referral Mechanism and Duty to Notify Statistics, UK, End of Year Summary, 2020.* https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/970995/modern-slavery-national-referral-mechanism-statistics-end-year-summary-2020-hosb0821.pdf

³⁸ VOA. *700 Police Bust Vietnamese Trafficking Ring in Germany.*

<https://www.voanews.com/europe/700-police-bust-vietnamese-trafficking-ring-germany>

³⁹ Tạp chí Nước Đức. *Đức phát hiện 'mạng lưới khổng lồ' buôn người Việt hoạt động khắp châu Âu.*

<https://www.tapchinuocduc.com/tin-tuc/cong-dong/27516-duc-phat-hien-mang-luoi-khong-lo-buon-nguoi-viet-hoat-dong-khaph-chau-au.html>

⁴⁰ Newsmd.com. *Belgium: 49 migrants, mostly Vietnamese, rescued at sea.*

https://newsmd.com/news/2021-05-22-belgium--49-migrants--mostly-vietnamese--rescued-at-sea.S1eNdhNLK_.html

Buôn người nội địa cho mục đích khai thác tình dục cũng phát triển trong năm 2020-2021. Nhiều cô gái gia đình nghèo ở miền quê bị dụ dỗ với lời hứa hẹn làm giúp việc cho các quán giải khát, nhưng thực tế là tiếp khách, và sau đó là bán dâm. Các cô gái này muốn bỏ nghề nhưng không thể, vì có thể sẽ bị nhốt, bị giam lỏng.⁴¹

Trẻ em không chỉ là đối tượng cho tệ nạn buôn người ra nước ngoài; thật sự tuyệt đại đa số việc mua bán trẻ em xảy ra ngay trong nước. Trong một cuộc nghiên cứu trong năm 2019 thực hiện bởi tổ chức Coram Quốc tế, khoảng chừng 5.6% số trẻ em ở Việt Nam có thể đã trải qua những hoàn cảnh có dấu hiệu buôn bán người, hoặc chính xác là đã từng bị buôn bán, và tuyệt đại đa số, 92.3%, trong số này thuộc về nhóm buôn bán người trong nội địa.⁴²

Ngày 26-2-2021, Cục Cảnh sát Hình sự (Bộ Công an) đã tổ chức bàn giao 4 trẻ sơ sinh vừa được giải cứu khỏi đường dây buôn bán trẻ sơ sinh sang Trung Quốc cho Trung tâm Bảo trợ xã hội (Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam). Hình báo Pháp Luật

Ngoài tệ nạn buôn bán thiếu nữ và trẻ em, hiện tượng buôn bán trẻ sơ sinh, bào thai (đưa phụ nữ có thai sang Trung Quốc sinh con rồi bán), và nội tạng cũng gia tăng trong những năm vừa qua.⁴³ Chẳng hạn theo hồ sơ của phiên tòa ngày 19-1-2021 tại TP Hồ Chí Minh, một đường dây buôn bán nội tạng đã tìm kiếm được 100 người bán thận và trót lọt đưa sang Campuchia 37 người cắt ghép thận.⁴⁴

Nguồn gốc chính và trực tiếp đưa đến nạn trẻ em và những cô gái trẻ bị lừa gạt làm gái mại dâm trong nước cũng như ngoài nước là sự nghèo túng gây nên bởi chính sách bất công xã hội của tư bản đỏ. Tệ nạn buôn bán người phát triển mạnh từ ngày VN mở cửa thị trường kinh doanh theo lối chụp

giựt, tạo điều kiện dễ dàng cho nạn tham nhũng trong hàng ngũ cán bộ nhà nước và bọn bất lương chạy theo (những) lối làm ăn bất chính. Việc đô thị hóa không có kế hoạch, việc cướp đất của nông dân, và sự bất lực không tạo được công ăn việc làm của nhà nước đã đưa đến những khó khăn về mặt kinh tế và xã hội cho rất nhiều gia đình bị lôi cuốn vào việc tìm kiếm miếng ăn ở thành thị hay nước ngoài.

⁴¹ VOV. “Gái hát” hay nạn nhân của tội phạm buôn người?

<https://vov.vn/phap-luat/gai-hat-hay-nan-nhan-cua-toi-pham-buon-nguoi-823560.vov>

⁴² Kara Aplan and Elizabeth Yarrow. *Casting Light in the Shadows: Child and youth migration, exploitation and trafficking in Vietnam*. <https://coraminternational.org/wp-content/uploads/CTPF-report-.pdf>

⁴³ Pháp Luật. *Phá đường dây buôn bán nội tạng xuyên quốc gia lớn nhất Việt Nam*.

<https://baophapluat.vn/ho-so/pha-duong-day-buon-ban-noi-tang-xuyen-quoc-gia-lon-nhat-viet-nam-437408.html>

⁴⁴ Bảo vệ pháp luật. *Xét xử đường dây dụ dỗ 100 người bán thận xuyên quốc gia*. <https://baovephapluat.vn/phap-dinh/cau-chuyen-phap-luat/xet-xu-duong-day-du-dso-100-nguoi-ban-than-xuyen-quoc-gia-100462.html>

3.2. Nạn Môi Giới “Cô Dâu” Cho Đàn Ông Ở Nước Ngoài

Theo Bộ Công An Việt Nam, từ năm 2008 đến 2019, trung bình mỗi năm Việt Nam có khoảng 18.000 công dân kết hôn với người nước ngoài, chủ yếu kết hôn với người Đài Loan, Trung Quốc, Mỹ, Đại Hàn...Đại đa số (78%) số phụ nữ kết hôn với người nước ngoài là có hoàn cảnh gia đình nghèo khó, trình độ học vấn thấp và thất nghiệp.⁴⁵

Trên đây là những cuộc hôn nhân có đăng ký với chính quyền. Trên thực tế số lượng “cô dâu” Việt Nam được đưa ra khỏi nước không đăng ký và qua các dịch vụ môi giới hôn nhân cao hơn nhiều. Theo một cuộc nghiên cứu gần đây, ở một số tỉnh sát biên giới phía bắc tỷ lệ có đăng ký kết hôn chỉ dưới 10% trong số mẫu khảo sát.⁴⁶

Việc sử dụng các phương tiện truyền thông hiện đại, đặc biệt là Internet, trong việc rao bán các cô dâu Việt Nam được phát triển để thay thế những show trình diễn trong những năm trước đây. Trong các video giới thiệu môi giới phổ biến trên Internet, các cô dâu được trình diện như là những món hàng trao đổi.⁴⁷

Một số chính quyền địa phương tại Đại Hàn lại đóng vai trung gian môi giới này. Trong tháng 5 năm 2021, một nhóm nữ sinh viên Việt Nam du học tại Đại Hàn cùng với các nhóm hoạt động nhân quyền đã gửi đơn kiến nghị đến Ủy ban Nhân quyền Quốc gia Đại Hàn để phản đối chương trình mai mối của chính quyền thành phố Mungyeong dành cho những người đàn ông Đại Hàn ở nông thôn với sinh viên Việt Nam đang học tập tại quốc gia này.⁴⁸

Ngay ở Việt Nam, hiện có nhiều trung tâm dịch vụ môi giới hôn nhân với người nước ngoài mà mục đích duy nhất là dụ dỗ càng nhiều phụ nữ càng tốt. Chẳng hạn hồi tháng 9-2019 Truyền hình Công An Nhân Dân (ANTV), có phát đi một phóng sự truyền hình điều tra về mánh lới của những môi giới hôn nhân với người Đại Hàn tại thành phố Hải Phòng.⁴⁹ Phóng sự cho thấy cả trăm cô gái ngồi chờ để được 3 ông Đại Hàn lớn tuổi xem mặt. Mỗi cô được gặp mặt chú rể tương lai trong khoảng chưa đầy 2 phút. Nếu được chọn, người con gái phải trả cho dịch vụ cò mồi từ 10 đến 20 triệu đồng VN, và người đàn ông Đại Hàn cũng phải chi cho dịch vụ môi giới vài trăm triệu đồng.

Điều cần ghi nhận là những cuộc hôn nhân được môi giới như vậy thường dẫn đến những kết cục đau lòng. Riêng tại tỉnh Hậu Giang thôi, từ tháng Giêng 2018 đến nay đã có 2.247 phụ nữ kết hôn với người nước ngoài (959 phụ nữ kết hôn với người Hàn Quốc). Trong số này có 541 phụ nữ đã ly hôn, mang theo 260 trẻ con hồi hương.⁵⁰

⁴⁵ Cổng Thông tin điện tử Chính phủ. 70.000 phụ nữ DBSCL lấy chồng nước ngoài.
<http://tphcm.chinhphu.vn/70-000-phu-nu-dbscl-lay-chong-nuoc-ngoai>

⁴⁶ Đặng Thị Hoa. Một số vấn đề về hôn nhân xuyên biên giới với phát triển xã hội ở Việt Nam hiện nay.
https://vass.gov.vn/noidung/tintuc/lists/khoahoccongnghie/View_Detail.aspx?ItemID=30

⁴⁷ ZingNews. Kênh môi giới hôn nhân ở Hàn xếp phụ nữ Việt theo cơ thể, trình tiết.
<https://zingnews.vn/kenh-moi-gioi-hon-nhan-o-han-xep-phu-nu-viet-theo-co-the-trinh-tiet-post1147975.html>

⁴⁸ Korea JoongAng Daily. Activists and Vietnamese students blast archaic matchmaking program.
<https://koreajoongangdaily.joins.com/2021/06/03/national/socialAffairs/a-city-government-in-korea-asks-a-legal-office-to-matchmake-international-students/20210603174500832.html>

⁴⁹ ANTV. Một buổi dự tuyển lấy chồng Hàn Quốc.
<http://www.antv.gov.vn/tin-tuc/xa-hoi/mot-buoi-du-tuyen-lay-chong-han-quoc-297899.html>

⁵⁰ Nông Nghiệp. Hôn nhân nước ngoài đổ vỡ, hàng trăm phụ nữ ôm con về quê.
<https://nongnghiep.vn/hon-nhan-nuoc-ngoai-do-vo-hang-tram-phu-nu-om-con-ve-que-d267286.html>

Rất nhiều cô dâu Việt bị hành hạ, ngược đãi, trao tay cho những người đàn ông khác cuối cùng phải bỏ trốn, sống bơ vơ nơi xứ lạ quê người, bị đưa vào nhà thổ, bị sát hại hay tự tìm cái chết.⁵¹

Cũng như đối với tình cảnh các cô gái trẻ bị lừa gạt và bán làm gái mại dâm, nguồn gốc chính và trực tiếp đưa đến nạn “cô dâu” gả cho đàn ông nước ngoài là sự nghèo túng gây nên bởi chính sách bất công xã hội của nhà nước. Các cô gái trẻ phần đông xuất thân từ thôn quê nghèo được những văn phòng môi giới dụ dỗ “làm hôn thú” với người đàn ông nào đó từ Đài Loan, Đại Hàn hay Trung Quốc và đi theo chồng ra nước ngoài, không cần phải quen biết và yêu thương.

Từ Năm 2002, chính phủ đã ban hành Nghị định 68/2002/NĐ-CP nghiêm cấm hoạt động môi giới kết hôn nhằm mục đích kiếm lời dưới mọi hình thức. Đến năm 2014, chính phủ lại ban hành Nghị định số 126/2014/NĐ-CP chi tiết hóa Luật Gia đình mới, nghiêm cấm lợi dụng việc tư vấn, hỗ trợ hôn nhân và gia đình có yếu tố nước ngoài nhằm mục đích trục lợi, và trao nhiệm vụ tư vấn và hỗ trợ đó cho các Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam. Tuy nhiên, theo nhận xét của nhiều người, hoạt động tư vấn các cô dâu xuất ngoại lấy chồng nước ngoài của Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam đã thất bại, không cạnh tranh nổi với các vụ môi giới bất hợp pháp đang hoành hành trên cả nước.⁵²

3. 3. Nạn Bóc Lột Người Công Nhân Xuất Khẩu

Hoạt động xuất khẩu lao động tại Việt Nam được bắt đầu từ năm 1980 dưới hình thức hợp tác lao động với các nước trong khối xã hội chủ nghĩa. Sau khi các nước cộng sản ở Đông Âu và Liên Xô sụp đổ, chính quyền CSVN chuyển hướng xuất khẩu lao động qua các quốc gia tư bản có nhu cầu cần lao động như Đài Loan, Nhật Bản, Mã Lai, Đại Hàn, v.v.

Theo thống kê của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội, Việt Nam có tới hơn 1 triệu người lao động đi làm việc ở nước ngoài. Cũng theo cơ quan này, số công nhân được xuất khẩu làm việc ở nước ngoài trong năm 2019 là 152.530 người, đạt 127,1% kế hoạch năm 2019; và nhà nước Việt Nam cũng đặt ra mục tiêu cho năm 2020 là 130.000 lao động đi làm việc ở nước ngoài.⁵³ Tuy nhiên, vì tình hình dịch bệnh Covid-19, đến cuối năm 2020, số lao động được xuất khẩu chỉ đạt đến khoảng 78 ngàn người.⁵⁴

Ngoài số lượng lao động xuất khẩu qua các công ty môi giới được chính quyền cấp giấy phép, trong những năm gần đây khuynh hướng xuất khẩu lao động “chui” có chiều hướng gia tăng bởi nhiều lý do. Nhiều ứng viên lao động xuất khẩu không có đủ tiền để hoàn thành các thủ tục giấy tờ hợp pháp; đặc biệt, để thực hiện các khoản thanh toán bắt buộc cho nhà nước trước khi ra đi. Một số không đáp ứng được yêu cầu tối thiểu về ngoại ngữ. Do đó, họ tìm đến các cơ quan trung gian bất hợp pháp hơn là thông qua các kênh chính thức. Một số công nhân xuất khẩu hợp pháp hết hợp

⁵¹ Đoàn Loan HUB. *Những câu chuyện hãi hùng về phận dâu Việt ở Đài Loan*.

<https://dailoanhub.com/2021/06/03/nhung-cau-chuyen-hai-hung-ve-phan-dau-viet-o-dai-loan/>

⁵² Báo Phụ nữ. *Môi giới kết hôn với người nước ngoài: hoạt động hợp pháp tự thua trên sân nhà?*.

<https://www.phunuonline.com.vn/moi-gioi-ket-hon-voi-nguoi-nuoc-ngoai-hoat-dong-hop-phap-tu-thua-tren-san-nha-a90769.html>

⁵³ VnEconomy. *Năm 2020, mục tiêu đưa 130.000 lao động đi làm việc ở nước ngoài*.

<http://vneconomy.vn/nam-2020-muc-tieu-dua-130000-lao-dong-di-lam-viec-o-nuoc-ngoai-20200109145853306.htm>

⁵⁴ Lao Động. *Khoảng 90.000 lao động đi làm việc tại nước ngoài trong năm 2021*.

<https://laodong.vn/xa-hoi/khoang-90000-lao-dong-di-lam-viec-tai-nuoc-ngoai-trong-nam-2021-871149.ldo>

đồng tìm mọi cách ở lại làm việc chui.

Hiện không có con số chính xác số xuất khẩu lao động “chui” này, nhưng ngay cả cán bộ nhà nước cũng thừa nhận số lượng đi lao động bất hợp pháp các năm qua tương đối lớn. Chẳng hạn, theo giới chức của chính quyền tỉnh Hà Tĩnh, trong năm 2019 toàn tỉnh có 68.000 người làm việc ở nước ngoài, trong đó có 35.000 người lao động chui.⁵⁵ Ngoài Trung Quốc thì Nhật Bản, Đài Loan và Hàn Quốc được xem là thiên đường của những người lao động “chui.”

Đa số những công nhân đi ra nước ngoài làm việc, hợp pháp hay bất hợp pháp, đều là nạn nhân của các công ty môi giới câu kết với cán bộ nhà nước tham nhũng. Để được nhận cho đi xuất khẩu lao động, công nhân phải trả lệ phí rất cao, gồm 8 khoản khác nhau, từ phí môi giới, phí dịch vụ xuất khẩu lao động, tiền vé máy bay, tiền ký quỹ bảo đảm thực hiện hợp đồng (tiền cọc chống trốn)... Họ phải cầm cố nhà cửa ruộng vườn để đủ tiền đóng lệ phí cho các công ty môi giới tuyển dụng. Tuy nhiên phần đông những người muốn đi lao động tại nước ngoài đều bị các cơ quan môi giới bóc lột, bỏ rơi, và bị chủ nhân đối xử rất tàn tệ với công việc nặng nhọc vất vả, được trả lương rất thấp, và nhiều khi lại còn bị tịch thu hộ chiếu, nên phải sống như người tù, bị giam hãm trong phạm vi chật hẹp do giới chủ nhân xí nghiệp kiểm soát rất ngặt nghèo.

Tổ chức Lao động Quốc tế (ILO) tại Việt Nam trong năm 2020 đã chính thức cảnh báo về tệ trạng thu phí quá cao đối với người muốn đi lao động ở nước ngoài.⁵⁶

Ngoài sự trăn lột của công ty môi giới và chủ xí nghiệp, người lao động chui còn phải trốn tránh chính quyền sở tại, bị lực lượng an ninh bắt, đánh, và đôi khi còn bị hăm hiếp.⁵⁷ Nghiên cứu của Tổ chức lao động Quốc tế mới đây cho hay 76% lao động di cư Việt Nam bị lạm dụng quyền lao động của mình trong thời gian làm việc tại Mã Lai và Thái Lan.⁵⁸ Ngày 5-5-2019, một số lao động Việt tại Đài Loan đã tổ chức biểu tình trước văn phòng Văn Hoá - Kinh tế của Việt Nam ở Đài Bắc, phản đối môi giới lao động tư nhân ở Việt Nam vì coi đây là một hình thức bóc lột người lao động.⁵⁹

Thảm cảnh của người lao động xuất khẩu đã được tác giả Nghiêm Hương ghi lại trong cuốn tự truyện “*Đừng chết ở Ả-rập Xê-út*,” xuất bản năm 2019. Tác giả kể lại hành trình lao động đầy tủi nhục hơn 9 tháng ở Ả-rập Xê-út mà cô gọi là “địa ngục trần gian.”⁶⁰

Đi lao động tay chân ở xứ lạ không bao giờ là một ước mơ của người Việt, đặc biệt là những người nông dân vốn gắn bó với gia đình và làng mạc. Tuy nhiên, khi nhà nước không đủ khả năng cung ứng việc làm và ruộng đồng bị tịch thu thì rời bỏ quê hương và gia đình đi khát thực phương xa là một lựa chọn chẳng đáng dừng. Nhà nước, trái lại rất háo hức với số kiều hối do xuất khẩu lao động mang lại (khoảng chừng 3-4 tỷ Mỹ kim mỗi năm), không những khuyến khích mà còn làm

⁵⁵ RFA. Hơn 35.000 người Hà Tĩnh lao động chui ở nước ngoài.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/ha-tinh-more-than-35k-ppl-work-abroad-12162019070042.html>

⁵⁶ Thanh Niên. Tổ chức quốc tế cảnh báo tình trạng lạm thu phí xuất khẩu lao động.

<https://thanhnien.vn/thoi-su/to-chuc-quoc-te-can-h-bao-tinh-trang-lam-thu-phi-xuat-khau-lao-dong-1236105.html>

⁵⁷ Vinaeximco. Ký ức kinh hoàng của những phụ nữ đi xuất khẩu lao động ở Ả-rập Xê út.

<http://xkld-hanoi.com/ky-uc-kinh-hoang-cua-nhung-phu-nu-di-xuat-khau-lao-dong-o-arap-xe-ut-n297.html>

⁵⁸ Zing.Vn. ILO: 76% lao động Việt ở Thái Lan, Malaysia bị lạm dụng quyền lao động.

<https://news.zing.vn/ilo-76-lao-dong-viet-o-thai-lan-malaysia-bi-lam-dung-quyen-lao-dong-post972117.html>

⁵⁹ RFA. Công nhân Việt tại Đài Loan biểu tình đòi chính phủ Việt Nam bỏ môi giới bóc lột lao động.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/viet-labor-in-taiwan-protest-gov-of-vn-05052019084652.html>

⁶⁰ Nghiêm Hương. *Đừng chết ở Ả-rập Xê-út*. Có thể mua tại đây: <https://tiki.vn/dung-chet-o-a-rap-xe-ut-p26412706.html>

ngờ trước những hành vi phi pháp của các công ty môi giới.

Điều đáng quan tâm là cho dù việc xuất cảng lao động bất hợp pháp đã gây nên nhiều hậu quả trầm trọng, nhà nước vẫn không chịu coi đó là một hành vi buôn người. Ngay cả Luật Phòng, Chống Mua Bán Người được ban hành vào tháng 3 năm 2011 cũng chỉ dừng lại ở khái niệm tổng quát “Cưỡng bức lao động,” mà không thừa nhận việc những người bị lừa gạt ra nước ngoài và bị bóc lột là một hình thái của tệ nạn buôn người. Trong lúc đó kết quả một cuộc khảo sát 350 lao động xuất khẩu hợp pháp được công bố vào tháng 10-2012 cho thấy có đến 55 người tự nhận họ là nạn nhân của hành vi buôn bán người.⁶¹

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Giảm thiểu tối đa án tử hình để đi đến việc xóa bỏ vĩnh viễn;
- Chấm dứt các hình thức tra tấn và giam giữ tùy tiện;
- Thực thi những biện pháp cụ thể chấm dứt tệ nạn buôn người dưới mọi hình thức, và hỗ trợ thỏa đáng những nạn nhân của tệ trạng buôn người.

⁶¹ Tin Mới. *Khó “chỉ mặt đặt tên” nạn buôn người.*

<http://www.tinmoi.vn/kho-chi-mat-dat-ten-nan-buon-nguoi-011095838.html>

II QUYỀN ĐƯỢC XÉT XỬ CÔNG BẰNG BỞI TÒA ÁN ĐỘC LẬP VÀ VÔ TƯ

Trong những năm gần đây Việt Nam đã sửa đổi nhiều luật lệ liên quan đến lãnh vực tư pháp: Bộ luật Hình Sự (2015 & 2017), Bộ luật Tố Tụng Hình Sự (2015), Luật Thi Hành Tạm Giữ, Tạm Giam (2015), và Luật Tổ Chức Cơ Quan Điều Tra Hình Sự (2015). Ngoài ra Chính phủ cũng đã ban hành nhiều nghị định triển khai các luật này. Những luật này có hiệu lực thi hành từ đầu năm 2018.

Nhiều nhà quan sát, và ngay cả nhiều đại biểu Quốc Hội đã phản ánh sự vội vàng và cẩu thả trong việc thảo luận và thông qua những đạo luật đó. Sau khi ban hành những bộ luật trên vào năm 2015, QH lại ra quyết định hoãn thi hành vì quá nhiều sai sót, và chờ Quốc Hội khóa sau sửa đổi và bổ túc.¹

Điều này cho thấy rõ việc sửa đổi luật lệ trước đây không phát xuất từ thực tâm cải cách của nhà cầm quyền mà chỉ nhằm đáp ứng nhu cầu làm đẹp để được thuận lợi trong giao dịch quốc tế.

Vì thế, trong phạm vi thực hành, tình trạng vi phạm nhân quyền trong lãnh vực tư pháp vẫn tiếp tục biểu lộ qua một số nét đặc trưng sau:

- Vi phạm trầm trọng các thủ tục tố tụng hình sự,
- Quyền bào chữa của luật sư bị triệt tiêu, và
- Một hệ thống lao tù bất nhân.

1. VI PHẠM NHỮNG NGUYÊN TẮC CƠ BẢN CỦA LUẬT TỐ TỤNG HÌNH SỰ

Báo cáo Quốc gia về thực hiện quyền con người ở Việt Nam theo cơ chế Kiểm Điểm Định Kỳ Phổ Quát (UPR) năm 2019 đã không đề cập gì đến thực tế tình trạng quyền con người trong lãnh vực tư pháp, ngoài việc trích dẫn dài dòng những điều khoản trong Hiến Pháp, Bộ Luật Hình Sự, và Bộ Luật Tố Tụng Hình Sự.

Trong thực tế, việc vi phạm những nguyên tắc tố tụng là một thông lệ của nền tư pháp Việt Nam, và được thể hiện trong suốt quá trình tố tụng hình sự từ việc bắt người tùy tiện, ngụy tạo bằng chứng, tra tấn ép cung, ngăn cản luật sư, xử án qua loa vì bản án đã có sẵn, v.v. Các nghi can thường bị tra tấn trong khi lấy cung, bị cách ly khỏi gia đình và luật sư. Phần lớn các vụ xử án được diễn ra

¹ Tuổi trẻ Online. *Bộ luật hình sự sai sót nghiêm trọng, ai chịu trách nhiệm?*

<http://tuoitre.vn/tin/chinh-tri-xa-hoi/20160628/bo-luat-hinh-su-sai-sot-nghiem-trong-ai-chiu-trach-nhiem/1126033.html>

không quá một ngày, có khi chỉ vài giờ. Sự hiện diện của luật sư nếu có chỉ là để trang trí cho phiên tòa. Thông thường thì thời gian nghị án nhanh hơn thời gian tuyên án, điều đó có nghĩa là bản án đã có sẵn trước khi xử án.

Các vụ án nổi bật diễn ra vào năm 2020-2021 đã phơi bày nhiều sai phạm trong hệ thống tư pháp Việt Nam nói chung và đặc biệt là các thủ tục truy tố. Trong vụ án giám đốc thẩm Hồ Duy Hải mặc dù ông Chánh Án Tòa Án Tối Cao cho rằng không có oan sai,² dư luận quần chúng và ngay cả một số đại biểu quốc hội cũng nghi ngờ tính đúng đắn phán quyết của tòa án cũng như những vi phạm trong hoạt động tố tụng.³

Vụ án Đồng Tâm là một bằng chứng hiển nhiên khác về các vi phạm tố tụng hình sự nghiêm trọng đưa đến 2 án tử hình oan. Trong thời gian điều tra, 19 trong số 29 bị can cho biết họ đã bị tra tấn.⁴ Ông Lê Đình Công, một trong 2 người bị án tử hình, đã khai rằng trong giai đoạn điều tra ông bị đánh hàng ngày bằng dùi cui cao su. Tòa án đã ngăn cản quyền bào chữa và tự bào chữa, lờ đi cáo buộc tra tấn ép cung của 19 dân oan bị cáo. Đặc biệt, toà án bác bỏ yêu cầu triệu tập nhiều nhân chứng quan trọng và người có liên quan chặt chẽ đến vụ án cũng như bác bỏ đề nghị thực nghiệm hiện trường vụ án. Trong ngày đầu tiên của phiên xử phúc thẩm, thẩm phán đã tịch thu phần ghi chép cá nhân của luật sư bị cáo. Khi luật sư bị cáo yêu cầu bạch hóa Kế hoạch 419A, là bản kế hoạch tấn công thôn Hoành thuộc xã Đồng Tâm do Công an Hà Nội soạn thảo và Bộ Công An duyệt, tòa không cho phép vì cho rằng đó là tài liệu tối mật, không thể công bố công khai.

Đặc biệt đối với các vụ án chính trị, việc vi phạm các thủ tục tố tụng hình sự càng trầm trọng hơn. Trong năm 2020 và 2021 (cho đến 31 tháng 5 năm 2021), chính quyền Việt Nam đã dùng các điều khoản mơ hồ của Luật Hình sự năm 2015 để cáo buộc và truy tố ít nhất 79 người không đồng chính kiến [Xem chi tiết ở Phụ lục 1]. Trong tất cả các vụ án chính trị bị hình sự hóa, các nguyên tắc tố tụng hình sự cơ bản đã bị vi phạm trong mọi giai đoạn: tạm giam quá thời hạn luật định mà không có cáo trạng; không trưng dẫn được vật chứng và nhân chứng; ngăn cản việc tiếp xúc với luật sư và gia đình; nhiều phiên tòa không có luật sư hoặc giới hạn việc biện hộ của luật sư; không cho thân nhân tham dự phiên tòa.

Trong năm 2020 Ủy Ban Điều Tra về Bắt Giữ Tùy Tiện của LHQ đã thông qua 5 bản ý kiến về việc Việt Nam vi phạm nhân quyền trong việc bắt giữ tùy tiện những người bất đồng chính kiến. Các bản ý kiến đó liên hệ đến trường hợp bắt giữ và giam cầm các ông: Phan Kim Khánh (Ý kiến số 15/2020), Ngô Văn Dũng (Ý kiến 16/2020), Đào Quang Thực (Ý kiến 36/2020), Trương Duy Nhất (Ý kiến 42/2020), và Hồ Văn Hải (Ý kiến 81/2020). Qua các ý kiến này, Nhóm công tác về giam giữ tùy tiện của LHQ cho rằng việc bắt và giam giữ những cá nhân này là không có cơ sở pháp lý và không tuân thủ luật nhân quyền quốc tế mà Việt Nam đã cam kết tôn trọng. Ủy Ban Điều Tra cũng bày tỏ lo ngại rằng “cách giải quyết này cho thấy tệ trạng giam giữ tùy tiện ở Việt Nam có hệ thống, và nếu còn tiếp tục, có thể đưa đến những vi phạm trầm trọng luật pháp quốc tế.”⁵

² Thanh Niên. *Chánh án TAND tối cao Nguyễn Hòa Bình trả lời ‘Hồ Duy Hải có oan hay không’*.

<https://thanhnien.vn/thoi-su/chanh-an-tand-toi-cao-nguyen-hoa-binh-tra-loi-ho-duy-hai-co-oan-hay-khong-1238067.html>

³ Tuổi Trẻ online. *Đại biểu Quốc hội tranh luận vụ Hồ Duy Hải*.

<https://tuoitre.vn/dai-bieu-quoc-hoi-tranh-luan-vu-ho-duy-hai-20200613111700298.htm>

⁴ RFA. *Luật sư: 19 trong 29 bị cáo Đồng Tâm nói bị tra tấn trong giai đoạn điều tra*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/dong-tam-trial-19-out-of-29-defendants-admits-to-be-tortured-during-investigation-09092020081012.html>

⁵ Human Rights Council, WGAD. *Opinion No. 16/2020 concerning Ngô Văn Dũng (Viet Nam)*. https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Detention/Opinions/Session87/A_HRC_WGAD_2020_16_Advance_Edited_Version.pdf

Ngày 8-1-2021, Cao Ủy Nhân Quyền LHQ ra thông cáo về trường hợp tòa án Việt Nam kết án ba nhà báo của Hội Nhà Báo Độc Lập là Phạm Chí Dũng, Nguyễn Tường Thụy và Lê Hữu Minh Tuấn, cũng như các trường hợp bắt giữ tùy tiện và giam cầm các nhà báo độc lập, các blogger, các nhà bình luận trực tuyến và các nhà bảo vệ nhân quyền khác. Thông cáo viết, “Cả ba cá nhân đều bị giam giữ kéo dài trước khi xét xử (kéo dài) và mặc dù Chính phủ đã đưa ra những đảm bảo rằng quy trình đúng pháp luật đã được tuân thủ, nhưng vẫn có những lo ngại nghiêm trọng về việc liệu quyền của họ được xét xử công bằng có được tôn trọng đầy đủ hay không.”⁶

Những vụ kết án oan sai thường là kết quả của việc ép cung, bức cung, và dùng nhục hình. Tòa án kết tội chỉ bằng lời tự thú của bị can trong tình trạng bị tra tấn bằng nhục hình, bắt chấp những vật chứng và nhân chứng phản bác có tính thuyết phục, cũng như lời phản cung trước tòa và kêu oan của bị cáo.

Trong lúc đó việc ghi âm và ghi hình khi hỏi cung bị can đã được chính quyền dự trù bắt đầu từ 2018 như là một biện pháp ngăn ngừa việc ép cung, bức cung và dùng nhục hình thì lại bị trì hoãn vì chưa chuẩn bị được trang thiết bị, và huấn luyện cán bộ. Sau hơn 3 năm chuẩn bị, hiện nay việc ghi âm và ghi hình khi hỏi cung mới chỉ được thực hiện ở 42 phòng hỏi cung thí điểm.⁷

Một hình thức ép cung công khai mà mà cơ quan điều tra của CSVN thường áp dụng đối với những vụ án chính trị là đưa người bị tạm giam lên truyền hình tự thú tội. Xảo thuật này đã từng được áp dụng trong những năm trước như vụ án LS Nguyễn Văn Đài và LS Lê Thị Công Nhân (năm 2007), LS Lê Công Định (năm 2009), và Will Nguyễn (2018). Ngày 13-1-2020, ba người dân thôn Hoành, trong đó con và cháu ông Lê Đình Kinh, người thiệt mạng trong vụ đụng độ với lực lượng cảnh sát tại Đồng Tâm đã bị đưa lên truyền hình ‘thú tội’ sau biến cố cảnh sát đem quân vào thôn Hoành hôm 9-1-2020.⁸

Ông Lê Đình Công bị đưa lên ‘thú tội’ trên VTV hôm 13-1-2020. Hình cắt từ youtube của VTV24

Một tệ nạn khác không kém phần nhức nhối là nạn “chạy án” trong tiến hành tố tụng. Đây là một hiện tượng rất phổ biến tại Việt Nam, đặc biệt trong những năm gần đây khi mà chính sách đổi mới kinh tế của nhà nước tạo điều kiện cho tham nhũng. Việc chạy án thường được thực hiện qua các trung gian cấp thấp và rất khó tìm ra thủ phạm gốc. Vì thế trong trường hợp bị bại lộ thì cũng chỉ bị xử như là tội “lừa đảo, chiếm đoạt tài sản” trong lúc thực chất đây là những trường hợp hối lộ trong lãnh vực tư

⁶ UN High Commissioner for Human Rights. *Press briefing notes on Viet-Nam*.
<https://www.ohchr.org/SP/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26644&LangID=E>

³ Thư Viện Pháp Luật. *Lùi thời gian thực hiện việc ghi âm, ghi hình khi hỏi cung*.
<https://thuvienphapluat.vn/tintuc/vn/thoi-su-phap-luat/thoi-su/26688/loi-thoi-gian-thuc-hien-viec-ghi-am-ghi-hinh-khi-hoi-cung>

⁸ Người Việt. *Dư luận phản nộ vì con cháu ông Lê Đình Kinh ‘mặt sung vu, nhận tội’ trên VTV*.
<https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/du-luan-pham-no-vi-con-chau-ong-le-dinh-kinh-mat-sung-vu-nhan-toi-tren-vtv/>

pháp. Tình trạng này rất phổ biến, và được Ủy Ban Tư Pháp Quốc Hội, trong phúc trình 2020, thừa nhận như là một “thực tế đáng buồn.”⁹

Hiến pháp Việt Nam quy định “Toà án nhân dân xét xử công khai” (Điều 103). Tuy nhiên, hầu hết các vụ án chính trị đều được xử vội vàng với số lực lượng an ninh trong nhiều trường hợp lên đến cả hàng trăm người được điều động làm rào cản không cho người dân tham dự, kể cả thân nhân của bị cáo và báo giới.

Một hình ảnh trái ngược với các phiên tòa chính trị nói trên là những phiên tòa lưu động ngoài trời theo tinh thần của những vụ đầu tố kinh hoàng thời Cải Cách Ruộng Đất vẫn được tổ chức mặc dù chưa bao giờ có một văn bản pháp lý nào quy định. Mỗi năm trung bình ngành tòa án tổ chức xét xử khoảng 3.000 vụ án lưu động trên toàn quốc.

Trong những năm gần đây đã có nhiều ý kiến đề nghị bãi bỏ việc tổ chức các phiên tòa lưu động vì không những nó xâm phạm đến nhân phẩm của bị cáo mà còn gây áp lực nặng nề cho gia đình của họ, và nhất là vi phạm một cách trắng trợn nguyên tắc được suy diễn vô tội. Trong những phiên tòa lưu động đó bị cáo không có cơ hội được bào chữa và quan tòa thì lại bị thêm áp lực của đám đông. Thông thường sau ít giờ xét xử một bản án rất nặng nề, không tương xứng với tội phạm - có thể là tử hình - được tuyên đọc. Trước khi được xét xử, bị cáo đã là nạn nhân của hệ thống tư pháp bất cập của Việt Nam.

Luật sư Trần Quốc Toàn bị cưỡng chế ra khỏi tòa án nhân dân tỉnh Bắc Kạn ngày 23-7-2020. Hình báo Tiền Phong

2. VAI TRÒ TRANG TRÍ CỦA LUẬT SƯ

Luật Hình Sự Tố Tụng của VN được tu chính tháng 11 năm 2015 quy định việc bảo đảm quyền bào chữa của bị cáo và đại diện. (Điều 16 và điều 73). Tuy nhiên, trên thực tế việc thực hiện quyền tự biện hộ hoặc nhờ luật sư biện hộ thường xuyên bị vi phạm nặng nề.

Theo số liệu của Liên Đoàn Luật Sư Việt Nam thì cho đến 2020, toàn quốc có khoảng 14 ngàn luật sư có giấy phép hành nghề.¹⁰ Hoạt động chủ yếu của luật sư là tham gia tố tụng; tuy nhiên chỉ có khoảng 20% các vụ án hình sự là có luật sư đại diện bị cáo.¹¹

⁹ Báo điện tử Đại Biểu Nhân Dân. *Vẫn còn tham nhũng trong cơ quan chống tham nhũng.*

<https://www.daibieunhandan.vn/van-con-tham-nhung-trong-co-quan-chong-tham-nhung-oqfxvn3g0-47294>

¹⁰ Luật Sư Việt Nam. *Kết quả triển khai Chiến lược phát triển nghề Luật sư ở Việt Nam đến năm 2020.*

<https://lsvn.vn/ket-qua-trien-khai-chien-luoc-phat-trien-nghe-luat-su-o-viet-nam-den-nam-2020.html>

¹¹ Luật Sư Việt Nam. *Vướng mắc cần tháo gỡ để nâng cao hoạt động tranh tụng của luật sư tại phiên tòa hình sự.*

<https://lsvn.vn/vuong-mac-can-thao-gu-de-nang-cao-hoat-dong-tranh-tung-cua-luat-su-tai-phiien-toa-hinh-su.html>

Nền tư pháp VN què quặt không những ở số lượng luật sư ít ỏi, trình độ nhận thức nghề nghiệp và kỹ năng chuyên môn của đa số luật sư còn thấp, mà nhất là vì sự lệ thuộc của tổ chức những người hành nghề luật sư vào Đảng CSVN. Lời mở đầu Điều lệ của Hội Luật Gia Việt Nam đã ghi rõ “Hội Luật Gia Việt Nam là thành viên của Mặt Trận Tổ Quốc Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng Sản Việt Nam, sự quản lý của nhà nước Cộng Hoà Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam.”

Chính quyền, đặc biệt là công an, luôn nhìn giới luật sư như là thành phần đối lập và nguy hại cho chế độ. Vì thế họ tìm mọi cách can thiệp và cản trở những hoạt động của luật sư mà họ cho là không có lợi cho chế độ và lãnh đạo.

Những luật sư bào chữa cho dân oan hay các người bất đồng chính kiến thường phải đối diện với bất an nghề nghiệp, có khi phải bị tước mất giấy phép hành nghề, như LS Võ An Đôn thuộc Luật Sư Đoàn Tỉnh Phú Yên và LS Phạm Công Út thuộc Luật Sư Đoàn TP Hồ Chí Minh. Trong năm 2019 LS Trần Vũ Hải, một luật sư thường bào chữa những vụ án nhạy cảm đã bị cơ quan Cảnh Sát Điều Tra Bộ Công An không cho phép đại diện nhà báo bất đồng chính kiến Trương Duy Nhất. Công an đã dàn dựng một vụ án trốn thuế mà chính LS Hải là bị cáo. Một hình ảnh rất phản cảm nhưng có tính biểu tượng cao trong phiên tòa xử LS Hải là hình ảnh luật sư Nguyễn Duy Bình, một trong những luật sư biện hộ cho LS Hải bị công an dùng vũ lực tống ra khỏi phòng xử.

Trong năm 2020 ít nhất đã có đến 3 trường hợp luật sư bị hội đồng xét xử mời ra khỏi phiên tòa: Ngày 6-5-2020, luật sư Trần Hồng Phong đã bị mời ra khỏi phiên tòa vụ án Hồ Duy Hải;¹² ngày 3-3-2020; luật sư Vũ Thị Nga bị lực lượng cảnh sát hỗ trợ tư pháp đưa ra khỏi phòng xử;¹³ và ngày 23-7-2020, luật sư Trần Quốc Toàn bị thẩm phán TAND tỉnh Bắc Kạn đuổi khỏi phòng xử.¹⁴

Trong tác nghiệp hàng ngày, bản thân người luật sư tại Việt Nam ngày nay luôn đối đầu với những ngăn trở từ phía công an điều tra, Viện Kiểm Sát, và ngay cả Hội Đồng Xét Xử. Bước đầu tiên để được đại diện cho thân chủ, người luật sư cần phải xin giấy chứng nhận bào chữa từ cơ quan điều tra. Thủ tục này không những rất phiền toái mà còn tạo nên mối tương quan xin-cho giữa luật sư và cơ quan điều tra. Luật Hình Sự Tố Tụng 2015 dự trù thay thế thủ tục giấy chứng nhận bào chữa bằng thủ tục đăng ký bào chữa. Tuy nhiên thực chất, theo nhiều luật gia, chỉ là “‘bình mới rượu cũ!’”

Trong phiên tòa, hội đồng xét xử ít khi để ý đến lời biện hộ của luật sư; trái lại luật sư thường không dám phản bác công tố viên. Nhiệm vụ của luật sư trong hầu hết các vụ án chỉ là xin khoan hồng cho thân chủ.¹⁵ Và tệ hơn nữa, có khi luật sư, đặc biệt là luật sư được chỉ định, lại đứng về phía công tố để kết tội người mình có bổn phận bào chữa, như trường hợp luật sư Võ Thành Quyết trong vụ án đại hình đưa đến án tử hình cho bị cáo Hồ Duy Hải. Ông Võ Thành Quyết nguyên là Trưởng phòng Cảnh Sát Công An tỉnh.¹⁶

¹² Người Việt. *Phiên tòa ‘tử tù’ Hồ Duy Hải: Luật sư bị ‘mời’ ra ngoài, thân nhân không được dự.* <https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/phiien-toa-tu-tu-ho-duy-hai-luat-su-bi-moi-ra-ngoai-than-nhan-khong-duoc-du/>

¹³ Pháp Luật. *Luật sư bị buộc rời phòng xử.* <https://plo.vn/phap-luat/luat-su-bi-buoc-roi-phong-xu-893916.html>

¹⁴ Tiền Phong. *Một luật sư bị thẩm phán tại Bắc Kạn đuổi khỏi phiên tòa công khai.* <https://www.tienphong.vn/phap-luat/mot-luat-su-bi-tham-phan-tai-bac-kan-duoi-khoi-phiien-toa-cong-khai-1699677.tpo>

¹⁵ An Ninh Thủ Đô, *Luật sư chỉ định, có cho đủ... thủ tục.* <http://www.anninhthudo.vn/Ky-su-phap-dinh/Luat-su-chi-dinh-co-cho-du-thu-tuc/487759.antd>

¹⁶ Pháp Luật Việt Nam. *Luật sư “hai mang” trong vụ án tử tù Hồ Duy Hải.* <https://baophapluat.vn/luat-su-hai-mang-trong-vu-an-tu-tu-ho-duy-hai-post189090.html>

3. MỘT CHẾ ĐỘ NHÀ TÙ BẤT NHÂN

Đối với những người đã có án tù hình sự, việc áp dụng nhục hình là một chính sách nhằm khuất phục tù nhân và tiết kiệm ngân quỹ. Trước hết, mọi tù nhân đều bắt buộc phải làm việc vất vả suốt ngày mà không được quyền hưởng thành quả do công việc họ làm. Những công việc mà các tù nhân bắt buộc làm thường rất nặng nề và nguy hiểm, như đập đá, phá rừng đốn gỗ, làm rẫy, đúc gạch... Thứ đến, mặc dù làm việc vất vả, các tù nhân phải sống trong những điều kiện rất tồi tệ về mọi mặt từ nơi ở, thực phẩm đến vệ sinh, y tế... Nhưng tệ hại hơn hết là sự đối xử khắc nghiệt của cán bộ cai tù. Họ có thể dùng bất cứ nhục hình nào, tâm lý hay thể lý, mà họ có thể tưởng tượng ra. Mục đích của các nhục hình này là để trấn áp tinh thần các tù nhân để bắt buộc họ tuân phục các cai tù, thứ đến là để trả thù những tù nhân dám đòi hỏi quyền được đối xử đúng luật.¹⁷ Vụ án được xét xử vào tháng 10 năm 2019 liên hệ đến cái chết của một phạm nhân trẻ gây ra bởi ba quản giáo trại giam Long Hòa ở tỉnh Long An là một trường hợp được biết đến trong rất nhiều trường hợp không bao giờ được tiết lộ.¹⁸

Đặc biệt đối với các tù nhân chính trị, việc đối xử bất nhân lại càng được thi hành có hệ thống hơn. Họ thường phải chịu thêm những biện pháp trừng phạt như bị di chuyển đến những vùng xa xôi, cấm thân nhân thăm nuôi, biệt giam kỷ luật, không được chữa bệnh, bị đánh đập bởi chính công an trại giam, hoặc bởi tù nhân hình sự do công an sai khiến, v.v.

Một báo cáo của Dự án 88 cho biết có 19 tù nhân chính trị Việt Nam bị tra tấn và đối xử vô nhân đạo trong năm 2018-2019.¹⁹ Các tù nhân này vẫn tiếp tục bị đối xử vô nhân đạo trong năm 2020-2021. Ngoài ra trong năm 2020-2021 dư luận cũng quan tâm đến những trường hợp bị đối xử vô nhân đạo khác như trường hợp các tù nhân lương tâm Lê Thanh Tùng, Phan Kim Khánh, hai thành viên của nhóm Hiến Pháp là Lê Quý Lộc và Ngô Văn Dũng, tù nhân lương tâm Huỳnh Đức Thanh Bình và 5 tù nhân khác cùng bị giam ở Nhà Tù Xuân Lộc, Đồng Nai.

Người đấu tranh cho dân oan Cần Thị Thêu, trong phiên tòa ngày 5-5-2021, cho biết bà bị giam chung phòng với người bị nhiễm HIV và khi họ đánh nhau bà có can ngăn và bị chảy máu nên yêu cầu được đi xét nghiệm phơi nhiễm; nhưng trại giam không cho. Bà cho biết phòng giam rộng 7 mét vuông và giam 10 người.²⁰

Nhà hoạt động Lê Anh Hùng bị trói vào giường bệnh và tiêm thuốc trị tâm thần ngày 16 tháng 7 năm 2020, Hình FB Nguyễn Vũ Bình

¹⁷ RFA. *Tình trạng tù nhân trong các trại giam ở Việt Nam*.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/programs/OverseasVietnamese/vdsnv0520-tt-05202016134036.html>

¹⁸ *Đời sống & Pháp luật*. *Bản án cho 3 cựu cán bộ quản giáo đánh chết phạm nhân tuổi vị thành niên*.

<https://www.doisongphapluat.com/ban-an-cho-3-cuu-can-bo-quan-giao-danh-chet-pham-nhan-tuoi-vi-thanh-nien-a297425.html>

¹⁹ The 88 Project. *Report: Torture and Inhumane Treatment of Political Prisoners in 2018-2019*.

https://the88project.org/wp-content/uploads/2020/11/Torture-Report_final.pdf

²⁰ RFA. *Nhà hoạt động Cần Thị Thêu và con trai bị tuyên án tổng cộng 16 năm tù*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/activists-can-thi-theu-and-trinh-ba-tu-get-jail-sentences-05052021083256.html>

Dư luận cũng rất phẫn nộ về trường hợp tù nhân lương tâm Lê Anh Hùng và nhà văn bất đồng chính kiến Phạm Thành bị cưỡng bức đưa vào bệnh viện tâm thần và dùng vũ lực ép dùng thuốc đặc trị không rõ xuất xứ;²¹ và trường hợp hai tù nhân lương tâm Đoàn Đình Nam và Đào Quang Thực qua đời trong nhà tù mà gia đình không được nhận xác để chôn cất.^{22& 23}

Trong năm 2019, nhà hoạt động nhân quyền Phạm Đoan Trang đã cho phát hành tác phẩm “*Cắm Nang Nuôi Tù*.” Đây là một tài liệu đầy đủ đầu tiên tại Việt Nam dành cho những gia đình có người thân bị đi tù, đặc biệt khi người thân là tù nhân lương tâm, tù chính trị. Sách nêu rõ, cụ thể, chi tiết tất cả những gì gia đình phải làm để hỗ trợ và bảo vệ người thân trong trại giam, suốt từ những ngày đầu khi mới bị bắt, trải qua giai đoạn tạm giam chờ xét xử, rồi ra toà và có án, cho đến những năm tháng thụ án.²⁴

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Chấm dứt ngay việc hình sự hóa các hành vi chính trị chính đáng của người dân bằng cách bãi bỏ tất cả những luật lệ mơ hồ của Bộ Hình Luật, đặc biệt là các điều 109 (Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân), điều 113 (Tội khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân), điều 116 (Tội phá hoại chính sách đoàn kết), điều 117 (Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước CHXHCNVN), điều 118 (Tội phá rối an ninh), điều 288 (Tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông), điều 318 (Tội gây rối trật tự công cộng), điều 330 (Tội chống người thi hành công vụ), và điều 331 (Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.)
- Tôn trọng thủ tục tố tụng hình sự theo tiêu chuẩn quốc tế.
- Tuân thủ đầy đủ ‘*Những Nguyên tắc Căn bản về Vai trò của Luật sư*’ của LHQ;
- Cải thiện chế độ lao tù hiện hữu; và trả tự do ngay tức khắc và vô điều kiện cho những tù nhân lương tâm và tù nhân chính trị.

²¹ SBTN. *Tù nhân lương tâm Lê Anh Hùng bị ép uống 12 viên thuốc tâm thần trong một ngày*.

<https://www.sbtn.tv/tu-nhan-luong-tam-le-anh-hung-bi-ep-uong-12-vien-thuoc-tam-than-trong-mot-ngay/>

²² RFA. *Tù nhân tôn giáo trong vụ án Công án Bia Sơn chết trong tù*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/prisoners-doan-dinh-nam-in-bia-son-case-dead-in-prison-10072019083848.html>

²³ RFA. *Tù nhân lương tâm Đào Quang Thực bị an táng ở trại giam, bất chấp phản đối của gia đình*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/diceased-political-prisoner-dao-quang-thuc-buried-in-prison-6-12122019065148.html>

²⁴ Phạm Đoan Trang. *Cắm Nang Nuôi Tù*. <https://www.smashwords.com/books/view/958034>

III

QUYỀN ĐƯỢC THAM GIA ĐỜI SỐNG CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Hiến Pháp Việt Nam năm 2013 qui định rằng người dân có quyền tham gia quản lý Nhà nước qua bầu cử và ứng cử (điều 27 và 28),¹ tự do ngôn luận, hội họp, lập hội và biểu tình (điều 25). Tuy nhiên, cũng chính điều 4 của bản Hiến Pháp này lại khẳng định vai trò lãnh đạo tuyệt đối của Đảng Cộng Sản Việt Nam (ĐCSVN) trong mọi sinh hoạt của đất nước.² Tổng Bí Thư Đảng CSVN Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định rằng Hiến Pháp là “văn kiện chính trị pháp lý quan trọng vào bậc nhất sau Cương lĩnh của Đảng.”³

Chính ở sự mâu thuẫn này và ý đồ duy trì độc quyền chính trị bằng mọi giá mà tất cả những quy định về quyền chính trị được công nhận nơi điều 20, 21 trong Bản Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền và điều 21, 22 và 25 trong Công Ước Quốc Tế về Những Quyền Dân Sự và Chính Trị mà VN cam kết tôn trọng đã bị triệt tiêu. Người dân bị tước đoạt tất cả quyền chọn lựa thể chế chính trị và người đại diện. Người dân không có quyền có quan điểm, chính kiến khác với đường lối của ĐCSVN. Tất cả các nhóm đối lập bị đàn áp và đặt ra ngoài vòng pháp luật.

1. ĐIỀU HÀNH VIỆC NƯỚC LÀ ĐẶC QUYỀN CỦA ĐCSVN

Cũng như hầu hết các quốc gia trên thế giới, VN thường xuyên tổ chức những cuộc bầu cử các cấp chính quyền. Điều 69 Hiến Pháp qui định rằng Quốc Hội là cơ quan quyền lực Nhà nước cao nhất, đại diện cho toàn dân, có quyền làm luật và quyền bổ nhiệm và kiểm soát chính phủ. Tuy nhiên việc tổ chức bầu cử và sinh hoạt nghị trường hiện nay chứng tỏ Quốc Hội chỉ là công cụ của ĐCSVN.

Để tiến hành cuộc bầu cử Quốc Hội khóa 15 và bầu cử đại biểu Hội Đồng Nhân Dân các cấp nhiệm kỳ 2021 – 2026 vào tháng 5 năm 2021, Bộ Chính Trị của ĐCS VN đã ra chỉ thị số Số 45-CT/TW

¹ Điều 27: Công dân đủ mười tám tuổi trở lên có quyền bầu cử và đủ hai mươi mốt tuổi trở lên có quyền ứng cử vào Quốc hội, Hội đồng nhân dân. Việc thực hiện các quyền này do luật định.

Điều 28: 1) Công dân có quyền tham gia quản lý nhà nước và xã hội, tham gia thảo luận và kiến nghị với cơ quan nhà nước về các vấn đề của cơ sở, địa phương và cả nước. 2) Nhà nước tạo điều kiện để công dân tham gia quản lý nhà nước và xã hội; công khai, minh bạch trong việc tiếp nhận, phản hồi ý kiến, kiến nghị của công dân

² “Đảng Cộng sản Việt Nam - Đội tiên phong của giai cấp công nhân, đồng thời là đội tiên phong của Nhân dân lao động và của dân tộc Việt Nam, đại biểu trung thành lợi ích của giai cấp công nhân, Nhân dân lao động và của cả dân tộc, lấy chủ nghĩa Mác – Lê nin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng là lực lượng lãnh đạo Nhà nước và xã hội.” (Điều 4 HP Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam 2013)

³ VNExpress. *Tổng bí thư: ‘Đề phòng thể lực muốn xóa bỏ điều 4 Hiến pháp’.*

<https://vnexpress.net/tong-bi-thu-de-phong-the-luc-muon-xoa-bo-dieu-4-hien-phap-2886937.html>

xác định vai trò lãnh đạo của các cấp uỷ trong việc tổ chức các cuộc bầu cử. Khác với các cuộc bầu cử dân chủ, trong đó kết quả tùy thuộc vào sự chọn lựa của cử tri, kết quả cuộc bầu cử vào tháng 5 năm 2021 đã được sắp xếp trước. Nghị quyết số 1185/NQ-UBTVQH14 của Quốc Hội khóa XIV ấn định Quốc Hội khóa XV sẽ có 95 đồng chí Ủy viên Ban Chấp Hành Trung Ương Đảng, khoảng 50 đại biểu dưới 40 tuổi, đại biểu tái cử khoảng 160 người, đại biểu tôn giáo 6 người v.v. Ngay cả việc cho phép số người ngoài Đảng được ứng cử cũng được quy định trước với số lượng từ 25-50 đại biểu, tương đương từ 5 - 10% tổng số đại biểu.

Trong các cuộc bầu cử Quốc Hội không ai có thể ứng cử ngoại trừ đảng viên của ĐCSVN và một số rất ít người ngoài đảng do đảng chọn lựa. Mặc dù Hiến Pháp và Luật Bầu Cử quy định mọi công dân “đủ 21 tuổi trở lên có quyền ứng cử vào Quốc Hội, Hội Đồng Nhân Dân các cấp (Điều 27 Hiến Pháp năm 2013 và Điều 2 Luật Bầu Cử,) mọi ứng viên đều bị gạn lọc bởi Mặt Trận Tổ Quốc – một cơ quan ngoại vi của ĐCSVN - qua “Hội Nghị Hiệp Thương” và “Hội Nghị Cử Tri” ở cấp trung ương và cấp địa phương.

Trong cuộc bầu cử Quốc Hội 2016, có đến 154 người tự ứng cử nộp đơn trên cả nước, chiếm 1.34% tổng số ứng viên. Một số lớn những người tự ứng cử này là những người bất đồng chính kiến, và tất cả đều bị loại sau các cuộc hội nghị cử tri mang màu sắc đấu tố ở địa phương cư trú.

Đối với cuộc bầu cử Quốc Hội năm 2021, theo danh sách chính thức cuối cùng sau các kỳ Hội Nghị Hiệp Thương lần thứ ba thì toàn quốc có 866 ứng cử viên, trong đó có 9 người tự ứng cử.⁴ Tám trong số này là đảng viên cao cấp, trong đó có 4 người là đại biểu quốc hội hiện hành. Một người duy nhất được cho là không phải là đảng viên là ông Lương Thế Huy. Và chính quyền đã rầm rộ quảng cáo ông là người đồng tính, như thể chính quyền muốn cho thế giới hay ở VN, người đồng tính không bị kỳ thị. Trong khi đó chính quyền đã bắt 4 người bất đồng chính kiến có ý định nộp đơn ứng cử: Ông Trần Quốc Khánh⁵ và ông Lê Trọng Hùng⁶ bị giam với cáo buộc “phát tán tài liệu nhằm chống nhà nước;” ông Nguyễn Quốc Huy⁷ và ông Nguyễn Văn Sơn Trung⁸ được thả sau ít ngày tra hỏi.

Theo kết quả bầu cử được công bố, tỉ lệ đi bầu Quốc hội tháng 5-2021 đạt 99,60%. Những người lãnh đạo ĐCSVN cũng được hưởng sự tín nhiệm tuyệt đối, như Tổng Bí Thư Nguyễn Phú Trọng 93,23%, Chủ Tịch Nước Nguyễn Xuân Phúc 96,65%, Chủ Tịch Quốc Hội Vương Đình Huệ 99,89%, Thủ Tướng Phạm Minh Chính 98,74%, Bộ trưởng Công an Tô Lâm 98,36%.⁹ Trong số

⁴ Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam. *9 người tự ứng cử đại biểu Quốc hội khóa XV.*

<https://daihoi13.dangcongsan.vn/bau-cu-dai-bieu-quoc-hoi-khoa-xv-va-dai-bieu-hdnd-cac-cap/tin-tuc/9-nguoi-tu-ung-cu-dai-bieu-quoc-hoi-khoa-xv-5831>

⁵ VOA. *Việt Nam bắt Facebooker Trần Quốc Khánh sau khi ông tuyên bố tự ứng cử ĐBQH.*

<https://www.voatiengviet.com/a/vietnam-bat-fb-tran-quoc-khanh-sau-khi-ong-tuyen-bo-tu-ung-cu-dbqh/5810412.html>

⁶ Người Việt. *Người thứ hai tự ‘ứng cử đại biểu Quốc Hội’ bị bắt.* <https://www.nguoi-viet.com/viet-nam/nguoi-thu-hai-tu-ung-cu-dai-bieu-quoc-hoi-bi-bat/>

⁷ RFA. *Công an Bình Thuận thả nhà thơ Đồng Chuông Tử đồng thời câu lưu thêm hai người bạn.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/binh-thuan-police-released-cham-ethnic-poem-detain-two-of-his-friends-04122021074857.html>

⁸ RFA. *Công an Bình Thuận thả ông Nguyễn Văn Sơn Trung sau 5 ngày tạm giữ để hỏi chuyện “tự ứng cử”.*

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/nguyen-van-son-trung-released-after-five-day-detention-working-with-police-on-self-nomination-04142021090400.html>

⁹ Báo Công lý. *Công bố kết quả bầu cử và danh sách 499 người trúng cử Đại biểu Quốc hội khóa XV.*

<https://congly.vn/cong-bo-ket-qua-bau-cu-va-danh-sach-499-nguoi-trung-cu-dai-bieu-quoc-hoi-khoa-xv-189003.html>

500 đại biểu Quốc hội được bầu, có 14 là người ngoài đảng. Chỉ có 4 người tự ứng cử được đắc cử, và những người này đều là đảng viên ĐCSVN, 3 trong số đó là đại biểu quốc hội đương nhiệm.

So với các cuộc bầu cử Quốc hội trước đây, số đại biểu là đảng viên ĐCSVN càng ngày càng tăng. Quốc hội Khóa 1 (1946-1960) có 333 đại biểu, trong đó đại biểu Việt Minh (tiền thân của ĐCSVN) chiếm 120 ghế (36%), Đảng Dân Chủ Việt Nam 46 ghế, Đảng Xã Hội Việt Nam 24 ghế, và 143 ghế không đảng phái. Quốc hội Việt Nam khóa 13 (2011-2016) có 500 đại biểu, đại biểu không phải là đảng viên ĐCSVN chiếm 42 ghế (8.4%). Quốc hội Việt Nam khóa 14 (2016-2021) có 500 đại biểu, đại biểu không phải là đảng viên ĐCSVN chiếm 21 ghế (4.23%). Quốc hội khóa 15 có 14 đại biểu là người ngoài Đảng (2.8%).

Cũng như đối với bất kỳ chế độ toàn trị nào, những con số tham gia và tín nhiệm bất thường đó nói rõ hơn bản chất và mức độ độc tài càng ngày càng gia tăng của chế độ CSVN trong ý đồ độc quyền lãnh đạo đất nước. Thật thế, trong hoàn cảnh hiện nay tại Việt Nam đi bầu là một việc mà không một công dân nào dám từ chối, bởi vì nếu không đi bầu và không bầu theo đúng chỉ thị thì sẽ bị xếp vào thành phần có vấn đề, và phải đối diện với những biện pháp chế tài từ chính quyền trong cuộc sống hằng ngày, từ giấy tờ hộ tịch đến giấy phép xây cất, sang nhượng nhà cửa v.v.

Hiến Pháp (Điều 70) quy định rằng các chức vụ quan trọng hàng đầu trong guồng máy Nhà nước đều do Quốc Hội bầu; tuy nhiên trên thực tế, chính Trung Ương ĐCSVN chọn trước và Quốc Hội chỉ bỏ phiếu chấp thuận.

Việc thay đổi nhân sự trong chính quyền tại Việt Nam được thực hiện sau Đại Hội 13 của ĐCSVN vào tháng 3 năm 2021 trước khi bầu Quốc Hội nhiệm khóa mới chứng tỏ Đảng CSVN chứ không phải Quốc Hội là cơ quan có thực quyền.

Trong quá trình công tác lập pháp tại VN, mọi dự án luật đều xuất phát từ văn phòng Trung Ương ĐCSVN. Trong mấy năm gần đây, để đánh bóng vai trò của Quốc Hội, Đảng ủy Văn Phòng Quốc Hội đã cho phép tổ chức những buổi chất vấn một số lãnh đạo cao cấp của chính phủ. Sự kiện này làm cho dư luận trong nước và nhất là một số quan sát viên bên ngoài VN có ảo tưởng rằng Quốc Hội VN có thực quyền.

Sự thật đó chỉ là kịch bản đã được cho phép trong giới hạn cách thức thi hành chính sách của đảng cầm quyền. Đảng vẫn thống lãnh Quốc Hội với hơn 97% đại biểu là đảng viên và phần còn lại là những người được Đảng dùng trong vai trò trang trí cho bộ máy cai trị.

Ở cấp bậc địa phương, để gia tăng sự kiểm soát chính trị của ĐCSVN trên chính quyền tỉnh, huyện và xã, năm 2008 Bộ Chính Trị ban hành Nghị quyết số 22/NQ-TW đề ra “mô hình bí thư cấp ủy đồng thời là chủ tịch Ủy Ban Nhân Dân cấp xã, phường” để tăng cường sự lãnh đạo của đảng ủy địa phương. Với mô hình tổ chức này, không còn biên giới giữa tổ chức đảng và tổ chức chính quyền.

Theo Báo cáo của Đại Hội Đảng CSVN khóa XIII năm 2021 thì “Chủ trương và mô hình bí thư cấp ủy đồng thời là chủ tịch hội đồng nhân dân được thực hiện ở hầu hết các xã, phường, thị trấn.”¹⁰ Chẳng hạn ở tỉnh An Giang, cho đến tháng 6-2020, toàn tỉnh có 147 trong số 156 đơn vị

¹⁰ Nhân Dân. *Báo cáo tổng kết công tác xây dựng đảng và thi hành điều lệ đảng nhiệm kỳ đại hội XII.*

<https://nhandan.com.vn/tin-tuc-su-kien/bao-cao-tong-ket-cong-tac-xay-dung-dang-va-thi-hanh-dieu-le-dang-nhiem-ky-dai-hoi-xii-621158/>

Hôm 10 tháng 1 năm 2021, hơn 6.000 quân thuộc nhiều lực lượng vũ trang có buổi diễn tập bảo vệ sự an toàn cho Đại hội 13 của Đảng Cộng sản Việt Nam ngay tại Thủ đô Hà Nội. Hình: Laodong.vn

cấp xã thực hiện mô hình bí thư đảng ủy đồng thời là chủ tịch UBND cấp xã (đạt 94,23%).¹¹ Cùng thời gian đó tỉnh Tiền Giang có 8 trong 11 huyện ủy kiêm nhiệm chủ tịch Hội đồng nhân dân huyện, và 99 trong 172 xã ủy là chủ tịch Hội đồng nhân dân xã;¹² và tỉnh Quảng Ninh có 116 trong 177 xã, phường thị trấn thực hiện mô hình bí thư đồng thời là chủ tịch UBND.¹³

Nói tóm lại, qua quy định pháp lý cũng như thực tế tổ chức và điều hành Quốc Hội cũng như các Hội Đồng Nhân Dân ở các địa phương, người dân không có tiếng nói. Những định chế này không phải là đại diện cho người dân; họ chỉ là công cụ của ĐCSVN để thi hành chính sách và đường lối toàn trị của Đảng.

2. TRIỆT HẠ ĐỐI LẬP

Để bảo vệ an ninh chính trị cho Đảng, chính quyền không dung thứ bất kỳ bất đồng và chỉ trích nào từ bên ngoài.

Trong Đại Hội Kỳ XIII của ĐCSVN hồi tháng Giêng 2021, khi trình bày tham luận trước đại hội, Tướng Bộ trưởng Công An Tô Lâm khẳng định lực lượng công an quyết tâm “giữ vững thế chủ động chiến lược, không để bị động, bất ngờ, không để xảy ra bạo loạn, khủng bố, phá hoại, không để hình thành tổ chức chính trị đối lập trong nước.”¹⁴

Một báo cáo của Cục An Ninh Nội Địa Bộ Công An công bố năm 2021 cho biết trong thời gian gần đây đơn vị này đã kịp thời phát hiện, vô hiệu hóa 98 đối tượng, bắt và xử lý 58 đối tượng trọng điểm, triệt phá 15 âm mưu phản động, khám phá 1.251 đối tượng, răn đe hơn 700 đối tượng chuẩn bị và tung tin độc hại chống phá Đại Hội Đảng trên không gian mạng.¹⁵

¹¹ Tạp chí Tổ chức Nhà nước. *Thực hiện mô hình bí thư đảng ủy đồng thời là chủ tịch ủy ban nhân dân cấp xã ở An Giang - Thực trạng và giải pháp.* <https://tcnn.vn/news/detail/49321/Thuc-hien-mo-hinh-bi-thu-dang-uy-dong-thoi-la-chu-tich-uy-ban-nhan-dan-cap-xa-o-An-Giang---Thuc-trang-va-giai-phap.html>

¹² Ấp Bắc. *Báo cáo Chính trị trình Đại hội đại biểu Đảng bộ tỉnh Tiền Giang lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020 - 2025.* <http://baoapbac.vn/chinh-tri/202010/bao-cao-chinh-tri-trinh-dai-hoi-dai-bieu-dang-bo-tinh-tien-giang-lan-thu-xi-nhiem-ky-2020-2025-910104/>

¹³ Quảng Ninh. *Hiệu quả mô hình Bí thư cấp ủy đồng thời là Chủ tịch UBND cấp huyện, xã.* <http://baoquangninh.com.vn/chinh-tri/202007/tien-toi-dai-hoi-dai-bieu-dang-bo-tinh-lan-thu-xv-nhiem-ky-2020-2025-hieu-qua-mo-hinh-bi-thu-cap-uy-dong-thoi-la-chu-tich-ubnd-cap-huyen-xa-2493508/>

¹⁴ Nhân Dân. *Tham luận của Đoàn đại biểu Đảng bộ Công an Trung ương.* <https://nhandan.com.vn/tin-tuc-su-kien/tham-luan-cua-doan-dai-bieu-dang-bo-cong-an-trung-uong-633141/>

¹⁵ Dân Việt. *Chống diễn biến hòa bình, cách mạng màu.* <https://danviet.vn/cuc-an-ninh-noi-dia-ran-de-hon-700-doi-tuong-da-phat-thong-tin-xau-doc-chong-pha-dai-hoi-dang-20210207193728878.htm>

Vì thế một số tập hợp vận động dân chủ và nhân quyền được nhen nhúm trước đây như Khối 8406, Đảng Nhân Dân Hành Động, Đảng Dân Chủ, đảng Thăng Tiến Việt Nam, Đảng Vì Dân, Cao Trào Nhân Bản, Ủy ban Nhân Quyền, Hiệp hội Đoàn Kết Công Nông, Phong trào Lao Động Việt, Hội Ái Hữu Từ Nhân Chính Trị và Tôn Giáo Việt Nam, Tuổi Trẻ Yêu nước, Phong trào Con Đường Việt Nam, Hội Anh Em Dân Chủ, và Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam vẫn tiếp tục bị ngăn cấm và đàn áp. Nhiều thành viên của các tổ chức này đã bị cô lập hoặc giam giữ.

Chẳng hạn, cho đến tháng 5 năm 2021, Khối 8406 có đến 51 thành viên bị bắt và kết án tù, số đang còn bị giam cầm là 7 người. Hội Anh Em Dân Chủ có 9 người đang bị giam giữ, trong đó có 8 người bị kết án tù từ 7 đến 13 năm, một người còn đang đợi ra tòa. LS Nguyễn Văn Đài, người sáng lập Hội, đã bị trục xuất ra nước ngoài. Ông Trần Huỳnh Duy Thức, người lãnh đạo tổ chức Con Đường Việt Nam cũng đang chịu án 16 năm tù giam với tội danh “hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân” theo điều 79 của Bộ Luật Hình Sự 1999. Trong năm 2020 và 2021, ông Thức đã nhiều lần tuyệt thực để phản đối bản án và cách đối xử vô nhân đạo trong nhà tù. Bác sĩ Nguyễn Đan Quế, người sáng lập Cao Trào Nhân Bản và linh mục Nguyễn Văn Lý, một thành viên sáng lập Khối 8406 cũng đang bị quản thúc tại gia. Bà Huỳnh Thục Vy, người sáng lập tổ chức Phụ Nữ Nhân Quyền Việt Nam bị kết án 2 năm 9 tháng tù treo.

Trong năm 2020 và những tháng đầu năm 2021, để chuẩn bị cho Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ 13 và bầu cử Quốc Hội khóa 15, chính quyền đã tăng cường đàn áp, sử dụng các điều khoản mơ hồ của bộ luật Hình Sự và luật An Ninh Mạng để tùy tiện bắt và giam giữ những người không đồng ý với họ.

Đã có ít nhất 79 người bất đồng chính kiến bị bắt giữ tùy tiện trong năm 2020 và những tháng đầu năm 2021 (tính cho đến 31-5-2021) theo các điều khoản mơ hồ của Bộ Hình luật; một số đã phải nhận những bản án nặng nề và bất công [Xem chi tiết các trường hợp trong danh sách tù nhân lương tâm ở Phụ lục I].

Tất cả những người bị truy tố ở trên chỉ vì họ đã hành xử những quyền căn bản được quy định trong bản Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền cũng như Hiến Pháp của Nhà nước Việt Nam.

Rõ ràng chính quyền đã tùy tiện áp dụng những điều luật mơ hồ về các tội vi phạm đến an ninh quốc gia cũng như bịa đặt chứng cứ để kết tội những người bất đồng chính kiến, những người hoạt động nhân quyền, và những dân oan. Tòa án chỉ là một phương tiện thể hiện ý chí độc quyền lãnh đạo đất nước của ĐCSVN.

3. QUYỀN LẬP HỘI, BIỂU TÌNH, CƯ TRÚ VÀ ĐI LẠI

Điều 25 Hiến Pháp VN ấn định: “Công dân có quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tiếp cận thông tin, hội họp, lập hội, biểu tình. Việc thực hiện các quyền này do pháp luật quy định.” Vì tính cách quan yếu của quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, và quyền được thông tin trong hoàn cảnh cụ thể của VN hôm nay, bản báo cáo này đã có một mục riêng cho các vấn đề này [Chương IV. Quyền Tự Do Phát Biểu và Tự Do Thông Tin]

3. 1. Quyền Tự Do Lập Hội

Cho đến nay, khung cảnh pháp lý của các hội đoàn là Sắc lệnh số 102/SL/L004 ngày 20 tháng 5

năm 1957, Nghị định số 45/2010/NĐ-CP của Chính phủ năm 2010, được sửa đổi và bổ sung bởi nghị định số 33/2012/NĐ-CP của Chính phủ năm 2012.

Trong khung cảnh pháp lý này, tự do sinh hoạt hội đoàn không phải là một quyền như Công Ước Quốc Tế về các Quyền Dân Sự và Chính Trị quy định. Việc lập hội, với những thủ tục đăng ký – cho phép, chỉ là một đặc ân của chính quyền.

Trước áp lực của việc hội nhập quốc tế và khuyến cáo của Hội Đồng Nhân Quyền LHQ, từ năm 2005 chính phủ đã công bố Dự luật về Hội. Năm 2014, sau 11 lần sửa đổi dự luật vẫn chưa được đưa ra Quốc Hội thảo luận và biểu quyết. Đến cuối năm 2015, Chủ tịch Quốc Hội Nguyễn Sinh Hùng tuyên bố Quốc Hội sẽ chuyển giao việc biểu quyết Luật về Hội cho Quốc Hội khóa 14.¹⁶

Sau nhiều lần đệ nạp và rút lui, Quốc Hội Khóa 14 vẫn chưa biểu quyết Dự luật về Hội. Theo ông Lê Thành Long, Bộ Trưởng bộ Tư Pháp VN thì Chính phủ chưa đề xuất đưa dự án luật này vào chương trình xây dựng luật năm 2021. Lý do trì hoãn là phải chờ ý kiến chỉ đạo của Bộ Chính Trị.¹⁷ Sự chậm trễ bất thường này cho thấy Nhà nước vẫn còn lo sợ người dân sẽ sử dụng luật này như là một phương tiện pháp lý qua mặt sự kiểm soát của Nhà nước trong việc xây dựng những tổ chức độc lập.

Theo tờ trình Luật về Hội của Chính phủ gửi Quốc Hội tháng 9 năm 2015 thì cả nước có 52.580 hội (498 hội hoạt động phạm vi cả nước và 52.082 hội hoạt động phạm vi địa phương.)¹⁸ Đây là những hội đoàn do ĐCSVN thành lập như là những đoàn thể ngoại vi, hoặc những hội đoàn chịu sự kiểm soát của chính quyền. Ngân sách quốc gia đã phải chi cho các hội đoàn này vào khoảng 68 ngàn tỷ đồng (tương đương 3 tỷ Mỹ kim).¹⁹

Trong những năm gần đây, nhiều tổ chức xã hội dân sự tranh đấu cho quyền con người đã được hình thành và hoạt động “một cách bất hợp pháp,” như Khối 8406, Diễn đàn Xã Hội Dân Sự, Hội Cựu Tù Nhân Lương Tâm, Mạng lưới Blogger Việt Nam, Hội Anh Em Dân Chủ, Hội Bầu Bí Tương Thân, Hiệp Hội Dân Oan, Phong trào Liên Đới Dân Oan, Hội Ái Hữu Tù Nhân Chính Trị và Tôn Giáo, Con Đường Việt Nam, Bạch Đằng Giang Foundation, Hội Phụ Nữ Nhân Quyền, Truyền thông Dòng Chúa Cứu Thế, Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam, Lao Động Việt, Green Trees, và Hội Hỗ Trợ Nạn Nhân Bạo Hành.

Mặc dù hoạt động còn rất giới hạn, hầu hết qua phương tiện mạng xã hội, và luôn bị đàn áp, những hội đoàn này đã tạo được một sinh khí mới cho quyền tự do lập hội, một quyền có ghi trong Hiến Pháp Việt Nam. Chính quyền cộng sản luôn lo sợ trước sự ra đời của những tổ chức xã hội dân sự vì họ luôn bị ám ảnh rằng các tổ chức này sẽ đi “từ ‘phản biện’ hướng đến ‘phản đối’ và cuối cùng thành tổ chức ‘phản động, chống đối’ Đảng Cộng sản và Nhà nước xã hội chủ nghĩa.”

¹⁶ BBC. *Luật về Hội - phép thử bị trì hoãn?*

http://www.bbc.com/vietnamese/vietnam/2015/09/150925_vn_draft_association_law_views

¹⁷ Thanh Niên. *Chưa bàn luật Về hội, luật Biểu tình tới hết năm 2021.*

<https://thanhnien.vn/thoi-su/chua-ban-luat-ve-hoi-luat-bieu-tinh-toi-het-nam-2021-1211847.html>

¹⁸ Lý Luận Chính Trị. *Vai trò của các tổ chức xã hội và thực trạng quy định pháp luật về tổ chức xã hội ở Việt Nam.*

<http://lyluanchinhtri.vn/home/index.php/dien-dan/item/1673-vai-tro-cua-cac-to-chuc-xa-hoi-va-thuc-trang-quy-dinh-phap-luat-ve-to-chuc-xa-hoi-o-viet-nam.html>

¹⁹ Tuổi Trẻ Online. *Tổng chi phí cho các hội lên tới 68.000 tỉ đồng.*

<http://tuoitre.vn/tin/kinh-te/tai-chinh/20160707/tong-chi-phi-cho-cac-hoi-len-toi-68000-ti-dong/1133212.html>

3. 2. Quyền Tự Do Tập Hợp Ôn Hòa

Hiện nay việc tụ tập để bày tỏ quan điểm và nguyện vọng của người dân vẫn còn bị quy định bởi Nghị định 38/2005 của Chính phủ và Thông tư số 09/2005/TT-BCA của Bộ Công An. Theo hai văn bản pháp lý này, muốn tập hợp từ 5 người trở lên, người dân phải đăng ký trước và có sự cho phép của Ủy Ban Nhân Dân có thẩm quyền, và phải khai trình tên tuổi người tham dự, nội dung, ngày giờ... của buổi tập hợp. Những cuộc tập hợp không đáp ứng những điều kiện trên bị coi là bất hợp pháp.

Dân oan 3 Miền biểu tình tại Trụ sở Tiếp dân số 1 Ngô Thị Nhậm Hà Đông, Hà Nội sáng 20-06-2020. Hình cắt từ Youtube của Bạc Liêu Cà Mau 2

Chính quyền rất ái ngại những đám đông ngoài sự kiểm soát của họ; tuy nhiên trước áp lực của nhu cầu hội nhập quốc tế, Dự luật Biểu Tình do Thủ Tướng Nguyễn Tấn Dũng đề nghị vào tháng 11 năm 2011 đã được đệ nạp, nhưng đến cuối năm 2015 vẫn chưa được Quốc Hội khóa 13 thảo luận. Đầu năm 2016, Bộ trưởng Tư Pháp VN, Hà Hùng Cường cho hay vì “ý kiến của các thành viên của Chính phủ còn rất khác nhau về nội dung dự luật” cho nên Chính phủ đề nghị Quốc hội cho phép chuyển Dự án Luật Biểu Tình qua kỳ họp thứ 2 của Quốc Hội khóa 14 (cuối năm 2016).²⁰ Tuy nhiên, cũng như Dự án Luật về Hội, Dự án Luật Biểu Tình vẫn chưa được đưa vào nghị trình lập pháp của Quốc Hội Việt Nam trong năm 2021. Lý do là vì chính phủ cần có ý kiến của Bộ Chính Trị để “tránh các thế lực thù địch lợi dụng biểu tình để gây rối mất trật tự, chống phá Đảng, Nhà nước ta.”²¹

Cho dù tình trạng đi lại bị giới hạn do dịch bệnh COVID-19, trong năm 2020-2021 cũng đã có nhiều cuộc biểu tình của quần chúng ở nhiều nơi nhằm những mục tiêu khác nhau, đặc biệt là các cuộc tập hợp của dân oan bị cướp đất đòi công lý và công nhân bị bóc lột đòi cải thiện tiền lương và điều kiện làm việc.

- Theo báo cáo của Tổng Liên Đoàn Lao Động VN, trong năm 2020 có 126 cuộc ngừng việc tập thể trong cả nước, nhiều hơn 7 cuộc so với năm 2019.²² Trong 2 tháng đầu năm 2021 có 35 vụ.²³ Có những cuộc tụ tập đình công quy tụ nhiều ngàn công nhân. Tất cả các cuộc tụ tập đình công trên đều bất hợp pháp theo luật Việt Nam hiện nay.
- Đã xảy ra các cuộc tụ họp của dân oan nhiều nơi trên toàn lãnh thổ vào nhiều thời điểm khác nhau trong năm 2020. Có những vụ quy tụ người biểu tình từ nhiều địa phương khác nhau. Đường Ngô Thị Nhậm, quận Hà Đông, Hà Nội, nơi đặt trụ sở ban Tiếp Công Dân của Thanh Tra Chính Phủ là nơi liên tục có những cuộc biểu tình của dân oan vào các tháng 6, 7, 9, 10, 12 năm 2020 và tháng Giêng 2021. Số dân oan tham dự trong các cuộc biểu tình trên có khi lên

²⁰ Tuổi Trẻ Online. *Chính phủ lại xin lùi dự án Luật biểu tình.*

<http://tuoitre.vn/tin/chinh-tri-xa-hoi/20160217/chinh-phu-lai-xin-lui-du-an-luat-bieu-tinh/1052683.html>

²¹ Báo Thanh Tra. *Chưa bàn Luật Biểu tình, Luật Đặc khu tới hết năm 2021.*

<https://thanhtra.com.vn/chinh-tri/doi-noi/chua-ban-luat-bieu-tinh-luat-dac-khu-toi-het-nam-2021-163721.html>

²² Dân Trí. *126 cuộc ngừng việc tập thể trong năm 2020.*

<https://dantri.com.vn/lao-dong-viec-lam/126-cuoc-ngung-viec-tap-the-trong-nam-2020-20210109093951160.htm>

²³ Lao động Thủ đô. *Cả nước xảy ra 35 vụ ngừng việc tập thể trong 2 tháng đầu năm.*

<https://laodongthudo.vn/ca-nuoc-xay-ra-35-vu-ngung-viec-tap-the-trong-2-thang-dau-nam-119903.html>

đến vài trăm người.²⁴

3.3. Quyền Tự Do Cư Trú và Đi Lại

Hiện nay, ngoài việc bắt giam vào tù, chính quyền còn giới hạn quyền cư trú và quyền đi lại của người dân bằng nhiều biện pháp hành chính. Thông thường nhất là chế độ đăng ký hộ khẩu, một hình thức kiểm soát dân cư chỉ còn được áp dụng tại Trung Cộng, Bắc Triều Tiên, và Việt Nam. Chế độ đăng ký hộ khẩu đã được chính quyền Việt Nam sử dụng từ thập niên 50, và được luật hóa bởi Luật Cư Trú năm 2006.

Năm 2020, Quốc Hội VN đã thông qua Luật Cư Trú 2020 số: 68/2020/QH14, sửa đổi Luật Cư Trú 2006; luật này có hiệu lực từ ngày 1-7-2021. Điểm thay đổi đáng kể của luật mới là thay thế Sổ Hộ Khẩu bằng Cơ Sở Dữ Liệu về Cư Trú. Việc thay thế này sẽ được chính thức thi hành vào cuối năm 2022. Luật Cư Trú (sửa đổi) chỉ thay thế phương thức kiểm soát cư trú bằng sổ hộ khẩu và giấy tạm trú bằng dữ liệu điện tử do ứng dụng công nghệ thông tin mang lại. Với kỹ thuật số, các dữ liệu về việc cư trú và đi lại của người dân sẽ tập trung hơn, và chính quyền sẽ dễ dàng kiểm soát hơn. Quyền tự do cư trú và đi lại của người dân vì thế sẽ giới hạn hơn, đặc biệt với quy định mơ hồ của Điều 7: “Các hành vi bị nghiêm cấm về cư trú bao gồm: ...8. Lợi dụng việc thực hiện quyền tự do cư trú để xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.”

Mặc dù chế độ đăng ký hộ khẩu đã gây ra nhiều hậu quả tiêu cực trong mọi lãnh vực từ kinh tế đến xã hội, chính quyền vẫn không chịu từ bỏ bởi vì đây là một trong những phương tiện kiểm soát an ninh chính trị hữu hiệu nhất.

Một hình thức kiểm soát khác là biện pháp “quản chế hành chính” được quy định bởi Nghị định 31/CP do Ông Võ Văn Kiệt ban hành năm 1997. Với quyết định quản chế hành chính, Chủ tịch Ủy Ban Nhân Dân cấp tỉnh có toàn quyền chỉ định nơi cư trú bất cứ công dân nào, cấm họ không được hành nghề, không được di chuyển, không được tiếp xúc với quần chúng, không được trả lời phỏng vấn và không được tham gia chính quyền khi xét thấy họ có hành vi xâm phạm đến an ninh quốc gia được quy định trong Bộ Luật Hình Sự nhưng chưa đến mức phải truy tố. Hầu hết những

²⁴ - Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm - *Tiếp Tục Biểu Tình sáng 15/09/20*.

<https://www.youtube.com/watch?v=Qhyf5z1fAZE>

- Tội Ác cộng sản - Tiếng Nói Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm - *Biểu Tình Sáng 17/09/2020*.

<https://www.youtube.com/watch?v=Q2Z97Hp0tU0>

- Tội Ác cộng sản - Tiếng Nói Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm - *Biểu Tình Trưa 02/01/2021*.

<https://www.youtube.com/watch?v=fvsrZ7v-aSI>

- Tiếng Nói Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm - *Tiếp Tục Biểu Tình Sáng 09/10/2020*.

<https://www.youtube.com/watch?v=BWGCKHwlrTU>

- Dân Oan 3 Miền biểu tình Ngô Thị Nhậm - *Biểu Tình Sáng 20/06/2020*.

<https://www.youtube.com/watch?v=75Q17U81F0k>

- Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm - *Biểu Tình Sáng 04/07/2020*. <https://www.youtube.com/watch?v=R7wdyqx8fL4>

- Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm biểu tình - *Biểu Tình Sáng 19/06/2020*.

<https://www.youtube.com/watch?v=bPdeVnwjVf8>

- Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm - *Biểu Tình Sáng 15/07/2020*. <https://www.youtube.com/watch?v=FZaasPdWYBU>

- Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm biểu tình - *Biểu Tình Sáng 20/06/2020*.

https://www.youtube.com/watch?v=G8rAI-6_-TA

- Dân Oan 3 Miền Ngô Thị Nhậm - *Biểu Tình Sáng 09/07/2020*. <https://www.youtube.com/watch?v=cg38GrEJnsw>

- Dân oan Trà Vinh biểu tình, hôm 23 Tháng Mười Hai, 2020.

<https://www.facebook.com/viettan/videos/475954653391633>

- Trực tiếp dân oan biểu tình ngày 1/10/2020 tại Hà Nội. <https://www.youtube.com/watch?v=2Zobtw3Qu6E>

nhà bắt đồng chính kiến tại Việt Nam đều đã chịu qua hình phạt này.

Năm 2006, Việt Nam đã ra Nghị quyết số 22/NQ-CP hủy bỏ Nghị định 31/CP. Tuy nhiên thực tế đây là một xảo thuật pháp lý của chính quyền bởi vì nội dung chính của Nghị định 31/CP đã được đưa vào Pháp lệnh xử lý vi phạm hành chính 2002 44/2002/PL-UBTVQH10 vốn có giá trị hiệu lực pháp lý cao hơn.²⁵

Ngoài các biện pháp hành chánh trên, chính quyền vẫn tiếp tục dùng an ninh ngăn cản, chặn bắt, và tịch thu sổ thông hành với lý do rất mơ hồ “bảo vệ an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội.”

Việc rình rập theo dõi những người bắt đồng chính kiến được gia tăng vào những dịp đặc biệt như các cuộc thăm viếng của các phái đoàn ngoại quốc, Đại hội Đảng, bầu cử Quốc Hội ... Trong những trường hợp này, chính quyền thường đưa an ninh chìm canh gác nơi cư trú của những người bắt đồng chính kiến và ngăn cản họ rời khỏi nhà.²⁶

Nói tóm lại, từ trung ương đến địa phương, chỉ có khoảng 5.2 triệu đảng viên ĐCSVN, trong số gần 98 triệu công dân VN, là những người được quyền sinh hoạt chính trị. Số còn lại đã bị tước đoạt mất quyền và cơ hội tham gia vào sinh hoạt chính trị của đất nước và các quyền cơ bản khác, bao gồm quyền tự do ngôn luận, tự do hiệp hội, tự do biểu tình và tự do đi lại.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Bãi bỏ điều 4 Hiến pháp vốn cho phép ĐCSVN độc quyền lãnh đạo đất nước;
- Bảo đảm quyền lập hội, quyền biểu tình ôn hòa, và quyền tự do đi lại, không phải chỉ bằng luật lệ, mà trước hết bằng những biện pháp cụ thể để tuân giữ Công Ước Quốc Tế về những Quyền Dân Sự và Chính Trị mà chính phủ Việt Nam đã ký kết.

²⁵ Ls Lê Thị Công Nhân. *Sự Thật Về Việc Bãi Bỏ Nghị Định 31/CP Ngày 14.4.1997*.
http://www.vietnamhumanrights.net/Forum/LTCN_111106.htm

²⁶ RFA. *An ninh canh cửa nhà dân từ trước Đại hội 13: Phi pháp và vô pháp!*
https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/security-to-guard-people-s-homes-illegal-and-illegal-dt-01252021144649.html

IV QUYỀN TỰ DO NGÔN LUẬN VÀ TỰ DO THÔNG TIN

Hiến pháp VN được tu chính năm 2013 quy định “Công dân có quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tiếp cận thông tin, hội họp, lập hội, biểu tình. Việc thực hiện các quyền này do pháp luật quy định.” (Điều 25) Tuy nhiên tình hình sinh hoạt báo chí, truyền thanh, truyền hình, và Internet trong năm 2020 chứng tỏ cho thấy đó chỉ là những khẩu hiệu trống rỗng. Chính quyền vẫn tiếp tục xâm phạm quyền tự do ngôn luận của người dân bằng cách:

Tiếp tục chiếm giữ độc quyền thông tin,

Tiếp tục ngăn chặn thông tin bất lợi cho chế độ, và

Tiếp tục đàn áp những người có chính kiến trái ngược hoặc dám trình bày sự thật.

1. NGÔN LUẬN LÀ ĐỘC QUYỀN CỦA NHÀ NƯỚC CSVN

Việc cải tổ luật pháp nhằm củng cố độc quyền ngôn luận cũng như việc gia tăng số lượng bộ máy tuyên truyền của ĐCSVN cho thấy rõ không có một bước tương nhượng nào đối với quyền tự do phát biểu của người dân trong thời gian gần đây.

Ngày 5-4-2016, tại Kỳ họp thứ 11, Quốc hội nước CHXHCN Việt Nam khóa XIII đã thông qua Luật Báo Chí năm 2016 và Luật sẽ có hiệu lực từ ngày 1-1-2017. Ngày 12 tháng 6 năm 2018, Quốc hội Việt Nam đã thông qua Luật An Ninh Mạng. Luật có hiệu lực thi hành từ đầu năm 2019. Mặc dù được cơ quan tuyên truyền của Nhà nước đánh bóng rằng có nhiều điểm tiến bộ, thực chất cốt lõi vẫn không có gì thay đổi. Điều 4 của Luật Báo Chí 2016 lặp lại điều 6 của Luật Báo Chí 1999 khi xác định nhiệm vụ của báo chí là: “Tuyên truyền, phổ biến, góp phần xây dựng và bảo vệ đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước...”

Vì thế, với Luật Báo Chí 2016 và, nhất là Luật An Ninh Mạng 2018, quyền tự do ngôn luận đã bị triệt tiêu; nhà nước kiểm soát tất cả mọi phương tiện truyền thông.

Trong Hội nghị Báo chí toàn quốc tháng 12 năm 2020, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Tuyên giáo trung ương Võ Văn Thưởng, một lần nữa nhấn mạnh: “Việt Nam không có báo chí tư nhân, đây là vấn đề có tính nguyên tắc.”¹

Bởi vì mục tiêu và việc quản lý truyền thông là để củng cố quyền lực của đảng cầm quyền, cho

¹ Tuổi Trẻ. *Đảng và nhân dân rất kỳ vọng vào báo chí.*

<https://tuoitre.vn/dang-va-nhan-dan-rat-ki-vong-vao-bao-chi-2020123112385858.htm>

nên những số liệu thống kê về số người sử dụng Internet, số trang mạng điện tử, số báo giấy phát hành, số đài truyền hình, và số phóng viên được cấp thẻ hành nghề mà chính quyền thường trưng ra như là những bằng chứng tôn trọng quyền tự do ngôn luận chỉ cho thấy chính quyền đang gia tăng bộ máy tuyên truyền mà thôi.²

Tháng 4 năm 2020, Chính phủ ra Quyết định số 362-QĐ/TTg quy hoạch việc quản lý báo chí toàn quốc đến năm 2025 với mục tiêu củng cố độc quyền ngôn luận của Đảng CSVN. Và để bảo đảm không có trường hợp đi ra ngoài tôn chỉ và mục đích của một cơ quan tuyên truyền, số lượng cơ quan báo trong năm 2020 đã được giảm 71 so với năm 2019.

2. CHÍNH QUYỀN GIA TĂNG NGĂN CHẶN THÔNG TIN TRÁI CHIỀU

Đồng thời với việc ban hành Luật Báo Chí 2016, ngày 6-4-2016, Quốc hội Việt Nam biểu quyết thông qua Luật Tiếp Cận Thông Tin. Khác với luật Báo Chí 2016, vốn là một bộ luật cũ được tu chính, Luật Tiếp Cận Thông Tin là một bộ luật mới mà theo cơ quan đề xuất dự án luật là để “mở rộng dân chủ, bảo đảm quyền công dân, quyền con người”, “tạo cơ chế nhân dân thực hiện đầy đủ quyền làm chủ, nhất là dân chủ trực tiếp”, “bảo đảm quyền được thông tin của công dân.”³

Trong hầu hết các quốc gia trên thế giới, mục đích của các bộ luật về tự do tiếp cận thông tin là để bảo vệ quyền của người dân được biết những thông tin nhà nước dùng để đưa ra những thông tin chính sách và quyết định có ảnh hưởng đến họ. Luật Tiếp Cận Thông Tin 2016 của Việt Nam, trái lại, chỉ cho phép người dân được biết những tin tức chính quyền muốn truyền đạt, và luật hóa việc cấm đoán những thông tin không thuận lợi cho đảng cầm quyền với những khái niệm mơ hồ được sao chép lại từ Bộ Luật Hình Sự như lợi ích của Nhà nước, an ninh quốc gia, phá hoại chính sách đoàn kết (Điều 6 & 11 Luật Tiếp Cận Thông Tin 2016.)

Nhà báo Phạm Đoàn Trang, với hai tay bị còng, đang làm việc tại cơ quan điều tra sau khi bị bắt ngày 7-10-2020. Hình BBC

Luật An Ninh Mạng, có hiệu lực thi hành từ đầu năm 2019, được Bộ Công An soạn thảo và có nội dung được sao chép từ Luật An Ninh Mạng của Trung Cộng. Trên thế giới đã có 138 quốc gia ban

² Theo Ban Tuyên giáo Trung ương, Tính đến ngày 31-12-2020, cả nước có 779 cơ quan báo chí, trong đó có 142 Báo, 612 Tạp chí, 25 cơ quan báo chí điện tử độc lập. Cả nước có 72 cơ quan có giấy phép hoạt động phát thanh - truyền hình. Cả nước có hơn 41.000 người đang công tác tại các cơ quan báo chí với 21.132 người được cấp thẻ nhà báo. (Xây dựng Đảng. *Hội nghị Báo chí toàn quốc tổng kết công tác năm 2020, triển khai nhiệm vụ năm 2021*. <http://xaydungdang.org.vn/Home/PrintStory.aspx?distribution=14526&print=true>)

³ Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. *Tờ trình về dự án Luật tiếp cận thông tin của Chính phủ gửi Quốc hội khóa XIII*, 10/2015

hành luật an ninh mạng (72% tổng số quốc gia).⁴ Tuy nhiên trong lúc mục đích chính của các văn bản pháp lý của các quốc gia này là để bảo vệ sự an ninh và lợi ích của người sử dụng Internet trong khi đó Luật An Ninh Mạng 2018 của Việt Nam nhằm hợp pháp hóa việc chính quyền kiểm soát Internet để bảo vệ sự độc tôn lãnh đạo của Đảng CSVN.

Những khái niệm mơ hồ trong Bộ Luật Hình Sự như ‘vi phạm pháp luật về an ninh quốc gia, tuyên truyền chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, xâm phạm lợi ích nhà nước, phủ nhận thành tựu cách mạng, phá hoại khối đại đoàn kết toàn dân tộc v. v.’ được lặp lại trong Luật An Ninh Mạng như là những vũ khí để khống chế quyền tự do ngôn luận của người dân. Ngoài ra Luật An Ninh Mạng còn vi phạm quyền bảo mật thông tin cá nhân khi ép buộc các công ty dịch vụ Internet phải cung cấp thông tin về người sử dụng Internet cho chính quyền mà không cần lệnh của tòa án. Các công ty này phải đặt chi nhánh hoặc văn phòng đại diện tại Việt Nam, và phải gỡ bỏ các nội dung có vấn đề trong vòng 24 tiếng từ khi nhận được yêu cầu từ Bộ Thông tin và Truyền thông hoặc Bộ Công an.

Vì những vi phạm nhân quyền trầm trọng đó, Luật An Ninh Mạng 2018 đã gặp sự chống đối mạnh mẽ từ người dân trong nước cũng như từ các cơ quan nhân quyền quốc tế như Văn phòng Nhân Quyền của Liên Hiệp Quốc tại Đông Nam Á, tổ chức Ân Xá Quốc Tế, tổ chức Theo Dõi Nhân Quyền, tổ chức Phóng Viên Không Biên Giới, và Ủy Ban Bảo Vệ Ký Giả. Hội Đồng Nhân Quyền LHQ trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ chu kỳ 3 năm 2019 cũng đã đưa khuyến nghị bãi bỏ hoặc sửa đổi những điều khoản của Luật An Ninh Mạng không phù hợp với tiêu chuẩn nhân quyền LHQ.⁵

Ngày 01 tháng 7 năm 2020, Luật Bảo Vệ Bí Mật Nhà Nước số: 29/2018/QH14 có hiệu lực thi hành. Cho đến ngày 26-2-2021 chính phủ đã ban hành 31 quyết định liệt kê các thông tin được xếp trong danh mục bí mật nhà nước thuộc nhiều lãnh vực sinh hoạt xã hội, từ chính trị, giáo dục, kinh tế, và ngay cả tôn giáo. Đây là một biện pháp pháp lý ngăn cản thông tin không có lợi cho độc quyền chính trị của đảng CSVN.

Nhiều cơ quan Nhà nước còn đặt ra các quy định hạn chế quyền tiếp cận thông tin của báo chí bằng rất nhiều “rào cản kỹ thuật”. Theo kết quả của một cuộc khảo sát thực hiện bởi Nhóm Nghiên cứu Sài Gòn về mức độ các cơ quan nhà nước từ chối cung cấp thông tin, thì có đến 47,07% ý kiến cho rằng việc các cơ quan từ chối cung cấp thông tin là phổ biến, 23,53% cho rằng rất phổ biến, và chỉ có 2,94% người cho là không phổ biến.⁶

⁴ United Nations Conference on Trade and Development. “Cybercrime Legislation Worldwide” https://unctad.org/en/Pages/DTL/STI_and_ICTs/ICT4D-Legislation/eCom-Cybercrime-Laws.aspx

⁵ BBC. *Liên Hiệp Quốc bày tỏ quan ngại về Luật an ninh mạng.*

<https://www.bbc.com/vietnamese/vietnam-44492573>

- Amnesty International. *Open Letter: Vietnam Must Respect Human Rights in The Cybersecurity Law.*

<https://www.amnesty.org/download/Documents/ASA4192582018ENGLISH.pdf>

- Human Rights Watch. *Vietnam: Withdraw Problematic Cyber Security*

Law. <https://www.hrw.org/news/2018/06/07/vietnam-withdraw-problematic-cyber-security-law>

- Reporter s Without Borders. *RSF calls for repeal of Vietnam's new cybersecurity law.*

<https://rsf.org/en/news/rsf-calls-repeal-vietnams-new-cybersecurity-law>

- Committee to Protect Journalists. *New cybersecurity law threatens press freedom in Vietnam.*

<https://cpj.org/2018/06/new-cybersecurity-law-threatens-press-freedom-in-v.php>

- Human Rights Council -Forty-first session. *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review - Viet Nam.* tr. 16

⁶ Tạp chí Trí Thức Xanh. *Báo chí Việt Nam với quyền tiếp cận thông tin.*

<http://trithucxanh.vn/bao-chi-viet-nam-voi-quyen-tiep-can-thong-tin-nd92871.html>

Ngoài việc đặt ra luật lệ để ngăn chặn quyền tự do thông tin và diễn đạt của công dân, chính quyền CSVN còn tiếp tục sử dụng nhiều phương tiện để ngăn chặn người dân tiếp cận với các nguồn thông tin từ bên ngoài như: kiểm duyệt văn hóa phẩm “độc hại” tại các cửa khẩu hoặc dịch vụ bưu chính, phá sóng các đài phát thanh Việt ngữ từ hải ngoại, xây dựng tường lửa, đánh sập các trang mạng và facebook của những người bất đồng chính kiến, và dùng hacker xâm nhập máy tính hay cài mã độc vào máy của những đối tượng cần theo dõi.

Vào cuối năm 2020, Facebook đã tiết lộ hệ thống tin tặc OceanLotus hoặc APT32 là một nhóm tin tặc được chính phủ Việt Nam hỗ trợ. OceanLotus đã bị cáo buộc trong nhiều năm vì theo dõi các nhà bất đồng chính kiến, các doanh nghiệp và các quan chức nước ngoài. Nhóm tin tặc này phát tán phần mềm độc hại và xâm nhập vào máy tính để theo dõi và xâm nhập trình duyệt của nạn nhân.⁷

Ngoài ra, trong năm 2020-2021, nhiều tập đoàn quản lý mạng xã hội, đặc biệt là Facebook, Google, và Youtube đã tiếp tay cho chính quyền Việt Nam ngăn cản thông tin không thuận lợi cho đảng cầm quyền. Theo nguồn tin chính thức của chính quyền Việt Nam, “chỉ trong 4 tháng cuối năm 2020, Facebook đã gỡ bỏ gần 4.500 bài viết, 290 tài khoản giả mạo đăng thông tin sai sự thật, tuyên truyền chống phá Đảng, Nhà nước. Trong khi đó, Google đã gỡ bỏ hơn 30.000 video vi phạm và 24 kênh phản động trên Youtube. Đồng thời, hơn 1.700 website, blog xấu độc vi phạm pháp luật Việt Nam, với hàng chục ngàn bài viết đã bị ngăn chặn. Trước khi vào Đại hội XIII của Đảng, 80-85% thông tin xấu độc, xuyên tạc đường lối, chủ trương của Đảng, pháp luật của Nhà nước đã bị gỡ bỏ.”⁸ Theo Bộ trưởng Bộ Thông Tin Truyền Thông Nguyễn Mạnh Hùng, việc ngăn chặn, gỡ bỏ thông tin không có lợi cho chính quyền CSVN thực hiện bởi các công ty quản lý mạng xã hội lên mức cao nhất từ trước đến nay. Đặc biệt, theo yêu cầu của chính quyền Việt Nam, Facebook đã đồng ý chặn các quảng cáo chính trị từ các fanpage, tài khoản của các tổ chức bị cho là phản động, khủng bố.⁹

3. ĐÀN ÁP NHỮNG NGƯỜI DÁM BÀY TỎ QUAN ĐIỂM CHÍNH KIẾN KHÁC VỚI ĐƯỜNG LỐI CỦA ĐCSVN

Việc đàn áp tiếng nói đòi lập đã gia tăng cường độ tại Việt Nam trong năm 2020-2021, đặc biệt những tháng trước Đại hội lần thứ 13 của ĐCSVN vào tháng Giêng 2022 và trước kỳ bầu cử Quốc hội Khóa 15 tháng năm 2021.

Cho đến ngày 31-5-2021 có đến ít nhất 46 người sử dụng các phương tiện truyền thông mạng xã hội để bày tỏ chính kiến đã bị bắt giữ và truy tố với cáo buộc vi phạm các điều khoản của Bộ Luật Hình sự 2015; [Xem chi tiết ở phụ lục I]

Trong các trường hợp đàn áp quyền tự do ngôn luận đó, công luận đặc biệt quan tâm đến một số nạn nhân được đề cập đến nhiều:

⁷ Reuters. *Facebook tracks ‘OceanLotus’ hackers to IT firm in Vietnam*. <https://www.reuters.com/article/facebook-vietnam-cyber/facebook-tracks-oceanlotus-hackers-to-it-firm-in-vietnam-idUSKBN28L03Y>

⁸ VTV. *Ngăn chặn hàng loạt thông tin xấu độc, xuyên tạc nhân sự trong khi diễn ra Đại hội XIII*. <https://vtv.vn/chinh-tri/ngan-chan-hang-loat-thong-tin-xau-doc-xuyen-tac-nhan-su-trong-khi-dien-ra-dai-hoi-xiii-20210128181227233.htm>

⁹ Công an Nhân dân. *Facebook sẽ chặn quảng cáo chính trị từ các tài khoản phản động*. http://congan.com.vn/tin-chinh/facebook-se-chan-quang-cao-chinh-tri-tu-cac-tai-khoan-phan-dong_100905.html

- Cô Phạm Đoàn Trang, nguyên là một phóng viên chuyên nghiệp cho nhiều tờ báo trước khi trở thành người đấu tranh cho nhân quyền. Cô là tác giả của nhiều tác phẩm về tình hình nhân quyền tại Việt Nam, và là đồng sáng lập viên của Nhà xuất bản Tự Do. Cô được trao giải Giải thưởng Homo Homini của People in Need, Giải Nhân quyền Việt Nam của Mạng Lưới Nhân quyền Việt Nam, Giải Tự do Báo chí của Phóng viên Không biên giới. Trước khi bị bắt với cáo buộc “tuyên truyền chống nhà nước” và “làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống nhà nước,” cô đã bị lực lượng an ninh hành hung đến trọng thương nhiều lần.

Ngày 15-12-2020, Tòa án Nhân dân tỉnh Nghệ An tuyên phạt nhà văn Trần Đức Thạch 12 năm tù giam về tội “Hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân”. Hình Đài Phát Thanh Truyền Hình Nghệ An

- Ba thành viên cốt cán của Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam là TS Phạm Chí Dũng, Chủ tịch sáng lập, bị bắt ngày 29-11-2019; ông Nguyễn Tường Thụy, Phó Chủ tịch Hội, bị bắt ngày 24-5-2020; ông Lê Hữu Minh Tuấn, bị bắt ngày 12-6-2020. Cả ba bị xử phạt với tổng cộng 37 năm tù giam và 9 năm quản chế về tội danh “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam” theo Điều 117 của Bộ luật Hình Sự. Hội Nhà báo Độc lập Việt Nam là một tổ chức xã hội dân sự được thành lập ngày 4-7-2014 tại Sài Gòn, đấu tranh cho quyền tự do báo chí, tự do ngôn luận. TS Phạm Chí Dũng từng được Phóng viên không Biên giới tặng danh hiệu “Anh hùng thông tin” năm 2014; Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam được trao Giải Nhân Quyền Việt Nam của Mạng lưới Nhân quyền Việt Nam năm 2020.
- Ông Trần Đức Thạch, bị bắt ngày 23-4-2020 với cáo buộc “hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân”. Ông bị Tòa án Nhân dân tỉnh Nghệ An xử 12 năm tù giam, 3 năm quản chế ngày 15-12-2020. Ông Thạch là một nhà thơ, nhà văn bất đồng chính kiến với nhiều tác phẩm lên án tình trạng nhân quyền tồi tệ tại Việt Nam. Ông đã từng bị tù 3 năm với cáo buộc “tuyên truyền chống nhà nước” vào năm 2009. Ông được trao Giải Nguyễn Chí Thiện của Hội Pháp Việt Tương Trợ vào năm 2020.

Ngoài việc dùng Bộ Hình luật và Luật An Ninh Mạng để khống chế quyền tự do ngôn luận, CSVN còn tiếp tục sử dụng những phương tiện áp lực tâm lý và/hoặc bạo hành thể xác đối với các nhà báo “lề trái”. Không một bloggers hoặc một chủ trang facebook nào có những sáng tác hoặc đăng lại những bài viết khác với quan điểm của chính quyền mà không bị theo dõi và quấy phá bằng nhiều cách. Nhẹ thì (.) cho công an chìm nổi “canh gác” nhà, nghe lén hoặc cắt điện thoại, mạnh hơn thì ngăn chặn đi lại, tấn công gia cư bằng gạch đá hoặc đồ bắn, xâm nhập gia cư vô cớ, bắt về đồn công an “làm việc” không có lệnh tòa, và hành hung gây thương tích.

Ngay cả những người bất đồng chính kiến đang lưu vong ở nước ngoài cũng bị đe dọa; như trường hợp blogger Người Buôn Gió buộc lòng phải ngưng viết vào tháng 2 năm 2020 vì chính quyền Việt Nam gây áp lực đối với thân nhân (còn) ở trong nước.¹⁰

¹⁰ RSF. *Dissident exile stops blogging because family in Vietnam is being hounded*.
<https://rsf.org/en/news/dissident-exile-stops-blogging-because-family-vietnam-being-hounded>

Ngoài ra, trên phương diện tổ chức, chính quyền cũng tiếp tục gia tăng quyền hạn và nhân sự cho bộ máy kiểm soát và tuyên truyền như Cục An Ninh Mạng trực thuộc Bộ Công an được thành lập hồi tháng 8 năm 2014 và Bộ Tư Lệnh Tác Chiến Không Gian Mạng – còn được gọi là Lực lượng 47, hay Trung đoàn 47 – thuộc Bộ Quốc Phòng được thành lập vào tháng 8 năm 2018. Cục An Ninh Mạng điều khiển một lực lượng dư luận viên đông đảo được tổ chức từ trung ương đến địa phương với hàng nghìn trương mục và thành viên tham gia.¹¹ Riêng chỉ tại một quận ở TP Hồ Chí Minh thôi cũng đã có 486 dư luận viên cơ sở dưới sự quản lý của Ban Tuyên giáo Quận uỷ.¹² Lực lượng 47 là do Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam điều hành có nhiệm vụ đấu tranh trên không gian mạng trong Quân đội chống các luận điệu xuyên tạc các đường lối quan điểm của Đảng Cộng sản Việt Nam. Lực lượng này có quân số tương đương 1 trung đoàn (10,000 người) có mặt ở tất cả các đơn vị cơ sở, mọi miền, mọi lĩnh vực của quân đội.¹³

Sau Đại hội ĐCSVN lần thứ 13 vào tháng 1-2021, đề thi hành Nghị quyết Đại hội là cần phải “đẩy mạnh đấu tranh làm thất bại mọi âm mưu và hoạt động chống phá của các thế lực thù địch,” Ban Tổ chức Trung ương Đảng phát động kế hoạch xây dựng đội ngũ chống “diễn biến hòa bình” trên mạng xã hội. Cũng như đội ngũ dư luận viên và Lực lượng 47 được thành lập trước đây, đội ngũ chống “diễn biến hòa bình” mới được thành hình dùng mạng xã hội là địa bàn hoạt động chính. Điểm khác với hai cơ cấu trước là đội ngũ chống “diễn biến hòa bình” trên mạng xã hội do chính Ban Tổ chức Trung ương Đảng phát động.¹⁴

4. MỘT KHÔNG GIAN BẤT AN CỦA NHÀ BÁO CHUYÊN NGHIỆP

Nạn nhân của việc đàn áp tự do ngôn luận không chỉ là những người bất đồng chính kiến đứng ngoài hệ thống tổ chức của nhà nước, mà còn bao gồm một số nhà báo chuyên nghiệp có thể hành nghề báo chí. Đây là một hiện tượng mới trong năm 2020-2021. Cho đến ngày 31 tháng 5 năm 2021, các nhà báo sau đây đã bị bắt, truy tố, và lãnh án tù vì không chịu bẻ cong ngòi bút viết theo ý Đảng:

- Ngày 21-8-2020, nhà báo Trần Thị Tuyết Diệu, nguyên là phóng viên Báo Phú Yên, bị bắt với cáo buộc “Làm, tàng trữ, phát tán, tuyên truyền thông tin, tài liệu nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.” Ngày 23-4-2021, bà bị Tòa án nhân dân tỉnh Phú Yên tuyên phạt 8 năm tù giam.
- Ngày 17-12-2020, ông Trương Châu Hữu Danh, từng làm phóng viên cho báo Nông Thôn Ngày Nay, Làng Mới, rồi cùng một nhóm bạn điều hành trang Facebook “Báo Sạch” đã bị Công an Thành phố Cần Thơ bắt với cáo buộc “lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân” theo Điều 331, Luật Hình sự.

¹¹ Nguyễn Văn Đạo. *Đấu Tranh Chống Các Luận Điệu Xuyên Tạc Hồ Chí Minh Trong Điều Kiện Hiện nay*. Luận án tiến sĩ, Học Viện Chính Trị Quốc Gia Hồ Chí Minh, Hà Nội, 2019.

¹² Cổng Thông Tin Điện Tử Quận Bình Tân. *Bình Tân: Chủ động nắm bắt thông tin, định hướng dư luận xã hội*. <https://binhtan.hochiminhcity.gov.vn/tin-tuc/-/xem/binh-tan-chu-dong-nam-bat-thong-tin-dinh-huong-du-luan-xa-hoi?post=730250>

¹³ Tuổi Trẻ Online. *Hơn 10.000 người trong ‘Lực lượng 47’ đấu tranh trên mạng*. <https://tuoitre.vn/hon-10-000-nguoi-trong-luc-luong-47-dau-tranh-tren-mang-20171225150602912.htm>

¹⁴ Tiền Phong. *Xây dựng đội ngũ chống “diễn biến hòa bình” trên mạng xã hội*. <https://tienphong.vn/xay-dung-doi-ngu-chong-dien-bien-hoa-binh-tren-mang-xa-hoi-post1323255.tpo>

- Ngày 6-2-2021, nhà báo Phan Bùi Bảo Thy, trưởng văn phòng đại diện báo Giáo Dục và Thời Đại tại Đà Nẵng, bị Công an tỉnh Quảng Trị bắt và khởi tố với cáo buộc “lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân”

Ngày 23-4-2021, TAND tỉnh Phú Yên xử nhà báo Trần Thị Tuyết Diệu 8 năm tù về tội ‘Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu nhằm chống Nhà nước Cộng hòa XHCNVN’. Hình Báo Mới

- Ngày 3-4-2021, ông Nguyễn Hoài Nam, nguyên là phóng viên báo Pháp Luật TP Hồ Chí Minh, bị Công an TP. Hồ Chí Minh bắt và khởi tố về tội “lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.”

- Ngày 20-4-2021, ông Nguyễn Thanh Nhã, nguyên phóng viên báo Pháp Luật TP.HCM, Sài Gòn Tiếp Thị, ông Đoàn Kiên Giang, nguyên là phóng viên báo Sài Gòn Giải Phóng, Nhà Báo và Công Luận; ông Nguyễn Phước Trung Bảo, nguyên là phóng viên báo Thanh Niên đã bị bắt với cáo buộc “lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, tổ chức, cá nhân” theo điều 331 Luật Hình sự.

Ngoài ra, tình trạng những người làm công tác truyền thông chuyên nghiệp có thể hành nghề bị hăm dọa, quấy nhiễu, và hành hung trong lúc thi hành nhiệm vụ vẫn tiếp tục gia tăng đến mức báo động. Mặc dù có nhiều phóng viên bị hành hung không bao giờ lên tiếng vì nhiều lý do,¹⁵ ít nhất đã có đến 11 trường hợp phóng viên bị hăm dọa, quấy nhiễu hoặc hành hung trong năm 2020 và đầu năm 2021 được loan truyền rộng rãi trên các trang báo mạng:

- Ngày 9-2-2020, ký giả Lê Hà, chủ bút kênh Tiếng Dân Tivi cùng vợ và mẹ vợ bị truy sát bằng dao. Ông là người trong hơn 10 năm luôn bên vực những người dân oan tại đập thủy điện ở Tuyên Quang.¹⁶

- Ngày 12-2-2020, phóng viên Phương Anh làm phóng sự về vi phạm giao thông tại ga Thanh Khê, Đà Nẵng. Hai người bị thu hình vi phạm giao thông yêu cầu phóng viên xóa hình ảnh họ trong máy thu hình, và xông vào hành hung phóng viên.¹⁷

- Ngày 24-3-2020, nhà báo Nguyễn Vương (Báo điện tử VTC News) nhận được nhiều cuộc điện thoại đe dọa sau khi đăng bài báo về một vụ khai thác, vận chuyển cát trái phép từ Quảng Trị vào Huế.¹⁸

¹⁵ Dân Trí. “Nhiều phóng viên bị đe dọa, hành hung nhưng chỉ 1/5 số vụ có thông tin”.

<http://dantri.com.vn/xa-hoi/nhieu-phong-vien-bi-de-doa-hanh-hung-nhung-chi-15-so-vu-co-thong-tin-1434872706.htm>

¹⁶ RFA. Gia đình ký giả Lê Hà của Tiếng dân Tivi bị truy sát. https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/relatives-of-tieng-dan-tv-reporter-unjustifiably-attacked-by-knife-02112020124001.html

¹⁷ Pháp Luật. Vụ phóng viên VTV8 bị hành hung: Chuyển công an quận điều tra.

<https://plo.vn/an-ninh-trat-tu/vu-phong-vien-vtv8-bi-hanh-hung-chuyen-cong-an-quan-dieu-tra-890280.html>

¹⁸ VTC News. Xử phạt kẻ đe dọa nhà báo sau phản ánh dàn xe ‘khủng long’ chờ cát ở Quảng Trị.

<https://vtc.vn/xu-phat-ke-de-doa-nha-bao-sau-phan-anh-dan-xe-khung-long-cho-cat-o-quang-tri-ar554862.html>

- Ngày 26-3-2020, phóng viên Phan Quỳnh Nga (báo Nông Thôn Ngày Nay) và phóng viên Hoài Nam (báo Tiền Phong) bị một nhóm người hành hung khi họ làm phóng sự tại một quán nhậu trên đường Hàm Nghi, TP. Hà Tĩnh trong mùa dịch COVID-19. Nhóm này còn giật máy ảnh và xóa hết dữ liệu đã chụp trước đó của phóng viên Quỳnh Nga.¹⁹
- Ngày 29-4-2020, phóng viên Xuân Hường (báo Văn Hóa) bị nhiều kẻ lạ mặt tấn công sau khi đến UBND xã Vạn Thạnh, huyện Vạn Ninh, tỉnh Khánh Hòa để điều tra về những phản ánh về việc tháo dỡ công trình của một người dân thôn Đầm Môn, xã Vạn Thạnh. Trước đó, phóng viên Xuân Hường đã thực hiện một số bài viết phản ánh sự buông lỏng quản lý về đất đai của chính quyền địa phương.²⁰
- Ngày 17-5-2020, kẻ lạ mặt phóng uế và để lại giấy hăm dọa trước nhà của ông Tạ Ngọc Duy, phóng viên Báo Tài Nguyên và Môi Trường tại Hải Phòng. Trước đó ông Duy có viết trên Báo Tài Nguyên và Môi Trường về những vi phạm trật tự xây dựng tại quận Ngô Quyền, Thành phố Hải Phòng.²¹
- Sáng 31-5-2020, một kẻ lạ mặt phóng uế trước nhà của nhà báo Vũ Thị Hải (Trưởng đại diện Báo Nông Thôn Ngày Nay tại Hải Phòng). Kẻ lạ mặt còn để lại lời nhục mạ và hăm dọa trên giấy. Trước đó bà Hải có nhiều bài viết phản ánh tiêu cực, sai trái của một số đơn vị ở Hải Phòng.²²
- Ngày 20-10-2020, phóng viên Kim Giang báo Nhà Báo và Công Luận và đồng nghiệp đang làm phóng sự về những sai trái trong quản lý bãi đậu xe tại khu vực cổng Bệnh viện Việt Đức và Bệnh viện Phụ sản Trung ương ở TP Hà Nội, thì bị nhân viên giữ xe dùng xe máy húc cố ý gây thương tích.²³
- Từ ngày 24-11 đến ngày 2-12-2020, nhiều kẻ lạ mặt bốn lần phóng uế trước nhà của nhà báo Nguyễn Thanh Tuấn (phóng viên Báo Người Lao Động) và vợ là bà Nguyễn Thị Thùy (phóng viên Báo

Bốn nhà báo thuộc nhóm Báo Sạch vừa bị bắt cuối năm 2020 và đầu năm 2021: (từ trái qua) Nguyễn Thanh Nhã, Đoàn Kiên Giang, Nguyễn Phước Trung Bảo, và Trương Châu Hữu Danh. Hình VOA

¹⁹ Kinh tế Môi trường. Hà Tĩnh: Hai phóng viên bị hành hung khi đang tác nghiệp.

<https://kinhtemoitruong.vn/ha-tinh-hai-phong-vien-bi-hanh-hung-khi-dang-tac-nghiep-15511.html>

²⁰ Lao Động. Phóng viên bị hành hung: Tỉnh ủy Khánh Hòa yêu cầu xác minh, xử lý nghiêm.

<https://laodong.vn/phap-luat/phong-vien-bi-hanh-hung-tinh-uy-khanh-hoa-yeu-cau-xac-minh-xu-ly-nghiem-804825.laod>

²¹ Tài nguyên & Môi trường. Hải Phòng: Lại thêm một nhà báo bị khủng bố bằng “bom bắn”.

<https://baotainguyenmoitruong.vn/hai-phong-lai-them-mot-nha-bao-bi-khung-bo-bang-bom-ban-305165.html>

²² Thanh Niên. Nữ nhà báo ở Hải Phòng bị khủng bố bằng chất bắn.

<https://thanhnien.vn/thoi-su/nu-nha-bao-o-hai-phong-bi-khung-bo-bang-chat-ban-1232119.html>

²³ Công Luận. Nữ phóng viên báo Nhà báo & Công luận bị hành hung khi đang tác nghiệp tại quận Hoàn Kiếm.

<https://congluan.vn/nu-phong-vien-bao-nha-bao-cong-luan-bi-hanh-hung-khi-dang-tac-nghiep-tai-quan-hoan-kiem-post102071.html>

Dân Trí) tại TP Thanh Hóa.²⁴

- Ngày 7-12-2020, một phóng viên Tạp chí Người Cao Tuổi đã bị đối tượng Đào Văn Thoại hành hung, lăng mạ, và đe dọa khi phóng viên này làm phóng sự điều tra về những cáo buộc về những bất thường trong việc quản lý chùa Nga Hoàng ở xã Hợp Châu, huyện Tam Đảo, tỉnh Vĩnh Phúc.²⁵
- Ngày 13-3-2021, phóng viên Nguyễn Quốc Khánh (báo Sức Khỏe và Môi Trường) bị hành hung, dọa giết, phải nhập viện. Sự việc xảy ra khi nhóm phóng viên báo Sức Khỏe và Môi Trường đang thực hiện phóng sự điều tra về tình trạng khai thác đất trái phép tại Hương Sơn, TP Hà Tĩnh.²⁶

4. VẬN ĐỘNG CHO QUYỀN TỰ DO NGÔN LUẬN VÀ THÔNG TIN TẠI VIỆT NAM

Vì những vi phạm nghiêm trọng quyền tự do ngôn luận và thông tin, trong suốt năm 2020-2021 chính quyền Việt Nam liên tục nhận được những đánh giá tiêu cực và cảnh báo từ các tổ chức nhân quyền quốc tế:

- Tổ Chức Phóng Viên Không Biên Giới trong Danh mục Tự do Báo chí Thế giới Năm 2021 đã xếp Việt Nam gần chót bảng, thứ hạng 175 trong số 180 quốc gia, không thay đổi so với năm 2020, và chỉ hơn Djibouti, Trung Quốc, Turkmenistan, Bắc Hàn và Eritrea. Điểm số toàn cầu là 78.46, thêm 3.75 so với năm 2020 (0 = tốt nhất; 100 = tệ nhất.)²⁷
- Tổ chức Freedom House, trong báo cáo mới nhất về tự do trên thế giới, đánh giá Việt Nam là một quốc gia không tự do, với số điểm rất thấp 19/100 (0 = tệ nhất, 100 = tốt nhất,) trong đó quyền tự do bày tỏ quan điểm cá nhân của mình về các chủ đề chính trị hoặc nhạy cảm khác mà không sợ bị giám sát hay bị trả thù chỉ đạt 1/4 (0 = tệ nhất, 4 = tốt nhất.)²⁸
- Ủy ban Bảo Vệ Nhà Báo, trong bảng xếp hạng kiểm duyệt báo chí mới nhất, đã xếp Việt Nam vào hàng thứ 6 trong những quốc gia có mức độ kiểm duyệt báo chí nghiêm ngặt nhất thế giới, chỉ sau Eritrea, Bắc Hàn, Turkmenistan, Saudi Arabia, và Trung Quốc.²⁹
- Tổ chức Human Rights Watch đánh giá tình trạng tự do ngôn luận và tự do thông tin tại Việt Nam trong Báo Cáo Thường Niên mới nhất: “Trong năm 2020, những người bất đồng chính kiến trên mạng thường xuyên phải đối mặt với sách nhiễu và đe dọa. Một số người bị bắt và bị cáo buộc theo bộ Luật Hình Sự Việt Nam, có nội dung hình sự hóa các hành vi ngôn luận có

²⁴ Pháp Luật. *PV báo Người Lao Động ở Thanh Hóa bị khủng bố bằng chất bắn.*

<https://plo.vn/an-ninh-trat-tu/pv-bao-nguoi-lao-dong-o-thanh-hoa-bi-khung-bo-bang-chat-ban-953310.html>

²⁵ Ngày Mới Online. *Phải xử lý nghiêm kẻ hành hung phóng viên khi đang tác nghiệp.*

<https://ngaymoionline.com.vn/phai-xu-li-nghiem-ke-hanh-hung-phong-vien-khi-dang-tac-nghiep-20525.html>

²⁶ Tin Tức. *Phóng viên Tòa soạn Sức khỏe & Môi trường bị đánh, dọa giết, phải nhập viện.* <https://baotintuc.vn/phap-luat/phong-vien-toa-soan-suc-khoe-moi-truong-bi-danh-doa-giet-phai-nhap-vien-20210313213531405.htm>

²⁷ Reporters Without Borders. 2021 *World Press Freedom Index*. <https://rsf.org/en/vietnam>

²⁸ Freedom House. *Freedom in the World 2021*. <https://freedomhouse.org/country/vietnam/freedom-world/2021#CL>

²⁹ CPJ. *10 Most Censored Countries*.

<https://cpj.org/reports/2019/09/10-most-censored-eritrea-north-korea-turkmenistan-journalist/>

tính phê phán chính quyền hay khuyến khích các tư tưởng “phản động.” Chính quyền truy tố nhiều nhà bất đồng chính kiến trong suốt năm 2020.” “Chính quyền Việt Nam tiếp tục cấm các kênh truyền thông tư nhân hoặc độc lập hoạt động và kiểm soát chặt chẽ các đài phát thanh, truyền hình và cơ sở in ấn. Nhà cầm quyền chặn đường kết nối tới một số trang mạng nhạy cảm về chính trị, thường xuyên đóng các blog và yêu cầu các nhà cung cấp dịch vụ internet phải gỡ bỏ các nội dung hay tài khoản mạng xã hội bị coi là trái ý về chính trị.”³⁰

- Theo Chỉ số Tự do Viết năm 2020 (Freedom to Write Index 2020) của Văn Bút Hoa Kỳ, Việt Nam được xếp hạng thứ 7 trong số các quốc gia hiện giam giữ nhiều người cầm bút nhất thế giới, chỉ sau Trung quốc, Saudi Arabia, Thổ Nhĩ Kỳ, Iran, Belarus, và Ai Cập.³¹
- Trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ chu kỳ 3 năm 2019 của Hội Đồng Nhân Quyền Liên Hiệp Quốc, Việt Nam đã nhận được khuyến nghị cải thiện tình trạng tự do ngôn luận, đặc biệt là bãi bỏ hoặc sửa đổi những điều khoản của Luật An Ninh Mạng không phù hợp với tiêu chuẩn nhân quyền LHQ từ 9 quốc gia (Phần Lan, Hòa Lan, Ái Nhĩ Lan, Tân Tây Lan, Thụy Điển, Áo, Gia Nã Đại, Hoa Kỳ, và Úc.) Việt Nam đã từ chối chấp hành những khuyến nghị này.

KHUYẾN NGHỊ

Chính phủ Việt Nam cần:

- Bảo đảm đầy đủ quyền tự do ngôn luận và sự an toàn của các nhà báo;
- Thu hồi Luật An Ninh Mạng 2018;
- Thả tất cả những tù nhân bị kết án vì đã sử dụng quyền tự do bày tỏ chính kiến một cách ôn hòa.

³⁰ Human Rights Watch. Việt Nam: *Các sự kiện năm 2020*.

<https://www.hrw.org/vi/world-report/2021/country-chapters/377412#cd4868>

³¹ PEN America. *Freedom to Write Index 2020*. <https://pen.org/report/freedom-to-write-index-2020/>

V

QUYỀN TỰ DO TÔN GIÁO VÀ THỜ PHƯỢNG

Từ cơ sở lý thuyết về sự bất tương dung giữa chủ nghĩa Marx và tôn giáo, chính quyền Cộng Sản Việt Nam luôn coi các tôn giáo là những thế lực thù nghịch và tìm cách ngăn cấm và xóa bỏ quyền tự do tôn giáo. Việc vi phạm quyền tự do tôn giáo vẫn tiếp tục trong năm 2020 bằng nhiều phương tiện khác nhau:

- Ngăn chặn bằng pháp luật
- Kiểm soát bằng tổ chức
- Đàn áp bằng bạo lực

1. NGĂN CHẶN BẰNG PHÁP LUẬT

Trong khung cảnh pháp lý hiện hành, hoạt động tôn giáo tại Việt Nam được quy định bởi Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo, ban hành ngày 18-11-2016 (có hiệu lực từ 1-1-2018), và Nghị định Số 162/2017/NĐ-CP ban hành ngày 30/12/2017 quy định chi tiết việc thi hành Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo nói trên. Theo quan điểm của Nhà nước, Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo được ban hành nhằm khắc phục những bất cập của luật lệ hiện hành cho phù hợp với quan điểm của Đảng và Hiến Pháp 2013 về quyền tự do tín ngưỡng và tôn giáo.¹

So với những quy định trước đây, Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo 2016 có một số thay đổi được đánh giá là tích cực, mà đáng kể nhất là Nhà nước công nhận tư cách pháp nhân của một số các tổ chức tôn giáo (Điều 30), những người bị giam cầm có quyền sử dụng kinh sách, bày tỏ niềm tin tôn giáo. (Điều 6), giảm thời gian hoạt động tôn giáo ổn định và liên tục để được công nhận là tổ chức tôn giáo từ 23 năm xuống còn 5 năm (Điều 21), và các tôn giáo được tham gia các hoạt động giáo dục, đào tạo, y tế, bảo trợ xã hội, từ thiện, nhân đạo theo quy định của pháp luật liên quan. (Điều 55).

Tuy nhiên căn bản Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo 2016 vẫn không có gì thay đổi so với luật lệ trước đó trong tương quan nhà nước với tôn giáo. Thứ nhất, tổ chức tôn giáo phải có sự công nhận của chính quyền mới được hoạt động hợp pháp (Điều 2.12 và Chương V, Mục 1), thứ đến mọi sinh hoạt tôn giáo phải được đăng ký, nói một cách rõ ràng hơn là phải xin phép, và phải xin phép nghĩa là có thể bị từ chối (Chương IV), và thứ ba là chính quyền vẫn tiếp tục có quyền can thiệp vào sinh hoạt nội bộ của các tôn giáo, đặc biệt là trong việc tuyển chọn, phong chức, và bổ nhiệm tu sĩ. (Chương

¹ Bộ Nội Vụ. *Phòng vấn Bộ trưởng Lê Vĩnh Tân về Luật tín ngưỡng, tôn giáo.*

<https://moha.gov.vn/tin-noi-bat/phong-van-bo-truong-le-ving-tan-ve-luat-tin-nguong-ton-giao-28534.html>

V, Mục 2 và 3). Những quy định này hoàn toàn đi ngược lại những nguyên tắc căn bản về quyền tự do tôn giáo được vạch rõ trong Điều 18 của Tuyên Ngôn Quốc tế Nhân Quyền và Điều 18 của Công Ước Quốc Tế về Những Quyền Dân Sự và Chính Trị mà Việt Nam đã cam kết tôn trọng trên cương vị là một thành viên của LHQ.

Vì chính quyền không cho phép tổ chức Lễ Kỷ Niệm Ngày Đức Thầy Vắng Mặt 2021, một gia đình theo Phật giáo Hòa Hảo thuận tụy dựng bàn thờ tưởng niệm vị giáo chủ tại tư gia. Hình: Facebook Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo Thuận tụy.

Vì lẽ đó, trong quá trình lập pháp, nhiều đoàn thể và cá nhân trong cũng như ngoài nước đã lên tiếng

phản đối. Vào ngày 6-10-2016, trước ngày dự luật được thông qua, 54 tổ chức, kể cả những tổ chức nhân quyền có tầm vóc thế giới như Ân xá Quốc Tế, Human Rights Watch, Liên Đoàn Quốc Tế Nhân Quyền (FIDH) (Fédération Internationale des Ligues des Droits de l'Homme), Liên Đới Ki-tô Giáo Toàn Cầu (Christian Solidarity Worldwide)... đã gửi đến Chủ tịch Quốc hội Việt Nam một thư công khai yêu cầu cứu xét lại dự luật cho phù hợp với luật pháp quốc tế.² Tuy nhiên đã không có gì thay đổi trong bản văn Quốc hội biểu quyết thông qua. Ngày 20-10-2016, trong kháng thư lên tiếng bác bỏ hoàn toàn Dự luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo, 27 đại diện của 5 tôn giáo lớn trong Hội Đồng Liên Tôn đã cho rằng “Chấp nhận Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo là tiếp tục góp phần dung dưỡng chế độ vô thần độc tài toàn trị!”³

Sau hơn 3 năm được thi hành, Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo không thay đổi được gì cho sinh hoạt của các tôn giáo vốn bị kềm kẹp từ khi người cộng sản nắm chính quyền. Cơ chế xin-cho vẫn là nguyên tắc trong tương quan nhà nước và tôn giáo.

Trong phiên Kiểm Điểm Định Kỳ lần thứ 3 của Hội Đồng Nhân quyền LHQ vào năm 2019, Việt Nam đã nhận được khuyến nghị rà soát và sửa đổi Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo 2016 cho phù hợp với những đòi hỏi của Công Ước Về Các Quyền Dân Sự và Chính Trị. Tuy nhiên Việt Nam đã từ chối không chấp nhận khuyến nghị này và cho rằng dự thảo đã được tham vấn kỹ lưỡng với công chúng rồi.

Công cụ pháp lý thứ hai mà chính quyền CSVN dùng để khống chế những người hoạt động cho quyền tự do tôn giáo là Bộ Luật Hình Sự 2015, được bổ túc vào năm 2017. Việc hình sự hóa những hoạt động vì tự do tôn giáo chính đáng nhưng không hợp với chính sách của nhà nước với các tội danh như tội phá hoại chính sách đoàn kết (Điều 116 BLHS), tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam (Điều 117), tội gây rối trật tự công cộng (Điều 318)... là những lạm dụng hiến nhiên luật hình sự để đàn áp quyền tự do tôn giáo.

- Ngày 19-3-2020 công an tỉnh Gia Lai đã bắt giữ ba tín hữu đạo Hà Môn có tên Jur, Lúp và

² FIDH. *Open Letter to the National Assembly President on the draft Law on Belief and Religion*.

<https://www.fidh.org/en/region/asia/vietnam/open-letter-to-the-national-assembly-president-on-the-draft-law-on>

³ Defend the Defenders. *Kháng thư của Hội Đồng Liên Tôn Việt Nam: Bác bỏ hoàn toàn Luật Tín ngưỡng Tôn giáo*.

<http://www.vietnamhumanrightsdefenders.net/2016/10/22/khang-thu-cua-hoi-dong-lien-ton-viet-nam-bac-bo-hoan-toan-luat-tin-nguong-ton-giao/>

Kunh cùng trú tại xã H'ra, thu giữ nhiều tài liệu bị cho là chống phá, tuyên truyền trái pháp luật. Theo chính quyền, cả ba người này đã sống lẫn tránh trong rừng và thường liên lạc, lôi kéo người khác tham gia đạo Hà Môn trong suốt 8 năm nay.⁴ Sau khi bị kiểm điểm trước tập thể dân địa phương, cả ba người được miễn truy tố hình sự.⁵ Trong chương trình tổng kết công tác năm 2020, Công an tỉnh Gia Lai cho biết họ đã xóa bỏ hoàn toàn đạo Hà Môn và ngăn chặn sự phục hồi của Tin Lành Đê Ga, FULRO của người Tây Nguyên.⁶

- Trong năm 2020 và 2021, ngoài việc tiếp tục đặt Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất, Phật Giáo Hòa Hảo Thuận Túy, và Hội thánh Cao Đài Chơn Truyền ra ngoài vòng pháp luật, chính quyền CSVN gia tăng truy lùng và sách nhiễu các tín hữu của:
- Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ, một tổ chức tôn giáo có tầm vóc thế giới, nhưng chưa được chính quyền CSVN chấp nhận.⁷
- Hội Thánh của Chúa Trời, còn gọi là Hội Thánh Chúa Trời Mẹ, là một phong trào tôn giáo đã có mặt tại 185 quốc gia.^{8 & 9}
- Có ít nhất 71 người bị công an ngăn cản, thu giữ tài liệu, phạt hành chính vì phổ biến Pháp Luân Công trong năm 2020.¹⁰
- Một số đồng bào sắc tộc dân tộc H'Mông tham gia Đạo Giê Sù và Đạo Bà Cô Dợ, một biến thể của Thiên Chúa Giáo, bị trấn áp vì cho là có mục đích tập hợp lực lượng ly khai tự trị lập nhà nước H'Mông riêng.¹¹

Ngoài ra, để hạn chế sinh hoạt và ảnh hưởng của các tổ chức tôn giáo, chính quyền còn dùng Luật Đất đai 2003, được sửa đổi và bổ túc nhiều lần, để cướp đi hoặc không chịu trả lại những cơ sở bất động sản như trường học và cơ sở y tế xã hội của các giáo hội. Sau khi kiểm soát được toàn Miền Nam, chính quyền cộng sản đã tịch thu hầu hết đất đai, các cơ sở giáo dục, y tế, xã hội, và một số tu viện và chủng viện của các tôn giáo.

Cho đến nay, một số ít cơ sở bị tịch thu vẫn còn được sử dụng trong mục đích trước đây; tuy nhiên một số lớn lại được chính quyền khai thác trong các dịch vụ kiếm lời như vũ trường, khách sạn,

⁴ RFA. *3 người của đạo Hà Môn bị bắt*.

<https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/3-followers-hamon-cult-arrested-03192020083115.html>

⁵ Vietnampius. *Về với buôn làng sau 9 năm làm “người rừng” vì tin theo tà đạo*.

<https://www.vietnampius.vn/ve-voi-buon-lang-sau-9-nam-lam-nguoi-rung-vi-tin-theo-ta-dao/647732.vnp>

⁶ RFA. *Gia Lai: Công an xóa bỏ hoàn toàn đạo Hà Môn, ngăn chặn phục hồi Tin lành Đê ga của người Tây Nguyên*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/vietnam-police-says-ha-mon-sect-eradicated-in-central-highland-12182020065109.html>

⁷ RFA. *Tín đồ Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ bị ‘đấu tố’*. https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/montagnard-evangelical-church-of-christ-faithful-are-publicly-denounced-01192021165825.html

⁸ Tuổi Trẻ. *Phát hiện 2 nhóm ‘Hội thánh Đức chúa trời mẹ’ lên lút lôi kéo người dân tham gia*. <https://tuoitre.vn/phat-hien-2-nhom-hoi-thanh-duc-chua-troi-me-len-lut-loi-keo-nguoi-dan-tham-gia-20210329090607773.htm>

⁹ Tuổi Trẻ. *‘Hội thánh Đức Chúa trời’ xuất hiện lại ở thành phố Thanh Hóa*.

<https://tuoitre.vn/hoi-thanh-duc-chua-troi-xuat-hien-lai-o-thanh-pho-thanh-hoa-20210112164936093.htm>

¹⁰ Luật Khoa Tạp chí. *Pháp Luân Công đối diện với tương lai đầy rắc rối*.

<https://www.luatkhoa.org/2021/01/phap-luan-cong-doi-dien-voi-tuong-lai-day-rac-roi/>

¹¹ Báo Công an nhân dân. *Làm rõ bộ mặt thật của tà đạo “Giê Sù” và “Bà Cô Dợ”*.

<http://cand.com.vn/thoi-su/Lam-ro-bo-mat-that-cua-ta-dao-Gie-Sua-va-Ba-Co-Do-613626/>

hay chung cư cho cán bộ nhà nước.

Việc chiếm đoạt các cơ sở tôn giáo nhằm mục đích hạn chế các phương tiện sinh hoạt của tôn giáo vẫn còn tiếp tục trong những năm gần đây. Trong năm 2020-2021, ngoài những vụ cưỡng chiếm chưa giải quyết trong nhiều năm như vụ cơ sở Dòng Thiên An ở Huế, Tiểu chủng viện Hoan Thiện tại Huế, cơ sở của Dòng Saint Paul ở Hà Nội, Tòa Khâm Sứ Hà Nội, và đất của giáo xứ Thái Hà, chính quyền CSVN còn tiến hành nhiều vụ cưỡng chiếm mới các cơ sở tôn giáo khác như:

- Vụ chiếm đất và cơ sở giáo dục của giáo xứ Thị Nghè.¹²
- Chính quyền muốn cướp đất và ngăn cản giáo dân giáo xứ Mỹ Lộc xây cất cơ sở của giáo xứ.¹³
- Chính quyền thành phố Tuy Hòa đã tiến hành đập phá ngôi trường Thiên Ân, cơ sở của Hội Thánh Tin Lành Tuy Hòa.¹⁴
- Ngày 18-6-2020, nhà cầm quyền Tỉnh Phú Yên kết hợp với Cao Đài Quốc Danh, dự tính cưỡng chiếm Thánh Thất Hiếu Xương thuộc Tộc Đạo Hiếu Xương, Tỉnh Phú Yên do Chánh Trị Sự Cao Minh xử lý Thường Vụ.¹⁵

2. KIỂM SOÁT BẰNG TỔ CHỨC

Đối với chính quyền CSVN, kiểm soát các tôn giáo là công tác ưu tiên trong việc ổn định chính trị. Việc kiểm soát các tôn giáo của CSVN được thực hiện qua hai cách. Cách thứ nhất là kiểm soát từ bên ngoài bởi bộ máy nhà nước, và cách thứ hai là từ bên trong nội bộ các tôn giáo.

2.1. Kiểm Soát Từ Bên Ngoài

Để khai triển việc kiểm soát từ bên ngoài, CSVN đã thiết lập hai cơ quan chuyên biệt ở cấp trung ương là Ban Tôn Giáo Chính Phủ thuộc Bộ Nội Vụ và Vụ Tôn Giáo thuộc Ban Dân Vận Trung Ương thuộc hệ thống Đảng. Cả hai cơ quan này đều có những tổ chức lệ thuộc ở cấp tỉnh và cấp huyện.

Ban Tôn Giáo Chính Phủ là một cơ quan có chức năng “ tham mưu giúp Bộ trưởng Bộ Nội Vụ quản lý nhà nước về lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo và tổ chức thực hiện chính sách, pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo trong phạm vi cả nước; thực hiện các dịch vụ (công) thuộc lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo theo quy định của pháp luật.” (Quyết định số 32/2018/QĐ-TTg của Thủ Tướng Chính Phủ ngày 3-8-2018). Ban Tôn Giáo có nhiều Vụ, mỗi Vụ đặc trách một tôn giáo. Trưởng ban Tôn Giáo Chính Phủ hiện nay là ông Vũ Chiến Thắng, nguyên là thiếu tướng công an. Phó Trưởng ban (cũng

¹² Giáo xứ Thái Hà. *Giáo xứ Thị Nghè Sài Gòn bị chính quyền chiếm đoạt tài sản*. <https://nhathothaiha.net/51710-2/>

¹³ RFA. *Chính quyền giằng dai không để Giáo xứ Mỹ Lộc xây tường bao quanh trường Thánh Tâm*. https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/police-prevented-my-loc-parish-from-building-walls-around-thanh-tam-sacred-square-03232020151655.html

¹⁴ RFA. *Nạn nhân bị bạo hành vì tôn giáo, niềm tin tại Việt Nam*. https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/vn-government-suppress-religious-organizations-sophisticatedly-08212020160048.html

¹⁵ RFA. *Cao Đài chân truyền đối đầu với nhóm Cao Đài quốc doanh ở Thánh thất Hiếu Xương*. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/clash-erupted-between-government-recognized-cao-dai-sect-and-unrecognized-group-06182020090753.html>

là) là ông Nguyễn Tiến Trọng, cũng là một đại tá công an.

Ở cấp địa phương, trên toàn 64 tỉnh - thành đều có Ban Tôn Giáo tỉnh. và trong số 670 huyện trên cả nước có 637 huyện có tổ chức bộ máy và cán bộ làm công tác quản lý nhà nước về tôn giáo; ở 10.862 xã, phường, thị trấn, có 8.160 cán bộ theo dõi và làm công tác quản lý nhà nước về tôn giáo.¹⁶

Cơ quan thứ hai là Vụ Tôn Giáo thuộc Ban Dân Vận Trung Ương của Đảng CSVN, có nhiệm vụ theo dõi và tham mưu cho Ban Chấp Hành Trung Ương Đảng về chính sách tôn giáo.

Việc kiểm soát các tổ chức tôn giáo cũng được ĐCSVN thực hiện qua Mặt Trận Tổ Quốc Việt Nam, một tổ chức ngoại vi của ĐCSVN, mà thành viên bao gồm các tổ chức chính trị, tổ chức xã hội và các cá nhân tiêu biểu. Thành phần tôn giáo trong Mặt Trận Tổ Quốc Việt Nam hiện nay gồm có một số tổ chức tôn giáo được nhà nước thừa nhận, như Giáo hội Phật Giáo Việt Nam, Ủy ban Đoàn Kết Công Giáo Việt Nam, Tổng Hội Thánh Tin Lành Việt Nam...

Được trang bị với các tổ chức quyền lực đó, trong năm 2020-2021, chính quyền đã tiếp tục kiểm soát các tôn giáo bằng nhiều phương cách. Thủ tục “đăng ký hoạt động” và cấp “Giấy công nhận” đối với mọi tôn giáo vẫn được duy trì.

Đến năm 2020, chính quyền chỉ công nhận và cấp giấy đăng ký hoạt động cho 43 tổ chức thuộc 16 tôn giáo,¹⁷ trong lúc gạt ra ngoài vòng pháp luật rất nhiều tổ chức tôn giáo vốn đã có quá trình hoạt động lâu năm. Chẳng hạn, hiện nay trong số hơn 80 tổ chức Tin Lành đang hoạt động, chỉ có 10 tổ chức Tin Lành có tư cách pháp nhân, 3 tổ chức được cấp giấy đăng ký hoạt động tôn giáo. Còn lại, khoảng 70 tổ chức, nhóm Tin Lành chưa được cấp giấy đăng ký hoạt động, nghĩa là hoạt động bất hợp pháp.¹⁸

Về việc thừa nhận như thế này, TS Ahmed Shaheed, Báo cáo viên Đặc biệt LHQ về Tự Do Tôn Giáo, nói rõ: “Các quốc gia phải hiểu rằng nhân quyền không thể bắt đầu với sự thừa nhận của Nhà nước. [...] Nhà nước không thể là bước khởi đầu cho tự do tôn giáo hay tín ngưỡng.”¹⁹

Mọi sinh hoạt tôn giáo như các khóa tu tập, cấm phòng, rước kiệu... vẫn tiếp tục cần có phép mới được tiến hành. Chẳng hạn:

- Ban Tôn Giáo Chính Phủ đã bác bỏ đơn xin tổ chức Đại hội đồng Giáo Phẩm lần thứ 10 của Hội Thánh Tin Lành Việt Nam (miền Nam) với lý do thiếu sót trong thủ tục đăng ký người dự kiến được bầu vào Hội Đồng Giáo Phẩm nhiệm kỳ 2021-2022.
- Chính quyền địa phương không công nhận mục sư Lương Mạnh Hà là Trưởng Ban Đại Diện

¹⁶ Ban Tôn giáo Chính phủ. *65 năm xây dựng và trưởng thành của ngành Quản lý nhà nước về tôn giáo (1955-2020)*. http://btgcp.gov.vn/gioi-thieu/65_nam_xay_dung_va_truong_thanh_cua_nganh_Quan_ly_nha_nuoc_ve_ton_giao__1955_2020_-postQpV5yW45.html

¹⁷ An Ninh Thế Giới. *Nhân quyền trên lĩnh vực tôn giáo nhìn từ góc độ pháp luật quốc tế và Việt Nam*. <http://cand.com.vn/Chong-dien-bien-hoa-binh/Nhan-quyen-tren-linh-vuc-ton-giao-nhin-tu-goc-do-phap-luat-quoc-te-va-Viet-Nam-620820/>

¹⁸ VOV. *Nhiều tổ chức Tin lành hoạt động bất hợp pháp tại Việt Nam*. <https://vov.vn/phap-luat/nhieu-to-chuc-tin-lanh-hoat-dong-bat-hop-phap-tai-viet-nam-1056066.vov>

¹⁹ Phòng Thông Tin Phật Giáo Quốc Tế. *Tiến sĩ Ahmed Shaheed, Báo cáo viên Đặc biệt LHQ về Tự do Tôn giáo cho biết: “Việt Nam là một trong 5 quốc gia có số lượng thông báo vi phạm tự do tôn giáo cao nhất trên thế giới”*. <https://ptpgqt.org/2018/04/18/ts-ahmed-shaheed-bao-cao-vien-dac-biet-lhq-ve-tu-ton-giao-cho-biet/>

Tin Lành tỉnh Phú Yên, với lý do mục sư Lương Mạnh Hà “vi phạm pháp luật”.²⁰

- Ngày 20-2-2021, các thành viên Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ ở tỉnh Đắk Lắk đã bị công an đến lập biên bản cấm sinh hoạt tôn giáo.²¹

Việc tuyển chọn, đào tạo, phong chức, bổ nhiệm và chuyển các chức sắc tôn giáo đều phải xin phép Nhà nước; có được Nhà nước chấp nhận thì mới được thi hành.

Chương trình đào tạo các tu sĩ hay chức sắc tôn giáo phải được Nhà nước xét duyệt, và phải có những môn học về chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lịch sử ĐCSVN, và nền pháp chế XHCN do các cán bộ Nhà nước dạy.

Ứng viên vào các chức vụ cao cấp trong các tôn giáo phải được Nhà nước cấp trung ương xét duyệt và chấp thuận thì tôn giáo mới được phong chức. Ngoài ra chính quyền cộng sản còn đào tạo riêng những cán bộ “công an đội lốt tu sĩ” đặc biệt là tu sĩ Phật Giáo, để cài vào các chùa, các tu viện ở trong nước, cũng như tại hải ngoại với mục đích lũng đoạn hàng ngũ các chức sắc của các giáo hội và tín đồ tôn giáo.

Liên tiếp trong hai ngày 10 và 11 tháng 8 năm 2020, một nhóm người xâm nhập khu vực đồi Thánh giá nằm trong khuôn viên Đan viện Thiên An, TP Huế la hét đòi đất của tu viện. Hình RFA

Năm 2020 và 2021 Thủ Tướng CSVN đã ra 30 Quyết định về danh mục bí mật nhà nước trong các lĩnh vực hoạt động của nhà nước và Đảng CSVN.²² Nội dung của các quyết định đó cho thấy rõ chính quyền CSVN đã cài đặt nhân sự vào các tổ chức tôn giáo và dùng công quỹ để ảnh hưởng hoạt động tôn giáo theo chính sách của Đảng.²³

2.2. Kiểm Soát Từ bên Trong

Cách thức kiểm soát từ bên trong được chính quyền thực hiện bằng cách cho người xâm nhập các tổ chức tôn giáo qua Mặt Trận Tổ Quốc Việt Nam mà thành viên bao gồm một số tổ chức ngoại

²⁰ RFA. *Nạn nhân bị bạo hành vì tôn giáo, niềm tin tại Việt Nam*. https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/vn-government-suppress-religious-organizations-sophisticatedly-08212020160048.html

²¹ Facebook Người Thượng Vì Công Lý. *Chính quyền công an lên lập biên bản Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên ngày 20/2/2021*. <https://www.facebook.com/watch/?ref=saved&v=2451464164999297>

²² Tin tức Pháp luật. *Tổng hợp Danh mục bí mật nhà nước trong các lĩnh vực*. <https://thuvienphapluat.vn/tintuc/vn/thoi-su-phap-luat-binh-luan-gop-y/30388/tong-hop-danh-muc-bi-mat-nha-nuoc-trong-cac-linh-vuc>

²³ Luật Khoa Tạp chí. *7 bí mật nhà nước trong lĩnh vực tôn giáo có thể làm bạn bất ngờ*. <https://www.luatkhoa.org/2021/01/7-bi-mat-nha-nuoc-trong-linh-vuc-ton-giao-co-the-lam-ban-bat-ngu/>

vi của ĐCSVN và một số tổ chức tôn giáo được nhà nước thừa nhận. Thành viên của các tổ chức này xâm nhập vào bên trong nội bộ các tôn giáo để thi hành chính sách “chia để trị” đối với các tôn giáo. Mỗi tôn giáo đều có một ủy ban do Nhà nước thúc đẩy thành lập và được Mặt Trận Tổ Quốc giám sát thường xuyên, nhằm phối hợp các hoạt động cho phù hợp với đường lối chính trị của chế độ.

Ngày 18-6-2020, nhà cầm quyền Tỉnh Phú Yên kết hợp với Cao Đài Quốc Danh, dự tính cưỡng chiếm Thánh Thất Hiếu Xương thuộc Tộc Đạo Hiếu Xương, Tỉnh Phú Yên. Hình RFA

Đối với Phật Giáo, Nhà nước chỉ công nhận Giáo Hội Phật Giáo Việt

Nam, một tổ chức do chính quyền tạo nên,²⁴ mà phủ nhận và đàn áp Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất (được thành lập trước và là tổ chức thừa kế chính danh của nhiều môn phái Phật Giáo). Người đứng đầu Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất là Đức Tăng thống Thích Quảng Độ, đã bị giam cầm và quản chế hơn 3 thập niên và viên tịch vào tháng 2 năm 2020.

Đối với Phật Giáo Hòa Hảo, Nhà nước phủ nhận Phật Giáo Hòa Hảo Thuần Túy và lập ra Ban Trị Sự Trung Ương Phật Giáo Hòa Hảo không được đa số tín đồ nhìn nhận.

Đối với Cao Đài Giáo, chính quyền dựng lên hội thánh Cao Đài quốc doanh tức là Cao Đài thuộc Hội Đồng Chuởng Quản theo bản Hiến Chương năm 2007 để tách ra khỏi Hội thánh Cao Đài Chơn Truyền.

Đối với các phật tử sắc tộc Khmer, Nhà nước giải tán hội Phật Giáo Tiểu Thừa Theravada và ép buộc sư sãi gia nhập Hội Đoàn Kết Sư Sãi Yêu Nước.

Đối với Công Giáo thì họ tìm mọi cách nuôi dưỡng Ủy ban Đoàn Kết Công Giáo, để gây sức ép với Hội Đồng Giám Mục.

Đối với các giáo hội Tin Lành, chính quyền chỉ công nhận 10 tổ chức; còn khoảng 70 tổ chức Tin Lành khác sinh hoạt bất hợp pháp.²⁵

3. ĐÀN ÁP BẰNG BẠO LỰC

Ngoài những biện pháp ngăn chặn, hạn chế và kiểm soát nêu trên, chính quyền CSVN không ngần ngại dùng bạo lực vũ trang và tâm lý để khống chế và ngăn cản các tổ chức tôn giáo khi cần thiết. Sau đây là một số hành vi bạo lực nhằm vào những người hoạt động tôn giáo được ghi nhận trong năm 2020-2021:

- Ngày 01-07-2020, Công An Dak Lak đã bắt giữ 5 tín đồ Ê Đê theo đạo Tin Lành là Y Khiu Niê, Y Ruet Mlô, Y Đinh Êban, YLychan Êban, và YLychan Êban vì họ đã ký vào thư chung gửi

²⁴ Đỗ Trung Hiếu. Hồ sơ “Thống Nhất Phật Giáo”.

[http:// phatgiaokhongcongsan.blogspot.com/2011/05/ho-so- thong-nhat-phat-giao-o-trung-hieu.html](http://phatgiaokhongcongsan.blogspot.com/2011/05/ho-so- thong-nhat-phat-giao-o-trung-hieu.html)

²⁵ VOV. Nhiều tổ chức Tin lành hoạt động bất hợp pháp tại Việt Nam.

<https://vov.vn/phap-luat/nhieu-to-chuc-tin-lanh-hoat-dong-bat-hop-phap-tai-viet-nam-1056066.vov>

Thủ Tướng Nguyễn Xuân Phúc và hợp tác với Liên Hợp Quốc báo cáo những vi phạm nhân quyền của nhà cầm quyền Việt Nam.²⁶

- Tháng 7 năm 2020, Đại Đức Thích Ngộ Chánh ở Đồi Thông Phương Bồi, huyện Bảo Lộc tổ chức Cầu An cho Cha bệnh nặng đã bị công an đến gây khó khăn, bị ném đá và đồ dơ vào nhà.
- Ngày 15-7-2020, Công an Huyện Xuyên Mộc tỉnh Bà Rịa ngăn cản không cho các Thầy và Phật tử Chùa Phước Bửu xây lại Cổng Chùa.
- Tháng 8 năm 2020 Thượng Tọa Thích Đồng Quang tổ chức cúng Lễ Vu Lan Báo Hiếu thì bị công an thuộc tỉnh KonTum đến lập biên bản, thu cờ Phật Giáo và ngăn cản, cấm không cho Phật tử đến Cúng Lễ.
- Liên tiếp hai ngày 10 và 11 tháng 8 năm 2020, khoảng 40 người được tổ chức và bảo trợ bởi chính quyền địa phương xã Thủy Bằng xâm phạm Đồi Thánh Giá thuộc Đan viện Thiên An, căng biều ngữ, la hét và đe dọa các tu sĩ đan viện.²⁷
- Ngày 12-8-2020, gia đình Từ Nhân Lương Tâm, tín đồ Phật Giáo Hòa Hảo Bùi Văn Thâm thông báo nguy cơ thân nhân của họ bị đàn áp và tra tấn trong trại giam.²⁸
- Ngày 21-8-2020, công an tỉnh Bình Định triệu tập Chánh Trị Sự Cao Đài Nguyễn Hà và Nguyễn Văn Danh làm việc với cáo buộc ủng hộ Thánh Thất Hiếu Xương.
- Ngày 22-8-2020, công an huyện Vũng La, tỉnh Phú Yên triệu tập Chánh Trị Sự Huỳnh Thị Kim Xuyên và một số đồng đạo thuộc Thánh Thất Vũng La và hăm dọa không được hỗ trợ Tộc Đạo Hiếu Xương.
- Ngày 3-9-2020, công an tỉnh Phú Yên triệu tập Chánh Trị Sự Cao Minh, Phó Trị Sự Nguyễn Thị Miễn, Thông Sự Nguyễn Thị Hồng và một số đồng đạo đến Phường Phú Đông với cáo buộc chống lại lệnh của Ủy Ban Nhân Dân Tỉnh Phú Yên khi đưa ông Thành ở Bình Định về cai quản Thánh Thất Hiếu Xương.
- Ngày 15-9-2020, công an huyện Xuyên Mộc hành hung và bắt nhốt phật tử Trần Văn Thường và 2 người con 1 ngày 1 đêm về tội theo Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất, và cấm không được xây dựng Tịnh Thất Pháp Biên để Phật tử đến tu học.
- Ngày 15-1-2021, công an xã Ea Lâm, huyện Sông Hình, tỉnh Phú Yên đem 5 thành viên Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên là Nay Y Blang, Nay Y Lối, Ksor Y Blang, Hwing Y Nuk và ông Rô Da ra trước Buôn Pung để tiến hành đầu tố và đe dọa với lý do Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ chưa được thừa nhận.²⁹
- Ngày 27-3-2021, công an thành phố Bắc Kạn đã ngăn chặn hai nhóm hội thánh Đức Chúa Trời

²⁶ Quốc Dân. *Hội Đồng Liên Tôn Việt Nam báo cáo tình hình đàn áp tôn giáo tại Việt Nam.*

<https://www.baoquocdan.org/2020/10/hoi-ong-lien-ton-viet-nam-bao-cao-tinh.html>

²⁷ Đan viện Thiên An. *Thông cáo báo chí ngày 14 tháng 8 năm 2020.* <https://www.facebook.com/%C4%90an-vi%E1%BB%87n-Thi%C3%AAn-An-1717088658529571/photos/pcb.2658457667725994/2658457347726026>

²⁸ RFA. *Tín đồ PGHH bị đàn áp, tra tấn trong trại giam, gia đình kêu cứu.*

https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/family-of-hoa-hao-buddhist-oppressed-in-prison-seeks-help-08122020171800.html

²⁹ RFA. *Tín đồ Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ bị ‘đầu tố’* https://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/montagnard-evangelical-church-of-christ-faithful-are-publicly-denounced-01192021165825.html

Mẹ sinh hoạt tôn giáo và tịch thu một số tài liệu tôn giáo.³⁰

- Đầu tháng 4 năm 2021, công an tỉnh Phú Yên và công an huyện Sông Hinh đưa bốn người Thượng Ma Lang, Ma Sing, Ma Duyên, và Ma Phép ra kiểm điểm trước công chúng tại nhà rông truyền thống của người Êđê ở buôn Kít vì họ theo Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ.³¹

Ngoài những hành vi bạo lực thể lý, chính quyền CSVN còn sử dụng cả đến những phương pháp bạo lực tâm lý để trấn áp những tiếng nói đòi hỏi tự do tôn giáo. Hệ thống truyền thông chính thống của nhà nước, và nhất là lực lượng dư luận viên, có rất nhiều trang mạng sẵn sàng để bôi nhọ các nhà lãnh đạo và các tín đồ tôn giáo không cùng tiếng nói với chính quyền. Những tiếng nói can đảm như Giám mục Hoàng Đức Oanh, Linh mục Nguyễn Huyền Đức, Linh mục Đặng Hữu Nam, Nguyễn Đình Thực, Nguyễn Duy Tân và các Linh mục Dòng Chúa Cứu Thế, Hòa thượng Thích Không Tánh, Chánh trị sự Hứa Phi và các vị trong Hội Đồng Liên Tôn Việt Nam luôn là mục tiêu của những chiến dịch bôi nhọ và chụp mũ của đội ngũ dư luận viên, và của kẻ cả cơ quan ngôn luận chính thức chính quyền CSVN.

Chính quyền lại thường cản trở việc đi lại của các chức sắc tôn giáo và ngăn cấm các lễ hội tôn giáo mà họ cho là không phù hợp với lợi ích của đảng cầm quyền. Sau đây là một số trường hợp điển hình:

- Linh mục Anthony Nguyễn Huyền Đức, nguyên bề trên Đan viện Thiên An, Huế, vẫn chưa được phép chính quyền CSVN cho về nước sau thời gian chữa bệnh tại Đức. Linh mục Nguyễn Huyền Đức cho hay ông phải qua Đức chữa bệnh là hậu quả của việc ông bị đầu độc bởi những người chống đối việc ông lãnh đạo đan viện trong thời gian chính quyền đưa người đến cướp đất và phá hoại cơ sở nhà dòng.³²
- Ngày 2-2-2020, công an tỉnh Sóc Trăng đã tạm giữ hộ chiếu của nhà sư Seun Ty, quốc tịch Campuchia, trong thời gian gần hai tuần, lấy lý do ông ‘vi phạm Luật An Ninh Mạng’ của Việt

Bốn người Thượng theo Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ là Ma Lang, Ma Sing, Ma Duyên, và Ma Phép bị đưa ra kiểm điểm trước công chúng tại nhà rông truyền thống của người Êđê ở buôn Kít, huyện Sông Hinh, tỉnh Phú Yên. Hình Báo Công an Nhân dân

³⁰ Thanh Niên. *Bắc Kan: Phát hiện nhiều người sinh hoạt ‘Hội thánh Đức Chúa trời mẹ’ trái phép*. <https://thanhnien.vn/thoi-su/bac-kan-phat-hien-nhieu-nguoi-sinh-hoat-hoi-thanh-duc-chua-troi-me-trai-pha-1360702.html>

³¹ Công An Nhân Dân. *Đấu tranh, ngăn chặn các đối tượng phá rối an ninh*.

<http://cand.com.vn/hoat-dong-ll-cand/da-tranh-ngan-chan-cac-doi-tuong-pha-roi-an-ninh-636227/>

³² Luật Khoa Tạp chí. *Tôn giáo tháng 10/2020: Chính quyền cấm linh mục Đan viện Thiên An hồi hương*. <https://www.luatkhoea.org/2020/11/ton-giao-thang-10-2020-chinh-quyen-cam-linh-muc-dan-vien-thien-an-hoi-huong/>

Nam.³³

- Ngày 29-5-2020, linh mục Dòng Chúa Cứu Thế Nguyễn Văn Toàn, một người thường hay lên tiếng chỉ trích những vi phạm nhân quyền của CSVN, bị Công an Hà Nội yêu cầu không cấp Hộ chiếu vì “hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân.”³⁴

- Cản trở phạt tử tham dự lễ truy điệu 49 và 100 ngày của cố Đệ Ngũ Tăng Thống Thích Quảng Độ.

- Các lãnh đạo tôn giáo độc lập như HT Thích Không Tánh, Chánh Trị sự Hứa Phi thường xuyên có người theo dõi.

- Ngày 26-01-2021 Ủy Ban Nhân Dân huyện Bến Cầu ra công văn số 88/UBND về việc chấn chỉnh các sinh hoạt tôn giáo của đạo Cao Đài trên địa bàn huyện. Công văn này ngăn cấm người đạo Cao Đài sống ngoài địa bàn quận đến làm lễ Thượng Tượng hay cầu an.³⁵

- Ngày 04-4-2021, nhà chức trách tỉnh An Giang điều động lực lượng an ninh chìm và nổi ngăn cản tín đồ Phật Giáo Hòa Hảo Thuận Túy tổ chức lễ kỷ niệm lần thứ 74 ngày Đức Huỳnh Giáo Chủ vắng mặt tại trụ sở Ban Trị Sự Trung Ương ở xã Long Giang, huyện Chợ Mới, tỉnh An Giang.³⁶

Tang vật tuyên truyền Pháp Luân Công do Công an TP Cà Mau thu giữ ngày 21-9-2020 chỉ là những tài liệu kêu gọi luyện tập khí công đường sinh có lợi cho sức khỏe. Hình: Cà Mau Online

4. VẬN ĐỘNG CHO TỰ DO TÔN GIÁO

Trước việc nhà nước Việt Nam không chịu thi hành những điều mà Hiến pháp đã quy định cũng như điều mà họ đã cam kết với cộng đồng quốc tế, người dân Việt Nam và các tổ chức nhân quyền quốc tế đã không ngừng đấu tranh để quyền tự do tôn giáo phải được tôn trọng. Sau đây là một số hoạt động đặc biệt cho tự do tôn giáo được ghi nhận trong năm 2020-2021:

- Ngày 9-2-2020, 26 tổ chức quan tâm đến tự do tôn giáo cùng lên tiếng với 700 nghị sĩ Âu Châu, yêu cầu hoãn biểu quyết Hiệp Ước Mậu Dịch Tự Do Liên Âu – Việt Nam (EVFTA) và Hiệp Ước Bảo Vệ Đầu Tư (IPA), cho đến khi nhà nước Việt Nam chứng minh sự tuân thủ nghiêm chỉnh những cam kết về quyền tự do tôn giáo trong các công ước LHQ mà họ đã ký

³³ VOA. *Việt Nam tịch thu hộ chiếu của nhà sư Campuchia vì ‘vi phạm Luật An ninh Mạng*. <https://www.voatiengviet.com/a/vn-tich-thu-ho-chieu-nha-su-campuchia/5288339.html>

³⁴ Hội Bảo Vệ Quyền Tự Do Tôn Giáo. *Linh mục Nguyễn Văn Toàn của Dòng Chúa Cứu Thế không được cấp hộ chiếu*. <https://www.facebook.com/quyentongiao/posts/1329649040557921/>

³⁵ Việt Nam Thời Báo. *Chính quyền huyện Bến Cầu Tây Ninh vi phạm nghiêm trọng nhân quyền*. <http://vietnamthoibao.org/vntb-chinh-quyen-huyen-ben-cau-tay-ninh-vi-pham-nghiem-trong-nhan-quyen/>

³⁶ Cộng Đồng Người Việt Tự Do München Bayern. *46 năm cấm tín đồ Hòa Hảo kỷ niệm “Ngày Đức Thầy vắng mặt”: Chính quyền chưa người hận?* <https://viettdomunich.org/2021/04/06/46-nam-cam-tin-do-hoa-hao-ky-niem-ngay-duc-thay-vang-mat-chinh-quyen-chua-nguoi-han/>

kết.³⁷

- Ủy Hội Quốc tế Hoa Kỳ về Tự do Tôn giáo Thế Giới (USCIRF), trong bản phúc trình thường niên 2021 đã kêu gọi chính phủ Hoa Kỳ đưa Việt Nam trở lại danh sách các quốc gia đáng quan tâm đặc biệt vì những vi phạm quyền tự do tôn giáo.³⁸
- Tổ chức Open Doors USA đã xếp Việt Nam ở thứ hạng 19 trong số 50 quốc gia có nhiều nguy hiểm nhất cho những người tin theo Đức Ki-Tô trong báo cáo năm 2021.³⁹
- Tổ chức Human Rights Watch, trong hai báo cáo thường niên 2019 và 2020, cũng như trong các tường trình và kiến nghị gửi LHQ, Liên Âu và Úc trước các kỳ đối thoại nhân quyền với Việt Nam đã trình bày rõ những vi phạm quyền tự do tôn giáo của chính quyền Việt Nam.
- Hội đồng Liên Tôn Việt Nam, quy tụ đại diện các tổ chức tôn giáo độc lập, trong năm 2020, đã có nhiều hoạt động tranh đấu cho tự do tôn giáo, như tham gia điều trần và gặp gỡ các tổ chức nhân quyền quốc tế, lên tiếng tố giác các vụ đàn áp tôn giáo cũng như phản đối Luật Tín Ngưỡng – Tôn Giáo. Ngày 16-1-2020, một phái đoàn ngoại giao của các nước Canada, Úc, Mỹ, Tây Ban Nha, Ý, Anh, Đức và Liên Minh Châu Âu đến thăm và làm việc với Hội Đồng Liên Tôn Việt Nam về vấn đề tự do tôn giáo tại chùa Giác Hoa, đường Nơ Trang Long, quận Bình Thạnh, Sài Gòn.
- Ngày 28-8-2020, 35 tổ chức nhân quyền và 11 cá nhân đã gửi một bức thư chung tới Ngoại Trưởng Hoa Kỳ Mike Pompeo, kêu gọi Mỹ áp dụng những biện pháp trừng phạt với Việt Nam bao gồm việc đưa Việt Nam trở lại danh sách những nước cần quan tâm đặc biệt vì tự do tôn giáo (CPC).
- Ngày 30-4-2020, Báo cáo viên Đặc biệt về tự do tôn giáo hay niềm tin và Báo cáo viên Đặc biệt về tình trạng của người bảo vệ nhân quyền gửi cho chính quyền Việt Nam một bức thư yêu cầu giải trình về các hành vi hăm dọa, sách nhiễu và đàn áp nhiều người khi có ý định hoặc đã tham gia một hội nghị quốc tế ở Thái Lan có sự hiện diện của giới chức LHQ vào năm 2019.⁴⁰
- Trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ Phổ Quát năm 2019, Việt Nam đã nhận được 13 khuyến nghị liên hệ đến vấn đề tự do tôn giáo từ 11 quốc gia. Việt Nam chấp thuận 9 khuyến nghị, chấp thuận một phần 2 khuyến nghị, và từ chối 2 khuyến nghị. Hai khuyến nghị bị từ chối liên hệ đến việc trả tự do cho tất cả những người bảo vệ nhân quyền cũng như các nhà hoạt động chính trị và tôn giáo bị giam giữ vì biểu đạt ôn hòa các quan điểm chính trị hoặc niềm tin tôn giáo từ phái đoàn Ba Lan, và xét lại Luật Tín Ngưỡng - Tôn Giáo để bảo đảm quyền tự do tôn giáo đến từ phái đoàn Canada và phái đoàn Croatia.

³⁷ Freedom of Religion or Belief Round Table. *To all members of the EU Parliament.*

<http://dvov.org/wp-content/uploads/2020/02/Joint-Letter-on-EVFTA-and-IPA-Vote-Feb-11-2020.pdf>

³⁸ USCIRF. *USCIRF Releases 2021 Annual Report with Recommendations for U.S. Policy.*

<https://www.uscifr.gov/news-room/releases-statements/uscifr-releases-2021-annual-report-recommendations-us-policy>

³⁹ Open Doors USA. *The World Watch List 2021 - The top 50 countries where its most difficult to follow Jesus.*

<https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/vietnam/>

⁴⁰ RFA. *Báo cáo viên đặc biệt của LHQ yêu cầu Việt Nam giải trình về những đàn áp tôn giáo.* <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/un-rapporteur-demands-vn-explain-religious-harrasment-07012020081207.html>

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Tức khắc và vô điều kiện trả tự do cho những ai bị bắt bớ tùy tiện vì biểu tỏ ôn hoà đức tin tôn giáo của họ;
- Xem xét lại Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo và mọi quy định về tôn giáo, tuân thủ theo tiêu chuẩn quốc tế được bảo đảm trong Công Ước Quốc Tế về Các Quyền Dân Sự và Chính Trị;
- Xóa bỏ mọi hình thức hạn chế quyền tự do hành đạo; không can thiệp vào sinh hoạt nội bộ của các tôn giáo.

Chính quyền Hoa Kỳ cần:

- Đưa Việt Nam trở lại Danh Sách Các Quốc Gia Cần Quan Tâm Đặc Biệt mà Ủy Hội Hoa Kỳ về Tự Do Tôn Giáo Quốc Tế, nhiều tổ chức phi chính phủ, và nhiều đại biểu quốc hội Hoa Kỳ đã nhiều lần đề nghị.

VI QUYỀN ĐƯỢC LÀM VIỆC VÀ THỤ HƯỞNG THÀNH QUẢ LAO ĐỘNG

Hiệp định Thương Mại Tự Do giữa Liên Hiệp Âu Châu và Việt Nam, được Quốc Hội VN phê chuẩn vào tháng sáu năm 2020, đã mở ra nhiều hy vọng cho quyền của người lao động. Trong thời gian thương thảo, đã có nhiều ý kiến cổ xúy cho Hiệp định dựa trên sự tin tưởng rằng quyền của người lao động sẽ được thăng tiến hơn nếu Việt Nam thi hành những cam kết trong Hiệp định, và Liên Hiệp Âu Châu sẵn sàng sử dụng những biện pháp chế tài cần thiết để buộc Việt Nam thực thi đầy đủ và nghiêm chỉnh hiệp định đã ký.

1. NHỮNG SỬA ĐỔI LUẬT LỆ VỀ LAO ĐỘNG ĐỂ HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO VỚI LIÊN ÂU (EVFTA) ĐƯỢC THÔNG QUA

Cũng như đối với việc tham gia Hiệp định Đối Tác Xuyên Thái Bình Dương trong những năm trước, chính quyền Việt Nam đã chuẩn bị để cho Quốc Hội Liên Âu thông qua Hiệp định Thương Mại Tự Do Giữa EU và Việt Nam (EVFTA) trước tiên bằng cách chứng tỏ cam kết tuân thủ những đòi hỏi về luật lệ về lao động của Tổ Chức Lao Động Quốc Tế.

Một trong những đòi hỏi căn bản của EVFTA là Việt Nam, với tư cách là thành viên của Tổ chức Lao Động Quốc Tế (ILO), cam kết tôn trọng, thúc đẩy và thực hiện Tuyên bố 1998 của ILO về những nguyên tắc và quyền cơ bản trong lao động, bao gồm việc phê chuẩn và thực thi có hiệu quả các Công ước cơ bản của ILO.

Cho đến nay Việt Nam đã phê chuẩn 7 trong số 8 công ước cơ bản của Tổ Chức Lao Động Quốc Tế (Công ước 29 về Lao Động Cường Bức; Công ước 100 về Trả Công Bình Đẳng; Công ước 111 về Phân Biệt Đối Xử Trong Việc Làm và Nghề Nghiệp; Công ước 138 về Tuổi Tối Thiểu Được Đi Làm Việc; Công ước 182 về Loại Bỏ Những Hình Thức Lao Động Trẻ Em tồi tệ nhất; Công ước 98 về Quyền Tổ Chức và Thương Lượng Tập Thể; và Công ước 105 về Xóa Bỏ Lao Động Cường Bức.) Việt Nam hứa sẽ phê chuẩn Công ước 87 về Quyền Tự Do Lập Hội vào năm 2023.

Vì luật lệ về lao động hiện hành tại Việt Nam có nhiều điều không phù hợp với Công ước 98, Công ước 87, và Công ước 105 của ILO cho nên trong năm 2019 chính quyền Việt Nam đã tiến hành sửa đổi Luật Lao Động 2012 và Luật Công Đoàn 2012.

Ngày 20-11-2019 Quốc hội VN đã thông qua Bộ luật Lao Động số 45/2019/QH14, và luật có hiệu lực thi hành từ ngày 01-01-2021. Ngoài những sửa đổi có tính cách kỹ thuật như hợp đồng lao động bằng điện tử có giá trị như hợp đồng bằng văn bản, và trả lương qua ngân hàng v.v. Luật Lao Động 2019 có một vài điểm mới và tích cực so với luật cũ, như người lao động được đơn phương chấm dứt hợp đồng không cần lý do trong một số trường hợp (Điều 34), có thêm nhiều hình thức đối thoại

giữa người lao động và doanh nghiệp (Điều 63), và nhà nước không can thiệp trực tiếp vào tiền lương của doanh nghiệp (Điều 93).

Ngày 14 tháng 12 năm 2020, chiếu theo Luật Lao động 2019, Chính phủ VN ban hành Nghị định 145/2020/NĐ-CP, thay thế Nghị định 41/2013/NĐ-CP, và sẽ có hiệu lực thi hành kể từ 01/02/2021. Theo đó việc đình công bị cấm ở 18 loại doanh nghiệp mà việc đình công có thể đe dọa đến quốc phòng, an ninh, trật tự công cộng, sức khỏe con người.

Ngày 25-2-2021, 8200 công nhân công ty Simone đình công đòi tăng lương và các chế độ lao động - Ảnh HT, báo Tuổi Trẻ

Tuy nhiên điều sửa đổi được chú ý hơn hết trong Luật Lao Động 2019 là “Quyền thành lập, gia nhập và tham gia hoạt động của tổ chức đại diện người lao động tại cơ sở” (Điều 170).

Theo điều khoản này thì có hai loại “Tổ chức đại diện người lao động tại cơ sở”; loại thứ nhất là “công đoàn cơ sở thuộc hệ thống tổ chức Công đoàn Việt Nam”, loại thứ hai, mới được đặt ra, là “tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp.”

Căn cứ vào việc cho phép thành lập tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp này, một số người vội kết luận chính quyền CSVN “đã cho phép thành lập các tổ chức công đoàn độc lập tại cơ sở.”¹

Sự thực, việc đọc lại toàn bộ bản văn Bộ Luật Lao Động 2019 không cho thấy cụm từ “công đoàn độc lập” được dùng ở bất kỳ điều khoản nào. Lại nữa, với những ràng buộc quy định bởi các điều khoản khác ngay trong bộ luật này thì “tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp” được nói ở điều 170 này chỉ giới hạn trong phạm vi xí nghiệp cá thể, không phải là một tổ chức công đoàn đầy đủ chức năng và quyền hạn như Công ước 87 của ILO quy định.

Cho đến thời điểm này, chính phủ Việt Nam chưa đưa ra một văn bản lập quy nào ấn định cách thức thi hành điều khoản liên hệ đến “tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp” này.

Về tổ chức công đoàn, Quốc Hội VN vẫn chưa ban hành luật công đoàn mới, và Luật Công Đoàn 2012 vẫn còn hiệu lực; và theo đó công đoàn là “tổ chức chính trị - xã hội rộng lớn của giai cấp công nhân và của người lao động, được thành lập trên cơ sở tự nguyện, là thành viên trong hệ thống chính trị của xã hội Việt Nam, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng Sản Việt Nam... (Điều 1 Luật Công Đoàn 2012).

¹ U.S. Embassy Hanoi. *U.S. Embassy Hanoi Statement on Vietnam Labor Reform*.
<https://vn.usembassy.gov/u-s-embassy-hanoi-statement-on-vietnam-labor-reform/>

2. VI PHẠM QUYỀN LAO ĐỘNG TRONG THỰC TẾ SINH HOẠT

Quyền của người lao động vẫn tiếp tục bị vi phạm qua những hoạt động sau:

- Đảng CSVN vẫn gia tăng kiểm soát hoạt động công đoàn;
- Người lao động vẫn kéo lê cuộc sống chật vật;
- Cường bức lao động và lao động vị thành niên vẫn tiếp tục.

2.1. Đảng Cộng Sản VN Vẫn Gia Tăng Kiểm Soát Hoạt Động Công Đoàn

Tổng Liên Đoàn Lao Động Việt Nam, tổ chức công đoàn hợp pháp duy nhất tại Việt Nam ngày nay, được ĐCSVN thành lập vào năm 1929 cùng với sự ra đời của ĐCSVN với mục đích tập hợp công nhân để hỗ trợ cho đường lối và chương trình hành động của Đảng. Là một thành viên của Mặt Trận Tổ Quốc VN, một tổ chức ngoại vi của ĐCSVN, từ ngày thành lập đến nay, mục đích và cách thức hoạt động của tổ chức công đoàn vẫn không thay đổi. Sự lệ thuộc của Tổng Liên Đoàn Lao Động Việt Nam vào ĐCSVN được ghi rõ trong Hiến Pháp năm 2013.² Cho đến nay Tổng Liên Đoàn Lao Động Việt Nam có khoảng 10,4 triệu đoàn viên với hơn 124 nghìn Công Đoàn Cơ Sở.³

Những thành phần nòng cốt của TLĐLĐVN phải là đảng viên ĐCSVN, từ cấp Tổng Liên Đoàn đến các Công Đoàn Cơ Sở. Hiện nay Chủ tịch TLĐLĐVN, Ông Nguyễn Đình Khang là Ủy viên Ban Chấp Hành Trung Ương Đảng, Bí thư Đảng đoàn Tổng Liên Đoàn Lao Động Việt Nam. “Mô hình bí thư cấp ủy đồng thời là Chủ tịch UBND cùng cấp” trong lãnh vực chính quyền cũng được mở rộng trong lãnh vực tổ chức công đoàn vì điều đó “bảo đảm cho công đoàn, công nhân phát triển theo đúng định hướng của Đảng, Nhà nước...”⁴

Để kiểm soát sinh hoạt của công nhân theo chủ trương và đường lối của Đảng, ban chấp hành công đoàn các cấp phải “thực hiện chủ trương, nghị quyết, quy định của Đảng và công đoàn cấp trên” và “chỉ đạo, kiểm tra, hướng dẫn hoạt động đối với công đoàn cấp dưới”⁵

Ngoài ra, công đoàn còn được dùng như là môi trường đào tạo ứng viên cho ĐCSVN. Trong hơn 10 năm (2008 - 2019), các cấp công đoàn đã giới thiệu trên 850.000 đoàn viên ưu tú cho cấp ủy đảng bồi dưỡng; đã có trên 636.000 đoàn viên công đoàn ưu tú được kết nạp vào Đảng.⁶

² Điều 10 Hiến pháp năm 2013 hiến định: “Công đoàn Việt Nam là tổ chức chính trị - xã hội của giai cấp công nhân và của người lao động được thành lập trên cơ sở tự nguyện, đại diện cho người lao động, chăm lo và bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động; tham gia quản lý nhà nước, quản lý kinh tế - xã hội; tham gia kiểm tra, thanh tra, giám sát hoạt động của cơ quan nhà nước, tổ chức, đơn vị, doanh nghiệp về những vấn đề liên quan đến quyền, nghĩa vụ của người lao động; tuyên truyền, vận động người lao động học tập, nâng cao trình độ, kỹ năng nghề nghiệp, chấp hành pháp luật, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.”

³ Nguyễn Đình Khang. *Phát triển đoàn viên, xây dựng tổ chức Công đoàn*. <http://www.congdoan.vn/tin-tuc/phat-trien-doan-vien-xay-dung-to-chuc-cong-doan-508/doi-moi-to-chuc-hoat-dong-cong-doan-xay-dung-giai-cap-cong-nhan-lon-manh-dap-ung-yeu-cau-phat-trien-cua-dat-nuoc-572697.tld>

⁴ Tạp chí Cộng sản. *Cấp ủy viên là chủ tịch công đoàn trong các doanh nghiệp ngoài khu vực nhà nước: Mô hình cần nhân rộng trong thực tiễn*. <https://www.tapchiconsan.org.vn/web/guest/thuc-tien-kinh-nghiem1/-/2018/815772/cap-uy-vien-la-chu-tich-cong-doan-trong-cac-doanh-nghiep-ngoai-khu-vuc-nha-nuoc--mo-hinh-can-nhan-rong-trong-thuc-tien.aspx>

⁵ Điều lệ Công đoàn Việt Nam hiện hành, ban hành ngày 03 tháng 02 năm 2020

⁶ Nguyễn Đình Khang. *Xây dựng giai cấp công nhân và tổ chức Công đoàn Việt Nam đáp ứng yêu cầu giai đoạn hiện nay*. <http://www.congdoan.vn/tin-tuc/nguyen-cuu-trao-doi-524/xay-dung-giai-cap-cong-nhan-va-to-chuc-cong-doan-viet-nam-dap-ung-yeu-cau-giai-doan-hien-nay-500553.tld>

2.2. Người Lao Động Vẫn Kéo Lê Cuộc Sống Chật Vật

Ngoài bốn phần phải chấp hành chính sách và mệnh lệnh của công đoàn các cấp, công nhân hàng tháng còn phải đóng kinh phí công đoàn và đoàn phí công đoàn. Kinh phí công đoàn là số tiền các doanh nghiệp trích ra từ tiền lương người lao động để nộp cho công đoàn. Số tiền này hiện nay là 2% tiền lương của công nhân, và áp dụng cho mọi doanh nghiệp, dù doanh nghiệp đó có tổ chức công đoàn cơ sở hay không. Các doanh nghiệp không thu kinh phí công đoàn sẽ bị phạt tiền 12%-15% tổng số tiền phải đóng. Ngoài ra, những công nhân là đoàn viên công đoàn còn phải đóng thêm 1% tiền lương của mình cho công đoàn, gọi là đoàn phí công đoàn. Chế tài đối với đoàn viên không nộp đoàn phí là áp dụng kỷ luật công đoàn.

Mặc dù được trang bị với quyền lực của Đảng và tiền của công nhân đóng góp, TLĐLĐVN vẫn không làm được gì đáng kể cho quyền lợi của công nhân, ngoại trừ một vài công tác cứu trợ mà đáng lý ra là phần việc của Bộ Lao Động - Thương Binh và Xã Hội. Họ chưa từng tham gia hoặc ủng hộ những cố gắng của công nhân trong việc đòi hỏi những quyền lợi chính đáng; trái lại các cán bộ công đoàn luôn đứng về phía chính quyền và chủ nhân để đàn áp và dập tắt những cuộc đình công và những cá nhân hay tổ chức bảo vệ quyền của người lao động.

Theo báo cáo của Tổng Liên Đoàn Lao Động VN, trong năm 2020 có 126 cuộc ngừng việc tập thể, nhiều hơn 7 cuộc so với năm 2019.⁷

Nguyên nhân cơ bản dẫn đến đình công là do các chủ xí nghiệp không thực hiện đầy đủ trách nhiệm xã hội đối với người lao động, bao gồm vấn đề tiền lương, tiền thưởng, giờ làm việc, giờ nghỉ, an toàn vệ sinh lao động v.v. Trong những năm qua có đến 85 - 90% số vụ đình công có nguyên nhân từ yếu tố tiền lương.⁸

Cũng như những năm trước, các cuộc đình công đa số xảy ra vào những tháng trước và sau dịp Tết Nguyên Đán khi công nhân không thỏa mãn việc thanh toán tiền lương và tiền thưởng cuối năm. Trong năm 2020-2021 có những cuộc đình công lớn hàng ngàn công nhân, như:

- Ngày 17-2-2020, Khoảng 5,000 công nhân công ty may gấu bông JY tại tỉnh Hà Nam đình công phản đối việc cho các chuyên gia người Trung Quốc trở lại làm việc sau kỳ nghỉ Tết mà không cách ly ngừa dịch virus Covid-19.⁹
- Liên tiếp trong 3 ngày (27-29 tháng 5 năm 2020), hơn 8.000 công nhân Công ty TNHH Chí Hùng, thị xã Tân Uyên, tỉnh Bình Dương đình công vì công nhân không đồng ý với chủ nhà máy về dự định cho nghỉ việc mà không có trợ cấp thỏa đáng.¹⁰
- Trong 2 ngày 11 và 12-9-2020, khoảng 5.000 công nhân Công ty Luxshare - ICT, một trong những nhà cung ứng linh kiện cho Apple sản xuất điện thoại iPhone, đã đình công để đòi

⁷ Dân Trí. 126 cuộc ngừng việc tập thể trong năm 2020.

<https://dantri.com.vn/lao-dong-viec-lam/126-cuoc-ngung-viec-tap-the-trong-nam-2020-20210109093951160.htm>

⁸ Báo Lao Động. 85 - 90% số vụ đình công có nguyên nhân từ yếu tố tiền lương.

<http://vieclam.laodong.com.vn/cong-doan/85-90-so-vu-dinh-cong-co-nguyen-nhan-tu-yeu-to-tien-luong-137037.bld>

⁹ RFA. Lo ngại dịch Corona, hàng ngàn công nhân đình công yêu cầu cách ly chuyên gia Trung Quốc. <https://www.rfa.org/vietnamese/news/vietnamnews/fear-of-corona-spread-thousands-workers-went-on-strike-demanding-chinese-experts-be-quarantined-02172020080454.html>

¹⁰ Người Lao Động. Vì sao 8.000 công nhân Công ty TNHH Chí Hùng đình công?

<https://nld.com.vn/cong-doan/vi-sao-8000-cong-nhan-cong-ty-tnhh-chi-hung-dinh-cong-20200601151038704.htm>

lương, thưởng và đòi quyền lợi tăng ca, làm thêm giờ.¹¹

- Ngày 25-2-2021, khoảng 8.200 công nhân làm việc cho công ty TNHH Simone Tiền Giang, thuộc Khu công nghiệp Tân Hương đình công, đòi tăng lương và các chế độ lao động.¹²

Có một điều mâu thuẫn rất hiển nhiên là trong lúc tự trao cho mình độc quyền “đại diện, bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động (Điều 10 Luật Công đoàn), công đoàn tại Việt Nam đã không bao giờ khởi xướng hoặc hỗ trợ các cuộc đình công mặc dù thừa nhận rằng tuyệt đại đa số các cuộc đình công phát sinh do quyền lợi người lao động bị xâm phạm. Tất cả các cuộc đình công từ trước đến nay đều có tính tự phát, không có sự lãnh đạo của tổ chức đại diện người lao động, vì thế, chiếu theo luật lao động là bất hợp pháp.

Trong năm 2020-2021 đại dịch Covid-19 đã ảnh hưởng nghiêm trọng đến công ăn việc làm của công nhân: 31,8 triệu lao động bị ảnh hưởng, trong đó có 68,9% lao động bị giảm thu nhập, gần 40% phải giảm giờ làm, nghỉ giãn việc, nghỉ luân phiên và khoảng 14% buộc phải tạm nghỉ việc.¹³

Mặc dù số người có bảo hiểm thất nghiệp đã tăng gấp đôi trong thập niên vừa qua, cho đến 2019 chỉ có 13 triệu người tham gia bảo hiểm thất nghiệp, chiếm 22,6% lực lượng lao động trong độ tuổi cả nước.¹⁴ Một cuộc thăm dò khoảng 6 ngàn người lao động do Navigos Group thực hiện và công bố vào tháng 2 năm 2021 cho thấy chỉ có 30% người tham gia khảo sát cho biết họ hài lòng với chế độ phúc lợi hiện nay.¹⁵

Ngày 14-5-2020, tai nạn lao động tại công trình xây dựng nhà máy Công ty Cổ phần AV Healthcare - Khu công nghiệp Giang Điền, huyện Trảng Bom, tỉnh Đồng Nai làm 10 công nhân chết và 14 công nhân bị thương. Hình báo Dân Trí

Đã thế, người lao động phải làm việc trong những điều kiện thiếu an toàn. Theo Bộ LĐTBXH, Trong năm 2020 trên toàn quốc đã xảy ra 7.473 vụ tai nạn lao động trong khu vực có quan hệ lao động làm 7.649 người bị nạn, 661 người chết, 1.617 người bị thương nặng. So với năm 2019, số vụ tai nạn, số nạn nhân, và số tử vong đều tăng.¹⁶

¹¹ Tuổi Trẻ Online. *Vụ đình công ở nhà máy sản xuất linh kiện cho Apple: Thống nhất 18 điểm sẽ giải quyết.*
<https://tuoitre.vn/vu-dinh-cong-o-nha-may-san-xuat-linh-kien-cho-apple-thong-nhat-18-diem-se-giai-quyet-20200913205333817.htm>

¹² VTV.vn. *Hơn 8.000 công nhân đình công, tụ tập đòi tăng lương.*
<https://vtv.vn/xa-hoi/hon-8000-cong-nhan-dinh-cong-tu-tap-doi-tang-luong-20210226121657572.htm>

¹³ Thanh Niên. *Gần 70% người lao động bị giảm thu nhập do dịch Covid-19.*
<https://thanhnien.vn/thoi-su/gan-70-nguoi-lao-dong-bi-giam-thu-nhap-do-dich-covid-19-1287903.html>

¹⁴ Báo Lao Động. *Bảo đảm việc làm bền vững, nâng cao mức sống của công nhân Việt Nam.*
<https://laodong.vn/cong-doan/bao-dam-viec-lam-ben-vung-nang-cao-muc-song-cua-cong-nhan-viet-nam-864884.ldo>

¹⁵ Báo Lao Động. *Chỉ 30% người lao động hài lòng với chế độ phúc lợi hiện tại.*
<https://laodong.vn/cong-doan/chi-30-nguoi-lao-dong-hai-long-voi-che-do-phuc-loi-hien-tai-882678.ldo>

¹⁶ Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội. *Tình hình tai nạn lao động năm 2020.*
<http://huanluyenantoan.gov.vn/tinh-hinh-tai-nan-lao-dong-nam-2020.html>

Lý do chính gây ra tai nạn là sự tắc trách của chủ nhân trong việc xây dựng quy trình thao tác, huấn luyện công nhân chưa đầy đủ, và thiết bị không bảo đảm an toàn. Tuy nhiên theo đánh giá của Bộ LĐ-TB&XH những con số đó chỉ là bề nổi, bởi trong thực tế số tai nạn lao động, số người chết và bị thương còn cao hơn nhiều.¹⁷

Số liệu thống kê tại các bệnh viện, cơ sở y tế về số người nhập viện do tai nạn lao động thường nhiều gấp hơn 20 lần số liệu được báo cáo về Bộ LĐTBXH.” Đó là thông tin được đưa ra tại Hội nghị quốc gia về an toàn vệ sinh lao động năm 2020 do Bộ LĐTBXH tổ chức tại Thanh Hoá vào tháng 11 năm 2020.¹⁸

Không những chỉ lo đồng lương không đủ sống và vấn đề an toàn lao động, hàng ngày người lao động còn phải áy ngại về điều kiện vệ sinh nơi làm việc và sự an toàn của bữa cơm trưa tại sở. Việc công nhân ngộ độc thực phẩm tập thể tại các xí nghiệp đã trở thành mối lo ngại thường trực của bản thân người lao động và gia đình. Theo Tổng Cục Thống Kê, trong 10 tháng đầu năm 2020, cả nước xảy ra 81 vụ ngộ độc thực phẩm với 2.040 người bị ngộ độc, trong đó có 21 người tử vong.¹⁹

Theo khảo sát của Cục An Toàn Thực Phẩm, phẩm chất quá tồi tệ của thực phẩm là nguyên nhân chính của các vụ ngộ độc thực phẩm.²⁰ Với giá trị mỗi phần ăn tiêu chuẩn chỉ vào khoảng 11 - 14.000 đồng/suất (\$US 0.50)²¹ thì không những năng xuất làm việc của công nhân bị trực tiếp ảnh hưởng, mà trong đường dài thể chất và trí tuệ của thể hệ tương lai cũng sẽ suy yếu.

2.3 Cưỡng bức lao động và lao động vị thành niên vẫn tiếp tục

Việt Nam phê chuẩn Công ước 182 về Loại Bỏ Những Hình Thức Lao Động Trẻ Em tồi tệ nhất từ 1999, nhưng mãi đến ngày 8-6-2020 Quốc hội VN mới phê chuẩn Công ước số 105 của ILO về Xóa Bỏ Lao Động Cưỡng Bức. Đây là những bước tiến quan trọng về mặt pháp chế; tuy nhiên thực tế thi hành những quy định của các công ước lại là một vấn đề khác.

Việc sử dụng tù nhân trong các trại giam, học viên trong các trung tâm phục hồi nhân phẩm, các trại cai nghiện ma túy, và các trường giáo dưỡng vào việc lao động sản xuất là một hiện tượng phổ biến tại Việt Nam. Một cuộc nghiên cứu về tình trạng lao động cưỡng bách trong các nhà tù tại Việt Nam của tổ chức Lao Động Việt (Viet Labor) thực hiện vào năm 2016 cho thấy có khoảng 100 đến 200 ngàn tù nhân trong khoảng 60 nhà tù bị bắt buộc phải làm việc cực nhọc từ 40 đến 50 giờ mỗi tuần mà không được trả lương. Các mặt hàng sản xuất bao gồm hạt điều, quần áo, cao su, gạch, đá, lúa, mía, v.v.²²

¹⁷ Báo An Ninh Thủ Đô. *Chỉ có hơn 5% doanh nghiệp báo cáo về tình hình tai nạn lao động*.
<https://anninhthudo.vn/chi-co-hon-5-doanh-nghiep-bao-cao-ve-tinh-hinh-tai-nan-lao-dong-post444245.antd>

¹⁸ VOV.tv. *Số liệu báo cáo thống kê tai nạn lao động hàng năm chưa phản ánh đúng thực tế*. <https://truyenhinhdulich.vn/video/so-lieu-bao-cao-thong-ke-tai-nan-lao-dong-hang-nam-chua-phan-anh-dung-thuc-te-13532.html>

¹⁹ Dân Sinh. *10 tháng năm 2020, cả nước xảy ra 81 vụ ngộ độc thực phẩm*.
<https://baodansinh.vn/10-thang-nam-2020-ca-nuoc-xay-ra-81-vu-ngo-doc-thuc-pham-20201104141132487.htm>

²⁰ Thanh Niên. *Suất ăn rẻ tiền là nguyên nhân ngộ độc thực phẩm cho công nhân*.
<https://thanhnien.vn/doi-song/suat-an-re-tien-la-nguyen-nhan-ngo-doc-thuc-pham-cho-cong-nhan-846092.html>

²¹ Tuổi Trẻ online. *Suất ăn giữa ca thường từ 11.000 - 14.000 đồng*.
<https://tuoitre.vn/suat-an-giua-ca-thuong-tu-11-000-14-000-dong-2020111217505534.htm>

²² Lao Động Việt. *Bản tường trình của Lao Động Việt về tù lao động*.
https://vietbao.com/images/file/aTGnj5190wgQAPF_report-vietnamese-tld-prison-labor-report-v-final-12-5-compressed.pdf

Trẻ em lao động sớm có thể ảnh hưởng đến sức khỏe, tiềm năng phát triển.
(Ảnh: TL) Báo dân tộc và phát triển

Trong quá trình gia nhập Công ước số 105 của Tổ chức Lao động Quốc tế về xóa bỏ lao động cưỡng bức vào năm 2020, chính quyền CSVN không phủ nhận tình trạng các tù nhân phải lao động. Tuy nhiên họ cho rằng việc bắt tù nhân làm việc là để giáo dục, cải tạo người phạm tội, giúp họ trở thành người lương thiện, có ích cho xã hội. Và lại điều đó không vi phạm công ước 105 bởi vì đó là một trong 5 biệt lệ được quy định trong công ước 29 về lao động cưỡng bức mà Việt Nam đã gia nhập vào năm 2007. Với biệt lệ

này, theo giải thích của chính quyền CSVN, lao động của phạm nhân trong trại giam được thực hiện theo Luật Thi hành án hình sự; có sự quản lý của trại giam, không bị chuyển nhượng và đặt dưới quyền sử dụng của tư nhân thì không bị ràng buộc bởi công ước 105.²³

Ngày 09 tháng 11 năm 2020, Chính phủ VN ban hành Nghị định Số 133/2020/NĐ-CP quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Thi Hành Án Hình Sự năm 2019, ấn định số tiền tù nhân lao động được hưởng chỉ bằng 10% số tiền thu được từ kết quả lao động sau khi khấu trừ các “chi phí hợp lý trong quá trình tổ chức lao động.” Điều này có nghĩa là các tù nhân lao động hầu như làm không công!

Trong xí nghiệp, những hình thức lao động cưỡng bức thường gặp là phải làm thêm giờ ngoài ý muốn dưới áp lực có thể bị sa thải.²⁴ Một cuộc nghiên cứu của tổ chức Anti-Slavery International tại một số công ty may mặc tại Việt Nam vào năm 2018 cho thấy tất cả các công nhân bày tỏ rằng họ đã bị đe dọa mất việc làm hoặc khấu trừ lương nếu họ nghỉ ốm, mắc lỗi trong công việc hoặc làm bất cứ điều gì trái với mong đợi của ban quản lý. Các chỉ số của lao động cưỡng bức như lừa dối, hạn chế di chuyển, đe dọa, điều kiện sống và làm việc bị lạm dụng cũng như làm thêm giờ quá mức là phổ biến.²⁵

Một mảng lớn khác trong số 580 ngàn công nhân xuất khẩu ở 40 quốc gia và lãnh thổ, phần lớn tập trung ở Đài Loan, Nam Hàn, Mã Lai, Nhật Bản, và các nước Trung Đông cũng là nạn nhân của lao động cưỡng bức. Nhiều người trong số họ, đặc biệt là những người xuất khẩu lao động chui, là nạn nhân của việc buôn người, bị bóc lột bởi các công ty môi giới. Thông thường thì các công ty môi giới này tìm đến những làng nghèo khổ, hứa hẹn rằng sẽ được hợp đồng lao động tốt, rồi khi đưa họ đến phi trường ngoại quốc thì tịch thu hộ chiếu rồi giao cho chủ. Khi người lao động biết được rằng các điều khoản về lương cao là nói láo thì đã muộn, không có hộ chiếu và không có tiền để quay về được.

²³ Dân Sinh. *Lao động của phạm nhân không thuộc phạm vi điều chỉnh của Công ước 105.*

<https://baodansinh.vn/lao-dong-cua-pham-nhan-khong-thuoc-pham-vi-dieu-chinh-cua-cong-uoc-105-2020052019284336.htm>

²⁴ Fair Labor Association. *Forced Labor in Supply Chains: Addressing Risks and Safeguarding Workers' Freedoms.*
https://www.fairlabor.org/sites/default/files/documents/reports/forced_labor_guidance_update_july-2019.pdf

²⁵ Anti-Slavery International. *Sitting on pins and needles: a rapid assessment of labour conditions in Vietnam's garment sector.*
<https://www.antislavery.org/wp-content/uploads/2019/04/Pins-and-Needles-Vietnam-supply-chains-report.pdf>

Cuốn tự truyện về lao động cưỡng bức của Nghiêm Hương “Đừng chết ở Ả Rập Xê Út” xuất bản năm 2019 là một bằng chứng sống động về lao động cưỡng bức dưới cái mác xuất khẩu lao động.²⁶

Một khía cạnh khác của lao động cưỡng bức là tình trạng trẻ em bị ngược đãi và bị bắt làm việc trong những điều kiện nguy hiểm. Theo một tài liệu của Bộ LĐTBXH năm 2019, Việt Nam hiện có 1.75 triệu trẻ em thuộc nhóm lao động, chiếm 9.6% tổng dân số trẻ em từ 5 đến 17 tuổi. 67% lao động trẻ em Việt Nam làm việc trong ngành nông nghiệp, số còn lại làm việc trong ngành công nghiệp, xây dựng và dịch vụ.²⁷ Tình trạng dịch bệnh Covid-19 trong năm 2020-2021 ảnh hưởng rất lớn đến thu nhập của gia đình buộc một số nhiều trẻ em hơn phải làm việc nhiều giờ hơn trong những điều kiện tồi tệ hơn.

Báo cáo của Bộ Lao Động Hoa Kỳ về sản phẩm do lao động thiếu nhi hay lao động cưỡng bức xuất bản năm 2020 liệt kê lãnh vực nghề nghiệp sử dụng trẻ em tại VN đã liệt kê các sản phẩm: gạch, hạt điều, cà phê, đánh cá, giày dép, đồ nội thất, đồ da, trồng tiêu, trồng lúa, trồng cao su, trồng mía, trồng trà, nghề dệt, nghề mộc, trồng thuốc lá. Kỹ nghệ may mặc được liệt kê là nghề có sử dụng lao động cưỡng bức đối với thiếu nhi.²⁸

Tuy nhiên thực ra hiện tượng trẻ em bị cưỡng bức lao động phổ biến nhất tại Việt Nam là “nghề” ở đợ cho các gia đình giàu có, buôn thúng bán bưng tại các nơi công cộng như bán vé số, đánh giày... Thành phần này đã không được xếp vào báo cáo nói trên.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Sửa đổi Bộ Luật Lao Động 2019 và Luật Công Đoàn 2012, bảo đảm thiết thực quyền tự do thiết lập những công đoàn độc lập;
- Cải thiện điều kiện sinh sống và làm việc của công nhân;
- Xóa bỏ mọi hình thức lao động cưỡng bức; nghiêm cấm việc bóc lột lao động trẻ em.

²⁶ Nghiêm Hương, *Đừng chết ở Ả-rập Xê-út*. <https://www.fahasa.com/dung-chet-o-a-rap-xe-ut.html?attempt=1>

²⁷ Zing News. *Hơn 1 triệu trẻ em Việt Nam phải làm việc trên đồng ruộng*. <https://zingnews.vn/hon-1-trieu-tre-em-viet-nam-phai-lam-viec-tren-dong-ruong-post954460.html>

²⁸ U.S. Department of Labor. *2020 List of Goods Produced by Child Labor or Forced Labor*. https://www.dol.gov/sites/dolgov/files/ILAB/child_labor_reports/tda2019/2020_TVPRAList_Online_Final.pdf

VII

QUYỀN ĐƯỢC ĐỐI XỬ BÌNH ĐẲNG KHÔNG KỶ THỊ

Ngoài Bản Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền và hai Công Ước Quốc Tế về các Quyền Kinh Tế, Xã Hội và Văn Hoá (năm 1966) và Công Ước Quốc Tế về các Quyền Dân Sự và Chính Trị (năm 1966), Việt Nam cũng đã tham gia nhiều công ước khác về việc chống lại phân biệt đối xử, chuyên biệt như: Công Ước Quốc Tế về Xoá Bỏ các Hình Thức Phân Biệt Chủng Tộc (năm 1982), Công Ước Quốc Tế về Xoá Bỏ Mọi Hình Thức Phân Biệt Đối Xử Với Phụ Nữ (năm 1982), và Công Ước về Quyền Của Người Khuyết Tật (2015). Hiến pháp Việt Nam được tu chính năm 2013 cũng minh thị quy định rằng “Mọi người đều bình đẳng trước pháp luật” và “Không ai bị phân biệt đối xử trong đời sống chính trị, dân sự, kinh tế, văn hóa, xã hội.” (Điều 16).

Trong kỳ Kiểm Điểm Định Kỳ Phô Quát chu kỳ 3 vào năm 2019, Việt Nam đã tiếp nhận 20 khuyến cáo liên hệ đến vấn đề phân biệt đối xử từ các quốc gia tham dự. Việt Nam đã chấp thuận 16 và không chấp thuận 4. Hai trong 4 khuyến nghị bị từ chối liên hệ đến việc phê duyệt Công Ước UNESCO 1960 về Đấu Tranh Chống Phân Biệt Đối Xử Trong Lĩnh Vực Giáo Dục.

Tuy nhiên, trong thực tế tình trạng kỳ thị và đối xử bất bình đẳng nói chung vẫn không cải thiện hơn trong năm 2020-2021, đặc biệt là vấn đề phân biệt đối xử với những thành phần của chế độ cũ, thành phần ngoài Đảng CSVN, những tín đồ của các tôn giáo, những dân tộc thiểu số, và phụ nữ.

1. KỶ THỊ ĐỐI VỚI NHỮNG THÀNH PHẦN THUỘC CHẾ ĐỘ VIỆT NAM CỘNG HÒA

Cho dù cuộc chiến đã chấm dứt gần năm thập niên, nhà nước Việt Nam vẫn theo đuổi một chính sách phân biệt và kỳ thị đối với phía thua cuộc như thể cuộc chiến đang còn tiếp diễn. Họ phân biệt bên này là “người có công” và bên kia là “ngụy” với tất cả những hệ lụy kèm theo.

Ngay sau 1975, ngoài việc tập trung hàng chục ngàn sĩ quan và viên chức của chính quyền Miền Nam trong các trại lao động khổ sai, cướp đoạt tài sản và đẩy ải hàng trăm ngàn gia đình có liên hệ với bên thua trận lên vùng Kinh Tế Mới, chính quyền CSVN còn áp dụng chính sách lý lịch đối với con cái của họ để khóa chặt bước tiến đến tương lai. Gần 50 năm sau, tuy các trại “tập trung cải tạo” đã đóng cửa, việc áp dụng chính sách lý lịch đối với người dân Miền Nam vẫn đang gây nên một hố sâu bất bình đẳng lớn lao giữa bên chiến thắng và bên thua trận trong nhiều lãnh vực như giáo dục, chính trị, và kinh tế.¹

¹ RFA. *Ngược đãi sau 30/4 là bi kịch lịch sử.*

http://www.rfa.org/vietnamese/in_depth/discrim-after-fall-saigon-04222015080143.html

Trong lĩnh vực giáo dục, mẫu khai sơ yếu lý lịch hiện hành của học sinh – sinh viên tại Việt Nam, ngoài phần lý lịch bản thân với những câu hỏi về đoàn-đảng ra, học sinh còn phải kê khai sự liên hệ của cha mẹ với chế độ cũ. Đây vẫn luôn là một thách thức lớn cho các học sinh Miền Nam có cha mẹ là công chức hoặc quân nhân của Việt Nam Cộng Hòa.

Hình ảnh một thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa bán vé số kiểm ăn, cắt từ Youtube “Cuộc sống khó khăn của các thương phế binh VNCH” của Người Việt Daily News

Trong thành phần của chính quyền Việt Nam Cộng Hòa trước đây, những người bị đối xử kỳ thị rõ nét nhất bởi chế độ hiện nay là các thương phế binh và gia đình của họ. Sau 1975 khoảng 200 ngàn² thương phế binh VNCH đã phải chấp nhận sự ngược đãi của kẻ thắng trận. Họ sống trong cảnh nghèo đói cùng cực, không có bất kỳ nguồn thu nhập nào. Nhiều người bị đẩy đi vùng Kinh Tế Mới. Một số trở thành người ăn xin trên đường phố. Kể từ năm 2014, song song với các phong trào đòi hỏi quyền con người, và với sự trợ giúp của đồng hương khắp nơi, một số thương phế binh VNCH đã tìm đến bên nhau và nói lên cho thế giới biết rằng tại VN họ đã và đang bị kỳ thị và đối xử phân biệt như là những kẻ bên lề.

Ngoài hai cơ sở tôn giáo là Chùa Liên Trì của HT Thích Không Tánh và Văn Phòng Công Lý và Hòa Bình của Dòng Chúa Cứu Thế Việt Nam, nhiều đoàn thể người Việt ở hải ngoại cũng đã góp bàn tay xoa dịu phần nào nỗi nhức nhối của những kẻ bị hắt ra bên lề xã hội. Từ năm 2014, chương trình Tri ân Thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa tại Dòng Chúa Cứu Thế Sài Gòn đã tổ chức khám bệnh, và cung cấp các vật dụng cần thiết như xe lắc, xe lăn, nạng chống, v.v... Tuy nhiên công việc từ thiện này lại bị chính quyền ngăn cản trong những năm vừa qua. Ngoài việc gây khó dễ cho những người tổ chức thiện nguyện, chính quyền còn gây khó dễ cho những thương phế binh được giúp đỡ.³

Trong lúc đó, chính quyền áp dụng một chính sách ngược hẳn đối với các thương phế binh của bộ đội cộng sản tham gia trong cuộc chiến và gia đình của họ. Theo báo cáo của Bộ Lao Động - Thương Binh và Xã Hội hiện có hơn 9,2 triệu người có công được hưởng các chính sách ưu đãi dành cho người có công với cách mạng, trong đó có gần 1,4 triệu người đang hưởng chế độ ưu đãi hằng tháng (1.624.000 đồng/tháng).

Trong năm 2020, ngân sách Nhà nước đã dành hơn 30 nghìn tỷ đồng (tương đương 1 tỷ 300 triệu Mỹ kim) để thực hiện các chế độ ưu đãi đối với người có công với cách mạng, chưa kể 11 nghìn tỷ đồng cho trợ cấp nhà ở từ năm 2016 đến 2020.⁴ Nhờ thể hiện nay có 99,7% hộ gia đình người có công có mức sống bằng hoặc cao hơn mức sống trung bình của nhân dân nơi cư trú, và không còn hộ người có công thuộc diện hộ nghèo.⁵ Cuối năm 2020, để đẩy xa hơn chính sách ưu đãi đối với thành phần này, chính quyền CSVN đã ban hành Pháp lệnh Ưu đãi người có công với cách mạng (sửa đổi). Pháp lệnh này có hiệu lực từ ngày 1-7-2021.

² Hội HO Cứu Trợ TPB & QP. *Chuyện người thương binh*. <http://tpbvnch.blogspot.com/2016/10/chuyen-nguoi-thuong-binh.html>

³ Hội Đồng Các Dân Tộc và Tôn Giáo Việt Nam. *Công an và ‘côn đồ có tổ chức’ dùng chương trình trao quà cho thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa*. <https://www.cprvn.org/?p=2827>

⁴ Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam. *Thực hiện hiệu quả chính sách ưu đãi đối với người có công với cách mạng*. <https://dangcongsan.vn/tieu-diem/thuc-hien-hieu-qua-chinh-sach-uu-dai-doi-voi-nguoi-co-cong-voi-cach-mang-559767.html>

⁵ Tạp chí Lao động và Xã hội. *Không ngừng hoàn thiện chính sách, nâng cao đời sống người có công với cách mạng*. <http://laodongxahoi.net/khong-ngung-hoan-thien-chinh-sach-nang-cao-doi-song-nguoi-co-cong-voi-cach-mang-1318126.html>

2. KỲ THI ĐỐI VỚI NGƯỜI NGOÀI ĐẢNG

Đảng Cộng Sản Việt Nam hiện nay có khoảng 5.2 triệu đảng viên trong một quốc gia với dân số gần 98 triệu người. ĐCSVN là chính đảng duy nhất được quyền hoạt động theo Hiến pháp, và các đảng viên là những người có nhiều đặc quyền đặc lợi so với những người ngoài đảng. Sự phân biệt kỳ thi một bên là đảng viên và bên kia là người ngoài đảng không những chỉ giới hạn trong lãnh vực công quyền mà còn bao trùm mọi sinh hoạt xã hội, từ giáo dục, kinh tế, và y tế.v.v.

Về giáo dục, đặc biệt đối với việc thi tuyển, không kể những trường thuộc khối an ninh và quân sự mà điều kiện bắt buộc phải là đảng viên hoặc đoàn viên Đoàn Thanh Niên Cộng Sản Hồ Chí Minh,⁶ các trường cao đẳng và đại học khác cũng dựa vào lý lịch bản thân và gia đình của ứng viên như là điều kiện quyết định cho việc tuyển chọn. Trong năm 2015, Bộ Lao Động - Thương Binh và Xã Hội đã ra Thông tư số 36/2015/TT-BLĐTBXH để hướng dẫn việc thực hiện chế độ ưu đãi trong giáo dục đào tạo đối với người có công với cách mạng và con của họ. Trong kỳ thi tuyển vào Đại học Y khoa Hà Nội năm 2017, số thí sinh nhờ “điểm cộng” theo chế độ ưu tiên là 392 trên tổng số 476 thí sinh trúng tuyển, chiếm 82.4%.⁷

Về phương diện an sinh xã hội, trên nguyên tắc việc mọi người dân đều được hưởng chính sách an sinh xã hội của nhà nước (Điều 34 của Hiến pháp 2013); tuy nhiên, trong thực tế với chính sách đãi ngộ được áp dụng hiện nay thì các dịch vụ như nhà ở và y tế đều được phân loại và tùy theo chức vụ trong đảng mà các dịch vụ đó được phân phối.

Chẳng hạn trong lãnh vực y tế, trong lúc phần lớn các bệnh viện trên cả nước ở trong tình trạng quá tải và xuống cấp trầm trọng ảnh hưởng đến phẩm chất dịch vụ y tế công nói chung,⁸ thì ở mỗi tỉnh, mỗi thành phố, mỗi huyện đều có bệnh viện riêng, hoặc khu vực riêng của bệnh viện dành chăm sóc sức khỏe cho cán bộ, đảng viên cao cấp. Ở trung ương có Ban Bảo Vệ, Chăm Sóc Sức Khỏe Cán Bộ Trung Ương, và ở địa phương có các ban bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ tỉnh, huyện, thị xã, thành phố. Chế độ hỗ trợ và chăm sóc cũng được phân chia thành nhiều cấp tùy chức vụ cao thấp trong đảng. Theo báo cáo của Ban Bảo Vệ, Chăm Sóc Sức Khỏe Cán Bộ Trung Ương thì trong năm 2019, cơ quan này đã chăm sóc 1.611 cán bộ cấp cao, tổ chức 4.525 lượt cán bộ cấp cao vào điều trị tại các bệnh viện dành riêng cho cán bộ và 9 đợt nghỉ điều dưỡng kết hợp điều trị bệnh lý, chăm sóc sức khỏe 124 nguyên cán bộ cấp cao của Đảng và Nhà nước.⁹

3. KỲ THI ĐỐI VỚI NGƯỜI CÓ TÔN GIÁO

Mặc dù điều 5 của luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo được Quốc Hội Việt Nam thông qua ngày 18-11-2016 lần đầu tiên minh nhiên nghiêm cấm “phân biệt đối xử, kỳ thị vì lý do tín ngưỡng, tôn giáo,”

⁶ Tuổi Trẻ Online. *3 điểm mới khi xét tuyển vào trường quân đội.*

<https://tuoitre.vn/3-diem-moi-khi-xet-tuyen-vao-truong-quan-doi-20180305080716094.htm>

⁷ Đại Đoàn kết. *Hơn 82% thí sinh đỗ Y đa khoa ĐHY Hà Nội nhờ điểm ưu tiên.*

<http://daidoanket.vn/xa-hoi/hon-82-thi-sinh-do-y-da-khoa-dh-y-ha-noi-nho-diem-uu-tien-tintuc375690>

⁸ Báo Mới. *Bộ trưởng Bộ Y tế: Còn tình trạng quá tải bệnh viện.*

<https://baomoi.com/bo-truong-bo-y-te-con-tinh-trang-quá-tải-bệnh-viện/c/28334264.epi>

⁹ Hậu Giang Online. *Hội nghị trực tuyến toàn quốc triển khai nhiệm vụ bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ.*

<http://baohaugiang.com.vn/thoi-su-trong-tinh/hoi-nghi-truc-tuyen-toan-quoc-trien-khai-nhiem-vu-bao-ve-cham-soc-suc-khoe-can-bo-86956.html>

việc phân biệt và kỳ thị đối với người có tôn giáo vẫn không cải thiện hơn trong năm 2020-2021. Trong thực tế, chính quyền CSVN vẫn coi các tôn giáo là mối nguy hại cho sự tồn tại của chế độ; vì thế, ngoài việc cấm đoán và đàn áp một số tôn giáo [xem chương IV của Báo cáo này], chính quyền luôn đối đãi với người có tín ngưỡng như là công dân bậc hai trong mọi lĩnh vực sinh hoạt xã hội, đặc biệt trong sinh hoạt công quyền và giáo dục.

3.1. Tín đồ các tôn giáo không có quyền và bình đẳng cơ hội trong sinh hoạt công quyền

Đối với các chức vụ dân cử, để trang trí cho chế độ, trong các kỳ bầu cử Quốc Hội và các Hội Đồng Nhân Dân Tỉnh, nhà nước Việt Nam thường ấn định trước một số hạn ngạch cho các đại biểu tôn giáo được tuyển chọn theo tiêu chuẩn trung thành với Đảng CSVN. Trong kỳ bầu cử Quốc Hội khóa XV năm 2021, chính quyền đã bố trí cho 6 chức sắc tôn giáo làm đại biểu trong tổng số 500 thành viên của Quốc Hội.¹⁰ Tuy nhiên việc trình diễn đầy kịch tính đó không khóa lấp được thực tế khó khăn mà những người có niềm tin tôn giáo phải đối diện khi họ muốn thi thố tài năng của họ trong lĩnh vực công quyền. Chẳng hạn, với chế độ thẩm tra lý lịch ba đời, người theo tôn giáo không thể thi vào trường Sĩ Quan Quân Đội và Công An.¹¹ Ngay cả người phối ngẫu của hai đối tượng này cũng không được theo đạo Công Giáo, đạo Tin Lành.¹²

Trong năm 2021, chính quyền CSVN tiến hành việc làm thẻ căn cước công dân mới có gắn chip điện tử cho mọi công dân từ 14 tuổi trở lên. Trong mẫu đơn có mục tôn giáo bắt buộc phải khai; và cán bộ phòng Cảnh Sát Quản Lý Hành Chính thường bắt ghi là ‘không tôn giáo’ nếu không có giấy tờ chứng minh do tổ chức tôn giáo cấp. Đây không chỉ là một sự vi phạm quyền tự do tôn giáo, mà hơn thế nữa, chứng tỏ sự phân biệt và kỳ thị công dân dựa trên lý lịch tôn giáo.¹³

Thực chất người CSVN luôn nghi ngờ người có tín ngưỡng vì họ xem tôn giáo như là một thế lực đối nghịch với tham vọng toàn trị của họ, ngay cả trên bình diện tư tưởng. Trên toàn quốc cũng như ở các địa phương, không một tín đồ tôn giáo nào được giữ một chức vụ quan trọng có thực quyền.

3.2. Tín đồ các tôn giáo không có quyền và bình đẳng cơ hội trong giáo dục

Cũng như đối với con cái của những viên chức cũ của VNCH, “chủ nghĩa lý lịch” cũng được áp dụng đối với thành phần tín hữu các tôn giáo trong việc ghi danh thi tuyển vào các trường cao đẳng. Mẫu khai sơ yếu lý lịch cho học sinh–sinh viên hiện hành tại Việt Nam luôn có câu hỏi về tôn giáo. Cũng như câu hỏi về đảng–đoàn, lý lịch gia đình trước 1975, câu hỏi về tôn giáo là một yếu tố quan trọng quyết định đến tương lai con đường học vấn và nghề nghiệp.¹⁴ Những học sinh–sinh viên khai có tôn giáo sẽ không được ưu tiên lựa chọn ngành học, học bổng, và các quyền lợi khác dù điểm số khả năng cao hơn các học sinh khác.

¹⁰ Tin Tức. *Dự kiến số lượng, cơ cấu, thành phần đại biểu Quốc hội khóa XV.*

<https://baotintuc.vn/thoi-su/du-kien-so-luong-co-cau-thanh-phan-dai-bieu-quoc-hoi-khoa-xv-20210205202828048.htm>

¹¹ Luật sư X. *Người theo tôn giáo có thể trở thành công an được không?*

<https://lsx.vn/nguoi-theo-ton-giao-co-the-tro-thanh-cong-an-duoc-khong/>

¹² Xaluan.com. *Điều kiện kết hôn với người trong ngành công an theo quy định mới nhất hiện nay?*

<https://www.xaluan.com/modules.php?name=News&file=article&sid=2475766>

¹³ Việt Nam Thời Báo. *Vi phạm quyền tự do tôn giáo qua việc cấp căn cước công dân.*

<https://vietnamthoibao.org/vntb-vi-pham-quyen-tu-do-ton-giao-qua-viec-cap-can-cuoc-cong-dan/>

¹⁴ Trường Đại học Thủ Dầu Một. *Hướng dẫn ghi lý lịch học sinh viên dành cho Tân sinh viên đại học chính quy 2019.* <https://tuyensinh.tdmu.edu.vn/News/Detail/2761>

4. KỲ THỊ ĐỐI VỚI CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ

Việt Nam có 54 sắc dân, trong đó người Kinh chiếm 85,3% dân số, 53 dân tộc thiểu số chiếm 14,7% còn lại. Trừ người Hoa mà đa số sống bằng kinh doanh ở các khu thị tứ, số còn lại sống rải rác ở những vùng núi non hẻo lánh ở Cao Nguyên Trung Phần và Tây-Bắc. Một số lớn các sắc dân có tập tục và ngôn ngữ riêng. Việc nghiêm cấm các chính sách và hành vi kỳ thị giữa các sắc dân đã được ghi vào Hiến Pháp năm 2013 ở điều 5: “Các dân tộc bình đẳng, đoàn kết, tôn trọng và giúp nhau cùng phát triển; nghiêm cấm mọi hành vi kỳ thị, chia rẽ dân tộc”. Tuy nhiên thực tế sinh hoạt hằng ngày cho thấy nạn kỳ thị vẫn là mối lo âu thường trực của người dân thiểu số. Việc kỳ thị đối với các dân tộc ít người đặc biệt nổi bật trong các lãnh vực kinh tế, giáo dục, và chính trị.

4. 1. Kỳ thị đối với các dân tộc thiểu số: Bất bình đẳng trong sinh hoạt kinh tế

Những kế hoạch “xóa đói giảm nghèo” ở Việt Nam sau chính sách đổi mới kinh tế đã tăng lợi tức trung bình của người dân phần lớn nhờ vào lượng đầu tư nước ngoài và ngoại viện. Tuy nhiên sự tăng trưởng kinh tế thực ra chỉ đem lại giàu có cho một thiểu số ở thành thị, và đào sâu thêm hố ngăn cách giàu – nghèo giữa nhiều thành phần xã hội khác nhau. Đa số người dân, đặc biệt là các sắc dân thiểu số, còn đứng ngoài lề của sự phát triển này.

Chính ông Hà Ngọc Chiến, Chủ tịch Hội Đồng Dân Tộc của Quốc Hội Việt Nam hiện nay cũng thừa nhận người dân tộc thiểu số chiếm gần 53% tổng số người nghèo toàn quốc trong lúc họ chỉ có 14% dân số cả nước.¹⁵ Thành quả của tăng trưởng kinh tế tập trung trong tay người Kinh và người gốc Hoa trong lúc các sắc dân thiểu số không những tiếp tục chịu cảnh nghèo, mà hơn thế nữa mức độ phát triển cũng chậm hơn.

Có nhiều lý do tương tác đưa đến tình trạng chênh lệch đó, như vị trí địa dư, trình độ giáo dục, văn hóa... Tuy nhiên lý do quan trọng nhất vẫn là chính sách đối xử bất công đối với các nhóm sắc dân thiểu số này, đặc biệt là chính sách về đất đai. Mặc dù luật Đất Đai năm 2013 quy định rằng: “Việc giao đất, cho thuê đất phải ưu tiên hộ gia đình, cá nhân là dân tộc thiểu số không có đất hoặc thiếu đất sản xuất ở địa phương” (Điều 133), tình trạng kỳ thị đối với các sắc tộc thiểu số về việc sở hữu và sử dụng đất vẫn là một vấn đề nhức nhối.

Cho đến nay, tuyệt đại đa số các dân tộc ít người sống bằng nghề làm rẫy. Đất là nguồn sống chính, nếu không là duy nhất, của các dân tộc ít người. Sau 1975, với chính sách tái bố trí dân số, không gian sống của người thượng du bị thu nhỏ lại. Các số liệu chính thức cho thấy dân số của khu vực Cao Nguyên Trung Phần đã tăng từ 1,5 triệu người vào năm 1975 lên đến khoảng 6 triệu người vào

Trong nhà của một đôi vợ chồng người Mông tại Mèo Vạc chỉ có một ít vật dụng sinh hoạt tối thiểu. Hình Công Ty cổ Phần Toplist

¹⁵ Quốc hội Việt Nam. *Kết Quả Thực Hiện Chỉ Tiêu Giảm Nghèo Chưa Thực Sự Bền Vững*. <https://quochoi.vn/tintuc/pages/tin-hoat-dong-cua-quoc-hoi.aspx?ItemID=37252>

năm 2010.¹⁶ Đa số những người mới đến là từ Miền Bắc vào. Việc khai thác rừng lấy gỗ bất hợp pháp, việc xây dựng các công trình hạ tầng như thủy điện, thủy lợi, và chính sách phát triển nông nghiệp của nhà nước qua việc khuyến khích canh tác quy mô lớn nông sản xuất khẩu và cao su, đã đẩy các buôn làng vào sâu hơn đến những vùng đất kém màu mỡ. Cũng theo ông Chủ tịch Hội Đồng Dân Tộc của Quốc Hội Việt Nam, việc giải quyết đất ở và đất sản xuất dành cho người các sắc tộc ở cao nguyên chưa cải thiện nhiều; thiếu đất sản xuất nên không thể có nguồn lực để thực hiện sinh kế.¹⁷

Chất lượng cuộc sống của trẻ em rất thấp.. thậm chí trong các bữa ăn hàng ngày chỉ có rau rừng. Hình Điện Biên TV.vn

4. 2. Kỳ thị đối với các dân tộc thiểu số: Bất bình đẳng trong giáo dục và y tế

Một hệ luận tất yếu của nghèo đói là thất học. Nhiều cuộc nghiên cứu về vấn đề giáo dục của thiểu số các sắc tộc tại Việt Nam đều đưa đến kết luận rằng các sắc dân thiểu số là thành phần ít có cơ hội tiếp nhận giáo dục nhất.

Mặc dù có sự tiến bộ trong cơ hội tiếp nhận giáo dục trong những năm qua, trẻ em người dân tộc thiểu số nói chung vẫn là thành phần bị thiệt thòi so với người Kinh và người Hoa. Các học sinh người dân tộc thiểu số bị loại ra khỏi sự phát triển giáo dục, đặc biệt từ cấp hai trở lên. Có đến 65% học sinh người Kinh và người gốc Hoa ghi danh học trung học phổ thông trong lúc tỷ lệ đó chỉ có 13.7% đối với học sinh thuộc các nhóm sắc dân thiểu số khác.¹⁸ Một nghiên cứu khác cho thấy tỷ lệ đi học cao đẳng và đại học trong độ tuổi từ 18-22 ở nhóm người Kinh là 46% (cao nhất), trong lúc tỷ lệ đó dưới 10% ở nhóm người Khơ-Me và người Dao.¹⁹

Việc chăm sóc y tế cho người dân tộc thiểu số đã được quy định ở điều 58 của Hiến Pháp VN: “Nhà nước có chính sách ưu tiên chăm sóc sức khỏe cho đồng bào dân tộc thiểu số, đồng bào ở miền núi, hải đảo và vùng có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn.” Thế nhưng, theo báo cáo của Save The Children tại Việt Nam, sự chênh lệch về dinh dưỡng giữa trẻ em người Kinh và trẻ em người các sắc tộc thật đáng lo ngại. Có 14% trẻ em Kinh tuổi 12 bị bệnh còi, trong lúc tỷ lệ đó lên đến 52.4% ở các trẻ em các sắc tộc.²⁰

Một cuộc nghiên cứu khác cũng cho thấy tỷ suất tử vong (‰) của trẻ em dưới 5 tuổi trên cả nước là 21.4‰, trong lúc tỷ suất đó ở những vùng tập trung các sắc dân thiểu số là 35.8‰ (Tây Nguyên),

¹⁶ Vu Quoc Ngu. *Vấn đề sở hữu đất tại Việt Nam và cường chiếm đất trong một nước độc đảng*. https://sites.google.com/site/forumvietnam21/tiengviet/tiengviet-bv/bnq20140103_vuquocngu

¹⁷ Quốc hội Việt Nam, *Ibid*.

¹⁸ OXFAM. *Thu hẹp khoảng cách – Cùng giảm bất bình đẳng ở Việt Nam*. Nhà Xuất Bản Lao Động & Xã Hội, Hà Nội 2017, tr. 7

¹⁹ Viện Nghiên cứu phát triển Mekong (MDRI). *Bất bình đẳng đa chiều tại Việt Nam*. Nhà xuất bản Thanh niên, Hà Nội, 2020, tr. 98.

²⁰ Save The Children. *Save The Children calls on to Improve Ethnic Minority Children's Life in Vietnam*. <https://vietnam.savethechildren.net/news/save-children-calls-improve-ethnic-minority-children%E2%80%99s-life-vietnam>

và 32.5% (Trung du và miền núi phía Bắc). So sánh giữa các nhóm dân tộc, người Tày, Nùng và H'Mông có tỷ suất tử vong cao nhất. Trong đó, nguyên nhân gây tử vong phần lớn là do ốm đau và bệnh tật.²¹

4. 3. Kỳ thị đối với các sắc dân tộc thiểu số: Bất bình đẳng trong sinh hoạt chính trị

Trong cuộc bầu cử Quốc Hội khóa XIV năm 2016, ĐCSVN đã bố trí đưa 86 người thuộc các dân tộc thiểu số vào nghị trường tương đương 17.30% số đại biểu Quốc Hội. Con số này, theo như báo cáo, thấp hơn con số dự kiến 18%.²² Theo dự kiến tỷ lệ đại biểu là người dân tộc thiểu số vẫn là 18% cho Quốc Hội khóa XV vào năm 2021.²³

Những con số dự kiến đó cho thấy, cũng như đối với thành phần đại biểu các tôn giáo hoặc phụ nữ tại Quốc Hội, đây cũng chỉ là những hạn ngạch đã được sắp xếp với mục đích trình diễn của Đảng CSVN. Trong chế độ độc đảng tại Việt Nam ngày nay, mục đích và quá trình tổ chức bầu cử là chỉ để củng cố quyền lực của đảng cầm quyền. Những người được gọi là đại biểu của các dân tộc thiểu số được chọn bởi chính quyền trung ương với nhiệm vụ là chuyển đạt mệnh lệnh từ trên xuống. Người dân tộc thiểu số ở các buôn làng không có một cơ chế phát sinh từ họ và đại diện cho những quyền lợi của họ. Vì thế họ chỉ có thể bày tỏ nguyện vọng qua biểu tình, trốn ra nước ngoài, hoặc những hình thức chống đối khác. Đó chính là lý do của các cuộc đàn áp tập thể hoặc bắt bớ cá nhân mà người dân tộc thiểu số đã và đang phải tiếp tục chịu đựng. Hiện tại số người Thượng chạy trốn qua Thái Lan để tránh chính quyền Việt Nam bắt bớ cũng đang sống trong tình cảnh khó khăn; họ có thể bị bắt và trục xuất về Việt Nam bất cứ lúc nào.²⁴

Việc chính quyền Cộng Sản Việt Nam tiếp tục kỳ thị và ngược đãi các sắc dân thiểu số ở miền Cao Nguyên Trung Phần Việt Nam bắt nguồn từ sự nghi ngờ lòng trung thành của họ đối với chế độ hiện hành. Trong thời gian trước 1975, những nhóm sắc dân này đã có nhiều liên hệ với chính quyền Miền Nam cũng như quân đội Hoa Kỳ, và sau 1975 chính quyền Cộng Sản luôn coi việc theo đạo Tin Lành của dân tộc thiểu số vùng Cao Nguyên như là một mối đe dọa chính trị đối với chế độ.

5. KỲ THỊ ĐỐI VỚI PHỤ NỮ

Việt Nam tham gia Công Ước của Liên Hiệp Quốc về Xóa Bỏ Mọi Hình Thức Phân Biệt Đối Xử với Phụ Nữ (CEDAW) từ năm 1982. Trong lãnh vực lập pháp, Việt Nam quả thực đã ban hành nhiều luật lệ liên hệ đến quyền của nữ giới, như luật Bình Đẳng Giới (2006), luật Phòng, Chống Bạo Lực Gia Đình (2008) và nhiều nghị quyết, chính sách riêng cho công tác phụ nữ...

Tuy nhiên, trong thực tế tình trạng kỳ thị và ngược đãi phụ nữ vẫn phổ biến đến mức báo động trong mọi môi trường sinh sống, từ gia đình đến môi trường lao động và xã hội.

²¹ Viện Nghiên cứu phát triển Mekong (MDRI). Op.cit. tr. 70.

²² VOV. *Chính thức công bố 496 đại biểu Quốc hội khóa XIV*.

<http://vov.vn/chinh-tri/quoc-hoi/chinh-thuc-cong-bo-496-dai-bieu-quoc-hoi-khoa-xiv-518820.vov>

²³ Tin Tức. *Dự kiến số lượng, cơ cấu, thành phần đại biểu Quốc hội khóa XV*. Op.Cit.

²⁴ Luật Khoa Tạp Chí. *Khi Tây Nguyên không còn là nhà*.

<https://www.luatkhoa.org/2019/09/khi-tay-nguyen-khong-con-la-nha/>

Theo Báo cáo Điều tra Quốc gia về Bạo lực đối với Phụ nữ ở Việt Nam năm 2019, xuất bản năm 2020, thì gần 63% phụ nữ bị một hoặc nhiều hơn hình thức bạo lực thể xác, tình dục, tinh thần và kinh tế cũng như kiểm soát hành vi do người chồng gây ra trong cuộc đời, và gần 32% phụ nữ bị bạo lực hiện thời (trong 12 tháng qua).²⁵

Thống kê của Tòa Án Nhân dân Tối Cao về kết quả 10 năm thi hành luật Phòng, Chống Bạo lực Gia đình cho thấy từ ngày 1-7-2008 đến ngày 31-7-2018, tòa án nhân dân các cấp đã giải quyết sơ thẩm 1.384.660 vụ án ly hôn, trong đó có 1.060.767 vụ xuất phát từ bạo lực gia đình. Điều đáng quan tâm là số lượng các vụ bạo hành đối với phụ nữ được trình báo chỉ chiếm một tỷ lệ nhỏ so với những vụ mà người phụ nữ đã âm thầm chịu đựng.²⁶ Nguyên nhân chủ yếu của bạo lực gia đình là do bất bình đẳng giới vẫn tồn tại trong xã hội và trong mỗi gia đình.

Trong môi trường làm việc, Việt Nam đã phê chuẩn nhiều công ước quốc tế của Tổ chức Lao động Thế giới (ILO) liên hệ đến bình đẳng việc làm. Tuy nhiên theo thống kê mới nhất của Bộ Kế hoạch và Đầu tư, lao động làm công ăn lương nữ luôn nhận được mức thu nhập thấp hơn nam giới dù có cùng trình độ học vấn, độ tuổi, nhóm dân tộc.²⁷

Nghiên cứu cho thấy trong năm 2020-2021, đại dịch COVID-19 không chỉ làm trầm trọng thêm những bất bình đẳng hiện có trên thị trường lao động mà còn tạo ra những bất bình đẳng mới. Phụ nữ phải đối mặt với tình trạng giảm số giờ làm việc đặc biệt nghiêm trọng trong quý 2 năm 2020. Họ bị mất việc làm với tỷ lệ lớn hơn nam giới.²⁸

Trong lãnh vực nghề nghiệp, tỷ lệ phụ nữ có chức danh khoa học và học vị cao chiếm tỷ lệ thấp so với nam giới: nữ giáo sư là 3,5%, phó giáo sư là 5,9%, tiến sĩ là 12,6%, và tiến sĩ khoa học là 5,1%.²⁹

Trong lãnh vực công quyền, Việt Nam thường tự hào về thành tích có nhiều phụ nữ tham gia chính quyền. Trong Quốc hội Khóa XIV được bầu lên năm 2016, có 133 phụ nữ, chiếm 26,80% tổng số đại biểu Quốc hội. Theo kết quả bầu cử Quốc hội Khóa 15, con số này đã được tăng lên 151 người, 30,26% tổng số đại biểu Quốc hội.³⁰

Sự thực những số liệu đó không hề có khả năng biểu hiện được sự tham dự của nữ giới bởi vì sự sắp đặt trước như vậy tự nó cho thấy trong cơ chế bầu cử của nền chính trị của CSVN tất cả các ứng cử viên các cấp đều do Đảng Cộng sản đặt đề trước. Lại nữa, các cơ chế đại biểu trong chế độ chính trị hiện hành không hề có chút quyền lực nào; mọi quyết định đều thuộc về đảng ủy; và thực

²⁵ Bộ Lao động Thương binh và Xã hội, Tổng cục Thống kê và Quỹ Dân số Liên hợp quốc tại Việt Nam. *Báo cáo Điều tra quốc gia về Bạo lực đối với Phụ nữ ở Việt Nam năm 2019*. Hà Nội 2020.

https://vietnam.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/0_bao_cao_chinh_0.pdf

²⁶ VNExpress. *Domestic violence an under-reported problem in Vietnam*.

<https://e.vnexpress.net/news/news/domestic-violence-an-under-reported-problem-in-vietnam-3853670.html>

²⁷ Bộ Kế hoạch và Đầu tư. *Bất bình đẳng giới về thu nhập và một số nguyên nhân*.

<http://ncif.gov.vn/Pages/NewsDetail.aspx?newid=21606>

²⁸ ILO. *Gender and the labour market in Viet Nam* An analysis based on the Labour Force Survey*.

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-hanoi/documents/publication/wcms_774434.pdf

²⁹ Tổ chức nhà nước. *Trao quyền cho phụ nữ để thực hiện bình đẳng giới ở Việt Nam*.

<https://tcnn.vn/news/detail/48988/Trao-quyen-cho-phu-nu-de-thuc-hien-binh-dang-gioi-o-Viet-Nam.html>

³⁰ Báo Công lý. *Những nội dung “đặc biệt” ở kỳ bầu cử Quốc hội khóa XV*.

<https://congly.vn/nhung-noi-dung-dac-biet-o-ky-bau-cu-quoc-hoi-khoa-xv-189017.html>

tế là trong số 200 thành viên của Trung Ương ĐCSVN hiện nay có 18 nữ (ít hơn 2 người so với Ban Chấp Hành Trung Ương trước); trong số 18 Ủy Viên Bộ Chính Trị chỉ có 1 nữ; trong số 28 tổng bộ trưởng của nội các mới 2021, chỉ có 2 phụ nữ; và trong số 63 bí thư tỉnh-thành ủy hiện nay chỉ có 9 phụ nữ. Đây mới thực sự là những chức vụ quyền lực nhất trong hệ thống chính quyền Việt Nam hiện nay.

Sự kỳ thị và bất bình đẳng giới tính bi đát nhất trong việc làm chính là số phận của những thiếu nữ vì hoàn cảnh kinh tế gia đình mà phải di dân lao động. Trong những năm gần đây, cùng với đà phát triển kinh tế, số người từ nông thôn đổ về các đô thị tăng mạnh, trong số đó lao động nữ chiếm tỷ lệ khá lớn, chủ yếu làm việc trong các ngành như may mặc, da giày, điện tử, chế biến thực phẩm... Tuy nhiên, đa số lao động di cư làm các công việc đơn giản trong khu vực kinh tế phi chính thức không có hợp đồng lao động, không được giới chủ nhân bảo vệ bằng cách mua bảo hiểm y tế, bảo hiểm xã hội; và tệ hơn nữa, họ thường xuyên là nạn nhân của bạo lực.³¹

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Tăng cường các nỗ lực nhằm giải quyết tình trạng phân biệt đối xử dựa trên lý lịch chính trị, tôn giáo, nguồn gốc sắc tộc, và phái tính, không chỉ bằng luật lệ, mà bằng những hành động cụ thể;
- Ngưng ngay việc tra cứu lý lịch chính trị và tôn giáo trong việc tuyển chọn giáo dục và nghề nghiệp.
- Thiết lập một cơ chế độc lập, bao gồm những tổ chức nhân quyền quốc tế, để điều tra những vi phạm các Công Ước Quốc Tế về Chống Kỳ Thị mà Việt Nam đã ký kết.

³¹ Dân Sinh. *Lao động nữ di cư thường phải gánh chịu bạo lực kép*.
<http://baodansinh.vn/phu-nu-di-cu-chiu-bao-luc-kep-42263.htm>

VIII

QUYỀN ĐƯỢC HƯỞNG CUỘC SỐNG AN LẠC

Khi nói đến nhân quyền, Việt Nam luôn lấy việc “xóa đói giảm nghèo” như là một chọn lựa ưu tiên, và việc tăng trưởng lợi tức trung bình theo đầu người như là thành quả của chính sách đó.¹ Dựa vào tiêu chuẩn thu nhập bình quân này, chính quyền cho rằng Việt Nam đã thực hiện được những bước tiến về nhân quyền với Chương trình xóa đói giảm nghèo. Trong 5 năm, tỉ lệ gia đình nghèo cả nước đã giảm từ 14,2% vào năm 2010 xuống còn 4,25% vào năm 2015.²

Tuy nhiên, cuối năm 2015, Thủ tướng Chính phủ VN đã ký quyết định số 59/2015/QĐ-TTg để thiết lập cách đo lường mức nghèo đói dựa trên nhiều tiêu chuẩn, bao gồm mức thu nhập, dịch vụ y tế, giáo dục, nhà ở, nước sạch, và thông tin. Đầu năm 2021, Chính phủ ban hành Nghị định 07/2021/NĐ-CP quy định tiêu chuẩn nghèo đa chiều giai đoạn 2021 - 2025. Nghị định này đặt tiêu chí mới cho thu nhập hết nghèo là 1,5 triệu đồng/người/tháng cho khu vực nông thôn và 2 triệu đồng/ người/ tháng cho khu vực thành thị.

Việc tiếp cận và giải quyết nạn nghèo đói qua nhiều chiều kích như vậy là một bước tiến vì điều đó phản ánh chính xác hơn thực trạng xã hội và phù hợp với những đòi hỏi của nhân quyền trong lãnh vực an sinh.

Dựa vào phương pháp đo lường đa chiều này, Bộ Lao Động - Thương Binh và Xã Hội (LĐ-TBXH), đã kết luận tính đến cuối năm 2019, tỷ lệ hộ nghèo cả nước còn 3,75%, và ước đến cuối năm 2020, tỷ lệ hộ nghèo cả nước giảm còn khoảng 2,75%, tỷ lệ hộ cận nghèo cả nước còn khoảng 4%.³

Tuy nhiên khi nhìn vào thực trạng Việt Nam để đánh giá việc thực thi quyền an sinh, mọi người đều có thể nhận ra sự cách biệt giữa những báo cáo thành tích và hoàn cảnh thực tế người dân đang sống.

1. AN SINH CHO MỘT THIẾU SỐ

Với chính sách Đổi Mới vào cuối thập niên 80, Việt Nam đã có những thành tựu trong lãnh vực gia

¹ Tạp chí Quốc phòng toàn dân. *Thành tựu xóa đói, giảm nghèo - một điểm sáng trong bảo đảm quyền con người ở Việt Nam*. <http://tapchiquptd.vn/zh/an-pham-tap-chi-in/thanh-tuu-xoa-doi-giam-ngheo-mot-diem-sang-trong-bao-dam-quyen-con-nguoi-o-viet-nam/2561.html>

² Tuổi Trẻ. *Hơn 6 triệu người đã thoát nghèo trong 4 năm qua*. <https://tuoitre.vn/hon-6-trieu-nguoi-da-thoat-ngheo-trong-4-nam-qua-20201211105341883.htm>

³ Tạp chí Lao động và Xã hội. *Ước đến cuối năm 2020, tỷ lệ hộ nghèo cả nước giảm còn khoảng 2,75%*. <http://laodongxahoi.net/uoc-den-cuoi-nam-2020-ty-le-ho-ngheo-ca-nuoc-giam-con-khoang-275-1316895.html>

tăng sản lượng quốc gia nhờ đầu tư trực tiếp của các công ty ngoại quốc, những chương trình Hỗ Trợ Phát Triển Chính Thức (ODA), số lượng kiều hối, và nhất là nhờ vào quá trình bãi bỏ quy định và tự do hóa thị trường sau khi gia nhập Tổ Chức Thương Mại Thế Giới (WTO).

Theo số liệu của chính quyền Việt Nam, mức tăng trưởng tổng sản lượng trong nước (GDP) năm 2019 đạt đến 7,02% vượt mục tiêu đề ra. Thu nhập bình quân 1 người trong năm 2019 là 4,2 triệu đồng / tháng tức 50 triệu 4 / năm [tương đương US\$ 2,140].⁴

Tuy nhiên theo nhiều cuộc nghiên cứu, mức độ tăng trưởng kinh tế đó không cải thiện được tình trạng nghèo đa chiều nói chung bởi sự cách biệt càng ngày càng lớn giữa một số người có nhiều đặc quyền đặc lợi và đại đa số quần chúng.

Theo kết quả nghiên cứu về Chỉ Số Hiệu Quả Quản Trị và Hành Chính Công cấp Tỉnh (PAPI) ở Việt Nam năm 2019, sự lo lắng lớn lao nhất của người dân vẫn là tình trạng nghèo và đói (chiếm gần 25% trong 14 vấn đề gây quan ngại).⁵ Một nghiên cứu mới đây cho thấy chênh lệch giàu nghèo đang có xu hướng gia tăng nhanh chóng. Theo Tổng Cục Thống Kê (năm 2019), nhóm 20% người có thu nhập thấp nhất kiếm được khoảng 40.5 USD / tháng, và nhóm 20% người có thu nhập cao nhất kiếm được khoảng 405 USD / tháng. Hệ số chênh lệch giữa 2 nhóm tăng lên 10 lần; trong lúc hệ số đó là 6,99 lần vào năm 1995, và 8,4 lần vào năm 2006.⁶

Đặc biệt trong năm 2020 do tác động tiêu cực của dịch COVID-19, mức độ tăng trưởng GDP trong năm 2020 đã thụt lùi và ở mức thấp nhất kể từ 2011-2020. Cuộc sống của người dân trở nên khó khăn hơn do thị trường lao động gặp nhiều sóng gió với hàng triệu người mất việc làm hoặc phải giảm giờ làm. Vì thế sự cách biệt giàu nghèo càng trầm trọng hơn.

Theo đánh giá của Chương Trình Phát Triển Liên Hiệp Quốc tại Việt Nam (UNDP) và Chương Trình Thăng Tiến Nữ Giới của LHQ (UN Women) về tác động của COVID-19 đối với các gia đình nghèo tại Việt Nam thì tỷ số nghèo trong nhóm sắc tộc thiểu số đã tăng từ 22,13% trước khi có dịch COVID-19 lên 76,31% sau khi có dịch COVID-19, trong lúc đó tính bình quân cả nước tỷ số nghèo chỉ tăng từ 4,57% lên 26,7%.⁷

Như vậy việc tăng trưởng kinh tế chỉ làm giàu cho một số rất ít người. Thành phần không hưởng được thành quả của phát triển kinh tế là đại đa số người sống ở thôn quê, những nhóm dân tộc thiểu số, những người tàn tật. Riêng đối với những nhóm dân tộc thiểu số, chính ông Hà Ngọc Chiến, Chủ tịch Hội Đồng Dân Tộc của Quốc Hội Việt Nam hiện nay cũng thừa nhận người dân tộc thiểu số chiếm gần 53% tổng số người nghèo toàn quốc trong lúc họ chỉ có 14% dân số cả nước.⁸ Báo cáo mới nhất của Chương Trình Phát Triển Liên Hiệp Quốc tại Việt Nam, năm 2021, cũng xác

⁴ Tổng Cục Thống kê. *Thông cáo báo chí về tình hình kinh tế - xã hội quý IV và năm 2019*. <https://www.gso.gov.vn/du-lieu-va-so-lieu-thong-ke/2019/12/thong-cao-bao-chi-ve-tinh-hinh-kinh-te-xa-hoi-quy-iv-va-nam-2019/>

⁵ PAPI 2020. *Chỉ số Hiệu quả Quản trị và Hành chính công cấp tỉnh ở Việt Nam - Đo lường từ kinh nghiệm thực tiễn của người dân, năm 2020*. <https://papi.org.vn/bao-cao/>

⁶ Nguyen, Minh Tri. (2020). *Economic growth with poverty reduction in Vietnam*. Journal of Critical Reviews, Vol.7, Issue 18, 2020, ISSN: 2394-5125, DOI: 10.31838/jcr.07.18.260

³ UNDP Vietnam. *Focusing on Ethnic Minority people to leave no one behind*. <https://www.vn.undp.org/content/vietnam/en/home/presscenter/articles/EMwsSonLa.html>

⁸ Quốc hội Việt Nam. *Kết Quả Thực Hiện Chỉ Tiêu Giảm Nghèo Chưa Thực Sự Bền Vững*. <https://quochoi.vn/hoatdongcuquochoi/cackyhopquochoi/quochoikhoaXIII/kyhopthusau/Pages/danh-sach-ky-hop.aspx?ItemID=37252&CategoryId=0>

nhận rằng người dân tộc thiểu số chiếm 14,7% dân số Việt Nam nhưng chiếm 90% người nghèo cùng cực của cả nước.⁹

Trong lúc đó một nhóm nhỏ siêu giàu, gắn liền với chế độ chính trị, tách hẳn với cuộc sống lầm than của đại đa số dân chúng. Theo Báo Cáo Thịnh Vượng 2020 (Wealth Report) của Knight Frank, đến hết năm 2019, VN đã có 458 người siêu giàu với giá trị tài sản ròng từ 30 triệu USD trở lên (tương đương khoảng 700 tỉ đồng), tăng

7% so với một năm trước. Số lượng này đã giảm 4% vào năm 2020 do tình trạng kinh tế chậm lại bởi dịch COVID-19. Tuy nhiên theo dự báo số lượng người siêu giàu tại VN vẫn tiếp tục tăng nhanh, và trong vòng trong 5 năm tới số người siêu giàu này sẽ tăng đến 64%, tăng nhanh thứ nhì trên thế giới, chỉ sau Ấn Độ.¹⁰

Nhóm người này đã trở thành giàu có một cách nhanh chóng bằng bốn cách: một là do được ưu đãi “trốn thuế hợp pháp”, hai là do thu lợi từ quá trình cổ phần hóa tài sản nhà nước, ba là do đặc quyền nắm được thông tin về quy hoạch đất đai, bốn là do tham nhũng, sau hết mới do tài kinh doanh. Theo TS Lê Đăng Doanh, nguyên Viện trưởng Viện Quản Lý Kinh Tế Trung Ương, nhóm người mới giàu này chỉ là “sản phẩm của thể chế hiện hành, của chủ nghĩa tư bản hoang dã.”¹¹

Bất quân bình của cải ảnh hưởng đến hầu hết các lãnh vực khác của an sinh: chăm sóc y tế, cơ hội giáo dục, tiếp cận nguồn nước sạch, cơ hội tiến thân v.v.

Về dịch vụ y tế, Hiến Pháp năm 2013 (Điều 38) quy định rằng: “Mọi người có quyền được bảo vệ, chăm sóc sức khỏe, bình đẳng trong việc sử dụng các dịch vụ y tế và có nghĩa vụ thực hiện các quy định về phòng bệnh, khám bệnh, chữa bệnh.” Trong thực tế tình trạng chênh lệch trong dịch vụ y tế giữa thị dân và cư dân ở đồng quê, đặc biệt các sắc dân thiểu số ở những buôn làng hẻo lánh không có gì cải thiện hơn. Theo một báo cáo của Ngân Hàng Thế Giới năm 2019, dân tộc thiểu số ở Việt Nam thường xuyên đối mặt với tình trạng thiếu dinh dưỡng. Tỷ lệ thấp còi ở trẻ em người dân tộc thiểu số cao gấp hơn 2 lần so với nhóm trẻ em người Kinh (31,4% - 15%), và tỷ lệ trẻ em người dân tộc thiểu số thiếu cân cũng lớn hơn gấp 2,25 lần so với trẻ em người Kinh (21,9% - 9,7%).¹² Việc tiếp cận với nguồn nước sạch cũng rất hạn chế đối với các sắc dân thiểu số. Theo kết quả Khảo sát Mức Sống Dân Cư năm 2018, nguồn nước sinh hoạt chính của người dân tộc thiểu số là nước khe và nước mưa (56,04%), trong lúc tỷ số đó đối với người Kinh là 14,72%.

⁹ UNDP Vietnam. *Focusing on Ethnic Minority people to leave no one behind*. Op. cit.

¹⁰ Knight Frank. *Future Gazing: Predicted wealth growth in the next five years*.

<https://www.knightfrank.com/wealthreport/2020-03-03-future-gazing-predicted-wealth-growth-in-the-next-five-years>

¹¹ VOA. 2016 - năm các triệu phú Việt lộ diện.

<http://www.voatiengviet.com/a/nam-2016-cac-trieu-phu-viet-lo-dien/3661332.html>

¹² The World Bank. *Persistent Malnutrition in Ethnic Minority Communities of Vietnam : Issues and Options for Policy and Interventions*. <http://documents1.worldbank.org/curated/ar/369601561716089327/pdf/Persistent-Malnutrition-in-Ethnic-Minority-Communities-of-Vietnam-Issues-and-Options-for-Policy-and-Interventions.pdf>

Theo báo cáo của tổ chức UNICEF, tử suất của trẻ em dưới 5 tuổi thuộc các sắc dân thiểu số cao gấp 3,5 lần hơn các trẻ em cùng tuổi người Kinh.¹³

Về bất bình đẳng cơ hội giáo dục giữa người giàu và người nghèo vẫn không có gì thay đổi nhiều trong hai thập niên vừa qua. Vào năm 1998 có khoảng 55% gia trưởng trong các gia đình nghèo có trình độ tiểu học trở xuống, đến năm 2016, tỷ lệ đó chỉ tăng lên 57%.¹⁴ Trẻ em nghèo ở Việt Nam, đặc biệt là trẻ em dân tộc thiểu số có ít cơ hội giáo dục hơn so với trẻ em khác. Một cuộc nghiên cứu của UNICEF mới đây cho thấy những trẻ em 5 tuổi thuộc về những gia đình nghèo nhất không tới trường nhiều gấp ba lần con cái của những gia đình giàu nhất cùng một độ tuổi. Tỷ số cách biệt đó là 5,5 lần hơn ở bậc tiểu học, và 10 lần hơn ở bậc trung học.¹⁵

Bất bình đẳng về an sinh dễ nhận thấy nhất thuộc về lãnh vực nhà ở. Không cần phải đi đến những buôn làng heo lánh để thấy được điều đó bởi vì sự tương phản thể hiện ngay trong các thành phố. Cạnh những xóm lao động chen chúc người nghèo là những biệt thự của các quan chức nhà nước và lớp tư bản mới và các khu ở tập thể được bảo vệ được xây cất bởi các nhà thầu ngoại quốc. Việc xây cất những khu sang trọng cho giai cấp được ưu đãi trong những năm gần đây không giải quyết được vấn đề nhà ở tại các thành thị, mà trái lại chỉ thu hẹp không gian sống của đa số dân nghèo.

2. AN SINH CỦA TUỔI THƠ

Việt Nam là nước đầu tiên tại Châu Á và là nước thứ hai trên thế giới tham gia Công Ước về Quyền Trẻ Em. Trong năm 2016, Quốc Hội đã thông qua Luật Trẻ Em số 102/2016/QH13 nhằm khắc phục những thiếu sót của Luật Bảo Vệ, Chăm Sóc và Giáo Dục Trẻ Em năm 2004, cho phù hợp hơn với Công Ước của Liên Hiệp Quốc về Quyền Trẻ Em.

Trong Báo Cáo Quốc Gia về thực hiện quyền con người ở Việt Nam theo cơ chế Kiểm Điểm Định Kỳ Phổ Quát (UPR) chu kỳ III năm 2019, Việt Nam khẳng định rằng: “nỗ lực bảo đảm quyền trẻ em đạt được nhiều kết quả khả quan.” Và để đánh bóng thành tích đó Ủy Ban Quốc Gia về Trẻ Em chọn năm 2020 là “Năm vì trẻ em.”

Thực tế xã hội cho thấy tình trạng an sinh của trẻ em hiện nay tại Việt Nam không phải là hình ảnh chính quyền mô tả qua các luật lệ và báo cáo của họ. Một bộ phận không nhỏ trẻ thơ Việt Nam vẫn phải sống trong nguy cơ thiếu ăn, thiếu học, bị hành hạ, bị lao động cưỡng bức, và bị bán làm nô lệ.

Theo tài liệu của UNICEF hiện có khoảng 5,5 triệu trẻ em Việt Nam bị thiếu thốn ít nhất hai trong số các lĩnh vực: giáo dục, y tế, dinh dưỡng, nơi ở, nước và vệ sinh môi trường, hoặc hòa nhập xã hội.¹⁶ Tỷ lệ trung bình trẻ em bị còi ở Việt Nam là 25%; tuy nhiên tỷ lệ đó là 6% cho những trẻ em trong nhóm 20% những gia đình giàu nhất, và 41% cho nhóm 20% những gia đình nghèo nhất.¹⁷

Theo Luật Bảo Hiểm Y Tế hiện hành, tất cả trẻ em dưới 6 tuổi đều nhận được chăm sóc y tế miễn

¹³ UNICEF. *Maternal Child Health*. <https://www.unicef.org/vietnam/maternal-child-health>

¹⁴ Ngo Ha Quyen. *Mekong Development Research Institute. Reducing rural poverty in Vietnam: issues, policies, challenges*

¹⁵ UNICEF. *Viet Nam: Progress made in reducing out of school children*. <https://www.unicef.org/vietnam/press-releases/viet-nam-progress-made-reducing-out-school-children>

¹⁶ UNICEF. *Trẻ em Việt Nam*. <https://www.unicef.org/vietnam/vi/tr%E1%BA%BB-em-vi%E1%BB%87t-nam>

¹⁷ UNICEF. *The State of the World's Children 2019*. <https://www.unicef.org/reports/state-of-worlds-children-2019>

Thiếu nhi cần một nền giáo dục không bị tẩy não - 344 thiếu nhi tham dự Đại hội Châu ngaoan Bác Hồ toàn quốc ngày 24-25/10/2020. Hình VietnamNet

phí; tuy nhiên tình trạng tham nhũng hiện nay đã làm cho luật bảo hiểm trở thành vô hiệu. Nếu cha mẹ không có tiền lót đường cho bác sĩ và nhân viên bệnh viện thì phải nhường ưu tiên cho những trẻ con nhà giàu và chỉ biết nhìn con mình bị đối xử lạnh nhạt và tệ hại.¹⁸

Về giáo dục, cũng theo tài liệu của UNICEF nói trên, có 8,1% trẻ em không được theo học ở các trường trung học cơ sở; trong đó tỷ lệ số trẻ em nhà giàu (20% có lợi tức cao nhất) là 1,7% , và trẻ em con nhà nghèo (20% gia đình có lợi tức thấp nhất) lên đến 17,9%. Một khía cạnh vô cùng

quan trọng trong vấn đề quyền giáo dục của trẻ em tại Việt Nam ít được đề cập đến trong các cuộc nghiên cứu là việc nhồi sọ chủ nghĩa cộng sản ở học đường và các sinh hoạt thiếu nhi qua các đoàn thể trong hệ thống ĐCSVN như Đội Thiếu Niên Tiền Phong Hồ Chí Minh và Đoàn Thanh Niên Cộng Sản Hồ Chí Minh. Theo Chỉ thị số 42-CT/TW, ngày 24-3-2015 của Ban Bí Thư Trung Ương ĐCSVN về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ giai đoạn 2015-2030, chính quyền bắt buộc các thiếu nhi phải học và chấp nhận những giá trị của chủ nghĩa cộng sản và từng phục Đảng và Nhà nước.

Về lao động thiếu nhi, theo tài liệu của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội, Việt Nam hiện có 1.75 triệu trẻ em thuộc nhóm lao động, chiếm 9,6% tổng dân số trẻ em từ 5 đến 17 tuổi. 67% lao động trẻ em Việt Nam làm việc trong ngành nông nghiệp, số còn lại làm việc trong ngành công nghiệp, xây dựng và dịch vụ.¹⁹ [Xem thêm Chương VI - 2.3 Cưỡng bức lao động và lao động vị thành niên vẫn tiếp tục]

Tội phạm đối với trẻ em như bạo hành, xâm phạm tình dục, và buôn người vẫn còn là những vết thương xã hội càng ngày càng nhức nhối hơn. Theo báo cáo của Ủy Ban Tư Pháp của Quốc Hội vào tháng 5-2020, trong vòng 5 năm (từ đầu năm 2015 đến tháng 6-2019), có 8.442 vụ với 8.709 trẻ em bị xâm hại được phát hiện và xử lý.²⁰

Tuy nhiên thật ra đó chỉ là phần nổi của tảng băng lớn, bởi vì đó là những trường hợp đã bị xử lý hình sự và hành chính. Con số thực phải bao gồm phần lớn những trường hợp không được khai báo hoặc phát hiện.

Bạo lực đối với trẻ em đã gia tăng đáng kể trong thời gian dịch bệnh COVID-19. Theo thống kê, trong giai đoạn cao điểm bùng phát dịch từ tháng 2 đến tháng 9-/2020, tổng đài điện thoại quốc gia bảo vệ trẻ em 111 của Cục Trẻ Em đã tiếp nhận gần 550.000 cuộc gọi. Trong đó, một nửa là các cuộc gọi liên quan đến bạo lực trẻ em và gần 1/4 liên quan đến xâm hại tình dục trẻ em. Khảo

¹⁸ RFA. *Thực tế chương trình bảo hiểm y tế trẻ em ở vùng núi.*

<http://www.rfa.org/vietnamese/reportfromvn/how-vnese-children-treated-in-hospital-09262015121326.html>

¹⁹ Zing News. *Hơn 1 triệu trẻ em Việt Nam phải làm việc trên đồng ruộng.*

<https://zingnews.vn/hon-1-trieu-tre-em-viet-nam-phai-lam-viec-tren-dong-ruong-post954460.html>

²⁰ Pháp Luật. *Báo động do nạn xâm hại trẻ em.* <https://plo.vn/phap-luat/bao-dong-do-nan-xam-hai-tre-em-915222.html>

sát nhanh của Đại học Y Hà Nội cho thấy cứ 3 trẻ em thì có 2 trẻ chịu bạo lực trong thời gian dịch COVID-19. Nhiều nhất là bạo lực tinh thần (66,9%), kế đến là bạo lực thể chất (39,1%), và xâm hại tình dục (10%).²¹ Số trẻ em bị xâm phạm tình dục càng ngày càng tăng, và số nạn nhân càng ngày càng nhỏ tuổi.²² Trung bình mỗi ngày có bảy trẻ em bị xâm hại tình dục, mỗi năm có 38 trẻ em bị giết hại, 133 trẻ em bị thương tích, 1.286 trẻ em bị xâm hại và có 84 trẻ em bị mang thai.²³ Riêng tại TP Hồ Chí Minh, từ 2017 đến quý 1/2019 hành vi xâm hại tình dục trẻ em chiếm trên 85% trong tổng số vụ bạo lực, xâm hại trẻ em đã thụ lý, và có xu hướng gia tăng về số vụ lẫn tính chất nghiêm trọng.²⁴ Theo báo cáo của The Economist Intelligence Unit năm 2019, Việt Nam được xếp hạng thứ 37 trong 40 nước trong lãnh vực đối phó với nạn lạm dụng tình dục trẻ em, đứng sau cả những quốc gia lân bang như Campuchia, Thái Lan, và Mã Lai.²⁵

Việc buôn bán trẻ em cũng tăng đều dưới nhiều hình thức càng ngày càng phức tạp. Một nghiên cứu của Coram International năm 2019 cho thấy 5,6% trẻ em ở Việt Nam có dấu hiệu hoặc liên quan đến buôn bán trẻ em. Tuyệt đại đa số, 92,3%, trong số này thuộc về nhóm buôn bán người trong nội địa. (từ địa điểm này sang địa điểm khác trong lãnh thổ Việt Nam.)²⁶ [Xin xem thêm Chương I - 3.1. Phụ Nữ Và Trẻ Em Bị Lừa Gạt Làm Nô Lệ Tình Dục Hoặc Lao Nô]

3. QUYỀN ĐƯỢC HƯỞNG MÔI SINH LÀNH MẠNH

Hiến pháp Việt Nam quy định “Mọi người có quyền được sống trong môi trường trong lành và có nghĩa vụ bảo vệ môi trường” (Điều 43). Việt Nam cũng đã có Luật Bảo Vệ Môi Trường từ năm 1993, và đã ba lần sửa đổi (2005, 2014, và 2020). Luật được sửa đổi lần sau cùng sẽ có hiệu lực từ ngày 1-1-2022. Tuy nhiên theo đánh giá của nhiều người, đặc biệt là giới khoa học môi trường, luật mới này bảo vệ quyền lợi của doanh nghiệp hơn là giúp người dân có được môi trường sống lành mạnh.²⁷

Theo bảng xếp hạng về chỉ số hiệu quả môi trường EPI (Environmental Performance Index) của đại học Yale, Việt Nam được xếp vào hạng 141/180 quốc gia trong năm 2020. So với các nước trong vùng Đông Nam Á, chỉ số của Việt Nam đứng trên Miến Điện và sắp hạng dưới hầu hết các nước láng giềng như Campuchia, Lào, Phi Luật Tân, Thái Lan, Mã Lai, Nam Dương, và Singapore.²⁸

²¹ Thán Bình. *Gia tăng tình trạng bạo hành trẻ em*.

<https://baothaibinh.com.vn/tin-tuc/16/123359/gia-tang-tinh-trang-bao-hanh-tre-em>

²² Báo Phụ Nữ. *Phòng chống xâm hại tình dục trẻ em*.

<http://phunuonline.com.vn/lam-me/phong-chong-xam-hai-tinh-duc-tre-em-68106/>

²³ Pháp Luật. *Báo động đồ nạn xâm hại trẻ em*. Op. cit.

²⁴ Trang tin Điện tử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh. *Độ tuổi nạn nhân là trẻ em bị xâm hại ngày càng nhỏ*.

<https://hcmcpv.org.vn/tin-tuc/do-tuoi-nan-nhan-la-tre-em-bi-xam-hai-ngay-cang-nho-1491854394>

²⁵ The Economist Intelligence Unit. *Vietnam - Out of the shadows: Shining light on the response to child sexual abuse and exploitation*. https://outoftheshadows.eiu.com/wp-content/uploads/2019/01/VN_VIETNAM_PROFILE.pdf

²⁶ Kara Aplan and Elizabeth Yarrow. *Casting Light in the Shadows: Child and youth migration, exploitation and trafficking in Vietnam*. <https://coraminternational.org/wp-content/uploads/CTPF-report-.pdf>

²⁷ RFI. *Việt Nam: Vì sao luật Bảo vệ Môi trường bị giới khoa học phản đối mạnh?*

<https://www.rfi.fr/vi-tap-chi-tap-chi-xa-hoi/20201125-vietnam-luat-bao-ve-moi-truong-bi-gioi-khoa-hoc-phan-doi>

²⁸ Yale Center for Environmental Law & Policy. *PI Environmental Performance Index*.

<https://epi.yale.edu/epi-results/2020/country/vnm>

Cuộc thăm dò về những lo âu của người dân do cơ quan Indochina Research Ltd. thực hiện trong năm 2019 cho thấy ô nhiễm môi trường là nỗi lo hàng đầu của người dân Việt Nam, chỉ sau vấn đề an toàn thực phẩm.²⁹

Trước hết đối với ô nhiễm không khí, trong năm 2020, ô nhiễm không khí trên cả nước vẫn tiếp tục gia tăng cả về không gian và thời gian. không khí tại Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh trong nhiều ngày ở mức báo động đỏ và tím theo chỉ số AQI.

Hậu quả của việc tàn phá môi trường sống - hàng trăm hecta rừng bị phá từ đầu năm 2020 đến nay. Hình Môi trường và Cuộc sống

Theo bảng xếp hạng Phẩm Chất Không Khí Thế Giới năm 2020 của IQAir thì Việt Nam được xếp vào thứ hạng 21 về mức độ ô nhiễm không khí trong số 106 quốc gia, và Hà Nội có mức độ ô nhiễm cao nhất nước và là thủ đô thứ 12 trong 92 thủ đô có mức độ ô nhiễm không khí tệ hại nhất.³⁰ Theo Tổ chức Y Tế Thế Giới, ô nhiễm không khí là ‘kẻ giết người thầm lặng’ tại Việt Nam ngày nay. Ô nhiễm không khí có liên hệ đến 6 trong số 10 loại bệnh gây nên mức độ tử vong cao nhất tại quốc gia này.³¹

Ô nhiễm nước, mặc dù Việt Nam may mắn có đến 2360 sông rạch dài trên 10km, và 2/3 dân số sống trong 3 lưu vực sông chính, tuy nhiên nguồn nước sạch vẫn càng ngày càng cạn kiệt. Sự thiếu hụt nước sạch là nỗi lo âu hàng ngày của người dân. Sự khủng hoảng nước sạch trở thành trầm trọng trong những thập niên gần đây khi việc kỹ nghệ hóa thiếu hoạch định một cách khoa học chỉ nhằm lợi nhuận ngắn hạn được tiến hành ở nhiều địa phương trên toàn quốc.

Theo Unicef thì Việt Nam là 1 trong 5 quốc gia có nguồn nước ô nhiễm nặng nhất thế giới. Bốn quốc gia khác là: Indonesia, Thái Lan, Philippines, và Trung Quốc.³² Theo bản báo cáo của cơ quan Coalition for Clean Water and the Centre for Environment and Community Research phổ biến vào tháng 3-2018, có đến 70% chất phế thải từ các khu kỹ nghệ được tuôn trực tiếp vào môi trường thiên nhiên.³³ Đây là những chất độc hại tàn phá mọi sinh vật kể cả con người. Cuộc khủng hoảng môi trường phát sinh bởi nhà máy luyện kim Formosa năm 2016 là một trường hợp nổi bật trong nhiều trường hợp ít nghiêm trọng hơn thường xuyên xảy ra ở nhiều nơi khác trong cả nước suốt trong năm 2020 và quý 1 năm 2021.³⁴

Báo cáo trên cũng cho thấy chỉ có 39% người dân ở nông thôn hưởng được nguồn nước sạch. Ô

²⁹ Indochina Research Ltd. *Social concerns in Vietnam*. <http://indochina-research.com/social-concerns-in-vietnam/>

³⁰ IQAir. *World's most polluted countries 2020*. <https://www.iqair.com/world-most-polluted-countries>

³¹ Vietnam Investment Review. *Air pollution is Vietnam's silent killer*. <https://www.vir.com.vn/air-pollution-is-vietnams-silent-killer-56542.html>

³² Ecomax Water. *Thực trạng ô nhiễm môi trường nước tại Việt Nam và giải pháp khắc phục*. <https://xulynuocgiengkhoan.com/thuc-trang-o-nhiem-moi-truong-nuoc-tai-viet-nam-va-giai-phap-khac-phuc/>

³³ CECR. *Báo cáo nghiên cứu: Ô nhiễm nước và sự cần thiết phải xây dựng Luật Kiểm soát ô nhiễm nước tại Việt Nam*. <https://cecr.vn/download/bao-cao-nghien-cuu-o-nhiem-nuoc-va-su-can-thiet-phai-xay-dung-luat-kiem-soat-o-nhiem-nuoc-tai-viet-nam>

³⁴ Thanh Niên. *Cá chết*. <https://thanhnien.vn/ca-chet/>

niễm nước là nguồn gốc trực tiếp của 80% bệnh hoạn ở Việt Nam. Khoảng chừng sáu triệu người nhiễm bệnh từ nước bẩn, đa số là dịch tả, thương hàn, kiết lỵ và sốt rét.

Ô nhiễm đất, ngoài nguồn nước thải công nghiệp, đất đã bị xuống cấp và trở thành độc hại bởi nhiều nguồn phát sinh khác như việc lạm dụng phân bón, thuốc trừ sâu, đồ phế thải gia dụng khó tiêu hủy, phế liệu rắn của công nghiệp không được xử lý và nạn phá rừng. Chẳng hạn đối với phế liệu plastic, Việt Nam đã bị xếp thứ 17 trong 109 quốc gia có mức độ ô nhiễm rác nhựa lớn trên thế giới.³⁵

Dù biết nguồn nước ở các hố trũng không được đảm bảo vệ sinh, nhiều người vẫn buộc phải sử dụng vì không còn cách nào khác. Hình VTC News

Chặt phá rừng là nguyên nhân gây mất cân bằng sinh thái, thay đổi khí hậu, và ô nhiễm môi trường sống. Diện tích rừng tự nhiên ở Việt Nam đang ngày càng suy giảm nhanh. Trong thập niên vừa qua, mỗi năm Việt Nam mất khoảng 2.500 ha rừng. Khoảng 50% diện tích rừng tự nhiên còn lại được xếp vào loại nghèo, nghèo kiệt.³⁶ Riêng 10 tháng đầu năm 2020, diện tích rừng bị tàn phá lên tới 1.291ha, tăng 45,1% so với cùng kỳ năm 2019.³⁷

Nguyên do phá rừng trong những năm gần đây, ngoài tập tục luân canh của người thiểu số, sự mở rộng đất thổ cư và đất canh tác do áp lực dân số gia tăng, và nạn khai thác gỗ trái phép, còn có những lý do phát sinh do việc quy hoạch sai lầm và quản lý tồi tệ của chính quyền trong việc xử lý rừng. Việc phá rừng để xây đập thủy điện là một điển hình. Một đại biểu Quốc Hội, trong năm 2020 đã dẫn chứng việc xây dựng 25 dự án thủy điện ở Tây Nguyên đã lấy đi 68.000 ha rừng của 26.000 hộ dân và làm xáo trộn nguồn nước hạ lưu.³⁸

Theo giới chuyên gia, tác hại của mưa bão đã trở thành nặng nề hơn trong nhiều năm qua vì diện tích rừng ngày một thu hẹp. Vào tháng 10 năm 2020, miền Trung Việt Nam bị bão lụt trầm trọng, khiến hơn 100 người thiệt mạng và gần 200 ngàn người phải di tản.³⁹

Thực phẩm độc hại, ngoài ô nhiễm không khí, nước, và đất, vấn đề thực phẩm độc hại là mối lo sợ thường xuyên của mọi gia đình Việt Nam. Theo nghiên cứu của Indochina Research Ltd. thực hiện

³⁵ Tin Tức. *Tăng cường kiểm soát, khắc phục tình trạng ô nhiễm môi trường*. <https://baotintuc.vn/xa-hoi/tang-cuong-kiem-kiem-soat-khac-phuc-tinh-trang-o-nhiem-moi-truong-20200102100327439.htm>

³⁶ Nhân Dân Cuối tuần. *Cần những hành động quyết liệt*. <https://nhandan.com.vn/dien-dan-nhan-dan-cuoi-tuan/can-nhung-hanh-dong-quyet-liet-630431/>

³⁷ Môi trường và Cuộc sống. *Diện tích rừng bị chặt phá tăng 45% từ đầu năm 2020 đến nay*. <https://moitruong.net.vn/dien-tich-rung-bi-chat-pha-tang-45-tu-dau-nam-2020-den-nay/>

³⁸ Thanh Niên. *Đại biểu Quốc hội tranh luận với Bộ trưởng về lợi - hại của thủy điện nhỏ*. <https://thanhnien.vn/thoi-su/dai-bieu-quoc-hoi-tranh-luan-voi-bo-truong-ve-loi-hai-cua-thuy-dien-nho-1300674.html>

³⁹ RFA. *Deforestation in Vietnam Blamed for Recent Deadly Landslides*. <https://www.rfa.org/english/news/vietnam/deforestation-11112020125229.html>

trong năm 2019, an toàn thực phẩm là mối lo hàng đầu của người dân.⁴⁰ Thực phẩm bị nhiễm độc bởi nhiều nguyên nhân, nhưng chủ yếu là do sử dụng những hóa chất độc hại để bảo quản, phục hồi, và gia tăng hương vị của thực phẩm.

Tình trạng sử dụng hóa chất độc hại không chỉ dừng lại ở thực phẩm mà còn phổ biến trong dược phẩm. Trong năm 2020, cơ quan an ninh đã khám phá nhiều đường dây bào chế, nhập cảng và phân phối dược phẩm giả.⁴¹

Trước thực trạng môi sinh suy thoái trầm trọng đó, ngoài một ít luật lệ và chỉ thị, chính quyền Việt Nam không có một biện pháp cụ thể nào để ngăn ngừa và xử lý những vi phạm môi sinh. Sau vụ công ty Formosa xả thải chất độc vào năm 2016, vì áp lực của quần chúng, chính quyền đã thương lượng với tập đoàn Formosa để được bồi thường 500 triệu mỹ kim. Từ đó đến nay, chưa có một vụ án môi trường nào tương xứng với các vi phạm hiển nhiên của các doanh nghiệp. Trong lúc đó chính quyền vẫn tiếp tục giam cầm và hành hạ những người đấu tranh trong lãnh vực môi sinh như Hoàng Đức Bình và Nguyễn Văn Hóa. Ngoài ra chính quyền còn gây sức ép và quấy nhiễu các thành viên của nhóm Cây Xanh⁴² hoạt động cho môi sinh.

4. DÂN OAN: ĐẤT ĐAI BỊ TƯỚNG ĐOẠT BẤT CÔNG VÀ QUYỀN TƯ HỮU BỊ CHÀ ĐẠP

Trong mấy thập niên gần đây Việt Nam đã tiến hành nhiều chương trình xây dựng hạ tầng cơ sở như hệ thống đường xá, khu kỹ nghệ, khu sinh thái du lịch, và các công trình tiện ích công cộng khác. Một trong những yếu tố chính trong các kế hoạch kinh tế đó chính là đất. Trong thập niên vừa qua số diện tích đất bị thu hồi từ nông dân lên đến một triệu mẫu tây, nhiều hơn cả số đất phân phối cho nông dân trong thời cải tổ ruộng đất xã hội chủ nghĩa thập niên 50 trong thế kỷ trước (810 ngàn mẫu).⁴³

Dù tiến trình đô thị hóa tăng mạnh trong thập niên vừa qua, Việt Nam hiện nay vẫn là một nước nông nghiệp. Theo thống kê của Tổng cục Thống kê về Tổng điều tra dân số 2019, dân số ở khu vực nông thôn là 63.149.249 người, chiếm 65,6%. Đất đai là nguồn sống chính của nông dân, vì thế việc cưỡng chế thu hồi đất là một thảm kịch của hàng triệu “dân oan” bởi vì khi họ bị tước đoạt đất đai thì họ mất kế sinh nhai và bị đẩy vào đường cùng. Trên danh nghĩa, chính quyền cũng có đền bù một số tiền rẻ mạt cho phần đất đai bị cưỡng chế; số tiền đó chỉ có tính tượng trưng, không thể giúp người nông dân tạo được một cuộc sống mới, mà trái lại họ bị đẩy vào cảnh bế tắc không lối thoát.

Điều nổi bật đáng ghi nhận là trong khi tiến hành việc giải phóng mặt bằng, cán bộ nhà nước cố ý phóng đại nhu cầu thực sự của kế hoạch với chủ đích là để chiếm đoạt được càng nhiều đất càng tốt, chiếm hữu phần thặng dư không dùng, và đem bán lại cho nhà kinh doanh nào trả giá cao nhất (với giá cao gấp 10 lần so với giá bồi hoàn hoặc hơn nữa) và bỏ túi số tiền sai biệt. Quản lý đất

⁴⁰ Indochina Research Ltd. *Social concerns in Vietnam*. <http://indochina-research.com/social-concerns-in-vietnam/>

⁴¹ VNExpress. *thuốc giả*. <https://vnexpress.net/tag/thuoc-gia-747311>

⁴² Green Trees. *Thành viên Green Trees - Cao Vĩnh Thịnh tiếp tục bị công an và an ninh Việt Nam gây sức ép*. <https://www.greentreesvn.org/2020/12/thanh-vien-green-trees-cao-vinh-thinh.html>

⁴³ East Asia Forum. *Vietnam's land law reforms: radical changes or minor tinkering?* <http://www.eastasiaforum.org/2013/05/14/vietnams-land-law-reforms-radical-changes-or-minor-tinkering/>

đai là một trong những lĩnh vực tham nhũng nhiều nhất. Đó là kết luận của buổi đối thoại chính sách “Những vấn đề kinh tế trong chính sách và luật pháp đất đai ở Việt Nam” do Trường Đại học Kinh Tế Quốc Dân và Tổng cục Quản Lý Đất Đai thuộc Bộ Tài Nguyên và Môi Trường tổ chức ngày 17-1-2019.⁴⁴

Người đấu tranh cho dân oan Bà Cẩn Thị Thêu và con trai Trịnh Bá Tư mỗi người bị tuyên phạt 8 năm tù và 3 năm quản chế hôm 5-5-2021. Hình RFA

Trong năm 2020, những cuộc biểu tình của dân oan đòi quyền

tư hữu đất vẫn tiếp tục xảy ra vào nhiều thời điểm khác nhau. Có những vụ quy tụ người biểu tình từ nhiều địa phương khác nhau. [Xin xem chi tiết ở Chương III - 3. 2. Quyền Tự Do Tập Hợp Ôn Hòa].

Vụ dân oan bị cướp đất ở khu phát triển đô thị mới Thủ Thiêm liên hệ đến hơn 14 ngàn hộ dân với hơn 60 ngàn người đã mất nhà cửa vốn kéo dài cả chục năm nay mà người dân vẫn chưa được đền bù thỏa đáng mặc dù trong năm 2020-2021, nhiều lãnh đạo cao cấp của TP Hồ Chí Minh đã bị kỷ luật hoặc truy tố vì những sai phạm khi hoạch định và thi hành dự án.

Về vụ cưỡng chế Khu Vườn rau Lộc Hưng, sau hai năm trôi qua việc đền bù cho người dân vẫn chưa được giải quyết mặc dù họ đã 3 lần cùng với nhóm Luật sư thiện nguyện ra tận Hà Nội khiếu nại với nhiều cơ quan trung ương. Trong lúc đó khu đất 112 căn nhà dân bị ủi sập để xây dựng trường học vẫn là một đám đất bỏ hoang.

Vụ tranh chấp đất đai ở Đồng Tâm giữa người dân và chính quyền nổi lên từ năm 2016 liên hệ đến 59ha khu đất Đồng Sinh thuộc xã Đồng Tâm, huyện Mỹ Đức, Hà Nội đã kết thúc bằng cuộc tấn công đẫm máu làm thiệt mạng 4 người, gồm ông Lê Đình Kinh, thủ lĩnh của dân oan Đồng Tâm và 3 cảnh sát. Đây không chỉ là vụ tranh chấp đất đai đẫm máu nhất từ nhiều năm qua, mà hơn thế nữa vụ án Đồng Tâm trong năm 2020-2021 với 2 án tử hình cho hai người dân oan vô tội là Lê Đình Công và Lê Đình Chúc (2 con trai cụ Lê Đình Kinh) là một vết nhục cho nền tư pháp Việt Nam.

5. NẠN THAM NHỮNG VI PHẠM QUYỀN AN SINH

Tham nhũng không chỉ tác động đến sinh hoạt chính trị và kinh tế, mà trước hết và trên hết đó là tác nhân của các vi phạm nhân quyền trong hầu hết mọi lĩnh vực, đặc biệt trong lĩnh vực an sinh. Việc vi phạm quyền an sinh của người dân có thể được đo lường qua mức độ tham nhũng của chính quyền VN hiện nay, bởi vì số tài khoản lớn lao của ngân sách nhà nước và ngoại viện dành cho các dịch vụ trên thay vì đến tay người dân thì lại rơi vào túi tham vô đáy của các quan chức nhà nước.

Trên bình diện pháp lý, Việt Nam đã ký vào Công ước Chống Tham Nhũng của Liên Hiệp Quốc vào năm 2003. Công ước đã được Chủ tịch nước phê chuẩn ngày 30 tháng 6 năm 2009, và chính

⁴⁴ Diễn Đàn Doanh Nghiệp. *Đất đai là một trong những lĩnh vực tham nhũng nhiều nhất.*
<https://enternews.vn/tham-nhung-quan-ly-dat-dai-thuoc-top-dau-143814.html>

thức có hiệu lực đối với Việt Nam vào ngày 18 tháng 9 năm 2009. Điều 13 của Công ước quy định sự tham gia của cộng đồng xã hội. Theo đó “Mỗi quốc gia thành viên sẽ thực hiện các biện pháp thích hợp, trong khả năng của mình và phù hợp với các nguyên tắc cơ bản của luật trong nước, để thúc đẩy sự tham gia tích cực của các cá nhân và nhóm bên ngoài khu vực công, chẳng hạn như các tổ chức xã hội dân sự, các tổ chức phi chính phủ, các nhóm cộng đồng, vào việc phòng ngừa và đấu tranh chống tham nhũng...”

Việt Nam ban hành Luật Phòng, Chống Tham Nhũng năm 2005; và luật được bổ sung năm 2007, 2012, và 2018. Khi quy định “trách nhiệm của xã hội trong phòng, chống tham nhũng” (Chương V), Luật Phòng, Chống Tham Nhũng liệt kê 4 thành phần phân xã hội mà chánh quyền cho tham gia, gồm: (1) Mặt Trận Tổ Quốc, (2) Báo chí, (3) doanh nghiệp, hiệp hội doanh nghiệp, hiệp hội ngành nghề, và (4) Ban thanh tra nhân dân (cấp địa phương). Bốn thành phần trên của luật Việt Nam không phản ánh đúng tinh thần Công ước Chống Tham Nhũng của Liên Hiệp Quốc bởi vì trong hệ thống chính trị Việt Nam ngày nay, những thành phần đó chỉ là cánh tay nối dài của Đảng CSVN. các tổ chức xã hội dân sự, các tổ chức phi chính phủ, các nhóm cộng đồng được đề cập trong Công ước Chống Tham Nhũng của Liên Hiệp Quốc đã không được đề cập đến.

Vào năm 2013, ĐCSVN đã thành lập Ban Chỉ Đạo Trung Ương về Phòng, Chống Tham Nhũng mà người đứng đầu là Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng. Trong năm 2020-2021, kế hoạch chống tham nhũng này đã gây được tiếng vang với một số vụ án nhằm vào một số quan chức cao cấp trong Đảng, chính quyền, và giới kinh doanh.⁴⁵

Tuy vậy thực trạng nạn tham nhũng trong guồng máy nhà nước cũng như nhận thức của người dân vẫn không khả quan hơn. Theo bảng xếp hạng Chỉ Số Cảm Nhận Tham Nhũng hằng năm (CPI) của Tổ chức Minh Bạch Quốc Tế thì năm 2020 Việt Nam được 36/100 điểm (100 = tốt nhất, 0 = tệ nhất), giảm 1 điểm so với năm 2019, đứng thứ 104/180 trong bảng xếp hạng các nước toàn cầu, tụt lùi sau 8 nước so với năm 2019 (96/180)⁴⁶

Theo tài liệu Chỉ Số Tham Nhũng Toàn Cầu - Châu Á 2020 của tổ chức Minh Bạch Quốc Tế, 64% người Việt Nam được thăm dò cho rằng tệ trạng tham nhũng ở mức nghiêm trọng; 15% người cho biết bản thân họ đã hối lộ để có được dịch vụ trong vòng 1 tháng qua; 3% nói họ đã từng bị tống tiền hoặc biết việc đó xảy ra cho người khác. Có đến 39% người được hỏi cho rằng mức độ tham nhũng đã gia tăng trong 12 tháng vừa qua; 24% nói mức độ tham nhũng giảm; 29% nói không thay đổi; và 8% không biết. Cũng theo cuộc nghiên cứu này thì có 5 nhóm đối tượng bị xem là tham nhũng nhất gồm: cảnh sát giao thông (chiếm 25%), công an (17%), cán bộ thuế (14%), lãnh đạo doanh nghiệp (12%) và cán bộ hành chánh (10%).⁴⁷

Một nghiên cứu về Thế Hệ Trẻ Việt Nam của Hội Đồng Anh Quốc (British Council) năm 2020 cho thấy tham nhũng là ưu tiên cao nhất ở cấp độ vĩ mô đối với giới trẻ, hai phần ba (67%) người được hỏi cho biết giải quyết tham nhũng là vấn đề hàng đầu mà Chính phủ phải đối mặt. Trong các buổi thảo luận nhóm, những người trẻ tham gia cho thấy tình trạng tham nhũng tồn tại ở hầu hết mọi lĩnh vực của xã hội và ảnh hưởng đến cuộc sống hàng ngày, từ giáo dục tới công việc; từ chính quyền địa phương tới các thủ tục ở trung ương. Và theo họ, nạn tham nhũng ngày nay tồi tệ

⁴⁵ Tuổi trẻ. *Tổng bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng chủ trì hội nghị tổng kết chống tham nhũng*. <https://tuoitre.vn/tong-bi-thu-chu-tich-nuoc-nguyen-phu-trong-chu-tri-hoi-nghi-tong-ket-chong-tham-nhung-2020121211590638.htm>

⁴⁶ Transparency International 2020. *Vietnam*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/vnm>

⁴⁷ Transparency International. *Global Corruption Barometer - Asia 2020: Citizens' views and experiences of Corruption*. https://issuu.com/transparencyinternational/docs/gcb_asia_2020_report

hơn thời cha mẹ họ.⁴⁸

Những lý do chính của tình trạng tham nhũng gia tăng bao gồm:

- Không có sự tham gia của các tổ chức độc lập ngoài chính quyền.
- Báo chí không đóng được vai trò phát hiện tham nhũng; trái lại nhà nước gia tăng bóp nghẹt tự do báo chí; chỉ trích các nhà lãnh đạo Đảng và chính phủ là tội hình sự (Điều 331 Luật Hình sự 2015); nhiều phóng viên có thể hành nghề bị hành hung khi điều tra các vụ tham nhũng [xem Phần 4, Chương IV của Báo cáo này: Một Không Gian Bất An Của Nhà Báo Chuyên Nghiệp.]
- Nhưng trên hết, chính chế độ độc tài toàn trị Cộng Sản Việt Nam là nguồn gốc của tệ nạn tham nhũng hiện nay. Độc tài toàn trị không những bóp nghẹt những tiếng nói phản biện cần thiết cho một guồng máy nhà nước trong sạch, mà hơn thế nữa, để duy trì quyền lực, đảng cầm quyền phải mua sự trung thành bằng tham nhũng. Những vụ án tham nhũng liên hệ đến một số quan chức lớn trong thời gian qua cho thấy rõ những kẻ bị thất sủng là những người bị cho là đã đánh mất lòng trung thành đối với chế độ hoặc đối với lãnh tụ.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Thực hiện các mục tiêu cụ thể vì lợi ích của mọi người dân, thông qua cải thiện tình trạng bất bình đẳng trong tiêu chí nghèo đa chiều.
- Khẩn cấp tiến hành những biện pháp cụ thể bảo vệ môi trường sống cho người dân, lồng ghép chính sách môi trường vào các quyết định kinh tế và bài trừ tham nhũng.
- Tái lập quyền tư hữu đất đai cho người dân; ngưng ngay việc cưỡng chiếm đất đai, đi ngược lại luật nhân quyền quốc tế; và trả lại những bất động sản bị Nhà nước tịch thu cho sở hữu chủ hợp pháp.

⁴⁸ British Council. *Báo cáo Nghiên cứu Thể hệ trẻ Việt Nam*.
<https://www.britishcouncil.vn/sites/default/files/ngghien-cuu-the-he-tre-viet-nam.pdf>

PHỤ LỤC I
DANH SÁCH TÙ NHÂN LƯƠNG TÂM BỊ BẮT GIAM TRONG NĂM 2020-2021
Tính Đến Ngày 31-5-2021 (Xếp Theo Thứ Tự Thời Gian Bị Bắt)

SỐ THỨ TỰ	TÊN HỌ	NĂM SINH	HOẠT ĐỘNG	NGÀY BỊ BẮT	NGÀY XỬ	TỘI DANH*	NĂM TÙ	NĂM QUẢN CHẾ	NHÀ TÙ
1	Trần Ngọc Sơn	1965	Facebooker	5/20/2021	Pretrial detention	331			Vinh Phuc Police Dept
2	Nguyễn Bảo Tiên	1986	Book distributor	5/5/2021	Pretrial detention	117			Phu Yen Police Dept
3	Đoàn Kiên Giang	1985	Journalist	4/20/2021	Pretrial detention	331			Can Tho Police Dept
4	Nguyễn Phước Trung Bảo	1982	Journalist	4/20/2021	Pretrial detention	331			Can Tho Police Dept
5	Nguyễn Thanh Nhã	1980	Journalist	4/20/2021	Pretrial detention	331			Can Tho Police Dept
6	Nguyễn Thúy Hạnh	1963	Social activist	4/7/2021	Pretrial detention	117			Ha Noi Police Dept
7	Nguyễn Hoài Nam	1973	Journalist	4/2/2021	Pretrial detention	331			HCM City Temp detention center
8	Lê Trọng Hùng	1979	Facebooker	3/27/2021	Pretrial detention	117			Ha Noi Police Dept
9	Nguyễn Duy Hường	1987	facebooker	3/22/2021	Pretrial detention	117			Nghe An Police Dept
10	Trần Quốc Khánh	1960	Facebooker	3/10/2021	Pretrial detention	117			Ninh Binh Police Dept
11	Phan Bùi Bảo Thy	1971	Journalist	2/6/2021	Pretrial detention	331			Quang Tri Police Dept
12	Lê Anh Dũng	1965	Facebooker	2/5/2021	Pretrial detention	331			Quang Tri Police Dept
13	Lê Thị Bình	1976	Facebooker	12/22/2020	4/22/2021	331	2		Long Tuyền prison, Can Tho
14	Trương Châu Hữu Danh	1982	Facebooker	12/16/2020	Pretrial detention	331			Can Tho Police Dept
15	Cao Văn Dũng	1968	Facebooker	11/21/2020	Pretrial detention	117	8	3	Quang Ngai detention center
16	Nguyễn Văn Lâm	1970	Facebooker	11/6/2020	Pretrial detention	117			Nghe An Police Dept
17	Nguyễn Quang Khải	1969	Facebooker	10/20/2020	Pretrial detention	337			Dong Nai Police Dept
18	Phạm Đoàn Trang	1978	Writer	10/6/2020	Pretrial detention	117 (88)			Hanoi temp detention center
19	Hoàng Minh Tuấn	1980	Social activist	9/25/2020	Pretrial detention	156			Dak Lak Police Dept
20	Phạm Đình Quý	1981	Anti-corruption activist	9/25/2020	Pretrial detention	156			Đắk Lắk Police Dept
21	Lê Văn Hải	1966	Land rights activist	9/18/2020	3/31/2021	331	4		Quy Nhơn prison, Binh Dinh
22	Quách Duy	1982	Facebooker	9/18/2020	4/15/2021	331	4.5		Chi Hoa prison, HCM City
23	Trần Nguyên Chuân	1967	Political activist	9/1/2020	3/19/2021	109	6.6		Đắk Lắk Police Dept
24	Trần Thị Tuyết Diệu	1988	Journalist	8/21/2020	4/23/2021	117	8		Phu Yen Police Dept
25	Nguyễn Quang Vinh	1981	Facebooker	6/27/2020	Pretrial detention	331			Nghe An Police Dept
26	Cần Thị Thêu	1962	Land rights activist	6/24/2020	5/5/2021	117	8	3	Hòa Bình detention center

27	Lê Viết Hòa	1962	Facebooker	6/24/2020	3/30/2021	117	5		Unknown
28	Ngô Thị Hà Phương	1996	Facebooker	6/24/2020	3/30/2001	117	7		Khanh Hoa Prov Detention Center
29	Nguyễn Thị Cẩm Thúy	1976	Facebooker	6/24/2020	3/30/2021	117	9	3	Khanh Hoa Prov Detention Center
30	Nguyễn Thị Tâm	1972	Land rights activist	6/24/2020	Pretrial detention	117			Ha Noi Police Dept
31	Trịnh Bá Phương	1985	Land right activist	6/24/2020	Pretrial detention	117			Detention center #1, Hanoi
32	Trịnh Bá Tư	1989	Land right activist	6/24/2020	5/5/2021	117	8	3	Hoa Binh province prison
33	Vũ Tiến Chi	1966	Facebooker	6/24/2020	3/30/2021	117	10	3	Lam Dong Police Dept
34	Phan Thị Thanh Hồng	1969	Facebooker	6/21/2020	Pretrial detention	318			HCM City Temp detention center
35	Huỳnh Anh Khoa	1982	Facebooker	6/13/2020	12/11/2020	331	1y 5m		HCM City Temp detention center
36	Nguyễn Đăng Thương	1957	Facebooker	6/13/2020	12/21/2020	331	1.5		HCM City Temp detention center
37	Trần Trọng Khải		Facebooker	6/13/2020	12/21/2020	331	1		Unknown
38	Lê Hữu Minh Tuấn	1989	Journalist	6/12/2020	1/5/2021	117	11	3	Chi Hoa prison, Ho Chi Minh city
39	Nguyễn Tường Thụy	1952	Journalist	5/23/2020	1/5/2021	117	11	3	An Phước prison, Bình Dương
40	Phạm Thành	1952	Blogger	5/21/2020	Pretrial detention	117			Detention center #1, Hanoi
41	Lê Ngọc Thành	1972	Political activist	4/25/2020	Pretrial detention	109			An Giang Police Dept.
42	Trần Đức Thạch	1952	Writer	4/23/2020	12/15/2020	109	12	3	Nghe An Police Dept
43	Đinh Thị Thu Thủy	1982	facebooker	4/18/2020	1/20/2021	117	7		Hau Giang Police Dept.
44	Lương Thị Thu Hiền	1968	Political activist	4/8/2020	Pretrial detention	109			Dong Nai Police Dept.
45	Nguyễn Thị Kim Phụng	1967	Political activist	4/2/2020	Pretrial detention	109			An Giang Police Dept
46	Chung Hoàng Chương	1977	Civil rights face-booker	1/11/2020	4/27/2020	331	1.5		Ninh Kiều District Police, Can Tho
47	Đinh Văn Phú	1973	Civil rights face-booker	1/9/2020	Pretrial detention	117	N/A		Dak Nong Police Dept
48	Bùi Viết Hiếu	1943	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	16		Nghệ An Prison
49	Lê Đình Chức	1980	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	Death		Detention center #2, Hanoi
50	Lê Đình Công	1964	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	Death		Detention center #2, Hanoi
51	Lê Đình Doanh	1988	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	Life		Yên Hạ prison, tỉnh Sơn La
52	Nguyễn Quốc Tiến	1980	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	13		Yên Bái Police Dept
53	Nguyễn Văn Tuyển	1974	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	12		Detention center# 2 Hanoi
54	Bùi Thị Đức	1957	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Suspended sentence
55	Bùi Thị Nối	1958	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	6		Bac Giang Prison
56	Bùi Văn Niên	1980	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Suspended sentence
57	Bùi Văn Tiến	1979	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5		Detention center #2, Hanoi
58	Bùi Văn Tuấn	1991	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Detention center #2, Hanoi
59	Bùi Viết Tiến	2000	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	1.5		Suspended sentence
60	Đào Thị Kim	1983	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	2		Suspended sentence
61	Lê Đình Hiễn	1988	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	1.5		Suspended sentence
62	Lê Đình Quân	1976	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5		Unknown

63	Lê Đình Quang	1984	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5	Unknown
64	Lê Đình Uy	1993	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5	Unknown
65	Lê Thị Loan	1966	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	2.5	Suspended sentence
66	Mai Thị Phần	1963	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	2.5	Suspended sentence
67	Nguyễn Thị Bét	1961	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3	Suspended sentence
68	Nguyễn Thị Dung	1963	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	15 m	Suspended sentence
69	Nguyễn Thị Lựa	1956	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3	Suspended sentence
70	Nguyễn Văn Duệ	1962	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3	Detention center #2, Hanoi
71	Nguyễn Văn Quân	1980	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5	Detention center #2, Hanoi
72	Nguyễn Văn Trung	1988	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	1.5	Suspended sentence
73	Nguyễn Xuân Điều	1952	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3	Suspended sentence
74	Trần Thị La	1078	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3	Suspended sentence
75	Trần Thị Phụng	1984	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	15 m	Suspended sentence
76	Trịnh Văn Hải	1988	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3	Detention center #2, Hanoi
77	Nguyễn Văn Nhanh	1992	Facebooker	2020	1/7/2021	155	1	Unknown
78	Nguyễn Hữu Mỹ	1973	Facebooker	2020	Pretrial detention	331		Quang Ngai Police Dept
79	Trần Văn Tứ	1992	Facebooker	2020	Pretrial detention	331		Quang Ngai Police Dept

***Các điều khoản của Bộ luật Hình sự năm 2015 được sử dụng để kết tội những người hoạt động nhân quyền**
(Trong ngoặc đơn là của Bộ luật Hình sự năm 1999)

Điều 109. Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân

Điều 117 (88). Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Điều 123. Tội giết người

Điều 156. Tội vu khống

Điều 318. Tội gây rối trật tự công cộng

Điều 330. Tội chống người thi hành công vụ

Điều 331. Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân

PHỤ LỤC II
DANH SÁCH TÙ NHÂN LƯƠNG TÂM CÒN BỊ GIAM CẦM
Cập Nhật 31/05/2021 (Xếp Theo Tên Họ)

SỐ THỨ TỰ	TÊN HỌ	NĂM SINH	HOẠT ĐỘNG	NGÀY BỊ BẮT	NGÀY XỬ	TỘI DANH*	NĂM TÙ	NĂM QUẢN CHẾ	NHÀ TÙ
1	A Gron	1943	H'mong Christian	2017	Unknown	Un-known	8		Unknown
2	A Hung	1980	H'mong Christian	2017	Unknown	87	8		Gia Trung prison, Gia Lai
3	A Jen	1984	Hà Mòn Christian	2017	4/26/2016	87	9		Gia Trung prison, Gia Lai
4	A Ly	1979	H'mong Christian	2017	Unknown	87	7		Gia Trung prison, Gia Lai
5	A Ngo	1998	H'mong Christian	2017	Unknown	87	7		Gia Trung prison, Gia Lai
6	A Quyn	1973	Hà Mòn Christian	11/18/2013	9/8/2014	87	9.5		Nam Ha prison, Ha Nam
7	A Tách (Bã Hlôl)	1959	Hà Mòn Christian	4/23/2012	5/28/2013	87	11		Prison No. 5, Thanh Hoa
8	A Tik	1952	Hà Mòn Christian	2016-01	4/26/2016	87	8	3	Gia Trung prison, Gia Lai
9	Bùi Hiếu Võ	1962	Facebooker	3/17/2017	5/9/2018	88	4.5		Phan Dang Luu, HCM City
10	Bùi Mạnh Đồng	1978	Facebooker	9/1/2018	9/27/2018	331	2.5		Can Tho detention center
11	Bùi Thanh Tư	1990	Street protester	7/24/2018	9/26/2018	318	4		Binh Thuan prison
12	Bùi Thị Dục	1957	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Suspended sentence
13	Bùi Thị Nối	1958	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	6		Bac Giang Prison
14	Bùi Văn Niên	1980	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Suspended sentence
15	Bùi Văn Thâm	1987	Hoa Hao Buddhist	6/26/2017	2/9/2018	245, 257	6		Chau Doc Prison
16	Bùi Văn Tiến	1979	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5		Detention center #2, Hanoi
17	Bùi Văn Trung	1964	Hoa Hao Buddhist	6/26/2017	2/9/2018	245	6		An Phuoc prison, Binh Duong
18	Bùi Văn Tuấn	1991	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Detention center #2, Hanoi
19	Bùi Viết Hiếu	1943	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	16		Nghệ An Prison
20	Bùi Viết Tiến	2000	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	1.5		Suspended sentence
21	Cần Thị Thêu	1962	Land right activist	6/24/2020	5/5/2020	117	8	3	Hoa Binh detention center
22	Cao Văn Dũng	1968	Facebooker	11/21/2020	Pretrial detention	117			Quang Ngai detention center
23	Chang A Súa	1987	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	8		Unknown
24	Châu Văn Khâm	1949	Political activist	1/13/2019	11/11/2019	113	12		Thu Duc Prison, Binh Thuan Province

25	Chung Hoàng Chương	1977	Civil rights face-booker	1/11/2020	4/27/2020	331	1.5		Ninh Kieu District Police, Can Tho
26	Đặng Ngọc Tấn	2000	Street protester	6/11/2018	5/21/2019	318, 178	24		Binh Thuan prison
27	Đặng Văn Tuấn	1985	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	4		Binh Thuan prison
28	Đặng Văn Tùng	2000	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	3		Binh Thuan prison
29	Đào Thị Kim	1983	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	2		Suspended sentence
30	Dinh Kừ	1972	Hà Môn Christian	4/26/2016	Unknown	87	7		Prison No. 5, Thanh Hoa
31	Dinh Ngo	1987	Evangelical pastor	4/26/2013	Unknown	Unknown	7.5		An Phuoc prison, Binh Duong
32	Đinh Nông (Bă Pol)	1965	Montagnard Christian	2016-09	4/7/2017	87	8		Gia Trung prison, Gia Lai
33	Đinh Thị Thu Thủy	1982	facebooker	4/18/2020	1/20/2021	117	7		Hau Giang Police Dept.
34	Đinh Văn Phú	1973	Civil rights face-booker	1/9/2020	Pretrial detention	117			Dak Nong Police Dept
35	Đỗ Công Đương	1964	Independent journalist	1/24/2018	1/23/2019	318, 331	8		Prison No. 6, Nghe An
36	Đỗ Thế Hoá	1968	The Constitution Group	9/2/2018	7/31/2020	118	5		HCM City temp detention center
37	Đỗ Văn Ngọc	1996	Street protester	6/10/2018	7/23/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
38	Đỗ Văn Thắng	1999	Street protester	6/11/2018	9/26/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
39	Đoàn Kiên Giang	1985	Journalist	4/20/2021	Pretrial detention	331			Can Tho Police Dept
40	Đoàn Thị Bích Thủy	1972	Political activist	2/16/2017	12/27/2017	88	5	1	Quy Nhon Prison
41	Đoàn Văn Cư	1962	Ân Dân Đại Đạo Cult	2/12/2012	2/4/2013	79	14	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
42	Đoàn Viết Hoan	1984	Social activist face-booker	4/25/2019	11/26/2019	118	3		Prison No. B5, Dong Nai province
43	Dương Thị Lanh	1983	Civil rights face-booker	1/28/2019	8/23/2019	117	8	2	Dac Nong prison
44	Dương Văn Ngoan	1978	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	5		Binh Thuan prison
45	Giàng A Dia	1993	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	8		Unknown
46	Giàng A Sinh	1981	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	8		Unknown
47	Giàng A Và	1990	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	8		Unknown
48	Hà Hải Ninh	1988	Political activist	2018-06	7/23/2019	109	Unknown		Quang Ninh Police Dept
49	Hà Văn Thành	1982	Environmental activist	10/21/2019	Pretrial detention	349			Nghệ An Police Dept
50	Hồ A Hù	1988	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	8		Unknown
51	Hồ Đặng Văn An	1998	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	3		Binh Thuan prison
52	Hồ Đình Cương	1975	The Constitution Group	9/4/2018	Pretrial detention	117			HCM City temp detention center
53	Hồ Đình Cương	Unknown	The Constitution Group	9/4/2018	7/31/2020	118	4.5		4 Phan Dang Luu, HCM City
54	Hồ Đức Hòa	1974	Civil rights blogger	7/30/2011	5/23/2013	79	13	5	Ba Sao prison, Ha Nam
55	Hồ Thái Hà	1981	Street protester	6/10/2018	3/7/2019	318	3.5		Binh Thuan prison
56	Hồ Thanh Tâm	1989	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	3		Binh Thuan prison
57	Hồ Văn Tâm	1989	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	3		Binh Thuan prison

58	Hoàng Đức Bình	1983	Environmental activist	5/15/2017	4/24/2018	257, 258	14		An Diem prison, Quang Nam
59	Hoàng Minh Tuấn	1980	Anti-corruption activist	9/25/2020	Pretrial detention	156			Dak Lak temporary detention center
60	Hoàng Thị Thu Vang	1966	The Constitution Group	9/2/2018	7/31/2020	118	7	3	An Phuoc prison, Binh Duong
61	Hoàng Văn Chơ	1979	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	8		Unknown
62	Hoàng Văn Páo	1982	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	20		Unknown
63	Huỳnh Anh Khoa	1982	Facebooker	6/13/2020	12/11/2020	331	1.5m		HCM City temp detention center
64	Huỳnh Đắc Tuý	1976	Civil rights face-booker	2/22/2019	8/21/2019	117	6	3	Quang Ngai Police Dept
65	Huỳnh Đức Thanh Bình	1996	Political activist	7/7/2018	6/24/2019	109	10	3	Xuan Loc prison, Dong Nai
66	Huỳnh Hữu Đạt	1970	Political activist	2/1/2017	12/27/2017	79	13	3	Quy Nhon, Binh Dinh
67	Huỳnh Minh Tâm	1978	Civil rights face-booker	1/26/2019	11/28/2019	117	9		Gia Trung Prison, Gia Lai
68	Huỳnh Thị Kim Quyên	1979	Political activist	4/30/2017	12/21/2017	88	4	2	Unknown
69	Huỳnh Thị Tố Nga	1983	Civil rights face-booker	1/28/2019	11/28/2019	117	5		An Phuoc Prison, Binh Duong
70	Huỳnh Thục Vy	1985	Civil rights blogger	Unknown	11/30/2018	276	2.75		Imprisonment postponed due to pregnancy
71	Huỳnh Trương Ca	1971	The Constitution Group	9/4/2018	12/28/2018	117	5.5		Xuan Loc K2 prison, Dong Nai
72	Huỳnh Văn Sù	1989	Street protester	6/10/2018	3/7/2019	318	3		Binh Thuan prison
73	Jơnh (Chinh)	1952	Hà môn Christian	5/8/2012	5/28/2013	87	9		Gia Trung prison, Gia Lai
74	Ksor Kam (Ama H'Trum)	1965	Montagnard Christian	2016-09	4/7/2017	87	9		Unknown
75	Ksor Ruk	1975	Degar Christian	10/30/2018	3/15/2019	87	10		Gia Trung prison, Gia Lai
76	Lầu A Lềnh	1970	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	Life		Unknown
77	Lê Anh Dũng	1965	Facebooker	2/5/2021	Pretrial detention	331			Quang Tri Police Dept
78	Lê Đình Chức	1980	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	Death		Detention center #2, Hanoi
79	Lê Đình Công	1964	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	Death		Detention center #2, Hanoi
80	Lê Đình Doanh	1988	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	Life		Yên Hạ prison, tỉnh Sơn La
81	Lê Đình Hiền	1988	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	1.5		Suspended sentence
82	Lê Đình Lượng	1965	Democracy activist	7/24/2017	8/16/2018	79	20	5	Ba Sao prison, Ha Nam
83	Lê Đình Quân	1976	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5		unknown
84	Lê Đình Quang	1984	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5		unknown
85	Lê Đình Uy	1993	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5		unknown
86	Lê Đức Đồng	1983	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2/5/2012	2/4/2013	79	12	5	An Diem prison, Quang Nam
87	Lê Duy Lộc	1956	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2/5/2012	2/4/2013	79	17	5	Gia Trung prison, Gia Lai
88	Lê Hữu Minh Tuấn	1989	Freelance journalist	6/12/2020	1/5/2021	117	11	3	Chi Hoa prison, Ho Chi Minh city

89	Lê Ngọc Thành	1972	Political activist	4/25/2020	Pretrial detention	109			An Giang Police Dept.
90	Lê Nhựt Bản	1993	Street protester	6/11/2018	10/31/2018	318	3		Binh Thuan prison
91	Lê Phúc	1951	Ân Dân Đại Đạo Cult	2/5/2012	2/4/2013	79	15	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
92	Lê Quý Lộc	1976	The Constitution Group	9/3/2018	7/31/2020	118	5		An Phuoc prison, Binh Duong
93	Lê Thanh Tùng	1968	Civil rights activist	12/14/2015	12/16/2016	88	12	4	Ba Sao prison, Nam Ha province
94	Lê Thị Bình	1976	Facebooker	12/22/2020	4/22/2021	331	2		Long Tuyen prison, Can Tho
95	Lê Thị Loan	1966	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	2.5		Suspended sentence
96	Lê Thị Ngọc Anh	1989	Street protester	6/10/2018	3/7/2019	318	2		Binh Thuan prison
97	Lê Trọng Cư	1966	Ân Dân Đại Đạo Cult	2/5/2012	2/4/2013	79	12	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
98	Lê Trọng Hùng	1979	Facebooker	3/27/2021	Pretrial detention	117			Ha Noi Police Dept
99	Lê Văn Hải	1966	Facebooker, land right	9/18/2020	3/31/2021	331	4		Quy Nhon prison, Binh Dinh
100	Lê Văn Khiển	1990	Social activist	3/5/2019	7/30/2019	318	2.5		Unknown
101	Lê Văn Sinh	1965	Civil rights face-booker	2/15/2019	9/5/2019	331	5		Unknown
102	Lê Văn Tâm	2001	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	3		Binh Thuan prison
103	Lê Viết Hòa	1962	Facebooker	6/24/2020	3/30/2021	117	5		Unknown
104	Lương Nhật Quang	1987	Ân Dân Đại Đạo Cult	2/10/2012	2/4/2013	79	12	5	Prison No. 6, Nghe An
105	Lương Thị Thu Hiền	1968	Political activist	4/8/2020	Pretrial detention	109			Dong Nai Police Dept.
106	Lưu Văn Vịnh	1967	Political activist	11/6/2016	10/5/2018	79	15	3	Gia Trung prison, Gia Lai
107	Mai Thị Phần	1963	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	2.5		Suspended sentence
108	Ngô Thị Hà Phương	1996	Facebooker	6/24/2020	3/30/2001	117	7		Khanh Hoa Province Detention Center
109	Ngô Văn Đạt	1989	Street protester	6/10/2018	7/23/2018	318	3		Binh Thuan prison
110	Ngô Văn Dũng	1969	The Constitution Group	9/4/2018	7/31/2020	118	5		An Phuoc prison, Binh Duong
111	Ngô Xuân Thành	1970	Social activist face-booker	4/25/2019	11/26/2019	118	2.5		Prison No. B5, Dong Nai province
112	Nguyễn Bá Mạnh	1987	Civil rights face-booker	3/19/2019	Pretrial detention	288			Bac Ninh temp detention center
113	Nguyễn Bắc Truyển	1968	Brotherhood for Democracy	7/30/2017	4/5/2018	79	11	3	An Diem prison, Quang Nam
114	Nguyễn Bảo Tiên	1986	Book distributor	5/5/2021	Pretrial detention	117			Phu Yen Police Dept
115	Nguyễn Chí Vững	1981	Civil rights face-booker	4/23/2019	11/26/2019	117	6	2	Bac Lieu Police Dept
116	Nguyễn Chương	1995	Street protester	6/10/2018	7/23/2018	318	3		Binh Thuan prison
117	Nguyễn Đăng Thương	1957	Facebooker	6/13/2020	12/21/2020	331	1.5		HCM City, Temp Detention Center
118	Nguyễn Đình	1968	Ân Dân Đại Đạo Cult	2/10/2012	2/4/2013	79	14	5	Xuan Loc prison, Dong Nai

119	Nguyễn Đình Khuê	1978	Social activist face-booker	4/25/2019	11/26/2019	118	2.5		Prison No. B5, Dong Nai province
120	Nguyễn Đình Thành	1991	Civil rights activist	6/8/2018	10/17/2018	117	7		Detention Center, Binh Duong Province
121	Nguyễn Duy Hường	1987	facebooker	3/22/2021	Pretrial detention	117			Nghe An Police Dept
122	Nguyễn Hoài Nam	1973	Journalist	4/2/2021	Pretrial detention	331			HCM City Police Dept
123	Nguyễn Hoàng Nam	1982	Hoa Hao Buddhist	6/26/2017	2/9/2018	245	4		Xuan Loc prison, Dong Nai
124	Nguyễn Hữu Mỹ	1973	Facebooker	7/12/1905	Pretrial detention	331			Quang Ngai Police Dept
125	Nguyễn Kỳ Lạc	1951	Ân Dân Đại Đạo Cult	2/6/2012	2/4/2013	79	16	5	Xuan Loc prison, Dong Nai
126	Nguyễn Năng Tĩnh	1976	Social activist Face-booker	5/29/2019	11/15/2019	117	11	5	Prison #5, Thanh Hoa
127	Nguyễn Ngọc Ánh	1980	Social activist	8/30/2018	11/7/2019	117	6	5	Xuan Loc prison, Dong Nai province
128	Nguyễn Ngọc Bình	1991	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
129	Nguyễn Nhật Thượng	Unknown	Hoa Hao Buddhist	5/18/2017	1/23/2018	88	6		Bang Lang prison, An Giang province
130	Nguyễn Nhật Trường	1985	Hoa Hao Buddhist	5/18/2017	1/23/2018	88	6	3	Bang Lang prison, An Giang province
131	Nguyễn Phước Trung Bảo	1982	Journalist	4/20/2021	Pretrial detention	331			Can Tho Police Dept
132	Nguyễn Quang Khải	1969	Facebooker	10/20/2020	Pretrial detention	337			Dong Nai Police Dept
133	Nguyễn Quang Thanh	1983	Political activist	2/16/2017	12/27/2017	79	14	3	Quy Nhon prison, Binh Dinh
134	Nguyễn Quang Vinh	1981	Facebooker	6/27/2020	Pretrial detention	331			Nghe An Police Dept
135	Nguyễn Quốc Đức Vượng	1991	Facebooker, street protester	9/23/2019	7/7/2020	117	8		An Phuoc prison, Binh Duong
136	Nguyễn Quốc Hoàn	1977	Democracy activist	6/11/2016	10/5/2018	79	13	3	Bo La prison, Binh Duong
137	Nguyễn Quốc Huệ	1993	Street protester	6/11/2018	10/31/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
138	Nguyễn Quốc Tiến	1980	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	13		Yên Bái Police Dept
139	Nguyễn Quý Lai	1993	Street protester	6/11/2018	10/31/2018	318	3		Binh Thuan prison
140	Nguyễn Quỳnh Phong	1985	Social activist	3/5/2019	7/30/2019	318	3		Unknown
141	Nguyễn Tấn An	1992	Political activist	4/30/2017	12/21/2017	88	5	2	Unknown
142	Nguyễn Tấn Vũ	2000	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
143	Nguyễn Thái Bình	1986	Ân Dân Đại Đạo Cult	2/10/2012	2/4/2013	79	12	5	An Diem prison, Quang Nam
144	Nguyễn Thanh Nhã	1980	Journalist	4/20/2021	Pretrial detention	331			Công an TP Cần Thơ
145	Nguyễn Thanh Phương	1996	Street protester	6/10/2018	3/7/2019	318	3		Binh Thuan prison
146	Nguyễn Thị Bét	1961	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Suspended sentence
147	Nguyễn Thị Cẩm Thúy	1976	Facebooker	6/24/2020	3/30/2021	117	9	3	Khanh Hoa Province Detention Center

148	Nguyễn Thị Dung	1963	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	15 m		Suspended sentence
149	Nguyễn Thị Hòa	1972	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
150	Nguyễn Thị Huệ	1968	Civil rights face-booker	3/12/2019	10/17/2019	331	2.5		Gia Trung prison, Gia Lai
151	Nguyễn Thị Kim Phụng	1967	Political activist	4/2/2020	Pretrial detention	109			An Giang Police Dept
152	Nguyễn Thị Liên	1984	Street protester	6/10/2018	3/7/2019	318	3		Binh Thuan prison
153	Nguyễn Thị Lụa	1956	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Suspended sentence
154	Nguyễn Thị Ngọc Hạnh	1976	The Constitution Group	9/3/2018	7/31/2020	118	8	3	An Phuoc prison, Binh Duong
155	Nguyễn Thị Ngọc Sương	1968	Civil rights face-booker	10/13/2018	5/10/2019	117	5		Unknown
156	Nguyễn Thị Tâm	1972	Land right activist	6/24/2020	Pretrial detention	117			Ha Noi Police Dept
157	Nguyễn Thúy Hạnh	1963	Social activist	4/7/2021	Pretrial detention	117			Ha Noi Police Dept
158	Nguyễn Trung Linh	1967	Civil rights face-booker	5/27/2018	2020-7	117	12		Hanoi Detention Center #1
159	Nguyễn Trung Tôn	1971	Brotherhood for Democracy	7/30/2017	4/5/2018	79	12	3	Gia Trung prison, Gia Lai
160	Nguyễn Trung Trực	1963	Brotherhood for Democracy	8/4/2017	12/26/2018	79	12	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
161	Nguyễn Tường Thụy	1952	Freelance journalist	5/23/2020	1/5/2021	117	11	3	An Phước prison, Binh Duong
162	Nguyễn Văn An	1990	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	3		Binh Thuan prison
163	Nguyễn Văn Công Em	1971	Civil rights face-booker	2/28/2019	9/17/2019	117	5	5	Ben Tre Police Dept
164	Nguyễn Văn Điền	1983	Civil rights face-booker	3/2/2017	1/31/2018	88	6.5		Prison No. 5, Thanh Hoa
165	Nguyễn Văn Đức Độ	1975	Democracy activist	11/6/2016	10/5/2018	79	11		Bo La prison, Binh Duong
166	Nguyễn Văn Duệ	1962	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Hanoi Detention Center #2
167	Nguyễn Văn Hiếu	1998	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	3		Binh Thuan prison
168	Nguyễn Văn Hóa	1995	Independent journalist	1/12/2017	11/27/2017	88	7	3	An Diem prison, Quang Nam
169	Nguyễn Văn Hưng	1995	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	3		Binh Thuan prison
170	Nguyễn Văn Lâm	1970	Facebooker	11/6/2020	Pretrial detention	117			Nghe An Police Dept
171	Nguyễn Văn Nghĩa	1978	Political activist	2/16/2017	12/27/2017	79	12	3	Quy Nhơn prison, Binh Dinh
172	Nguyễn Văn Nghiêm	1963	Social activist face-booker	11/5/2019	6/23/2020	117	6		Hoa Binh Police Dept.
173	Nguyễn Văn Nhanh	1992	Facebooker	Unknown	1/7/2021	155	1		Unknown
174	Nguyễn Văn Oai	1981	Civil rights activist	1/19/2017	9/18/2017	257, 304	5	4	Gia Trung prison, Gia Lai
175	Nguyễn Văn Phước	1979	Civil rights face-booker	12/10/2018	10/29/2019	117	5		An Gian Police Dept
176	Nguyễn Văn Quân	1980	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	5		Hanoi Detention Center #2

177	Nguyễn Văn Quang	1987	Civil rights face-booker	6/18/2018	2019-03	117	6		Thanh Hoa province prison
178	Nguyễn Văn Tân	1990	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
179	Nguyễn Văn Thanh	1990	Social activist	10/11/2019	Pretrial detention	142			Quang Binh Police Dept.
180	Nguyễn Văn Thuận	1999	Street protester	6/10/2018	9/26/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
181	Nguyễn Văn Thượng	1985	Hoa Hao Buddhist	5/18/2017	1/23/2018	88	6	3	Unknown
182	Nguyễn Văn Tiến	1998	Street protester	7/24/2018	9/26/2018	318	4		Binh Thuan prison
183	Nguyễn Văn Trung	1988	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	1.5		Suspended sentence
184	Nguyễn Văn Trường	1976	Anti-corruption face-booker	2/9/2018	Pretrial detention	331			Thai Nguyen Police Dept.
185	Nguyễn Văn Tuấn	1988	Street protester	6/18/2018	10/8/2018	318	3		Unknown
186	Nguyễn Văn Tuấn	1984	Political activist	2/16/2017	12/27/2017	79	12	3	Quy Nhon prison, Binh Dinh
187	Nguyễn Văn Túc	1964	Brotherhood for Democracy	9/1/2017	9/14/2018	79	13	5	Prison No. 6, Nghe An province
188	Nguyễn Văn Tuyển	1974	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	123	12		Hanoi Detention Center #2
189	Nguyễn Văn Viễn	1971	Political activist	1/13/2019	11/11/2019	113	11		4 Phan Dang Luu, HCM City
190	Nguyễn Viết Dũng	1976	Social activist face-booker	9/27/2017	8/15/2018	88	6	5	Ba Sao prison, Ha Nam
191	Nguyễn Xí	1973	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	3		Binh Thuan prison
192	Nguyễn Xuân Điều	1952	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Suspended sentence
193	Noh	1959	Degar Christian	2008-08	4/11/2009	87	12		Gia Lai province prison
194	Phạm Chí Dũng	1966	Independent Journalist	11/21/2019	1/5/2021	117	15	3	Phan Dang Luu, HCM City
195	Phạm Đình Quý	1981	Anti-corruption activist	9/25/2020	Pretrial detention	156			Đắk Lắk Police
196	Phạm Đoàn Trang	1978	Blogger	10/6/2020	Pretrial detention	117, 88			Hanoi temporary detention center
197	Phạm Long Đại	1996	Political activist	2/16/2017	12/27/2017	88	6	1	Quy Nhon prison, Binh Dinh
198	Phạm Sang	1992	Street protester	6/10/2018	7/23/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
199	Phạm Thanh	1987	Street protester	6/11/2018	5/21/2019	178	15.5		Binh Thuan prison
200	Phạm Thành	1952	Blogger	5/21/2020	Pretrial detention	117			Hanoi Detention Center #1
201	Phạm Thị Phương	1945	Vietnam Populist Party	4/21/2010	9/21/2011	79	11		An Phuoc prison, Binh Duong
202	Phạm Văn Chung	1991	Street protester	6/11/2018	10/31/2018	318	3		Binh Thuan prison
203	Phạm Văn Điệp	1965	Civil rights face-booker	6/29/2019	11/26/2019	117	9	5	An Diem prison, Quang Nam
204	Phạm Văn Mẫn	2000	Street protester	6/10/2018	3/7/2019	318	3		Binh Thuan prison
205	Phạm Văn Trội	1972	Brotherhood for Democracy	7/30/2017	4/5/2018	79	7	1	Ba Sao prison, Hà Nam
206	Phạm Xuân Thân	1958	Political activist	6/12/1996	1996	84	Life-time		Z30A prison, Dong Nai
207	Phan Bùi Bảo Thy	1971	Journalist	2/6/2021	Pretrial detention	331			Quang Tri Police Dept

208	Phan Công Hải	1996	Social activist, face-booker	11/19/2019	4/28/2020	117	5	3	Nghe An Police Dept.
209	Phan Kim Khánh	1993	Civil rights blogger	3/21/2017	10/25/2017	88	6	4	Ba Sao prison, Ha Nam
210	Phan Thành Ý	1948	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2/10/2012	2/4/2013	79	14	5	Xuyen Moc prison, Ba Ria-Vung Tau
211	Phan Thị Thanh Hồng	1969	Facebooker	6/21/2020	Pretrial detention	318			HCM City temp detention center
212	Phan Trung (aka Thích Nhật Huệ)	1976	Democracy activist	11/16/2016	10/5/2018	79	8	3	Bo La prison, Binh Duong
213	Phan Văn Lành	1988	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	3.5		Binh Thuan prison
214	Phan Văn Thu	1948	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2/5/2012	2/4/2013	79	Life-time		An Phuoc prison, Binh Duong
215	Phàng A Lanh	1988	Political activist	Unknown	3/18/2020	389	2		Unknown
216	Phàng A Minh	1979	Political activist	Unknown	3/18/2020	389	2		Unknown
217	Phang A Vang	1988	H'mong Christian	10/16/2012	Unknown	87	15		Na Tau prison, Dien Bien
218	Puih Bop (Ama Phun)	1959	Montagnard Christian	2016-09	4/7/2017	87	9		Unknown
219	Quách Duy	1982	Facebooker	9/18/2020	4/15/2021	331	4.5		Chi Hoa prison, HCM City
220	Rah Lan Hip	1981	Degar Christian	5/15/2019	8/9/2019	116	7	3	Gia Trung prison, Gia Lai
221	Rmah Hlach (A Ma Blut)	1968	Montagnard Christian	7/22/2009	1/14/2010	87	12	3	Ba Sao prison, Ha Nam
222	Rơ Lan Kly (Ama Blan)	1962	Montagnard Christian	2016-09	4/7/2017	87	8		Unknown
223	Rơ Ma Đaih (Ama Pôn)	1989	Montagnard Christian	2016-09	4/7/2017	87	10		Unknown
224	Runh	1979	Hà môn Christian	4/23/2012	5/28/2013	87	10	3	Prison No. 5, Thanh Hoa
225	Siu Bler	1962	Evangelical pastor	8/27/2004	Unknown	87	17	3	Nam Ha prison, Ha Nam
226	Siu Hlom	1967	Montagnard Christian	8/28/2010	4/5/2011	87	12	3	Prison B20, Gia Lai
227	Sùng A Dơ	1996	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	8		Unknown
228	Sùng A Sính	1982	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	Life		Unknown
229	Sùng A Sinh	1986	Political activist	Unknown	3/18/2020	109	8		Unknown
230	Tạ Khu	1947	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2/6/2012	2/4/2013	79	16	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
231	Tạ Tấn Lộc	1975	Political activist	2/16/2017	12/27/2017	79	14	3	Quy Nhơn prison, Binh Dinh
232	Tăng Thanh Thuận	1991	Street protester	6/11/2018	10/31/2018	318	3		Binh Thuan prison
233	Thào A Khu	1990	Political activist	Unknown	3/18/2020	389	2		Unknown
234	Thao A Vang	1986	H'mong Christian	10/16/2012	Unknown	87	20		Na Tau prison, Dien Bien
235	Thin	1979	Hà môn Christian	Unknown	4/26/2016	87	6	3	Phu Yen prison
236	Trần Anh Kim	1949	Democratic Party	9/21/2015	12/16/2016	79	13	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
237	Trần Đức Thạch	1952	Writer	4/23/2020	12/15/2020	109	12	3	Nghe An Police Dept
238	Trần Hồ	1980	Street protester	6/10/2018	3/7/2019	318	3		Binh Thuan prison
239	Trần Hoàng Phúc	1994	Civil rights face-booker	6/29/2017	1/31/2018	88	6	4	An Phuoc prison, Binh Duong
240	Trần Huỳnh Duy Thức	1966	Civil rights blogger	5/24/2009	1/20/2010	79	16	5	Prison No. 6, Nghe An
241	Trần Long Phi	1998	Political activist	7/7/2018	6/24/2019	109	8		Gia Trung Prison, Gia Lai

242	Trần Ngọc Sơn	1965	Facebooker	5/20/2021	Pretrial detention	331			Vinh Tuong District Police
243	Trần Minh Lợi	1968	Anti-corruption face-booker	3/22/2016	3/27/2017	290	4.5		Unknown
244	Trần Nguyên Chuân	1967	Political activist	9/1/2020	3/19/2021	109	6.6		Đắk Lắk Police Dept
245	Trần Phi Dũng	1966	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2/12/2012	2/4/2013	79	13	5	Prison No. 6, Nghe An
246	Trần Quân	1984	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2/12/2012	2/4/2013	79	13	5	Xuan Loc prison, Dong Nai
247	Trần Quốc Khánh	1960	Facebooker	3/10/2021	Pretrial detention	117			Ninh Binh Police Dept
248	Trần Thanh Giang	1971	Hoa Hao Buddhist	4/23/2019	11/27/2019	117	8		An Giang prison
249	Trần Thanh Phương	1975	The Constitution Group	9/2/2018	7/31/2020	118	3.5		An Phuoc prison, Binh Duong
250	Trần Thị La	1078	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Suspended sentence
251	Trần Thị Phụng	1984	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	15 m		Suspended sentence
252	Trần Thị Tuyết Diệu	1988	Journalist	8/21/2020	4/23/2021	117	8		Phu Yen Police Dept
253	Trần Thị Xuân	1976	Brotherhood for Democracy	10/17/2017	4/12/2018	79	9	5	Prison No. 5, Thanh Hoa
254	Trần Trọng Khải	Un-known	Facebooker	Unknown	12/21/2020	331	1		Unknown
255	Trần Văn Công	1991	Street protester	6/11/2018	10/31/2018	318	3		Binh Thuan prison
256	Trần Văn Quyển	1999	Political activist	1/23/2019	11/11/2019	113	10		B34 Detention Center, HCM City
257	Trần Văn Tứ	1992	Facebooker	7/12/1905	Pretrial detention	331			Quang Ngai Police Dept
258	Trần Văn Xi	1995	Street protester	6/11/2018	9/26/2018	318	3		Binh Thuan prison
259	Trịnh Bá Phương	1985	Land right activist	6/24/2020	Pretrial detention	117			Hanoi Detention Center # 1
260	Trịnh Bá Tư	1989	Land right activist	6/24/2020	5/5/2020	117	8	3	Hoa Binh province prison
261	Trịnh Văn Hải	1988	Land petitioner	1/9/2020	9/14/2020	330	3		Hanoi Detention Center #2
262	Trịnh Viết Bằng	1959	Anti-corruption activist	5/14/2019	Pretrial detention	331			Temp detention center, Bac Ninh
263	Trương Châu Hữu Danh	1982	Facebooker	12/16/2020	Pretrial detention	331			Can Tho City temp detention center
264	Trương Duy Nhất	1964	Independent journalist	1/28/2019	3/9/2020	355	10		Prison No. 3, Nghe An province
265	Trương Hữu Lộc	1963	Street protester	6/11/2018	6/28/2019	118	8		Gia Trung prison, Gia Lai
266	Trương Minh Đức	1960	Brotherhood for Democracy	7/30/2017	4/5/2018	79	12	3	Prison No. 6, Nghe An
267	Trương Minh Tài	1992	Street protester	6/11/2018	10/31/2018	318	3		Binh Thuan prison
268	Từ Công Nghĩa	1993	Democracy activist	11/5/2016	10/5/2018	79	10	3	Xuyen Moc prison, Vung Tau
269	Từ Thiện Lương	1950	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2/10/2012	2/4/2013	79	16	5	Phuoc An prison, Binh Duong
270	Vang A De	1990	H'mong Christian	10/16/2012	Unknown	87	20		Na Tau prison, Dien Bien
271	Vang A Phu	1977	H'mong Christian	10/16/2012	Unknown	87	20		Na Tau prison, Dien Bien
272	Võ Mến	2000	Street protester	6/11/2018	11/29/2018	318	3		Binh Thuan prison

273	Võ Ngọc Cư	1951	Ẩn Đoàn Đại Đạo Cult	2/6/2012	2/4/2013	79	16	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
274	Võ Thành Lê	1955	Ẩn Đoàn Đại Đạo Cult	2/5/2012	2/4/2013	79	16	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
275	Võ Thường Trung	1976	Social activist face-booker	4/25/2019	11/26/2019	118	3		Gia Trung prison, Gia Lai province
276	Võ Tiết	1952	Ẩn Đoàn Đại Đạo Cult	2/5/2012	2/4/2013	79	16	5	Prison No. 6, Nghe An
277	Võ Văn Trụ	1982	Street protester	6/16/2018	10/17/2018	318	3.5		Unknown
278	Vũ Quang Thuận	1966	Civil rights face-booker	3/2/2017	1/31/2018	88	8		Ba Sao prison, Ha Nam
279	Vũ Thị Dung	1965	Civil rights face-booker	10/13/2018	5/10/2019	117	6		An Phuoc prison, Binh Duong
280	Vũ Tiến Chi	1966	Facebooker	6/24/2020	3/30/2021	117	10	3	Lam Dong Police Dept
281	Vương Tấn Sơn	1953	Ẩn Đoàn Đại Đạo Cult	2/12/2012	2/4/2013	79	17	5	Xuyen Moc prison, Vung Tau
282	Vương Thanh Thuận	1990	Hoa Hao Buddhist	5/18/2017	1/23/2018	88	7	3	Xuan Loc prison, Dong Nai province
283	Vương Văn Thả	1969	Hoa Hao Buddhist	5/18/2017	1/23/2018	88	12	3	An Phuoc prison, Binh Duong
284	Y Hriam Kpa	1976	H'mong Christian	7/30/2015	Unknown	87	7		Dak Tan prison, Dak Lak
285	Y Kur Bdap	1971	Montagnard Christian	4/24/2004	11/17/2005	87	17	5	Ba Sao prison, Ha Nam
286	Y Lao Mlo	1987	H'mong Christian	7/15/2015	Unknown	87	8		Dak Trung prison, Dak Lak
287	Y Pum Nie	1964	H'mong Christian	4/10/2018	Pretrial detention	116			Dak Lak Police Dept.
288	Y Yich	1960	Evangelical pastor	5/13/2013	11/14/2013	87	12		An Phuoc prison, Binh Duong

***Những điều khoản trong Bộ luật Hình sự dùng để kết án những người hoạt động nhân quyền**

(Những số đầu dòng là những điều của Luật Hình Sự 1999; những số trong ngoặc là những điều của Luật Hình Sự 2015)

79 (109): Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân

84 (113): Tội khủng bố

87 (116): Tội phá hoại chính sách đoàn kết

88 (117): Tội tuyên truyền chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam

89 (118): Tội phá rối an ninh

90 (119): Tội chống phá trại giam

91 (121): Tội trốn đi nước ngoài hoặc trốn ở lại nước ngoài nhằm chống chính quyền nhân dân

93 (123): Tội giết người

112 (142): Tội hiếp dâm người dưới 16 tuổi

121 (155): Tội làm nhục người khác

122 (156): Tội vu khống

143 (178): Tội hủy hoại hoặc cố ý làm hư hỏng tài sản

161 (200): Tội trốn thuế

226 (288): Tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông

230 (304): Tội chế tạo, tàng trữ, vận chuyển, sử dụng, mua bán trái phép hoặc chiếm đoạt vũ khí quân dụng, phương tiện kỹ thuật quân sự

232 (305): Tội chế tạo, tàng trữ, vận chuyển, sử dụng, mua bán trái phép hoặc chiếm đoạt vật liệu nổ

245 (318): Tội gây rối trật tự công cộng

257 (330): Tội chống người thi hành công vụ

258 (331): Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, công dân

275 (349): Tội tổ chức, cưỡng ép người khác trốn đi nước ngoài hoặc ở lại nước ngoài trái phép

276 (351): Tội xúc phạm Quốc kỳ, Quốc huy

280 (355): Tội lạm dụng chức vụ, quyền hạn chiếm đoạt tài sản

289 (364): Tội đưa hối lộ

290 (365): Tội làm môi giới hối lộ

313 (389): Tội che giấu tội phạm

314 (390): Tội không tố giác tội phạm

PHỤ LỤC III

GIẢI THƯỞNG NHÂN QUYỀN VIỆT NAM 2020

Giải Nhân Quyền Việt Nam do Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam (MLNQVN) thành lập từ năm 2002 nhằm tuyên dương thành tích tranh đấu bất bạo động cho lý tưởng nhân quyền tại Việt Nam. Giải Nhân Quyền Việt Nam còn nhằm bày tỏ sự liên đới của người Việt khắp nơi đối với những cá nhân và đoàn thể đã và đang dấn thân bảo vệ quyền làm người của người dân Việt Nam. Từ ngày thành lập đến nay, MLNQ đã tuyên dương những nhà đấu tranh hàng đầu cho nhân quyền tại Việt Nam, gồm:

- 2002 *Hoà thượng Thích Quảng Độ và Linh mục Nguyễn Văn Lý*
- 2003 *Quý Ông Nguyễn Vũ Bình, Lê Chí Quang, Nguyễn Khắc Toàn, và Bác sĩ Phạm Hồng Sơn*
- 2004 *Ông Phạm Quế Dương và Bác sĩ Nguyễn Đan Quế*
- 2005 *Ông Lê Quang Liêm, Linh mục Phan Văn Lợi, và Thượng Tọa Thích Tuệ Sỹ*
- 2006 *Ông Đỗ Nam Hải và Ông Nguyễn Chính Kết*
- 2007 *Ông Hoàng Minh Chính, Luật sư Lê Thị Công Nhân, và Luật sư Nguyễn Văn Đài*
- 2008 *Thượng Tọa Thích Thiện Minh, Nhà báo Điếu Cày Nguyễn Văn Hải, và Bán Nguyệt San Tự Do Ngôn Luận*
- 2009 *Nhà văn Trần Khải Thanh Thủy và Mục sư Nguyễn công Chính*
- 2010 *Ký giả Trương Minh Đức và nhà hoạt động công đoàn Đoàn Huy Chương*
- 2011 *TS Cù Huy Hà Vũ và nhà hoạt động công đoàn Đỗ Thị Minh Hạnh*
- 2012 *Cô Phạm Thanh Nghiên, nhà báo Tạ Phong Tần, và Cô Huỳnh Thục Vy*
- 2013 *LS Lê Quốc Quân, Ông Trần Huỳnh Duy Thức, và Ông Nguyễn Hoàng Quốc Hùng*
- 2014 *Dòng Chúa Cứu Thế Việt Nam, Ông Nguyễn Bắc Truyển, và hai nhạc sĩ Võ Minh Trí (Việt Khang) và Trần Vũ Anh Bình.*
- 2015 *Hòa Thượng Thích Không Tánh, Bà Hồ Thị Bích Khương, và Bà Bùi Thị Minh Hằng*
- 2016 *Mạng lưới Blogger Việt Nam, Luật sư Võ An Đôn, Trần Ngọc Anh và Cán Thị Thêu*
- 2017 *Hội Anh Em Dân Chủ, Blogger Anh Ba Sàm Nguyễn Hữu Vinh, Blogger Nguyễn Ngọc Như Quỳnh, và Mục sư Y Yích*
- 2018 *Ông Hoàng Đức Bình, Bà Trần Thị Nga, và Blogger Phạm Đoan Trang*
- 2019 *Mục sư Nguyễn Trung Tôn, Cô Nguyễn Đặng Minh Mẫn, và Luật sư Lê Công Định*
- 2020 *Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam, Ông Nguyễn Năng Tĩnh, và Ông Nguyễn Văn Hóa*

HỘI NHÀ BÁO ĐỘC LẬP VIỆT NAM

Hội Nhà báo Độc lập Việt Nam là một tổ chức xã hội dân sự được thành lập ngày 4/7/2014 tại Sài Gòn, đấu tranh cho quyền tự do báo chí, tự do ngôn luận. Hội Nhà báo Độc lập Việt Nam không được pháp luật Việt Nam công nhận.

Cơ quan ngôn luận chính thức của Hội là tờ báo điện tử Việt Nam Thời Báo, địa chỉ <https://vietnamthoibao.org/>. Tờ báo này là một phương tiện để các hội viên thể hiện quan điểm, nói lên thực trạng bất công xã hội, tố cáo những sai trái, những vi phạm nhân quyền của nhà cầm quyền, đồng thời chuyển tải những tin tức liên quan đến cuộc đấu tranh đòi nhân quyền của người dân bị nhà cầm quyền đàn áp.

Từ ngày thành lập đến nay, Hội đã có một số hoạt động đáng kể sau:

- Tổ chức và tham dự những cuộc tọa đàm, hội thảo về những vấn đề quan trọng của xã hội và đất nước;
- Lên tiếng kịp thời về những trường hợp người dân và nhà báo bị xâm hại;
- Liên kết và hợp tác với những tổ chức chính phủ và phi chính phủ quốc tế về báo chí;
- Ra tuyên bố ủng hộ các phong trào đòi hỏi tự do ngôn luận, tự do chính trị, bảo vệ môi trường và di sản quốc gia;
- Ba thành viên của Hội đã tự ứng cử quốc hội năm 2016 là Bùi Minh Quốc ở Đà Lạt, Nguyễn Tường Thụy ở Hà Nội và Nguyễn Văn Thanh ở Đà Nẵng;
- Tiếp tục duy trì hoạt động của tờ Việt Nam Thời Báo.

Vì những hoạt động mà nhà cầm quyền CSVN cho là nguy hại cho chế độ, Hội Nhà báo Độc lập Việt Nam đã phải đối diện với các hành vi đàn áp nặng nề. Đặc biệt họ đã bắt bỏ tù những thành viên tích cực như:

- TS Phạm Chí Dũng, Chủ tịch sáng lập, bị bắt ngày 29/11/2019.
- Nhà báo Nguyễn Tường Thụy, Phó Chủ tịch Hội, bị bắt ngày 24/5/2020.
- Nhà báo Lê Hữu Minh Tuấn, bị bắt ngày 12/6/2020.

Hôm 10-11-2020, chính quyền CSVN đã khởi tố TS Phạm Chí Dũng, nhà báo Nguyễn Tường Thụy, và nhà báo Lê Hữu Minh Tuấn với tội danh “làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam” theo Khoản 2, Điều 117 Bộ Luật hình sự. Với cáo buộc này cả ba có thể phải đối diện với bản án từ 10 đến 20 năm tù giam.

Không chỉ có vậy, có ít nhất mười thành viên của Hội bị triệu tập và hỏi cung, trang mạng và trang Facebook của Hội bị khóa tại Việt Nam và thường xuyên bị hacker tấn công. Nhiều bài bị Facebook gỡ bỏ.

Tuy thời gian hoạt động chưa được lâu dài, Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam đã tạo được uy tín trong và ngoài nước qua những tiếng nói phản biện đứng đắn có tâm kích. Đặc biệt những người lãnh đạo Hội đã ứng xử rất anh dũng và đầy trí tuệ khi bị bắt bớ, khi phải đối diện với công an, nhà cầm quyền.

Có 2 người được tổ chức Phóng viên Không Biên giới vinh danh là “Anh hùng Thông tin” vào năm 2014, đó là Chủ tịch Phạm Chí Dũng và Phó Chủ tịch Lê Ngọc Thanh.

Vì những đóng góp giá trị vào công cuộc đấu tranh cho nhân quyền, đặc biệt là quyền tự do ngôn luận, và những gian lao mà các hội viên đã trải qua, Hội Nhà Báo Độc Lập VN xứng đáng nhận Giải Nhân quyền Việt Nam năm 2020.

NGUYỄN NĂNG TỈNH

Thầy giáo Nguyễn Năng Tỉnh sinh năm 1976 tại xã Quỳnh Hưng, huyện Quỳnh Lưu, tỉnh Nghệ An. Sau khi tốt nghiệp Nhạc viện Âm nhạc Huế, Ông Tỉnh làm giảng viên trường Cao đẳng Văn hóa Nghệ thuật Nghệ An từ năm 2004.

Là một thầy giáo, Ông đã đem hết tâm huyết truyền đạt cho thế hệ trẻ không những kỹ năng âm nhạc mà còn lòng yêu quê hương, tinh thần hướng thượng, và sự tôn trọng phẩm giá của con người.

Dù bận rộn với công việc dạy học, Nguyễn Năng Tỉnh đã dành hết mình trong các hoạt động xã hội, đấu tranh cho công lý và nhân quyền.

Ông là một trong những cột trụ chính cho việc thấp nển cầu nguyện cho Công Lý và Hòa Bình và cho tù nhân lương tâm tại Giáo phận Vinh. Ông là người đi đầu trong việc vận động bà con xuống đường phản đối thảm họa Formosa, Trung cộng xâm lược biển đảo, và Luật Đặc khu.

Thầy giáo Nguyễn Năng Tỉnh là người bạn đồng hành của gần 30 gia đình tù nhân lương tâm tại Giáo phận Vinh mà hầu hết là bạn thân và cùng chí hướng. Không gia đình tù nhân lương tâm nào trong khu vực mà không được thầy Tỉnh liên lạc hỗ trợ. Thầy luôn có mặt kịp thời để trấn an và giúp người nhà vượt qua hoàn cảnh rối bời, hoang mang, lo lắng đầy sợ hãi ngay khi người nhà mới bị bắt.

Thầy Tỉnh là người bạn của những người nghèo khổ, bị bỏ rơi bên lề xã hội. Ông tham gia nhóm Bảo vệ Sự sống, Quỹ Phát triển Con người, Truyền thông Công giáo Giáo phận Vinh.

Vì những hoạt động nổi bật trên, an ninh cộng sản đã không dưới 100 lần sách nhiễu và chèn ép bằng cách mời lên làm việc hoặc đến tận trường để điều tra, gây sức ép, canh nhà, cúp điện, cắt nước, câu lưu, đánh đập...

Cuối cùng, ngày 29/5/2019 thầy giáo Nguyễn Năng Tỉnh bị công an CSVN bắt cóc khi đi cùng hai con nhỏ. Ngày 5/11/2019, Tòa án nhân dân tỉnh Nghệ An đã tuyên án 11 năm tù và 5 năm quản chế vì “xâm phạm chính quyền nhân dân và chế độ chủ nghĩa xã hội, nhằm chống lại Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam; bôi nhọ lãnh đạo Đảng, Nhà nước; kích động người dân biểu tình, chống chính quyền; đăng tải các tài liệu có nội dung bịa đặt, gây hoang mang trong nhân dân; cung cấp thông tin bịa đặt nhằm gây mâu thuẫn giữa người dân và các cơ quan công quyền...”

Dù bị hăm dọa và đối xử tàn tệ trong thời gian bị giam cầm, thầy giáo Nguyễn Năng Tỉnh đã đồng ý tuyên bố trước tòa án CSVN:

“Tôi khát khao một đất nước tự do, dân chủ. Tôi lo lắng cho vận mệnh đất nước và dân tộc; lo lắng cho môi trường sống của nhân dân bị đầu độc. Tôi không thể vô cảm và cam tâm trước nguy cơ mất chủ quyền quốc gia, trước mối đe dọa xâm lăng của Trung Quốc.”

“Dù mức án có cao đến đâu, 10 năm, 20 năm, kể cả tử hình, tôi cũng không thay đổi chính kiến.”

Trường hợp của thầy giáo Nguyễn Năng Tỉnh đã được các chính phủ như Hoa Kỳ, Canada, Na Uy, Czech... và các tổ chức bảo vệ nhân quyền như Tổ chức Theo dõi Nhân quyền (HRW), Ân Xá Quốc Tế (AI), Phóng Viên Không Biên Giới (RSF) quan tâm theo dõi. Hiện nay, nhóm luật sư Media Legal Defence Initiative (MLDI bảo vệ Pháp lý cho Truyền thông) đang đại diện gia đình thầy Tỉnh để nộp hồ sơ lên Ủy Ban LHQ Điều Tra Về Bắt Người Tù Tội (UNWGAD).

Thầy giáo Nguyễn Năng Tỉnh là một tấm gương đấu tranh không mệt mỏi một cách bất bạo động cho công lý, nhân quyền, và quyền dân tộc tự quyết, và xứng đáng nhận Giải Nhân quyền Việt Nam năm 2020.

NGUYỄN VĂN HÓA

Phóng viên ảnh Nguyễn Văn Hóa sinh năm 1995, quê ở huyện Kỳ Anh, tỉnh Hà Tĩnh.

Là một thanh niên đầy nhiệt huyết, dấn thân vì cộng đồng, Nguyễn Văn Hóa đã tự mình học hỏi trong lĩnh vực công nghệ thông tin với ước mong góp phần xây dựng một Việt Nam phát triển và dân chủ. Trong thời gian thảm họa môi trường do công ty Formosa gây ra vào năm 2016 tại một số tỉnh Miền Trung, anh đã đến tận hiện trường thu hình tội ác môi trường của doanh nghiệp bắt lương này cũng như thảm cảnh mà các nạn nhân trực tiếp phải gánh chịu. Anh cũng hỗ trợ các nạn nhân thu thập bằng chứng nhằm tố giác tội ác và khởi kiện công ty Formosa trước tòa án.

Không những thế, anh đã dùng những phương tiện thông tin hiện đại đưa các tin tức về thảm họa Formosa đến với truyền thông quốc tế và công chúng. Anh là người đầu tiên sử dụng flycam để thu lại hình ảnh hơn chục ngàn người biểu tình trước cổng công ty Formosa vào tháng 10 năm

2016. Nguyễn Văn Hóa là cộng tác viên thường trực với đài RFA, và đã cung cấp các video về những vụ biểu tình của người dân miền Trung phản đối công ty Formosa.

Nguyễn Văn Hóa bị công an CSVN bắt ngày 11/1/2017 trong khi đang ghi lại cuộc biểu tình của người dân trước tòa án huyện Kỳ Anh. Ngày 27/11/2017, sau một phiên tòa chớp nhoáng và lén lút không có sự tham gia bào chữa của luật sư cũng như sự có mặt của người thân, Tòa án Hà Tĩnh đã kết án Nguyễn Văn Hóa 7 năm tù giam và 3 năm quản chế với tội danh “tuyên truyền chống Nhà nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.”

Ở trại giam An Đầm thuộc tỉnh Quảng Nam, Nguyễn Văn Hóa đã nhiều lần bị cai tù đánh đập và biệt giam, vì thế anh đã tuyệt thực để phản đối. CSVN còn dùng nhục hình để ép anh và một tù nhân lương tâm khác là Nguyễn Viết Dũng phải cáo gian nhà hoạt động môi trường Lê Đình Lượm. Tuy nhiên tại phiên tòa xử anh Lượm, cả hai anh Hóa và Dũng anh đã rút lại lời khai trước đó và bị cai ngục hành hung trả thù.

Trước bản án bất công và việc đàn áp thô bạo đối với nhà báo tự do Nguyễn Văn Hóa, nhiều tổ chức Việt Nam và quốc tế đã lên tiếng; đặc biệt:

- Ngày 14/12/2017, Quốc Hội Âu Châu đã thông qua bản Nghị Quyết khẩn cấp yêu cầu CSVN phải trả tự do cho nhà hoạt động trẻ Nguyễn Văn Hóa và các công dân Việt Nam đang bị giam cầm vì đã trình bày những quan điểm của riêng họ.
- Ngày 20/8/2018, Ủy Ban Bảo Vệ Ký Giả (CPJ – Committee to Protect Journalist) lên án việc hành hạ đối với ký giả phim ảnh Nguyễn Văn Hóa, và kêu gọi giới chức trách Việt Nam ngưng ngay việc đánh đập và xách nhiễu các ký giả đang bị cầm tù.
- Ngày 18/1/2019, tổ chức Freedom Now loan báo đề cử nhà báo Nguyễn Văn Hóa cho Giải Tự Do Báo chí Thế giới Guillermo Cano của UNESCO.
- Ngày 24/5/2019, Tổ chức Ân xá Quốc tế gọi vụ việc Nguyễn Văn Hóa bị công an quân giáo trại giam An Đầm đánh đập gây thương tích và sau đó bị biệt giam là “vô cùng nghiêm trọng.”
- Ngày 15/8/2019, Ủy Ban Điều Tra về Bất Giữ Tù Tịch của LHQ (United Nations Working Group on Arbitrary Detention – UNWGAD) kêu gọi nhà cầm quyền CSVN trả tự do cho nhà báo Nguyễn Văn Hóa.
- Ngày 24/9/2019, Dân biểu Hoa Kỳ Alan Lowenthal đã nhận bảo trợ tranh đấu cho nhà hoạt động trẻ tuổi và là tù nhân lương tâm Nguyễn Văn Hóa, qua chương trình Defending Freedoms Project của Ủy Ban Nhân Quyền Tom Lantos trong Quốc Hội Hoa Kỳ.

Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam được thành lập vào năm 1997, quy tụ một số cá nhân và đoàn thể dẫn thân trong lãnh vực tranh đấu và bảo vệ nhân quyền và tự do mà mọi người dân Việt Nam đều có quyền hưởng như đã được quy định trong Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền và các văn kiện quốc tế nhân quyền khác.

LIÊN LẠC

Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam

8971 Colchester Ave, Westminster, CA 92683

Tel.: (714) 657-9488

Web page: <http://www.vietnamhumanrights.net>

Facebook: <https://www.facebook.com/mlnqvn>

Email: vnhrnet@vietnamhumanrights.net